

Sužeistas vėjas

Sudarė Norbertas Vėlius

Lietuvių liaudies mitologinės sakmės

Skaitmeninta iš knygos:
Sužeistas vėjas. Vilnius: Vyturys, 1987.

ISBN 978-5-430-06042-8

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

TURINYS

Artimas ir tolimas pasaulis	21
VĖJAI. SAULĖ. ŽVAIGŽDĖS	24
Broliai vėjai	24
Keturi vėjai	25
Vėjas statinėje	26
Vėjų rūbai	26
Vakaris vėjas	27
Vėjas ir jo vaikai	28
Pasamdyti vėjai	29
Miegantis vėjas	30
Vėjas be kelnių	30
Vėjo galybė	31
Vėjas ir vaikas	32
Vėjo pantis	33
Vėjo ryšys	34
Į teismą paduotas vėjas	34
Malūnininko vėjas	36
Sužeistas vėjas	38
Sužeistas ponaitis	39
Viesulo susuktas audeklas	39
Viesulas – derliaus tekis	40
Suka masuka balnelis	40

Nuneštas piemuo	41
Nušluotos kiaulēs	41
Sūkurys iškrato mēšlus	42
Vištalakis	42
Saulē, vējas ir žiema	43
Saulē ir vējas	44
Šalčio avys	45
Sušaldytas arklys	46
Mēnesiņū pagyros	46
Saulē šoka ir puošiasi	47
Saulēs prakeikimas	48
Mēnulio użžibintas piemenaitis	48
Atsīdarēs dangus	49
Žmogaus žvaigždē	49
Išsriaubta kūdra	50

VANDENŪ GYVENTOJAI	52
Mažas vaikūtis	52
Jūros žmonēs	53
Paleista nepaprasta žuvis	53
Mergaitē Karklēnū ežere	54
Žuvū giesmēs	54
Giedančios mergos	54
Sirenos	55
Sugauta undinē	55

Sirena su sireniuku	56
Narės	57
Žuvų piemuo	57
Žuvų sargas	58
Šauliuko žuvų sargas	58
Boba iš ežero	59
Macijauskai iš ežero	59
Vyrytis iš ežero	60
Ežero žmogus	60
Paleistas žuvų karalius	61
Išvežtas žuvų karalius	62
Ežero kiaulė	62
Čiuka čiuka, striukuodege	63
Pakartos žuvys	63
Sugrižę žeberklai	64
Didžiulis vėžys	64
Katinas laively	65
Didelė žuvis	66
Sugauta varlė	66
Perdurta koja	67
Įžeistas ežeras	67
Mes tave pabadysim	68
Žmogeli, nekvailiok!	68
Vandens gyvatė	69
Vėžys graso perkūnui	70

NEPAPRASTI GYVŪNAI	71
Senelio žvėrukai	71
Nupirktą karvė	72
Vilkams paskirtas žmogus	73
Šlubas vilkas	74
Žvėrių karalius	75
Šventinis vilkų maistas	76
Vilkas išlindusiom žarnom	77
Pypkius vilkas	77
Perprašyti vilkai	78
Vilkams skirtas penimasis	79
Išgąsdintas vilkas	79
Vilko kerštas	80
Sudraskyta pintinėle	81
Vilkas ir muzikantas	81
Vilkės atsilyginimas	82
Meškos dėkingumas	83
Meška ir žmogus duobėje	84
Raudonlūpis gončas	85
Zuikio juokas	86
Zuikiai persekioja šaulį	86
Atvaryti zuikiai	87
Kiškie pranašystė	87
Miško sargas	88
Šungalviai	90

Nuplikintas šungalvis	90
Kalnų žmonės	91
PAUKŠČIAI. VABZDŽIAI	92
Sužeistas gandra	92
Nušauta laimė	93
Gandro kerštas	93
Kur žiemoja viversiai ir kregždės	94
Žvejų sugauta kregždė	94
Kregždžių miegas	95
Kregždės kerštas	96
Kregždės laimė	96
Nelaimės pranašas	97
Putpelė ir gerkočius	97
Velnius „strykuoja“ žvirblius	98
Vištos išpranašauta laimė	98
Vištos pranašystė	99
Bitininkas Makauskas	100
Bičių „liežuviai“	100
Našlaičio bitės	101
Skruzdėlių smilkalai	101
ROPLIAI	102
Gyvatės lėmimas	102
Gyvačių karalius	104

Gyvačių karalius parugiuos	105
Gyvačių eržilas žirniuose	106
Gyvačių karaliūno karūna	107
Gyvačių karalienė	108
Gyvačių karaliaus karūna	108
Gyvatės kerštas	109
Gyvačių susirinkimas	110
Persekiojamas piemuo	110
Įsigyta gyvatės karūna	111
Gyvačių karalius ant geležinkelio	112
Išsigelbėjęs medžiotojas	113
Dėkui tau, arkleli	114
Angies dovana	114
Gyvatės dvaras	116
Gyvatės vaikai	116
Gyvatės dėkingumas	117
Gyvatės atsidėkojimas	118
Išėjusios gyvatės	119
Gyvačių kraustymasis	120
Šulinis ir galinė	120
Nopija ir Zopija	121
Gyvačių uogos	121
Užmigęs gyvačių miegu	122
Gyvačių duobėje	122
Našlaitė duobėje	123

Žeminės gyvatės	124
Baltoji gyvatė	125
Sparnuota gyvatė	126
Nušauta sparnuota gyvatė	127
Kaip išvengti gyvačių	127
Žaltys su vaikais	128
Žalčiai - laimė	129
Žalčio išmintis	129
Gyvulio globėjas	130
Pasmaugta žmona	130
Išgelbėtas ūkininkas	131
Supykintas žaltys	132
Žaltys gelbsti žmogų	132
Margas žaltys	133
Rupūžė melžia karvę	134
Rupūžių karalienė	134
Rupūžė ir žaltys	135
Gyvatė ir rupūžė	135
Driežas ir gyvatė	136
Driežas - gyvatės daktaras	136
Driežlės - žmogaus gelbėtojos	136
Žiurkių kerštas	137

NEPAPRASTI AUGALAI	138
Paparčio žiedas naginėje	138
Plėkių pušys	139
Dvaro obelis	140
Senas beržas	140
Užkeiktas ažuolas	141
Nepaprasta žolė	141
Pabėgęs baravykas	142
Žmogaus dalia	142
Grybai – žemės žiedai	143
Grybai bijo akių	143
Žiedas už apivaro	143
Gaidžio patarimas	144
Šunų kalba	145
Mainai su velniu	147
Velnio pagautas žiedas	147
Nenusaugotas paparčio žiedas	148
Nusaugotas paparčio žiedas	149
Žiniuonis	150
Diemedžio žiedas	151
AKMENYS. UGNIS	152
Vaikščiojanti ugnelė	152
Akmenys auga	153
Auga pernešti akmenys	153

Duobenėtas akmuo	153
Šventas akmuo	154
Einantis akmuo	154
Velnio akmenys	155
Stebuklingas akmenukas	155
Gintaro kilmė	156
Kaimyno ratai	156
Neišsivaikščiojusi ugnelė	157
Ugnies pasivaikščiojimas	158
Ugnies prasivėdinimas	158
Nuvesta ugnis	159
Sudegintos trobos	159

LAUMĖS. LAIMĖS	161
Apgautos laumės	161
Vištakojė ir gaidžiakojė	163
Dūzgia byzgia Bigutė	164
Laumių audeklai	166
Laumių kultuvėlės	166
Bulvių kapliuotoja	168
Laumės ir kūdikis	168
Laumiukas	169
Laumių padėlys	170
Laumių pyragai	171
Laumių dovanos	173

Meduogalėliai	173
Laimės ir kūdikis	174
Laimių lėmimas	175
AITVARAI. KAUKAI	176
Nešami spygliai	176
Sugautas aitvaras	177
Aitvaro išperinimas	178
Išperintas aitvaras	178
Nupirktą tabakinę	179
Gylių pasivertęs aitvaras	180
Grūdų aitvaras	181
Užantspauduoti miltai	182
Pieno aitvaras	183
Aitvaro alus	184
Trys vežimai šieno	185
Prinešti lapai	186
Užmuštas aitvaras	187
Sudeginti aitvarai	188
Pusčiai	189
Traneliai	190
PERKŪNAS IR VELNIAS	192
Velnius po velėna	192
Velnius – perkūno skolininkas	193

Perkūno ir velnio nesantaika	194
Mane muš, o tave užmuš	194
Išgelbėtas velnias	195
Vaiku pasivertęs velnias	196
Kur man bėgt?	196
Užmuštas ožiukas	197
Velnias erzina Perkūną	197
Avinukas ratuose	198
Per žemos durys	198
Rupūžė kišenėje	200
Mergos, pasileiskit sijonus	200
Nepažadintas velnias	201
Ožytis vargšytis	202
Medžiotojas ir Perkūnas	202
Perkūno dovana	203
Nušautas velnias	205
Nebėr Bauko – Dundulis užmušė	207
Perkūnas ir aitvaras	209
Perkūnas muzikantas	209
Nubausta piemenė	210
Nutrenktas piemuo	211
Nutrenktas kepuriuotasis	211
Aš – Norkūnas, tu – Perkūnas	211
Perkūno kulka ant žvyro	212

VELNIAI	213
Nuliūdęs velnias	213
Muzikantas velnių puotoje	216
Maloni nakvynė	218
Pagydyta velnienė	220
Ponaičio kelionė	221
Žvejai ir velnias	222
Užteks ir vieno	224
Nupjauta nosis	225
Velniukai su statinaitėmis	227
Akmuo rogėse	228
Mainai armonikom	229
Velnio tabakinė	230
Katė su kačiukais	232
Lenktynės	234
Velnias ir stogdengys	234
Žaliuojančios uogos	235
Skerdžius-kunigas	236
Mat, kaip pažino	238
Stiprus tabakas	238
Muzikantas pragare	239
Alkos ožys	241
Pakartas kūlys	242
Sūkurys miežių lauke	243
Imtynės su maišu	244

Kavaliarius tuščiais batais	244
Velnio kumeliokas	245
Kavaliarius vištos kojomis	246
Kelionė ponais	247
Viena kapeikėlė	249
Velnio paveikslas	250
Surdutas be siūlių	251
Vis velnias kaltas	253
Ok čiuk, sereda	255
Velnias ir mergina pirty	256
Prakeikta duktė	259

UŽBURTI LOBIAI 263

Grumtynės su vaikeliu	263
Penkiolika galvų	264
Prasmegę pinigai	265
Katilas velnio, pinigai mano	266
Kas gaidžiu ars	268
Suvalgyti pinigai	269
Žilas senelis	270
Balta moteris	270
Žarijos	271
Velnias, pinigai ir katilas	272
Teliukas iš po krosnies	273
Pilsiu! Pilsiu!	273

Gobšios moterys	275
Skrynelė aukso	276
Skrynios spyna	277
Čalnežerio lobis	278
Šėmas jautis	279
Piniginė	279
Neiškasti pinigai	280
Važiuoti ponaičiukai	281
Prisisapnavę pinigai	283
Žmogaus laimė	283
Mainai su velniu	284
Mėlyna ugnelė	286
Užgriuvusi duobė	286
Einantys pinigai	287
Neišeinamas pinigas	288
Dešimt kapeikų	289
Pinigų nykštukas	290
„Farmazoniškas“ pinigas	291
Prikaltas pinigas	292
Išvesti pinigai	293

MARO DEIVĖS. GILTINĖ **295**

Maro deivės	295
Cholera karietoj	296
Pavietrė	298

Pavietrė ir malėjas	298
Giltinės liežuvis	299
Mirtis ir priežastis	300

NUMIRĖLIAI 301

Numirėlių imtynės	301
Mirštančiojo draugai	303
Mažylėlės jūs mano	303
Sukviestos dvasios	304
Nuvarginta siela	305
Bitelė iš burnos	306
Balsas iš ežero	307
Sudegintas numirėlis	308
Senelė prie lango	309
Prancūzų kariuomenė	310
Nakvynė numirėlio grytelėj	310
Žemės drebėjimas	311
Voverytė	312
Atgaila krosny	312
Kenčiantys broliai	313
Mirusio pono prašymas	314
Balti vyrai	315
Sukaustyti kaliniai	316
Poros iš koplyčios	317
Toks gyvenimas	318

Batai numirėliui	319
Numarinti jaunieji	320
Numirėliai prie laužo	321
Vėlių kelias	322
Lelijos	323
Numirėlis ir linai	324
Du draugai	325
Mergina iš koplyčios	327
Motinos ašaros	328

SLOGUČIAI. KLYSTŽVAKĖS 330

Peršautas žiburinis	330
Imtynės su slogučiu	331
Vedybos su slogute	332
Žmogus liepsnose	333
Atsivijusi žvakele	334
Pasirodęs žiburinis	335
Sudeginti trobesiai	335

RAGANOS. BURTININKAI 336

Raganų žirniai	336
Raganų plukdymai ir deginimai	338
Raganų kilmė	339
Jono žirgas	340
Pienas iš apynasrių	342

Apgauta ragana	343
Pagadinta karvė	345
Čia palšosios, čia žalosios	346
Pienas iš beržo	347
Sviestas ežere	348
Nuskustas karosas	349
Šunimi ir žvirbliu paverstas vyras	350
Arklių paverstas bernas	353
Raganos kerštas	355
Išdygę ragai	357
Muzikantai vestuvėse	357
Įkliuvęs urėdas	359
Suspaustas liežuvis	359
Burtininko nemirtingumas	360
Nematyti vyrai	362
Medžiotojas ir bernas	363
Išvartytas velnias	364
Pervesti kontrabandininkai	366
Uždegtas vežimas	367
Išvežta krosnis	368
Pajuoktos moterys	368
Elgetos kerštas	368
Išvartytos gyvatės	369
Pelių išvedimas	370

VILKTAKIAI	371
Vilktakiai ir merginos	371
Vilktakis tėvas	373
Sudegintas vilktakis	374
Išpjautos avys	375
Mergos juosta	376
Vestuvininkai - vilktakiai	377
Užmuštas vilkas-žmogus	378
Išgelbėta jaunoji	378
Išpjautos vakarotojos	379
ŠVENTĖS. BŪRIMAI. PRAKEIKIMAI . . .	380
Atpildas	380
Šventadirbė	382
Kūma arklio kojom	383
Ištrauktas kardas	384
Nukirptas skvernas	384
Išdvėšę gyvuliai	385
Arklių skundas	386
Gegužės užkukuotas medis	387
Gegutės žiedas	388
Prasigyvenę senukai	389
Arklių karalius	390
Kerštingas šuns brolis	391
Pirmašunis	392

Prapuolęs vaikas	392
Duonos trupinėlis	393
Rožės saujoj	393

ARTIMAS IR TOLIMAS PASAULIS

Šioje knygoje pateikiamos ne šiaip sau pasakėlės, sekamos vaikams ilgais žiemos vakarais, o rimti pasakojimai, kitados buvę perduodami iš lūpų į lūpas, norint supažindinti su nepaprastais vienoje ar kitoje apylinkėje įvykusiais neva tikrais atsitikimais. Kaimo žmonės šiuos pasakojimus vadina tiesiog atsitikimais, nutikimais, o tautosakininkai – mitologinėmis sakmėmis. Tikrais šiuos atsitikimus seniau žmonės laikė todėl, kad manė, jog sodybas supantys laukai, miškai ir vandenys, netgi pačios sodybos yra apgyventos keistų, kartais draugiškai, o kartais priešišškai nusiteikusių mitinių būtybių, jog net kasdien jų matomi gyvuliai, paukščiai ir žvėrys gyvena kur kas įvairesnį gyvenimą, negu iš pirmo žvilgsnio atrodo, – jie kalbasi tarpusavyje, yra protingi, turi savo šeimininkus ir karalius. Tačiau visas šis paslaptingas mitinis pasaulis, jų manymu, esąs nematomas, neapčiuopiamas ir tik retkarčiais ypatingais atvejais trumpam atsiverias prieš žmogų, jį nustebindamas ir išgąsdindamas. Mitologinėse

sakmėse ir vaizduojamas tas trumpalaikis tariamas mitinio pasaulio atsivėrimas. Žmonėms visada knietėjo sužinoti, koks yra neregimas šalia jų esantis pasaulis, todėl visada su didžiausiu įdomumu klausėsi šių pasakojimų, didžiai stebėdamiesi ir net baimindamiesi. O kiekvienas pasakotojas stengėsi juos pasekti vis gražiau, įdomiau, sukelti dar didesnę nuostabą ir baimę. Ilgus šimtmečius ar net tūkstantmečius plisdami iš lūpų į lūpas, šie kūrinėliai nusi-gludino kaip jūros akmenėliai, tapo tarsi mažyčiais sakinio mūsų liaudies meno šedevriukais.

Tikriausiai ir jums įdomu sužinoti, koks buvo tas mūsų protėvių tikėtas mitinis pasaulis, tuo labiau, kad jis nėra iš piršto išlaužtas, o sukurtas atidžiai stebint gamtą ir žmogaus gyvenimą, pagaunant subtiliausius žmogaus psichikos ir gyvūnų elgsenos bruožus, kai kurių žemės vietų (pelkių, kalnų, ežerų, miškų), akmenų ir net dangaus kūnų (Saulės, Mėnulio, žvaigždžių, planetų) poveikio žmogui ypatumus. Sakmėse yra sukauptas didelis mūsų protėvių patyrimas, tik išreikštas sunkiai suvokiamais fantastiniais vaizdais, kuriuos, atidžiai skaitant, reikia stengtis suprasti ir iššifruoti. O iššifruoti juos padeda mitologijos mokslas.

Nors mes nebetikime mūsų protėvių sukurto mitinio pasaulio buvimu, tačiau žavimės liaudies žmogaus išmone ir pastabumu.

NORBERTAS VĖLIUS

VĒJAI. SAULĒ. ŽVAIGŽDĒS

BROLIAI VĒJAI

Senovėje buvo du broliu vėju. Iki šiai dienai juodu dar gyvi, bet tik vienas jau bepučia. Kad pučia iš rytų, tai nepučia iš vakarų arba iš kitos pusės. Atsiversdamas į kitą pusę, jis ir vardą kitonišką gauna. Pietų vėjas vadinasi Pundušas, vakarų – Terteušas, žiemų – Jovušas, o rytų – Merkeušas.

Kaip prisimena senukai, antrasis vėjų brolis jau seniai sergąs galvos skaudėjimu. Jam sukėlę galvą geležiniais lankais, ir jis dabar nebepučia. Jeigu tik pūstelėtų, tai tuojuo lankai trūktų, ir jis numirtų. Jis dabar, sako, pas savo vyresnįjį brolių iš malonės duonos gyvenąs. Vyresnysis brolis turėjęs tris sūnus, bet jie visi prigėrę mariose šitokiu būdu.

Vieną kartą sūnūs ir tėvas susitarę, sako, norėję išpūsti vandenį iš marių, ant kurių dugno jie manė rasią daug žuvų ir lygių pievų. Jie sustoję iš visų keturių pusių ir pūtę vandenį ilgą laiką, bet vanduo, iškildamas tiesiai į padanges, vėl atgalion nupuoląs. Jiems taip bepučiant, einąs pro šalį žmogus. Vienas

sūnus pasiklaus to žmogaus, kas tai esą, kad jiems taip nesisekąs darbas. Tas žmogus pažiūrėjęs, sakąs:

- Taip, iš visų keturių pusių pūsdami, nieko nelaimėsite, bet užeikite visi iš vienos pusės ir kartu pūstelėkite, tai vanduo uždamas išeis iš marių.

Taip vėjai ir padarė. Susirinko visi ant vieno kranto ir kaip pūstelėjo - vanduo staugdamas ir uždamas iš marių išėjo!.. Dabar vėjai lydavo po dugną ir džiaugėsi jo gražumu. Tėvas buvęs arti krašto, nes čion netoli sergantis brolis miegojęs ant kranto, bet vaikai buvo toli nuėję ir vaikštinėję marių dugne, visokius nuostabius daiktus apžiūrinėdami. Taip jiems besitriūšiant, vienu sykiu tėvas surikęs:

- Vaikai, bėkime, vanduo grįžta - paskandins!..

Pats tėvas dar paspėjęs išbėgti ant kranto, o vaikai, kaip toli nuo kranto buvo, taip ir prigėrė visi...

Ir liko tik tuodu broliu.

KETURI VĖJAI

Sakydavo, kad visuose keturiuose žemės šonuose gyvena keturi broliai vėjai. Žiemiuose gyvena pikčiausias brolis, vasariuose - nuolaidesnis, nuolankesnis, ryčiuose ir vakariuose - šiaip sau, nei šiokie, nei tokie.

Klausdavome vyresnius, ar jie – tie vėjai – nesusimuša.

– Ai, – sakydavo, – susipyksta ir įniršta. Žiemų vėjas sakydavo, kad aš jus sušaldysiu, o Vasaris: „Aš paprašysiu saulę – ji pašildys ir visus sušildys.“

VĖJAS STATINĖJE

Vėjas yra įkištas statinėje, o ši vole užkišta. Šią statinę saugo aklas senis. Kai jis grabaliodamas atkiša volę, vėjas ištrūksta ir tada pučia kaip pasiutęs. Kiekvieną kartą tol pučia, kol aklas senis ieško volės. Kai suranda volę, užkiša statinę – ir vėjas prapuola.

VĖJŲ RŪBAI

Vasaris vėjas esąs apsitaisęs žaliais rūbais, Rytinis – rausvais, Žiemys – baltais, gauruotais kailiniais, o Vakarais – tai visas suplyšęs ir lopiniuotas.

VAKARIS VĒJAS

Labai dažnai pūsdavęs Vakarīs vējas ir vieno žmogaus visus stogus sušiaušęs, suardęs. Jam taip īsi-pyko ir jis nuėjo ieškot paties vējo.

Ējēs ējēs ir radēs pamarēj senā senā seneliukā, labai apiplyšusī, visā skvarliuotuotā ir net be kel-niū. Jis turējēs dūdelē ir vis pūtinējēs. Kai tik jis kur pasigrēžīas, papučīas, tai viskas linkstā, maišasi. Žmogus sakās:

- Mažiau pūsk, nepūsk taip smarkiai! Man visus stogus nudraskei. Duok, aš tau parodysiu, kaip reikia pūst.

Senelis padavęs ir sakās:

- Tik tu nepadaugink, kad ir moki.

Žmogus kai papūtēs, vējas sakās:

- Tu pasismagintai pūsti, tavo, žiūrėk, trobos nugriuvo. Tu mane mokai, o pats dar nemoki.

Žmogus parējēs namo ir radēs trobas vējo sugriautas...

Vasaris pučīas siaura dūdelyte ir lengvu kvapu, Žiemys – storesne, šaltu kvapu, o Rytys – smagesniu ir sausu. Tie vējai berods esą broliai.

VĒJAS IR JO VAIKAI

Seniai, labai seniai, kai Dievas sukūrē pasauli, buvo keturi vējai: Šiaurinis, Rytmetinis, Pietinis ir Vakarinis. Vienas buvo senas, o trys jauni. Senasis buvo tėvas, o jaunieji – jo vaikai. Kada pradēdavo pūsti visi keturi iš keturių pusių, tai didžiausius kalnus iš žemių sunešdavo – tokie jie buvo stiprūs. Bet juos Dievas nubaudē.

Vienā sykį jis liepē jiems nueiti į marias ir iš ten išpūsti labai didelį akmenį. Tėvas sušaukē visus savo vaikus, ir visi keturi nuējo į marias. Akmuo buvo labai didelis. Sustojo visi keturi vējai ir kad ims pūsti. Pūtē pūtē, o akmuo nei iš vietos nejuda. Mato, kad nieko nepadarys su savo burnomis. Tada tėvas sako vaikams:

– Imkim su rankomis ir išnešime ant kranto.

Taip ir padarē: paēmē visi keturi su rankomis ir pakēlē aukštyn, bet negalējo išbristi iš marių. Tāsyk tėvas sako:

– Jūs palaikykite pakēlę, o aš papūsiu.

Visi trys vaikai ēmē laikyti, bet, kai tėvas paleido, akmuo krito ir užslēgē visus tris vaikus. Senis vējas norējo akmenį pakelti ir išlaisvinti vaikus, bet jau vienas negalējo pakelti, nes akmuo buvo labai

didelis ir sunkus. Supyko vėjas ir nuėjęs įsilindo į drevenę. Ištikus metus nebuvo jokio vėjo; tai ir derliaus nebuvo.

Po trejų metų Dievas siuntė visokius gyvulius ir paukščius, kad prašnekintų vėją, bet nieko nepadėjo – tyli sau, ir gana. Galop nuėjo gaidys ir ėmė prie drevės giedoti. Vėjas kentėjo kentėjo, bet galiausiai sušuko:

– Štiš, ko tu čia rėkauji man į ausį!

Tąsyk Dievas pasakė vėjui:

– Eik ir vėl pūsk, o tavo vaikai, artėjant pasaulio pabaigai, bus prikelti.

Tai išgirdęs, vėjas išlindo iš drevės ir vėl pradėjo pūsti.

Dabar jam vienam reikia lakstyti į visas šalis ir iš visų šalių pūsti. Bet jis linksmas, nes žino, kad jo vaikai atsikels, ir visi keturi galės pūsti.

PASAMDYTI VĖJAI

Vienas žmogus pasamdęs vėjus ežerui išpūsti. Vienas pūtęs pūtęs – ežeras iškyla, bet ir vėl atkrinta. Dvieju pūtę, bet ir tai nevykę. Paskui atėjęs trečias. Pūtę pūtę – bet ežeras ir vėl atgal

atšokąs. Paskui davė žodį ketvirtam. Tada jie iš visų pusių pradėję pūsti – ir vanduo išlėkęs į aukštį. Kelmas žino, ar jis į debesis pavirto. Vienas arba du todėl negalėję išpūsti, kad jie pūtę iš vienos pusės. Tada tam žmogui paliko derlinga žemė.

Nuo to laiko tie vėjai artimai susipažino ir, palikę broliai, ir kitur kartu pūsdavę.

MIEGANTIS VĖJAS

Žmogus vaikščiojo darže ir rado – tarpe ežių guli ir miega vėjas. Pūtė pūtė, privargo ir atsigulė pailsėt. Vėjas pats nedidelis, bet labai dideli ilgi žili ūsai. Nes vėjas pučia pro ūsus.

VĖJAS BE KELNIŲ

Viena mergaitė, eidama į lauką šieno grėbti, užtikus pakrūmėje besišildantį prieš saulę vėją be kelnių. Persigandęs vėjas prašęs mergaitės, kad ji niekam apie tai nesakinėtų.

– Aš tave, – sako, – už tai turtingą padarysiu.

- O kaip tu mane padarysi turtingą? - paklausė mergaitė.

- Ogi kai tu ištekėsi, tai kai reikės, ant tavo lauko lietaus atpūsiu, o kai nereikės - nupūsiu.

Mergaitė ištekėjo, ir viskas gerai klojos, kol ji niekam nepasakojo to atsitikimo. Bet syki, gulėdama su vyru klėtyje, pradėjus jam pasakot, kaip anuomet radus vėją be kelnių, ir kaip jis prašęs nesakinėti...

Akies mirksnyje pakilęs viesulas nunešė stogą ir sugriovė klėtį.

VĖJO GALYBĖ

Ėjo kažkur žmogelis savais reikalais. Beeidamas pamatė po krūmu gulintį žmogų dideliais ūsais ir tarė jam:

- Ko taip raivais? Mesk tinginį ir kelkis! Matai, kad laikas brangus.

- Aš esu vėjas. Duok man ramybę ir eik tolyn nuo čia!

Kai žmogus nesiliovė žadinęs, tada tas vėjas, pakėlęs ranka vieną ūsą, papūtė truputį pro lūpas ir, vėl ramiai atsiguldamas, rūščiai pridūrė:

- Eik tik tolyn, išnyk iš mano akių!

Žmogelis, daugiau nieko nebesakęs, nuėjo toliau.

Bet, parėjęs namo, kaip jis nustebė, kartu ir nusigando: jo trobelė aukštyn kojomis apversta ir viskas išdarkyta. Suprato žmogelis, kad tas vėjas, kai pūstelėjo, gulėdamas po krūmu, – suvertė jo trobelę. Mat supyko, kam išdrįso žadinti.

Tai tokia vėjo galybė.

VĖJAS IR VAIKAS

Kartą pradėjęs smagiai pūsti vėjas. Pribėgęs vaikas prie tėvo ir klausias:

- Kas čia taip pučia?
- Tai seneliukas vėjas.
- O kur jis yra?
- Agi gal kur pakrūmėj atsisėdęs ir pučia.

Vaikas supyko ant vėjo ir nuėjo jo ieškot. Eina eina ir mato: sėdi pakrūmėj seneliukas ir pučia. Priėjęs sako:

- Padėk Dieve!
- Dėkui, vaikeli.
- Ką čia dirbi vienas pakrūmėj?
- Agi matai, vaikeli: kai aš pučiu pro lūpas, tai vėjas pučia. Aš mat esu vėjo senelis.

- Tai, seneli, padaryk taip, kad vėjas nepūstų, man jau nusibodo.

- Gerai, eik namo, aš pasilsėsiu.

Berniukas linksmas parbėgo namo, o senelis nuėjo pamiegot – ir buvo visai tyku. Bet vos tik parbėgo vaikas namo ir tėvui pasigyre – vėjas ir vėl pradėjo pūsti. Vaikui pikta pasidarė – ir vėl nubėgo pakrūmėn. Senelis jau pūtė. Paprašė nustot – ir vėl nustojo. Bet vaikas neparbėgo namo – kai ir vėl pradėjo.

Taip senelis vis pučia ir pučia, o vaikas vis laksto ir laksto.

VĖJO PANTIS

Kartą Jankaičiuose, Klaipėdos valsčiuje, atsitiko tokie stebuklai. Trys vyrai išėjo į priegulę arklių ganyti. Vienas vyras buvo apsijuosęs pančiu. Arkliams prisnūdus, jie taip pat pradėjo snausti. Atsigulus ant pilvų, tas vyras su tuo pančiu pradėjo kilti aukštyn. Iš išgąščio jis nebegalėjo nieko pasakyti. Jis tik pajuto, kad yra nešamas link Labotakių prie upės. Tuomet kažin kaip jam atėjo į galvą tas pantis, kurį buvo apsijuosęs. Jis tuoj atrišo tą pantį – ir išsivadavo iš nežinomų jėgų; šiaip būtų

buvęs įmestas į upę ir nuskendęs, nes nukrito ant upės kranto.

VĖJO RYŠYS

Sykį vienas berniukas, į priegulę eidamas arklių ganyti, rado ant vieškelio pantį. Jis, tą pantį pasiėmęs, aplink pilvą apsirišo ir užsisprunkliavo. Vos tik tai jis tai padarė, pagriebė jį viesulas ir, iškėlęs į orą, pradėjo su juo sukstis. Berniukui laimė buvo, kad viesulas, galą nešęs, jį už medžio užkliudė. Čia tas pantis atsimezgė, ir berniukas nukrito ant žemės, bet nieko nepasižeidė. Kai atsigavo, to pančio ieškojo, bet neberado.

Sako, tai buvęs vėjo ryšys, bet tas vaikinai, subrėškus esant, jo nepažinęs. Tokie pančiai esą nei iš linų, nei iš kanapių, nei vyti, nei suksti – tik vėjo ryšiai.

Į TEISMĄ PADUOTAS VĖJAS

Vieną žmogų, grįžtantį iš darbo namo per tiltą, nustūmė vėjas ir labai sumušė. Jis verkdamas išlipo

iš upės, parėjęs namo, papasakojo pačiai, kad ji vėjas numetęs nuo tilto, o už tai eisiąs skūstis. Pati draudė, bet žmogus jos neklausė. Šiam nuėjus į dvarą, teisėjai ir raštininkai iš jo pasijuokė

ir išvarydami manė, kad jis paikiojās. Bet vienas raštininkas juokais pasakė:

- Kad gerai sumokėsi, aš tau duosiu laiškėlį.

Tas žmogus, užmokėjęs jam, nunešė tą laiškėlį ir užkabino ant kryžiaus, tardamas:

- Viešpatie, daryk gi man bylą su vėju, kuris be reikalo stumdo mane.

Kai atėjo diena, paskirta į teismą stoti, tas žmogus pirmiau atvyko, ir iš jo visi dvare juokėsi, kad toks negirdėtas paikis atsiradęs.

Tą pačią valandą, kurią laiške buvo rašyta stoti vėjui į teismą, pakilo baisus viesulas, ir tuo sykiu žmonės pamatė, kaip pratėgiui atvažiavo ketvertu arklių baisus ponas su didele galva tarsi puodu, apkalstytu geležiniais lankais. Įėjęs į teismą, paklausė:

- Kur tas žmogus, kursai apskundė vėją?

- Aš čion, - atsiliepė žmogus.

- Nuo tilto ne aš tave numečiau, bet mano brolis, kursai šiandien nuvažiavo svetimon šalin į pokylį. Kai jo nėra namie, aš į jo vietą atvykstu, ir jis man

liepė nesibylinėti, bet susitaikyti. Už tai te tau pinigų maišą.

Tas žmogus labai nudžiugo, o vyriausiasis teisėjas, atėjęs pas vėją, tarė:

- Kam tu kvailiui davei tiek daug pinigų? Kad tu man būtum pusę davęs, būčiau aš tavo pusėn bylą išsprendęs.

O vėjas, matydamas, jog čia ne pagal teisybę bylinėjamosi, brakšt teisėjui galvą nusuko ir pametęs nuėjo po dvarą pasivaikštinėti.

Einant tam žmogui namo, išbėgo priešais raštininkas ir prašė, kad dar duotų jam už laiško surašymą. O žmogus atsakė:

- Palauki, eisiu paklaust vėją, ar gali taip daryt, ar ne.

Raštininkas nudūlino nosį nuleidęs namo, sakydamas:

- Galą gauki tu su savo pinigais ir su vėju!

MALŪNININKO VĖJAS

Šeimininkė nešė miltus iš klėties su gelda. Vėjas papūtė ir išdulkino visus jos miltus iš tos geldos. Ta šeimininkė padavė vėją į teismą. Teisėjai pašaukė

abu į teismą. Šeimininkė atėjo, bet vėjo nebuvo, ir niekas nežino, iš kur jis pučia ir kur jis pučia, nė kur jis gyvena. Tie teisėjai sumanė pasiklausinėti ten esančių žmonių. Tuoj pasišaukė ūkininką, paklausė:

- Ar tau vėjas reikalingas?

Tas atsakė:

- Mažai, tik rudenį, kada klojime grūdus vėdinu, o daugiau man vėjo nereikia.

Na, tai su tuo tiek. Teisėjai pasišaukė kalvį ir jį klausė:

- Ar tau vėjas reikalingas?

Kalvis atsakė:

- Kada man reik vėjo, tai aš turiu savo vėją - dumplės, su tom pasipučiu - kito vėjo man nereikia.

Teisėjai:

- A, tai tau vėjas nereikalingas.

Pasišaukė malūnininką ir jį klausė:

- Ar tau vėjas reikalingas?

Tas atsakė:

- Kaipgi, kad man vėjo nebūtų, tai man badu reikėtų numirti.

Teisėjai:

- Kad tau vėjas taip reikalingas, tai tu sau tą vėją ir valdyk, kad jis nepustytų kitiems iš geldos miltų, ir tu tai bobai skriaudą atlygink.

SUŽEISTAS VĒJAS

Vienas žmogus vētē rugius kluone. Kai tik mes su šiūpele – vis pavėjui. Užaina už durų – pro duris vējas pučia ir pelus ant rugių neša; užeis nuo peludēs – iš už peludēs vējas pučia. Vētē vētē dar valandēļ, bet taip jau ant vējo ģiniršo, jog, išsiēmēs lenktinį peilį, kaip paleis pro duris! Vēja tarytum kas ranka atēmē! Gražiai dabar sau rugius išsivētēs, išeina žmogus už kluono peilio ieškoti. Peilio nēra, tik aplašinta krauju žemē. Jis dar toliau sekēs pagal kraujo lašus ir atējēs ģ giriā. Stovi ģia dailus butelis. Įeināš ģ vidū, žiūrīs – senas senis guli, serga.

– Ar neradai tu mano peilio? – paklausē žmogus.

Su šiais žodžiais senis parodēs savo veidā, didžiai peiliu pervertā.

– Aš tā peilį atiduosiu, tik tu pūstelēk sykį ģ šitā dūdeļē, – ir padavēs žmogui ģ rankas dūdutē.

Šis pūstelējēs sykį, atsiēmēs savo peilį ir namo išdrožēs.

Pareināš namo – o ģia nē vienos trobos, tik akmenys iš pamatū likē ant vietas. Taip pats nupūtē savo namus.

SUŽEISTAS PONAITIS

Bernas arė lauką ir atsisėdo pavalgyti pietų. Bevalgydamas pamatė, kad per lauką slenka toks žemės sūkurys. Jis galvoja: „Kad neužeit ant manęs – apneš žemėm.“ Kaip tik tiesiai ant jo! Įpykęs jis paėmė peilį ir metė į tą sūkurį. Kai nuėjo sūkurys, eina ieškot – nebėr peilio.

Žiemą nuvažiavo į Rygą su kūliais. Pardavė kūlius, jau ruošiasi eiti apsipirkti, prieina toks ponaitis vokietukas, išima peilį ir sako:

- Ar tavo tas peilis?

Sako:

- Mano.

- Na tai, - sako, - žinai ką: daugiau taip nesimėtyk, kai aš važiuosiu! Va matai, peilis tavo, o jis man tiesiai palei ausį įsmigo.

VIESULO SUSUKTAS AUDEKLAS

Bus gal prieš keturiasdešimt ar penkiasdešimt metų. Viena Daugėlišio parapijos Antakmenės kaimo boba vasarą ant klonienos paklojo drobinį audeklą balti. Tik kad užėjo viesulas, susuko aude-

klą ir nunešė. Boba pamatė, kad nunešė audeklą, išbėgo oran, žegnoja viesulą ir rėkia:

- Ai Dievuliau, velnias audeklą nunešė!

Viesulas suko apsuko audeklą, nešė apnešė, vėl atgalio atnešė ir bobą audeklan susuko. Bet taip susuko, kad pati negalėjo atsukt, net žmones šaukė.

VIESULAS - DERLIAUS TEKIS

Viesulą seniau žmonės vadino derliaus tekiu. Jei per metus jis dažniau pasirodo, pasikelia - būna derlingesni metai. Tada žmonės sakydavo:

- Šiomet bus geras derlius!

Jei staiga pakyla viesulas - velnias eina pietauti.

SUKA MASUKA BALNELIS

Viesulas kai eina, tai sakydavo: velniukas! Kai mes pamatydavom viesulą, tai sakydavom:

- Suka masuka balnelis!

Jonas Aleliūnas Joniškio sodžiaus, Velykių parapijos pamatė viesulą ateinant ir pasakė:

- Suka masuka balnelis!

Na, tai jį visą apipylė žemėm.

Šį posakį mes žinojom nuo senų žmonių.

NUNEŠTAS PIEMUO

Bus gal prieš kokį septyniasdešimt metų, kai Rai-
nių kaimo, Salako parapijos piemenys ganė lauke.
Ir pasikėlė viesulas. Viesulas pagavo vieną piemenį
ir, aukštai pakėlęs, nunešė. Nunešė ir ant aukštoko
kalnelio jų pačių lauke sveiką ir gyvą pastatė. Tą kal-
nelį vietiniai žmonės vadina Bažnyčiakalniu. Sako,
ten senyboj buvo bažnyčia.

NUŠLUOTOS KIAULĖS

Paskalvių Razumo tėvui su piemeniu kiaules ant
Skalvės per pietus beganant, baisia didis sūkurys
užkilęs, ir juodu su visomis kiaulėmis žemyn lyg
šluote nušlavė, bet nieko nepadare. Juodu išsigan-
dusiu, Skalvės link atsisukusiu abudu pamatę ant
kalno krašto juodą vyrą su raudonomis kelnėmis
bestovintį, kuris, aiškiu balsu nusijuokęs, prapuolė.

Tai atsitikę apie 1819 metus.

SŪKURYS IŠKRATO MĖŠLUS

Kartą vienam žmogui, lauke mėšlus bekratant, labai nusibodo, ir jis, apie pabaigtuves begalvodamas, pamatė vėjo sūkurį atūžiant. Jis tuoj, du peiliu pagriebęs, ant sūkurio tako kryžmai susmeigė. Sūkurys, iki čion atūžęs, visai nutyko. Tada pasirodė kažkoks senukas, klausdamas, kodėl jį sulaikęs ir ko noris už praleidimą. Darbininkas atsakė:

- Iškratyk tuos mėšlus ant lauko, tai aš tave paleisiu.

Jiems sutarus, ūmai didelis sūkurys užkilo, į kurį tas senuko pavidalo velniūkštis prapuolė ir mėšlus, lyg pelus iki padangių lakindamas, gražiai iškratė. Besidžiaugdamas darbininkas tuodu peiliu ištraukė, ir tuomžyg sūkurys per tą vietą tolyn nuūžė.

VIŠTALAKIS

Kartą vienas senis su sene išėjo šienauti. Bešienaudami labai pavargo ir atsigulė poilsio ant šieno kupetos. Tuo tarpu mato senis, kad kas žirnius čiužina, lyg kas su kaušu žirniauna. Tada senis sako senei:

- Pažiūrėk, bobut, kas ten žirnius čiūžena?

O senė pažiūrėjo, pažiūrėjo ir sako:

- Vaje vaje! Tai vištalakis žirnius raško!

Kai tik senė paminėjo vištalakį, ir įvyko su ja stebuklai: jos čipkas nukrito nuo galvos, o sijonas užsimovė ant galvos, kad bobutė negali iš drabužių išsikapstyti ir tik rėkia:

- Seni, seni, gelbėk!

O seniui juokai. Jis tik žiūri ir plyšta juokais. Jam nuostabu, kad senės sijonas ant galvos užsimovė.

Vištalakiu yra vadinamas viesuliukas, kuris stulpu ant kelio smėlį susuka.

SAULĖ, VĖJAS IR ŽIEMA

Ėjo sykį vienas žmogus pro kryžių. Žiūri – po juo sėdi trys vyrai: vienas buvo labai raudonas, antras – labai baltas, o trečias – nei šioks, nei toks, storlūpis. Pamatęs juos, žmogus nusigando, pakėlė kepurę kryžiui ir greit vėl nuėjo. Atsisukęs žiūri – kad jį atsiveja tie trys žmonės. Prisiviję klausia:

- Prieš kurį tu nusiėmei kepurę?

Žmogus labai bijojo ten buvusio storlūpio, todėl sako:

- Tam storlūpiui.

Raudonasis jam sako:

- Žinok, žmogau, kai ateis vasara, aš tave sudeginsiu - aš esu saulė!

Storlūpis sako:

- Nebijok, žmogau, aš esu vėjas: papūsiu šaltu vėju - ir tu nebijosi to karščio.

Tada jam sako tas baltasis žmogus:

- Ir aš tau atkeršysiu. Aš esu žiema, aš tave sušaldysiu!

- Nebijok, - sako jam tas storlūpis, - aš pradėsiu pūsti šiltu vėju - tai ir sniegas pradės tirpti. Džiaukis, žmogau, kad pataikei kam kepurę pakelti, - dar pasakė ir nuėjo vėl sau.

O žmogus smagus nuėjo savo keliu.

SAULĖ IR VĖJAS

Saulė ir vėjas derėjęsi, kuris nuvilksiąs žmogui sermėgą. Vėjas pirmas ėmęs pūsti; pūtęs smarkiai, pūtęs palengva - žmogus vis su sermėga ir su sermėga. Tik saulė ėmus šildyti - žmogus tuoj ir nusivilkęs.

ŠALČIO AVYS

Senovėje kartą buvusi labai šalta žiema. Vienas keleivis keliavo tolimą kelionę. Atėjo naktis, ir jis neturėjo kur pernaktuoti. Beeidamas per mišką, rado mažą trobelę. Jis įėjo į tą trobelę, pasisveikino, o senis, sėdėdamas ant krosnies, nieko jam neatsakė. Keleivis paprašė nakvynės, o jis vėl nieko neatsakė. Keleivis nusitaisė ir atsigulė.

Paskui keleivis išėjo laukan savo reikalo. O tas senis, kur sėdėjo ant krosnies, nulipo ir užkišo duris. Keleivis, būdamas plikas lauke, kone sušalo, bet paskui rado mažas dureles ir įlindo. Jis ten rado šešias avis, jas nusmaugė ir apsidėjo save, kad nebūtų šalta.

Rytą anksti keleivis atsikėlė ir įėjo į trobą drabužių atsiimti. Duris rado atkištas ir įėjo. Pasiėmęs drabužius, pasakė sudiev ir išėjo, o senis, sėdėdamas ant krosnies, nieko neatsakė.

Tas senis buvo šaltis. Jis manė: „Kaip nesušalo tas žmogus, būdamas plikas lauke?“ Jis padarė dar didesnę šaltį, manydamas, kad keleivis sušals. Tas šaltis, užbėgęs keleiviui už akių, ir sako:

- Ar nešalta?

- Šalta tai šalta. Kur aš nakvojau, ten to žmogaus šešios avys sušalo!

Šaltis tuoj padarė atlydį ir grįžo namo.

SUŠALDYTAS ARKLYS

Kūčių dieną vidury valgymo vyrai išbėgdavo sodan ir bėgdavo apie obelis, kad obuoliai nekirmytų. Vienas žmogus išbėgęs, o buvę baisiai šalta. Ir šaukiąs:

- Šalti, šalti, eik Kūčių valgyt!

- Kai aš nueisiu, tai tavo vieno darbininko nebus.

Tas išeina ir žiūri, kad jo arklio nebesą.

MĖNESIŲ PAGYROS

Kitąsyk trys mėnesiai pradėjo taip kalbėtis. Sausis gyrėsi, kad daugiau už visus gali šaldyti. Sako:

- Aš galiu poną vilkuose sušaldyti.

Atsiliepė vasaris:

- Aš tai galiu sušaldyt veršį karvėje, o tu giries, kad poną vilkuose sušaldytum. Dar tu šito prasto

žmogaus apdriskusio, kur ana važiuoja į girią, nesušaldysi!

- Naje! - atsiliepė sausis ir pradėjo tą žmogų šaldyt.

Tas žmogus, iššokęs iš rogių, bėgt, rankas muštis; nubėgęs į girią, ėmė medžius kirst; prisikirtęs tuoj pėsčias namo! Šaltis žiūri, kad tas žmogus, priešingai, ima šilt, ir turėjo pamest šaldęs.

Vasaris sako:

- O ką, ar sušaldei?

- Kur tu jį sušaldysi! Kaip ėmė bėgt, man su rankom per snukį mušt, ir turėjau pamest šaldęs!

Tada kovas ir paniekino sausį, išjuokdamas:

- Aš, - gyrėsi kovas, - tai galiu šaldyt, medį iki šerdžiai sušaldau! Tik vargas, kad saulė man dieną neleidžia.

SAULĖ ŠOKA IR PUOŠIASI

Petrinių rytą saulė danguje šoka, o Joninių - puošiasi. Jaučiau kai ganydavom, žiūrėdavom, kaip saulė juostomis puošiasi, šokinėja ir ritinėjasi. Dabar jau taip nematyti. Gal mano akys kitokios pasidarė?

SAULĖS PRAKEIKIMAS

Dirbo dvi mergos lauke. Pailsusios atsigulė pailsėt. Ir jos ilgai pamigo. O jų daug darbo buvo dirbta ir jos negalėjo pailsėti. Mato, kad užpuls naktis, tai jos prašė saulutę, kad nenusileistų, kad jos spėtų darbą užbaigti. Saulutė paklausė, greit nenusileido, palaukė, kol jos užbaigė. Kai jos darbą užbaigė, saulutė nusileido. Jau jos rengėsi eiti namo, jau buvo naktis, kai išgirdo lyg balsą tokį:

- Kad jūs, mergelės, taip užšaltut, kaip mano pirtis užšalo!

Mat saulė turėjo eiti pirtin, bet, mergaičių prašoma, nenusileido ir nesuspėjo nueiti į pirtį. Toji užšalo.

Ir ūmai tos mergos mirė.

MĖNULIO UŽŽIBINTAS PIEMENAITIS

Kai mėnulis užžibina bulves, tai bulvės būna žalios. Kai užžibina žmogų, tai tas miegodamas vaikščioja stogais.

Pas mus buvo piemenaitis. Kai mes jį samdėm, motina pasakė, kad jis yra mėnulio užžibintas. Jis

naktį atsikelia ir lenda per pirkią, išvertęs akis. Aš jį pasiguldžiau prie savęs ir kartą pliaukštelėjau per užpakalį plaštaka. Kai užkirtau, ir pragaišo tas užžibėjimas.

ATSIDARĘS DANGUS

Mano senelis važiavo pas mergeles ir sako, kad buvęs dangus atsidaręs. Sako, tokia nežemiška šviesa! Kad jis išsigandęs ir kepurę nusiėmęs. Sako, kad atsidarė – blūūūmt, taip kaip durys atsidarė. Jis važiavęs nakties laiku per grabnyčias. Baisi šviesa tokia, labai graži! Paskui džynkt kaip durys užsidarė – ir daugiau nieko nebebuvo, ir nebematė daugiau nieko.

ŽMOGAUS ŽVAIGŽDĖ

Seniau žmonės pasakodavo, kad, kai žmogus užgimsta, ir nauja žvaigždė kartu sužiba – kiekvienas mat turi savo žvaigždę. Jeigu išeitum giedrą naktį, kada matyti daug žvaigždžių, ir imtum, į jas žiūrėdamas ir rodydamas pirštu, minti, skaityti,

sakytum: „Gal šita mano? Gal šita mano?..“ - kokius penkis-dešimt kartų, ir jei pataikytum parodyt tą savo žvaigždę, tai staiga numirtum. Tai niekas taip ir nedrįsdavo daryti - nemindavo tų žvaigždžių.

IŠSRIAUBTA KŪDRA

Buvę po lietaus. Kad nudavė būrys, tai visur iš vieno šlapia paliko.

Ėjau į ganyklas arklių parsivesti. O ganyklose, pačioj palaukėj, buvo kūdros. Didelės kūdros. Nė vasarą neišdžiūdavo. Ten gyvulius vasarą girdydavo, rudenį linus merkdavo.

Kaip tik tuo laiku, kai aš pro kūdras ėjau, žiūriu - ant praėjusio debesio laumės juosta taisosi, taisosi. Didelė didelė, per visą dangų. Ir jos vienas galas pamažiukais eina, eina, slenka, slenka - matyti, kaip slenka. Ir prislinko visai netoli manęs, ir - makt į kūdrą. Žiūriu, kas čia bus. Tai kaip tik makt į kūdrą, tai tuoj sriūbt vieną kartą! Žiūriu - jau vandens mažai kūdroje. Kitą kartą tik sriūbt! Jau visiškai nebedaug vandens beliko. Trečią kartą sriūbt! Ir dyka kūdra. Bet taip dyka, kaip sunkte išsunkta. Tik varlės išsigandusios visos po dugną

šokinėja. Kelios mažos žuvelės plekšt plekšt uodegė-
lėm į dumblyną. Tai tu tik pagalvok: sriūbt, sriūbt –
per tris kartus, ir baigta.

Ir kai tik kūdrą išsriaubė – tuoj tos laumės juos-
tos galas slenka, slenka pamažu tolyn – ir nuslinko.

VANDENŲ GYVENTOJAI

MAŽAS VAIKUTIS

Nusipirkau dvivamzdį šautuvą, sakau, eisiu pasergėti prie upelio ūdrų. O buvom du medžiotojai, ne iš vieno lizdo buvom mudu. Sutarėm, kad tokią valandą abu sueisim šiton vieton. Jam artimesnis kelias, o man toliau. Tai aš išėjau dešimt minučių pirmiau. Nuėjau prie to upelio. Ten jo nėra. Pasiieškojau tokį kelmą, kur medis nukirstas, ir sėdžiu prie to upelio. Štai ateina pora ūdrų, manau – paimt. Tik bėga toks mažytis kaip vieno mėnesio vaikutis. Bėga kitoj upelio pusėj. Pribėgo prie tokio žilvičio, kur skersai upelio išlenktas, – už to žilvičio ir šakute eina kiton upelio pusėn.

Atbėga prie manęs ir siekia kelių, siekia galvos. Man nemalonu – ką jis turi bendra su manim? Aš jį pačiupinėju – šaltas ir atrodo, kaip ką tik gimęs. Aš jį bakst į vandenį numėčiau. Jis iš karto nuskendo. Paskui išlenda ir vėl kabinasi. Ir kitą kartą išlindo, ir visas šlapias lipa nuo kojų iki krūtinės. Aš stoviu. Užlipo antrą kartą. Aš paėmiau už kojukės ir daviau

į tą kelmą. Aš jį mušiau į kelmą, o jis vis vienodas, nesudūžta, nesudaužiau. Kai jis pasidarė ne toks greitas, o gležnas, aš jį vėl į tą vandenį.

Tą minutę atvyko ir mano draugas. Aš jam papasakojau, ką mačiau. Jis sako:

- Dėl to aš tave ir kviečiau šičia - ir man tas buvo pasikartoję.

Mes pasėdėjom, ir jis nebepasirodė. Kai numečiau jį trečią kartą, prapuolė vandenį.

JŪROS ŽMONĖS

Jūros gilumoje taip pat yra mūrai, vieškeliai, miškai ir žmonės, tik viskas daug gražesni. Ten yra net jūrų karalius. Jis valdo jūrų žmones. Kartais sirenas išleidžia pažiūrėti virš vandens.

PALEISTA NEPAPRASTA ŽUVIS

Mano tėvelis kadaise buvo jūrininkas. Jis sugavo tokią žuvį - pusė žmogaus, pusė žuvies. Ir paleidęs sako:

- Kad ji taip graudingai į mane žiūrėjo - gal ir ji sielą turėjo? Tai ir paleidau.

MERGAITĖ KARKLĖNŲ EŽERE

Yra tokia salikė Karklėnų ežere. Ir vakarais ant tos salikės išplaukdavo tokia mergaitė – pusė žmogaus, o nuo pusės – žuvis. Ir ten ją norėjo nutyktot pasislėpę, pamatyt, bet niekaip negalėjo surast. O jau kasos, kasos! Dieve susimilk, kokios gražios! Ir dabar galbūt ji tebėra, jos niekas nesugavo.

ŽUVŲ GIESMĖS

Senovėj buvo dideli vandenai. Ir žuvys išgalvojo giesmes. Buvo tokios žuvys – pusiau žuvis, pusiau moteris – ir dainavo giesmes. Nuo jų ir žmonės ėmė giedot.

GIEDANČIOS MERGOS

Išeina iš ežero ant uolos, sėdasi mergos eile ir gieda. Gieda, gieda, tada klausia žmonių: kada bus pasaulio pabaiga? Jei pasako, kad negreit, tada suspiegia ir – vandenin.

SIRENOS

Mūs tétukas kažkur regėjo, bet kur – nežinau. Tai jos (tos sirenos) paleistos į kažkokią vonią. Kasa ilgiausia ant tos uodegos guli, ir rankos yra. O nuo pusės – jau žuvis. Vadino sirenomis. Ir verkia, baisiai jos verkia – labai laukia pasaulio pabaigos. Tada jos bus kaip ir visi žmonės.

Sako, yra ir vyrai, ir moterys; iš plaukų galima suprasti, kad vyras.

SUGAUTA UNGINĖ

Žvejai žvejojo Nemune ties Plokščiais ir užmetė tinklą į tokią įlanką, kuri buvo kaip bala Nemuno krante. Užmetę tinklą, ištraukė didelę nei žuvį, nei žmogų. Ji buvo labai graži, turėjo geltonus plaukus ir labai mažas ir trumpas rankas. Vietoj kojų buvo lyg žuvies uodega. Žvejai ją parvežė namo, padarė didelę skalbtuvę ir įleido į vandenį. Vandenį veždavo iš Nemuno, šis buvo dešimt kilometrų nuo tos vietos, kur undinė. Kas antrą dieną jai mainydavo vandenį. Ir eidavo žmonės iš visur jos pažiūrėti. O ji, kai daug prieidavo žmonių, užsileisdavo savo gražius gar-

banotus plaukus ant veido ir drūčiai verkdamo. Tik tos žvejo žmonos, pas kurią buvo, nebijodavo. Kai būdavo gražus oras, ji gražiai dainuodavo. Jos buvo labai gražus balsas, kokio neturi nė vienas žmogus, tik žodžių, ką ji dainuodavo, nebuvo galima suprasti. Visi žmonės iš aplinkinių kaimų ėjo jos pažiūrėti. O kai jau niekas nėjo žiūrėti, tada ją vežiojo po miestelius. Kai jau nusibodo, nuvežė atgal į Nemuną ir paleido. Tai ji tris kartus iškilo ir lenkė galvą atsidėkodama, kad paleido. Ir trečią sykį kai paniro, daugiau nebeiškilo.

SIRENA SU SIRENIUKU

Vienas žmogus pagavo sireną ir sireniuką. Parsivežė namo ir įleido į kubilą.

Sirena verkė verkė, kad ją pagavo. Žmogui pagailo jos ir, nuvežęs prie jūros, paleido. Sireniuką jis norėjo sau pasilikti. Sirena neina nuo kranto – žiūri į žmogų ir verkia vaiko. Žmogui pagailo sirenos ir paleido sireniuką. Tada ji linksma su vaiku nuplaukė į jūrą.

NARĖS

Senais laikais vandenyje gyveno narės. Iki pusės jos būdavo moters pavidalo, o nuo pusės – žuvies. Narės labai gražios, kaip laumės.

Naktimis, patekęjus mėnuliui, jos išlįsdavo ant vandens, šokdavo rateliu, dainuodavo. Tuo metu jos būdavo ypač gražios – nuo jų raibuliudavo visos vairykytės spalvos, jos visos spindėdavo, žėrėdavo. Ne vienas susigundydavo pasižiūrėti į šias gražuoles. Bet tokiems smalsuoliams būdavo galas – narės atkeršydavo jiems už smalsumą ir nuskandindavo.

ŽUVŲ PIEMUO

Dar mano tėvas pasakodavo, kad kažkoks žmogus nuvažiavęs Žagarinės miškan samanų. O buvęs šeštadienis. Jis rauna samanas ir girdi – ežere, – tik nežinau, ar Luodžio, ar Žagarinės, – triukšmą. „Na, – mano sau, – šiandien žydams šventa, kas ten gali žvejoti?“ Na, nuėjo prie ežero ir žiūri. Agi nendryne sėdi koks žmogus, plaukais apsileidęs, ir kai sušvilpia, tai karšiai uodegom pūkšt, pūkšt, pūkšt. Tai, sako, ten buvęs žuvų piemuo.

ŽUVŲ SARGAS

Kartą vienas žmogus važiavo į vestuves. Važiuodamas pro ežerą, rado bežvejojančius žvejus, kurie buvo pagavę labai daug žuvų. Atvažiavo tas žmogus į vestuves, įėjo į pirkią ir sako:

- Kai važiuoju pro ežerą, tai kad pagauta žuvų tokia baisi daugybė, net tinklai nekelia!

Kai tik šitaip pasakė, nuo koptūro nusirito kažkoks juodas kamuolys net su malkom! Tai buvo žuvų sargas. Kai nubėgo į ežerą, tai kiek rado tinklų vandenyje, tiek ir nutraukė.

ŠAULIUKO ŽUVŲ SARGAS

Už Zarasų yra kaimas Bachmatai. Netoli to kaimo kažkur yra ežeriokas Šauliukas. Jeigu kas eina žuvaut į Šauliuką, reikia tylom kalbėti: „Einam žuvaut į Šauliuką.“ Tai pagaus žuvų. O jei garsiai kalba vienas kitam, tai jau nepagaus.

Kartą kažkur netoli Šauliuko kaime buvo vakaruška. Per vakarušką kažkas Šauliuke žuvavo. Ir kad pagavo žuvų! Buvo beveik pilnas laivas! Tie žvejai iš karto negalėjo žuvų parnešti namo. Nunešė kiek ir

vėl eina prie ežero. Eidami užėjo vakaruškon. Užėję sako:

- Va jūs čia šokat! O mes kiek daug žuvų pagavom Šauliuke!

Tik sulig tais žodžiais kadgi davėsi visos malkos nuo koptūro žemėn. O kai jie nuėjo į ežerą paimt žuvų, tai rado dyką laivą - visos žuvis išpiltos iš laivo ežeran.

BOBA IŠ EŽERO

Ieva Bulkaitė vakare ganė arklius. Kūreno ugnį. Tik pamatė - nuo ežero ateina labai didelė boba. Kojos nepaprastai didelės, vyžotos. Priėjo prie ugnies, pašildė kojas - pirma vieną pašildė, o pas-kui kitą. Bobos nosis be skylelių. Tada kai ėjo, ir įėjo ežeran.

MACIJAIŠKAI IŠ EŽERO

Kadaise Sarapiniškių kaime gyveno Beliauskai. Tai kartą šventą dieną, pačią dvyliktą, atėjo pas juos

du žmonės – vyras ir moteris – ir sako Beliauskui, kad girdėjo jie, esą Beliauskas parduoda karvę.

– Iš kur jūs? – klausia Beliauskas.

– Tai nepažįstate? Mes gi iš Rakėnų kaimo, Macijauskai.

Bet dėl karvės jie nesusitarė. Tai Beliauskas juos palydėjo. Bet iš namų jie eina ne link Rakėnų kaimo, bet visai priešingai. Tas mano, kad jiems ten ir reikia. Priėjo prie ežero abu tie „Macijauskai“ ir įėjo ežeran.

VYRYTIS IŠ EŽERO

Dambrovičių (Ragainės pavieto) Burba matė mėnesienos vakarą šalia jo trobų esantį ežerą didžiai sukunkuliuojant ir iš to kunkulo mažą vyrytį išskylant, kuris tiesiog pro vartelius į jo kiemą užėjo ir nesustodamas pro kitus vartus vėl žemyn nupės-lino.

EŽERO ŽMOGUS

Netoli Širvaičių yra didelės pelkės, Tyruliais vadinamos. Ten buvęs didelis ežeras, kuris užžėlęs, ir tik

vietomis yra akys. 1863 metais tose pelkėse yra pri-gėrę labai daug lenkų. Rusai, bekariaudami su len-kais, užvarė lenkus į tas pelkes, ir ten daug jų prigėrė.

Kartą žmogus atėjęs į tas pelkes ančių šaudyt. Ten buvę labai daug ančių. Jos plaukiojo po akis ir rinkosi sau maisto. Atėjęs žmogus įlindo į karklyną ir laukia. Betupėdamas karklyne, pamatė būrį ančių ir labai nudžiugo. Nemažai jų prisišaudė. Žmogus dar labiau nudžiugo, nes antys buvo riebios. Pas-kui, krūme betupėdamas, pamatė kitą žmogų, kuris, iškišęs galvą iš vandens, rankomis įsikibęs į krantą, ėmė į jį žiūrėti. Medžiotojas, pamatęs mėnesienoj prie vandens bjaurias akis, labai persigando. Nieko nelaukdamas, nepasiėmęs nei ančių, leidosi bėgti namo. Parbėgęs viską papasakojo namiškiams.

Kitą dieną nuėjęs neberado ančių – jas buvo paė-męs tas žmogus, kuris buvo galvą iškišęs iš ežero.

PALEISTAS ŽUVŲ KARALIUS

Dusetų ežere gaudė žvejai žuvis. Vieną valkšną traukdami, labai sunkiai traukė. Ištraukė labai daug žuvų, tarp kurių buvo viena žuvis labai graži ir ant galvos turėjo karūną. Visiems pažiūrėjus, savinin-

kas liepė paleisti žuvį, nes karalius turi valdyti savo karalystę.

IŠVEŽTAS ŽUVŲ KARALIUS

Nevėžos ežere Kurklių valsčiuje, Ukmergės apskrityje, pagavo daug karšių, tarp kurių vienas buvo su karūna. Jo nepaleido, bet vežė miestan. Visas kelias, kur žuvis vežė, buvo kruvinas.

Nuo to laiko tam ežere žuvų niekas nepagauna, mat, žuvus žuvų karaliui, žuvo ir jos. Dabar tam ežere nė su žiburiu nerasi karšio.

EŽERO KIAULĖ

Prieš karą, kai aš dar buvau maža, mano tėvelis Juodeikių ežere, netoli Šiaulių, gaudydavo žuvis. Jiems begaudant, vieną sykį įkibo tokia didelė žuvis, kad net arklį reikėjo į tinklą kinkyti jai ištraukti. Parvežę susūdėm tą žuvį, tai iš jos buvo geras pus-kubilis mėsos.

Po to naktimis vis kažkas tėvelį išmesdavo iš lovos ir vis rėkdavo:

- Atiduok mano kiaulę!

Mes patys matydavome, kaip jį mesdavo ant grindų iš lovos. Paskiau vis tiek reikėjo sumesti tą žuvį atgal į ežerą.

Sumetus tėvelio jau nebemėtė iš lovos.

ČIUKA ČIUKA, STRIUKUODEGE

Viename ežere sugavę labai didelę žuvį su striuka uodega. Namie susūdę jos mėsą. Naktį ir ėmę po paežere šaukyt:

- Čiuka čiuka, striukuodege!

Ir šaukindams atėjęs namo. Po langu ėmęs prašyt:

- Atiduok mano kiaulę.

Tie žmonės rytą nuvežę tą susūdytą žuvį, į ežerą suvertę. Daugiau nieko nebegirdėję.

PAKARTOS ŽUVYS

Miške, už kilometro nuo mūsų, yra nedidelis ežeriokas. Tą ežerioką vadina Glūšoku. Tam ežere nėra jokių žuvų. Bet jis gana gilus.

Atsirado žmonių, kurie įleido žuvų, kad pasidau-
gintų. Bet už kelių dienų rado visas žuvis, visas, kiek
įleido, pakartas ant medžių šakų.

Nuo to laiko ten žuvų niekas neleidžia, ir žuvų,
kaip nebuvo, taip ir nėra.

SUGRIŽĘ ŽEBERKLAI

Almajo ežere mano senelis žuveliavo. Naktį jis
pastebėjo labai didelį lydekaitį. Tai žeberklais jam
kaip davė, neišlaikė žeberklo - ir nuėjo su žeberklais
tas lydekaitis.

Jie dviejuose buvę. Sako, sušalom, išsiyrėm į
krantą, susikūrėm ugnį ir atsigulėm. Sako, mūsų
užmigta. Tai tada, sako, pamatėm - ateina žeberklai
iš ežero, o nei žmogaus, nei žuvis. Jie prie sienojų
gulėjo, ir kaip davė šitie žeberklai medin, tai visa
geležis sulindo!

DIDŽIULIS VĖŽYS

Vieną dieną aš su savo draugėm sumaniau eiti
vėžiauti. Ėjom trijuos. Atėjom prie ežero. Viena

turejo šiaudų ir švietė, kita brido ir gaudė vėžius, o aš nešiau pagautus. Naktis buvo labai rami, nė kokio vėjelio, vanduo ežere ramus ramus. Tik žiūrim – ateina didelė vilnis. Bet mes nelabai į ją žiūrėjom ir toliau bridom. Paskui vėl vilnis. Manom sau, iš kur tos vilnys, kad nėra nė kokio vėjelio? Tik pake-liam akis, žiūrim – atplaukia iš ežero vidurio vėžys baisiai didelis. Uodega kaip suolelis. Ta uodega tik luop luop per vandenį ir kelia vilnis. Tai mes kaip nusigandom, kaip bėgom namo! Palikom ir vėžius, ir šiaudus!

Kai papasakojau namie savo motinai, tai sako:

– Gerai, kad bėgot, čia buvo pikta dvasia. Būt dar ežeran įtempus.

KATINAS LAIVELY

Mano tėvas pasakojo. Nuėjo žuvaut Gulbinio ežeriukan. Nieko nesugavo. Nusiyrė su laiveliu toliau nuo kranto ir pamatė, kad jo laivelio gale tupi juodas katinas. Tai mano tėvas semtuku pasėmė vandens ir pylė jam akysna. Tuokart katinas prapuolė. Pasiyrė toliau – ir vėl tas pats katinas sėdi. Ir vėl pylė vandeniui – ir vėl pradingo. Taip triskart darė.

Pagaliau tėvas ir turėjo išbėgti iš ežero – pamanė, kad kažkas negera yra...

Kitą kartą kai jis ėjo žvejoj, tai kiaulė po laiveliu užavo ir užavo. Ir vėl turėjo pabėgti. Jo laivo nevertė, tik užavo. Jis tik balsą jos girdėjo.

DIDELĖ ŽUVIS

Plaukė laiveliu du žvejai iš Meironių – Jonas Lievinys ir Valocka Ivaškevičius. Jie žuvavo. Jiems besiriant, pakilo labai didelės bangos, ir iš ežero pasirodė labai didelė žuvis, panašiai kaip arklio galva, ir skubiai į jų laivą plaukė. Jie išsigando ir vos pabėgo į krantą.

SUGAUTA VARLĖ

Mano mama su dėdiene šeštadienį prieš Sekmines nuėjo žvejoj ežeran. Brenda brenda ir sugauna varlę. Sugauna kibiran. Ji kukt ir iššoko.

Eina kitan valksman – sugauna žuvų. Žiūri – jau didesnė varlė. Ir vėl iššoko. Užaina trečią valksmą,

kelia jau su žuvim ir pila kibiran – varlė didžiausia.
Jau trečią kartą! Žino – prisiduoda. Tai kad suriks:
– Eik tu skradžiai žemėn! – ir persižegnojo.

Tada ji varrr vandenin kaip griausmas. Ir dar ilgai girdėjos. Tai jos bėgt namo.

PERDURTA KOJA

Vienas žmogus kartą ėjo į Ilgio ežerą meškierioti. Prisiartinęs prie ežero, pamatė didelę žuvį. Toji žuvis buvo labai didelė. Jos akis kaip rėtis. Tas žmogus labai nusigando ir ėmė meškere durti į tą žuvis akį. Bedurdamas pajuto sopulį. Paskiau žuvis išnyko, o jis pamatė, kad iš jo kojos teka kraujas. Jis labai persidūrė koją. Išsigandęs grįžo namo.

ĮŽEISTAS EŽERAS

Dvi mergos ežere prausė burnas.

– Šis vanduo yra nešvarus! – tarė viena merga kitai.

Tada iš ežero pasigirdo duslus balsas:

– Tu nešvari, o vanduo švarus!

MES TAVE PABADYSIM

Prie Puodžių kaimo yra užakęs ežerėlis. Kartą Kaklys užsimanė pasiekt jo dugną. Atsinešęs visokių vielų, virvagalių, leido dugnan, bet nieko nesužinojo. Naktį jam prisispnavo: „Jei daugiau mus badysi – mes tave pabadysim!“

Kaklys išsigando ir nuo to bijo net į tą vietą nueiti.

ŽMOGELI, NEKVAILIOK!

Grigaliūnų sodžiuje, Švenčionių apskrityje, yra nedidelis ežeras, bet labai gilus. Parūpo vienam žmogui sužinoti jo gilumą. Jis surišo dešimt karčių – ir vis galo nepasiekė. Štai naktį jam prisispnavo: „Oi žmogeli, nekvailiok! Aš dugne guliu, ir jei tu mano akin su kartim papulsi, tai pats prapulsi, ir visos apylinkės laukus vandeni uždelsiu!“

Nuo to laiko daugiau niekas to ežero nematavo.

VANDENS GYVATĖ

Tas buvo gal prieš kokį keturiasdešimt metų. Buvau jau paaugęs vaikėzas, bet dar ne vyras. Su mūsų kaimo tokiu berniuku nuėjom Luodžio ežero krantan, kur vadina Sidabrine, ir jau nusivilkom. Nusivilkę paėmėm dantysna kepures (kiaušiniams sudėti) ir plauksim. Netoli kranto tokia kaip salelė, tai narai suka lizdus ir deda kiaušinius ant vandens.

Krantas plačiai užaugęs ligi tos salelės viksvom, bet jei eitum, tai klampu – nelaiko dumblas, o viršuj stovi vanduo. Užtai prisirengėm plaukt. Mes nusivilkę dar stovim, tik matom, kad viksvos tik skirias, skirias, ir išlenda gyvatė. Gyvatė stora, didelė, galva kaip veršioko, o pati keleto metrų ilgumo. Pilka, didelė. Mes nusigandom ir, rūbus nustvėrę, bėgt. Kiek pabėgom ir atsigręžę žiūrim, kur ji pasidės. Tai per ežerą nuplaukė, vis matėm – rangės ir rangės tokiais kamuoliais ton pusėn, kurią vadina Žvėrinčium.

Mes tol stovėjom ant ežero kranto, kol mūsų akys ją matė.

Prieš šitą mūsų matymą vienas Plavėjų kaimo gyventojas, eidamas Luodžio ežero pakraščiu, rado ženklą, kad tėtis kaip koks sienojas. Pagal to sie-

nojo storumą jį turėjo traukt arklys, bet ant smėlio nėra arklio pėdų. Tai jis ir kitiem pasakojo, ir niekas nesuprato, kas yra. Bet kai mes pamatėm tokią gyvatę, tai tik tada supratom, koks ten ženklas buvo koks sienojas buvo tėstas. Tai buvo šliaužta tos gyvatės, kur mus išgąsdino.

VĖŽYS GRASO PERKŪNUI

Kai griaudžia perkūnija, vėžys pasiima akmenį tarp kojų ir sako:

- Trenksiu ir aš!

Yra ne kartą tekę sugauti vėžį su akmeniu tarp kojų.

NEPAPRASTI GYVŪNAI

SENELIO ŽVĒRUKAI

Vienas žmogelis pirko kiaulę. Vežas jis tą kiaulę ir mato, kad ugnelė kūrenas. Jis riktelėjo. Niekas nieko. Prieina artyn – kad ugnelė kūrenas, ir senelis sėdo, o vilkų aplink apgulę! Kai tas žmogelis prisiartinio, vienas vilkas pasikėlė, o tas senelis pagrasino, kad nesikelk. Jis pagarbino tą senelį. Tas senelis ir sako:

- Tu veži mėsą parduot. Ta dabar tu ta mėsa pašerk mano žvėrucus.

Jis privažiavo, arklys atėjo – nesibijo. Ir pradeda jis dalyt, pjaustyt tą kiaulę. Pjaustė, pjaustė ir dviem pristigo. O jis kelionėn buvo pasiėmęs valgyt, tai ir tą savo valgį tiem vilkam atidavė. Tada tas senelis pasakė:

- Dabar aš tau duosiu du sargu – du vilku, ir kur jie eis, tai paskui juos važiuok. O kur jie atbėgs ir pradės kapstyti, tai tu tenai pakask ir rasi pinigų – ir tau bus užmokėta. O dabar dėkui, kad juos pavaišinau.

Tie vilkai bėgo, o tas žmogaus nuvažiavo paskui juos. Vilkai sustojo ir pradėjo kapstyti. Jis sustojo, nuėjo ir išsikasė katilėlių pinigų. Ir prasigyveno iš jų. Taip jam buvo gerai užmokėta.

Pasakoja, kad tas senelis buvęs šventas Petras. Petras globoja vilkus.

NUPIRKTA KARVĖ

Žmogus vedė parduoti karvę. Iš Žvingių buvo tas žmogus ir vedė į Naujamiestį. Jau buvo žiemos metas. O ėjo per girias, kūlynus. Mato – ugnikė kūrenas, o prie ugnikės toks senelis. Tas senelis sako:

– Prisėsk greta, esi pavargęs su ta karvike. O kur, – sako, – eini?

– Einu, – sako, – į Naujamiestį, į jomarką, noriu parduoti tą karvę.

– O kiek tu, – sako, – prašai už tą karvikę?

Tas sako:

– Prašyčiau dvidešimt rublių.

– Ir, – sako, – už tiek ir atiduosi?

– Atiduosiu, – sako, – o ką?

O aplink buvo vilkų apspitę.

Tas žmogelis atsisėdo prie tos ugnikės, apšilo ir užmigo. Atsibunda jis – nė tos karvikės, nė to žmogaus, nė tų vilkų. Karvės oda nusiausta, pinigai ant odos padėti, kiek jis prašė.

Ir visa pasaka.

VILKAMS PASKIRTAS ŽMOGUS

Vienas jaunas vyrukas girioj besitrainiodamas išvydęs pulką vilkų, kurie, galvas iškėlę dangun, kaukė. Tai permanomas balsas jiems taręs:

– Tam tikroj vietoj, – apženklinęs ten ir ten, – rasit vakare širmą žirgą, tas jums priklauso.

Šis vyrukas labai persigando, nes tai buvo jo mylimas žirgelis. Jis greit prie jo nubėgęs, dumblais aptepęs, atstojo, žiūrėjo iš tolo, kas nusiduos. Vilkai atbėgo, balto žirgo nematydami, vėl į girią grįžo.

Antrą dieną, tuo pačiu laiku, vėl išgirdo vilkus bekaukiant, bene besiguodžiant, jog nerado balto žirgo. Tai atsiliepė balsas:

– Tas, kuris tą žirgą dumblais aptepė, turi jums tekti.

Tai girdėjo keli bernai, ir visiems žinoma padarė. Naktį, žirgus ganant, ėmė širmuko poną į savo tarpą,

norėdami jį apsaugoti, bet, auštant dienai, užmigo. Kai pabudo, jis buvo prapuolęs, vien dešinę ranką bei kairę koją pagiry terado. Vilkai jį buvo suėdę!

ŠLUBAS VILKAS

Seniau žmonės švento Jurgio vigilijoj turėdavo nešti bažnyčion dovanų. Daugiausia duodavo ūkininkai. Viename sodžiujė gyveno seniukas, kuris turėjo margą karvę. Vienais metais jis sumanė nenešti bažnyčion dovanų ir, pasiėmęs kirvį, išėjo miškan. Ten jis išgirdo, kad šventas Jurgis liepia vilkui papjauti jo margą karvę. Senis be dvasios parlėkė namo, nujuodino savo karvę ir žiūri, ką vilkas darys. Vilkas atbėgęs nerado tos karvės, kuri jam buvo liepta papjauti, ir, nieko nepešęs, pardūlino atgal.

Taip senis apgaudinėjo vilką trejus metus. Ketvirtais metais girdi senis, kad šventas Jurgis liepia vilkui papjauti jį patį.

Užsidarinėjo senis langines, užsklendė duris ir laukia vilko. Vilkas pabėgiojo aplink senio trobą ir nulėkė miškan. Bet senis vis bijo ir nosį iškišti pro duris.

Tuo metu apsirgo vieno dvarininko duktė. Kadangi tas senis buvo šioks toks šundaktaris, tai tarnas, atsiųstas pono, turėjo parvežti jį pas ligonę. Senis įlipo karieton. Tarnas jį užrakino ir veža. Žiūri – keliu eina labai graži mergaitė ir šlubuoja. Privažiavus karietai, ji ėmė prašyti pavežti nors iki dvaro. Tarnas ją įleido karieton pas senį ir atvažiavo dvaran. Kai atrakino karietą, iš jos išsoko vilkas, o senis gulėjo papjautas.

ŽVĖRIŲ KARALIUS

Išėjo dvi kvieslės dainuodamos į vestuves kviesti ir paklydo girioje. Sutemo, ir radosi naktis. Jiedvi, baimingai aplink beklydinėdamos, pamatė tokiam krūmų tankumyne ugnį degant. Jiedvi artinos ir išvydo žmogų prie ugnies, o daugybė vilkų, apgulę apie ugnį, šildės. Jiedvi labai persigando, bet tas žmogus liepė artyn eiti ir nebijotis – tie vilkai nieko nedarysią. Jiedvi ėjo artyn, apsišildžiusios papasakojo, iš kur esančios ir kur ėjusios. Tai liepęs tas žmogus vienam vilkui jiedvi parvesti. Bet tas, dantis iššiepęs, prieš tauškęs, priešinos, bene prašęs algos. Žmogus atsiliepęs:

- Tu turi eit, kas iš tų namų popirm pro vartus iššoks - tai tavo alga.

Tai liepė tas žmogus tą vilką sekti. Ir jis jiedvi parvedė, jau dienai išaušus, namo. Bernai šėrė bandą, o kai vartus atvėrė, tai ėrys pro vartus iššoko, ir vilkas, tą paėmęs, į girią nusinešė.

ŠVENTINIS VILKŲ MAISTAS

Seniau vienas ūkininkas, nesulaukdamas prie Kūčių pareinant bobų iš pirties, paėmė šautuvą ir išėjo į krūmus zuikių tykoti. Praėjęs gabalą krūmų, priėjo gražią vietelę ir atsisėdo po beržu. Besėdint pradėjo kaukti vienas, du, trys vilkai. Netrukus ėmė kaukti iš visų pusių, ir vis arčiau. Žmogelis išsigandęs įlipo į beržą ir žiūri. Ogi subėgo daugybė vilkų, sustojo ant tos vietelės ir, pakėlę galvas aukštyn, pradėjo kaukti. Ir ėmė kruopelėmis snigti, tykiai tykiai. O vilkai kad pradės laižyti, kad laižo, kad laižo! Žmogelis sėdėdamas ir apsnigo. Neturėdamas ką dirbti, palaižė ir jis kelias kruopeles, kurios užkrito jam ant pirštinės. Bet kad skanumas tų sniego kruopelių, kad nė kokie valgiai nėra taip skanūs!

Kai jau vilkai išsiskirstė, žmogelis, išlipęs iš medžio, parėjo namo. Bet visas tris Kalėdų dienas nenorėjo valgyti – buvo sotus, rodos, kad dievažin ko pavalgęs būtų.

VILKAS IŠLINDUSIOM ŽARNOM

Nuėjo medžiotojas miškan naktį saugoti medžio, susikūrė ugnį ir atsigulė. Jam atsigulus, ateina vilkas gesinti ugnies. Vilko buvo žarnos išlindusios, ir tom žarnom jis gesino ugnį. Paskui jis nubėgo į balas pasimirkyti. O medžiotojas, nieko nelaukdamas, įsilipo į eglę ir sidabrinu dešimtiniu užtaisė šautuvą. Kai vilkas antrą kartą atėjo gesinti, beveik visai užgesino ugnį. Užgesinęs atsigulė ant medžiotojo drapanų. Tuo metu medžiotojas šovė į vilką. Vilkas apsisukė ir nulėkė toliau. Mat vaidinuoklio būta.

PYPKIUS VILKAS

Bivainis iš Giteniškių kaimo, Salako parapijos, ėjo pas paną į Cigoniškių kaimą. Vieną kartą prasėdėjo ilgokai ir eina namo. Eina pro alksnynioką

ir kad pabaiso jam! Tik mato – sėdi ant kelio didelis didelis gyvulys, nei šuva, nei vilkas, ir rūko pypkę. Mato Bivainis, kad čia kažkas nepaprasta, ir jau bijo. Priėjo artyn, o tas vilkas ir sako:

– Pažiūrėsiu, pažiūrėsiu, kur tu kūmus gausi...

Bivainis su ta pana susituokė, tik jau, kai reikėjo, labai sunkiai kūmus gavo, nes tuoj po vestuvių ir kūmų reikėjo.

PERPRAŠYTI VILKAI

Važiavo senelis su piemenaičių iš vieno kaimo į kitą, čia netoli mūs – į Mančiagirės kaimą. Ir senukas buvo truputį išgėręs. O piemenaitis už vežėją sėdėjo. Tas piemenaitis žiūri – ant kelio prigulę vilkų laukia. Jis sako:

– Seneli, jau mums kelią vilkai pastojo!

Tas senukas pažiūrėjo, kad visas kelias prigulęs! Jau jam degtinė išsisklaidė. Jis iškopė iš vežimo ir susiėmė už ienos greta su arkliu. Ir kai tiktai priėjo vilkus, tai nusiėmė kepurę ir sako:

– Tegul bus pagarbintas...

Tai vilkai iššokinėjo iš kelio ir sugulė šonuose – davė kelią. Tada senis vežiman ir sako piemenaičiui:

- Mušk arkliui, kiek arklys gali!

Tai jie atlėkė į Mančiagirio kaimą, ir kaip tik spėjo pro vartus kieman – ir vilkai po pasku.

VILKAMS SKIRTAS PENIMASIS

Vieną kartą Eželių kaimo Staponas iš kažkur važiavo namo. Važiuoja jis, agi prieky pulkas vilkų. Na, vis tiek šie jį suės. Tai jis tada ir sako:

- Na, vyrai, praleiskit mane šitą kartą. Aš jums penimajį už tai.

Vilkai, tarsi supratę, ir nudrožė per laukus. O Staponas atvažiavo namo. Nukinkęs arklį veda tvartan. O diendaržy penimas meitelis buvo užtvertas. Kai jis atidarė duris, tai penimasis ir išlėkė oran. O ten vilkai jį ir nužvagdė. Matai, jie buvo atsekę.

IŠGĄSDINTAS VILKAS

Mano mama pasakojo. Nuėjo jos mama grikių raut. Ir nusivedė savo mergaitę. Rauna jos grikius. O ten vilkas sėdi krūmuose. Sėdi jis prieš saulelę ir draskosi. Ta mergaitė paėmė akmenį ir kad davė

tam vilkui tiesiai galvon! Tas vilkas ir nulėkė. O tos bobos trise buvo, kaimynės. Rauna jos visos grikius ir verkia, sako:

- Dabar gi jis, tas vilkas, vakare atgąsdins!

Na, jau vakare eina namo. Tą mergaitę pastatė pirmagaly, o tas kaimynės – į tarpą. Tai tas vilkas iš krūmų kaip šoko, kaip davė, užlėkęs pirmgalin su koja! Visos pargriuvo. Tada pasikėlė – nei vilko, nieko.

Po to ta mergaitė buvo apsirgus, vos nemirė. Va tiesa – kad vilką išgąsdini, tai jis atgąsdina.

VILKO KERŠTAS

Seniokas anksti ėjo bažnyčion į raratines. Ir rado – miške guli vilkas. Tai jis įsidrąsinęs, lazdele turėjo ir užšėrė gerai jam per kojas. Jis kaip šoko, tai net jam užspyrė akis samanom. Ir nubėgo.

Seniokas perdien išbuvo. Grįžtant jau po pietų atgal namo, žiūri – toj vietoj stovi jo avytės galva. Jis nesitiki – kaipgi, palikau namuos avytę, o dabar čionai, kur vilkui šeriau per kojas, atnešta.

Pareina namo, žiūri – kaip tik jo avytės ir nėra! Ir neberado daugiau; tikrai jo ir buvo avytė papjauta – įsikąsta ir išvesta.

SUDRASKYTA PINTINĖLĖ

Vienas žmogus anksti rytą ėjo grybauti. Nieko prie savęs neturėjo, tik pintinėlę. Eina mišku ir mato, kad prieky jo kažkas nuo žemės pasikelia ir prigula, pasikelia ir prigula. Prieina arčiau, žiūri, kad vilkas prideda ausį prie žemės ir klauso, kur piemenys išgena bandą ganyt. Žmogus vilką mato, o vilkas žmogaus nemato. Žmogus neturėjo kuo pabaidyt, tai sviedė į vilką pintinėle. Vilkas labai nusigando ir kad šoko aukštyn! Labai aukštai pašoko ir nubėgo. Bet žmogus sumetė, kad čia gali būti blogai. Ėmė ir įlipo medin. Kiek palaukus, atėjo vilkas, rado pintinėlę, tai ją į mažiausius gabalėlius sudraskė. Kai sudraskė pintinėlę, nuėjo mišku, o žmogus išlipęs parėjo namo.

VILKAS IR MUZIKANTAS

Kai buvo baudžiava, tai mano gimtinis Pliupų kaimas ėjo darbus Nuoliškių dvaran pas poną Žulį. Kartą ėjo mūsų kaimo žmogus vakare, jau buvo tamsu. Grįžo iš dvaro namo. To žmogaus pavardė buvo Šimonėlis. Su savim jis turėjo lūpinę armoni-

kėlę. Kai ėjo, tai stačiai ir įkrito vilkaduobėn. Įkrito ir ten rado vilką. Vilkas tupi ir palaukus pradėjo jį pešiot. Tai jis pradėjo grot armonikėle. Kai groja, tai vilkas jo nekliudo, tupi ir staugia. Kai tik nustoja grot, vilkas vėl jį pešioja. Nėra kas jam daryt, tai grojo ir grojo pernakt. Nuo grojimo jam sutino lūpos. Rytą ėjo žmonės pažiūrėt tos duobės ir rado vilką ir Šimonėlį. Išėmė pirma vilką, tada Šimonėlį. Nuo to laiko jį pradėjo vadinti Dūdele.

VILKĖS ATSILYGINIMAS

Kitą sykį vaikai ganė karves miške. Ir jie beganydami užėjo mažus vilkiukus. Jie susitarė – iškrėsti pokštą. Nusidrožė iš medžio mietukus ir užkaišiojo visiems vilkiukams užpakaliukus. Ir sudėjo atgal į lizdą.

Parėjo ta vilkienė, veizi: tų vilkiukų akys pilnos ašarų, tiek jie cirpia, tiek cirpia. Ji pradėjo veizėti ir galvoti, kas čia yra. Pamatė, kad užpakaliukai užkaišioti su tais pagaliukais.

Bėga ji, ir eina žmogus per mišką. Ėmė jį gintis. O tas žmogus bėgti. Suginė tą žmogų, dantimis paėmė už skverno, duoda su uodega ir vedas į mišką. Jau ar

taip, ar taip – tas žmogus eina. Ir nusivedė į mišką. Privedė prie urvo, pati cypia ir lenkia už to skverno prie urvo, prie tos skylės. Jis pasilenkęs pažiūrėjo, kas ten yra, veizi, kad vilkiukai. Pagalvojo: „Reikia paveizėti, kas jiems yra.“ Ištraukė vieną, veizi, kad užpakaliukas užkištas su mietuku. Ištraukė. Paveizi kitus. Ir tiems ištraukė.

Ta vilkienė įlindo prie vilkiukų į urvą, o tas žmogus nuėjo sau.

Eina jis per mišką. Ir išgirdo, kad atbilda. Veizi, kad atlekia vilkienė ir atsineša avį. Užlėkė už akių, pametė ir pati nubėgo į mišką.

Tas žmogus parsinešė tą avį ir suvalgė su vaikais.

MEŠKOS DĖKINGUMAS

Moterys rugius pjovė. Ir sena bobutė buvo. Gal ji ten vaiką supo. Kad užėjo lietus! Jos susėdo po medžiu. Sėdėdamos žiūri, kad meška drevėj. Meška prisisėmė, prisisėmė medaus ir leidžias. Plėšė plautą ir įsipašino leteną. Ji nupuolė nuo drevės ir eina į moteris. Moterys bėgt. Moterys bėga, o senutė nepabėga. Atkulziavo, atkulziavo meška prie senutės. Marmoja ir rodo leteną. Senutė suprato. Išlupo

tą pašią, sopulį apšluostė, apspaudė. Ir sėdi bobutė susitraukus, dreba. Kas čia bus? Meška įkopė drėvėn, prilupo, prilupo korių. Nukopė. Bobutei ir vieną kori, ir kitą. Apkrovė bobutę, apkrovė koriais. Pamarmojo labai meška ir nuėjo, o bobutė iš tos baimės sėdi, nė nekrusteli.

MEŠKA IR ŽMOGUS DUOBĖJE

Žmogus turėjo daug bičių. Ir kažkas pradėjo ateit į bites. Jis nesupranta kas. Paėmė jis netoli avilių iškasė duobę. Duobę nemažą ir gilią. O ateidavo į bites jo kaimynas. Dabar kaimynas kai ėjo, tai staciai duobėn ir įkrito. Įkrito duobėn, nėra kas daryti, sėdi, išlipt negali, nes aukšta. Sėdi duobėj ir girdi, kad dar kažkas ateina. Žiūri, kas čia bus. Tik lopt ir įkrito. Žiūri – meška. Meška įlėkus irgi tupi, jam nieko nedaro. Patupėjo meška, patupėjo ir atsistojusi žmogui rodo, kad ją keltų. Žmogus padėjo jai atsistot ir, kai ji šoko, įsitvėrė – norėjo, kad ir jį kartu iškeltų. Meška įkrito vėl duobėn, bet, matyt, suprato, kad žmogus sulaike, nes suurzgė piktai. Vėl rodo padėt jai šokt. Žmogus padėjo, bet ir vėl įsitvėrė. Dabar suurzgė dar pikčiau. Jau trečią kartą

žmogus padėjo jai iššokt, netrukdė. Trečią kartą meška iššoko. Iššoko ir nuėjo. Žmogus sėdi, žiūri, kas čia bus. Tik palaukus ateina meška. Atnešė didelį žaginį ir įstatė duobėn. Žmogus per tą žaginį išlipo iš duobės.

Taip abu išsigelbėjo.

RAUDONLŪPIS GONČAS

Laumakiuos kažkada buvęs didelis medžiotojas. Šventą dieną prieš pietus išėjęs zuikių medžioti, ir ėmęs netoli gončas skalyt. O gončo jis neturėjęs. Ir ėmę jam zuikiai bėgti: tuoj vienas, antras, trečias – ir toliaus lig dvylikos. Galiausiai ir pats gončas atbėgęs – baisus, bjaurus, lūpos raudonos, liežuvį iškišęs ilgą, kokį pusantrus pėdos. Vaks vaks ir gasuojąs, apsukui jį bėgiodams. Tas medžiotojas įsidėjęs į muškietą rožančiaus „avinėlį“ ir šovęs į tą gončą. Tas gončas kad rūkęs skalydams per mišką – iham iham! Ir nuamsėjęs.

ZUIKIO JUOKAS

Vieną vakarą mano švogrys eina medžioti. Atsėdau, sako, sėdžiu – ir ateina zuikis. Pasikelia sau ant kojų, pažiūrės, pažiūrės į mane ir vėl nueina. Aš sėdžiu, nejudu. Jis vis tiek suodė paraką. Tada nulėkė toliau ir juokiasi, juokiasi sau. Aš tada einu namo. Einu, žiūriu, kad gandras lop, lop. O iš kurgi žiemą gandras bus? Atlėkė, užlėkė man už akių, atsėdo ant ąžuolo ir juokiasi.

Matai, kaip buvo! Ir kas ten galėjo būti?

ZUIKIAI PERSEKIOJA ŠAULĮ

Į Akmenos salą kitą kartą iš aplinkui šauliai eidavę glušokų šaudyti. Tie paukščiai esą didesnės veislės tetervinai ir labai sunkiai prieinami nušauti, nes labai esą klusnūs; iš tolo žmogų kvėpuojantį išgirstą.

Vieną kartą šeštadienio vakarą ten šaulys slenkęs pilvu, kad ką nors gautų nušauti. Šit atbėgęs zuikis jam priešais ir atsitūpiąs. Jis į tą šovęs – zuikis nė jud, nė krut. Prie to kits atsiradęs. Šaulys užtaisęs muškietą, šauna į tą – ir taip pat. Tas šaulys

nebespėjęs nė muškietos užtaisyti, kai pradėję kiškiai rinktis: trečias, ketvirtas, penktas ir t. t. – koks dvylika susibėgę. Tas nusigandęs namo bėgt – tie visi zuikiai jam paskui. Tai tik pasilikę už durų, kai į savo gryčią parbėgęs.

ATVARYTI ZUIKIAI

Pabremenio kaime, Šilalės valsčiuje, Tauragės apskrityje, Petras Kuizinas ir kiti kaimynai ganę arklius. Ir išgirdę vidurnaktį pliauškinant botagais. Jie visi sužiurę ir pamatę didžiausią pulką zuikių atvarant. Jie norėję šauti, o tie varytojai sakę:

– Nešaukit, atbėgs dar raišasis.

Po kiek laiko pamatę atbėgant raišąjį – ir jie visus nusivarę. Ir tą metą visai mažai tebuvę zuikių.

KIŠKIO PRANAŠYSTĖ

Kiškis labai norėjo miežių prisiėst. Atsigulė pagal ežią, ir jį užtiko medžiotojas. Užtiko medžiotojas ir jau norėjo jį nušaut. Iš karto negalėjo nušaut, tai tas kiškis pabėgo toliau. Pabėgo toliau ir dar atsi-

grįžęs pažiūrėjo. Medžiotojas kaip dėjo, tuoj klankt jį ir nušovė! Nenušovė visiškai, bet peršovė. Tai jis ir pasakė:

- Bet ne laikas tau, kiškeli, čionai vaikščiot, lygias pievas mindyt!

- Bet, negailestingas medžiotojau, ir tau Dievas nepagailės kulkos. Tu žūsi kare. Kaip aš dabar tarsi karan papuoliau, taip ir tu, - kiškis sako, - papulsi ir kare pražūsi!

Tas žmogus tą kiškį pasiėmė, kažkur nusinešė, pardavė už pinigus. Paskui toliau keliavo ir užėjo paprašyti nakvynės, valgyti. Jį priėmė, kambary paguldė. Tuo tarpu užėjo vagys, manė, kad tas medžiotojas yra šeimininkas, ir jį nušovė.

Kiškis jam nulėmė tokią laimę, kad jis nuo kulkos mirs.

MIŠKO SARGAS

Viename kaime gyveno labai tikintys žmonės. Sekmadieniais jie nieko nedirbdavo. Kartą atvažiavo vienas svetimtautis iš kitos šalies. Jis nupirko didelį miško plotą ir sumanė jį iškirsti. Jis pasamdė žmones to miško kirst. Žmonės, kai atėjo sekmadienis,

nėjo į darbą. Tas svetimtautis nuėjo tą žmonių varyt. Kad jis ėmęs juos mušt ir vyt į darbą! Tie nubėgo ir jau norėjo pradėti kirsti – bet tik atūžė per medžių viršūnes kažkas panašus į mešką ir suriko:

– Kas jus čia varė mano miško kirsti?! Greičiau išnykit man iš akių!

Žmonės tekini išbėgioję į namus. Šeimininkas dar norėjo juos suturėt, bet negalėjo; žmonės išsigando ir išbėgiojo. Bet greitai jis pamatė ir pačią baidyklę. Kad ims ant jos rėkt ir duot botagu! Kad ims rėkt:

– Tu čia man žmones išvaikei! Aš tau parodysiu, tu nevidone!

Bet baidyklė kad suriks ant to žmogaus:

– O kas tau leido mano mišką kirsti?! Aš tau parodysiu!

Kad čiups tą žmogų ir kad tėkš ant žemės, kad jis visas sulindo! O toj vietoj, kur jį sumetė, atsirado didelis liūnas. Į jį niekas negalėdavo įeiti. Naktim girdėdavosi, kaip tas svetimtautis rėkia ir vaiko žmones miško kirsti.

ŠUNGalVIAI

Seniau per karus nebuvo ginklų, tai turėjo tokius žmones, vadinos vienakiai, arba šungalviai. Tai jie pagaudavo žmogų ir suėsdavo. Tokiu būdu ir kariaudavo. O kad žmogus pradeda bėgti, tai anei kaip negali išbėgti, tik greitu laiku reikia atmainyti autuvus ant kojų – atgręžti priekį į užpakalį, tai tada šungalviai suglušta ir nebegali žmogaus paimti.

O kai nakties sulaukia, iškasa gilią duobę, juos suverčia, uždengia lentom ir aprita akmenim. Jiems duoda ryti bet kokią mėsą: ar arklio, ar kiaulės.

NUPLIKINTAS ŠUNGalVIS

Buvo pusė šunio, pusė žmogaus. Jei apsiautum vyžom kaip žmogus, tai jis pavytų, suuostų, bet jei užpenčiais priekin, tai ne.

Buvus pirkelė pas Kleinickienę. Atėjo tas šungalvis, atsisėdo ant slenksčio ir kaip suskėtrioja rątom – neišleis. Ė boba, – kaip krosnį kūreno, kaip virė katilas vandens, – tai jam ant galvos! Tada išlindo akys, ir baigta.

KALNŲ ŽMONĖS

Kalnuose būdavo tokie žmonės, kurie turėdavo vieną koją, vieną ranką ir vieną akį. Tai jie susiedavo poron ir susiėmę taip bėgdavo, kad niekas jų negalėdavo pavyti, tik galėdavo nušauti.

PAUKŠČIAI. VABZDŽIAI

SUŽEISTAS GANDRAS

Vienas netikęs piemuo kartą gandrui koją pamušė. Kai gandrai buvo patraukę, tas vaikiną užsigeidė su laivu keliauti. Tas laivas mariose paklydo. Ilgai klydinėjęs, atkako iki kažkokios nepažįstamos žemės. Tie žmonės laivininkus labai meilingai priėmė, juos daugiausiai pažįstamais vardais vadino. Keli vaikai tą vaikiną pasiėmė ir į savo namus parsigabeno. Namų motina, arba šeimininkė, buvo šluba ir sunkiai galėjo paeiti. Ji tą vaikiną gerai priėmė, vaišino, daugiausia keptomis varlėmis bei žalčiais. Galiausiai vaikiną paklausė, kaip geroji šeimininkė koją nulūžo. Tai ta jam atsiliepė:

– Ar atsimeni, kaip tu pernai savo gandrienei koją pamušei? Žiūrėk, tai aš esu ta gandriene.

Vaikiną nežinojo, nei kaip išsiteisint, ir buvo labai sugėdintas dėl savo netikumo ir jokio ramumo neteko. Tačiau kiti laivininkai galėjo gerai linksminėtis. Jų gerieji darbai, kuriuos buvo darę gandrams

savo tėviškėje, buvo atlyginti. Ypač tokiems, kurie gandrų pašeria, jei kartais per anksti parkeliauja.

Laivininkai visą žiemą turėjo ten praleisti. Kai artinos pavasaris, liepė jiems pasiruošti keliauti namo. Tada vienas gandras jiems kelią rodysiąs. Tą turį sekti, ir jis parvesiąs juos į tėviškę.

Taip ir į vyko. Laivininkai buvo visokiu maistu aprūpinti. Vieną rytą ten nebuvo matyti nė vieno žmogaus, tik gandras sklandė apie laivą. Laivininkai jį sekė su laivu ir laimingai parkeliavo į savo tėviškę.

NUŠAUTA LAIMĖ

Vienam medžiotojui labai sekėsi medžioti. Kur tik jis eidavo, ten nušaudavo. Sykį jis sugalvojo nušauti gandrą. Gandras visai netoli jo varlinėjo. Prisidėjo šautuvą ir nušovė. Kai tik gandrą nušovė, daugiau jokio žvėrelio nė paukščio negalėjo nušauti. Mat nušovė savo laimę, todėl jam daugiau nesisekė.

GANDRO KERŠTAS

Atsirado toks išdykęs vaikas, kuris išdraskė gandro lizdą ir išmėtė vaikus. Kartą pamatė, kad

atskrenda gandras ir turi snape nuodėgulį. Tą nuodėgulį padėjo ant kluono stogo, kur buvo jo lizdas. Užsidėgė kluonas. Nuo to kluono daugiau trobų. Ir sudegė kone pusė kaimo.

KUR ŽIEMOJA VIEVERSAI IR KREGŽDĖS

Kai ateina ruduo, kai jau pašąla, tada vieversiai pasidaro akmenyse, kur krūsnys tokios didelės akmenų prinešta, pasidaro lizdus ir ten jie žiemoja.

O kregždės žiemoja vandeny. Iš rudens taip pat pasidaro tokius lizdus – ir gyvena po vandeniu, kol būna ledas. Kai ledą paleidžia, atsiranda vanduo, tada ir jos išlenda iš po vandenio ir pradeda gyvent.

ŽVEJŲ SUGAUTA KREGŽDĖ

Kregždė žiemoja ežere ant nendrių – nendrė pasilenkus nuskęsta, ir ji tenai būna negyva iki pavasario. O kai pavasarį atšyla, pernykštės kregždės atgyja, o jau senos tenai pasilieka amžinai. Jeigu su tinklais pagauna, kai žvejoja žuvis, tai atgyja.

Mūsų, Paspėrių, kaime žiemą žvejojo ir sugavo kregždę, atnešė į kambarį, atšilo ir puolė skraidyt. Paskui išnešė į lauką – ir vėl sustingo. Jau tada nebeatgijo. Dar mažas buvau, kai tą kregždę pagavo. Tėvas pasakojo, aš nemačiau.

Kregždė lipinėja, lipinėja ant nendrės, kol užšąla, o pavasarį, nuo Jurgio, atgyja.

KREGŽDŽIŲ MIEGAS

Rudenį kregždė rengias miegot žiemai. Pievoje ji suranda ir pauosto tokią žolę, o paskui eina miegoti.

Vienas žmogus matė, kaip kregždė uosto žolę pievoje, o paskui nubėgo upės kraušan, įlindo ir užmigo. Jis surado tą žolę, pauostė ir parėjo namo. Tada jis labai užsinorėjo miego. Prie kluono buvo didelė krūva spalių. Jis nulindo tuosna spaliuosna ir visą žiemą gražiai pramiegojo.

Kai laikas kregždėm atgyt, ir jis išsikasė iš spalių krūvos.

KREGŽDĖS KERŠTAS

Kregždė išgelbėjo žmogų nuo žalčio.

Kai atskrenda kregždė ir sulipdo gūžtelę – ženklas, kad tie namai nedegs. Jei kas kregždės gūžtelę išdrasko, ta kregždė išskrenda laukan, susiieško žarijų, atneša, įkiša stogan ir uždega. Tą žmogų ji apleidžia tokiais garais, ir ant jo burnos pradeda augti kregždės (šlakai).

KREGŽDĖS LAIMĖ

Jeigu kregždė prie namų suka lizdą, tai tais metais laimingai išgyvens.

Vienas žmogus taisė savo seną namą nugriaut, statyt naują. Kregždė tai numatė. Ji drąsiai sau suko lizdą senam name. Ir antrą metą, nors tas ūkininkas rimtai rengė nugriaut. Tretį metą kregždė jau lizdo nebesuko. Ir iš tikrųjų tais metais ūkininkas tą namą nugriovė.

NELAIMĖS PRANAŠAS

Jei gegutė kukuoja prie lango, kur nors ant stulpo, ant sausos šakos, tai tikrai bus nelaimė, ašaros.

Mano mama pasakojo, kad kartą nuplovė langą vasarą ir nuėjo vandens atsinešt. O čia atskrido ant lango, kur atidarytas, gegutė ir užkukavo tris kartus ir va šitaip dar nusijuokė. Tris kartus pakukavo, nusijuokė ir nuskrido.

Na, sako, per kelias dienas ir mirė jos mama.

PUTPELĖ IR GERKOČIUS

Putpelės šiomet negirdim – tai bus blogi rugiai. O kai putpelė sako: „Putpele, putpele!“ – tai tada rugiai labai geri, brinksta. Kai duoną reikia maišyti, rugius pili, pili – o rūgštis vis vien bloga. O kai tik putpelė paputpeliauja, tuoj rugiai švarūs! O kai gerkočius rėkia: „Gerkat! Gerkat!“ – tai jau labai gera duona būna, ir rugiai brinksta.

VELNIAS „STRYKuoja“ ŽVIRBLIUS

Prieš užgimimo šventę (rugsėjo aštuntą) tris dienas prapuola žvirbliai. Tom dienom žvirblis net nečiurkštels. Jeigu ir yra žvirblių, tai jie slepiasi, lando po krūmus. Seni žmonės, kai nemato žvirblių, tai nesėja rugių. Jie sako, kad žvirbliai todėl nuliūde, kad tomis dienomis juos „strykuoja“ velnias Guldapėje. Kas lieka nuo „stryko“, tas lieka veislei, o pilną saiką velnias sau pasilieka.

Iš kur kilusi ši legenda, sunku pasakyti, bet žvirbliai tuo metu iš tikrųjų slepiasi ir jų niekur nematyt.

VIŠTOS IŠPRANAŠAUTA LAIMĖ

Vienam žmogui reikėjo į turgų važiuoti. Ir užgiedojo višta. Jis nevažiavo, bijo važiuoti, kad kokia nelaimė neatsitiktų. Antrą kartą vėl rengėsi važiuoti – ir vėl višta užgiedojo. Ir vėl jis pabijojo, kad kokia nelaimė neatsitiktų, ir vėl neišvažiavo. Pristigo jau ir duonos, ir visa ko. Trečią kartą rengias važiuoti – ir vėl višta užgiedojo. Žmogus, sugriebęs vištą, nukirto jai galvą. Vis tiek, kaip bus, taip bus – važiuosiu!

Nuvažiavo turgun, nusipirko duonos – rugių du maišu. Parvežė namo. Žmona pylė rugius džiovinti, nukrito koks mazgelis. Atrišo ir rado auksą suvyniotą. (Mat moteris buvo nuo vyro paslėpusi, o jis nežinojo ir pardavė.)

Tai tokią laimę višta išgiedojusi! O šis ją nužudė. Tai jam ir sapne sapnavosi ta višta. Ji barėsi ant šeimininko:

- Aš tau laimę giedojau, o tu man galvą nukirtai...

VIŠTOS PRANAŠYSTĖ

Parvažiuoja žmogus su pirmu vežimu rugių, tik višta su viščiukais užlėkė ant tvoros ir užgiedojo.

Tai jau nelaimė kokia bus! Tada reikia, pagavus vištą, vartyti nuo sienos iki slenksčio kūliais, ir kas paklius ant slenksčio – galva ar uodega – tai nukirsti. Kaip tik pakliuvo galva, tai ir nukirto.

Naktį prisisapnavo ūkininkui, kad toji višta prakalbėjo žmogaus balsu:

- Tu padarei našlaičiais mano vaikus, padarys tave Dievas! Aš užgiedojau iš džiaugsmo, kad bus duonos mano ir tavo vaikams. O tu, kvailas žmogau, man galvą nukirtai, palikai vaikelius be mamos.

Kitą dieną tas žmogus apsirgo ir mirė.

BITININKAS MAKAUSKAS

Mano senelis Makauskas buvo didelis bitininkas. Turėjo keturiasdešimt bičių avilių. Gyveno Apkartų kaime, Zarasų rajone.

Kartą jis ėjo iš Zarasų ir sutiko skrendantį bičių spiečių. Jis nusiėmė kepurę, ir bitės atsisėdo ant jo kepurės. Bet visos negalėjo ant kepurės sutilpti, tai jis kepurę su bitėmis nešasi, o kitos paskui jį skrenda. Ir taip atsinešė penkis kilometrus.

Nešdamas bites, jis susitiko – važiuoja žmogus. To žmogaus arklys pasibaidė ir jį išmetė. Tai tas žmogus sako, kad mano senelis burtininkas, kad paskui jį skrenda bitės. Nebuvo jis joks burtininkas, tik labai mylėjo bites, ir bitės tai suprato.

BIČIŲ „LIEŽUVIAI“

Jeigu bitininkai nesutinka, pykstasi, liežuvauja, tai bitės arba išnyksta, neina į darbą, arba pridaro „liežuvių“.

Turėjo bites mano tėvas, Drūtgalys ir dar vienas toks neturtingas seniukas. Tas Drūtgalys labai neno-

rėjo, kad tas seniukas būtų bičiulis. Na, tai bitės avilyje kad pridarė visokių „liežuvių“!

NAŠLAIČIO BITĖS

Vienas našlaitis ėjo keliu ir jam ant krūtinės susimetė bičių spiečius. Kaimynas bites susėmė avilin ir našlaitį priėmė bičiulijon. Nuo to karto abiem labai sekėsi bitės.

Užtat sakoma: našlaičiai dalingi!

SKRUZDĖLIŲ SMILKALAI

Joninių rytą skruzdėlės išneša savo smilkalus pravedinti. Tuos smilkalus skruzdėlės neilgai vėdina, todėl sunku juos užtikti.

Skruzdėlių namų (skruzdėlyno) negalima deginti! Juos sudeginti yra toks pat nusikaltimas kaip ir sudeginti žmogaus namus. Kur yra skruzdėlių, ten nebus gyvatės, nes jos apstoja gyvatę – ir viskas!

Taigi reikia mylėt skruzdėles!

ROPLIAI

GYVATĖS LĖMIMAS

Vieną sykį eina žmogus keliu ir prieina mišką. Bet tas miškas visas dega, liepsnoja, tiktai kelios eglės pakraštyje dar žalios, bet ir tos iš pašaknų jau pradeda svilti. Vienos eglės viršūnėje susirangiusi gyvatė ir sako:

- Žmogau, būk geras, išgelbėk tu mane nuo mirties!

Žmogui pagailo vargšėlės ir jis, paėmęs žalga, prikišo prie gyvatės, o jinai užsiritė ant jo galo. Žmogus norėjo ją su žalga numesti tolyn nuo ugnies, bet gyvatė sako:

- Žmogeliau, aš tau būsiu visą amžių draugė, tau viskas gerai seksis, tik tu paslėpk mane taip, kad niekas nepamatytų, nes, žinai, kad jau buvo lemta tam miškui sudegt, tai ir aš buvau kalta.

Žmogus sako:

- Tai kur aš tave dėsiu?

- Tiktai nebijok tu manęs ir įsidėk už ančio, o aš visą amžių būsiu tavo draugė!

Žmogus dar nenorėjo imti, bet kai pradėjo nenustodama gyvatė melsti: „Priimk, o priimk! Pasigaišk!“ – priėmė už ančio ir nuėjo tolyn nuo miško.

Nuėjus gerą galą, gyvatė jam sako:

– Na, žmogau, kad tu mane išgelbėjai, laimė tau plaukte plauks, tiktai žiūrėk, kad niekados niekam blogo nemanytum, nes kai tiktai šelmystę sumanysi, tuojau numirsi! Atsimink, kad tau ir be šelmystės visko bus pilnai.

Ilgą laiką jie taip gyveno; naktį gyvatė išlenda iš ančio, o dieną šildos, apsijuosus apie kūną. Tam žmogui viskas sekasi, viskas klojasi kaip pamuiluota. Iš varguolio tapo didžturčiu, gėrybių nežino nė kur dėt, galvijai kaip nulipdyti, arkliai nenulaikomi, javų, mėsos, pieno, medaus – visko yra nesuvalgomai!

Vieną sykį eina žmogus ir randa palei savo pievą svetimą jautį. Paėmė jis tą jautį ir varo namo. Gyvatė sako:

– Žmogeliau, nevaryk, juk tas jautis dar per kelis sieksnius nepriėjo prie tavo pievos. Tai neteisinga, paskiau tau nesiseks, gali ir numirti. Atmink mano žodį!

Žmogus nusispjovė, nusispjovęs ir sako:

- Tai kas, kad jautis neįėjo į mano pievą? Vis tiek, jei aš nebūč jo paėmęs, tai jis būt buvęs mano pievoje!

Gyvatė vėl sako:

- Bet ne vis tiek, kur būt buvęs ir kur buvo. O gal dar būt ir nebuvęs, gal būt į kitą šalį nususukęs beėsdamas?

- Et, dar tu čia man protausi, maišysi galvą - parvarysiu jautį, ir užmokės. Skatikas prie skatiko, vis daugiau.

Taip pasakęs, varo jis tą jautį. Jam bevarant gyvatė supykus džykt! ir įkirto palei pačią širdį. Žmogus ją, išmetęs iš ančio, užmušė. Bet ir pats ištinęs tuojaus ten mirė. O jautis, žolę beėsdamas, tolyn nuėjo, į tą pievą nei nežiūrėdamas.

Tai, vyručiai, žmogaus godulystė visados išaina į bloga. Už tai nereikia norėt, kas tau nepriguli, o šiaip taip verstis teisiu pelnu.

GYVAČIŲ KARALIUS

Matai, čia miškai ir miškai kitąkart buvo. Viena moteris pasakojo. Sako, aš ganiau bandą pas miško sargą. Iš ryto nuginiau, tos karvės priėdė, paskui,

sako, pasiginiu ant aikštelės, jos ir sugulė. O pati įsilipau į medį. Ir, sako, pradėjo kažkas žvengti, pradėjo žvengti! Ogi, sako, žiūriu – gyvačių karalius eina. Kad jau ilgas, sako, kaip sija! Tą galvą iškėlęs žvengia, ir karūna ant galvos žiba visokiais lašais, visaip: ir žaliai, ir raudonai. Pats irgi žiba. Šliaužė jis, sako, pagal tą medį pusę valandos. O aš, sako, drebu ir galvoju: „Dabar jau viskas!“

Šliaužė ir nušliaužė. Sako, kai jis nušliaužė, aš pasiemiau savo karvutes ir bėgau namo.

GYVAČIŲ KARALIUS PARUGIUOS

Senelė pasakodavo, kad ji, jos sesuo ir tėvas pjoję rugius Kuruose. Žiūri, kad per rugius kaip rąsto pervažiuota.

– Na, – sakęs tėvas, – eisiu pažiūrėt, kas čia taip perėjo.

Taigi jis sekt, sekt ir prisekė. Žiūri: ant dirvonėlio guli kaip geras skersinio galas gyvačių karalius, ant tokio kelmelio padėjęs galvą su karūna. Karūna tokia: aplink kaip kaspinėlis, kiek žalsva, su tokiais puškiukais kaip su obuoliukais, kurie, kaip regis, ir blizga kaip auksas ir kiek žaliai sublizga. Senelės

tėvas pagalvojęs kirst, bet pabijojęs, sakęs: „Manau, vis tiek neužmušiu.“ Taip ir palikęs.

Sugrižęs namo, viską apsakė. Išgirdę namiškiai pradėjo drąsint senelį su seserim eit ir atimt iš gyvatės karūną. Tada mergaitės pasiėmė baltas skareles ir nuėjo. Bet jau neberadę.

GYVAČIŲ ERŽILAS ŽIRNIUOSE

Gyvačių karalių seneliai vadindavo eržilu. Vieną kartą tas eržilas ėjęs žirnių ėsti. Tai matęs žmogus stebėjosi jo baisiu didumu. „Sienojas, – sako, – o sienojas!“ Kai ėda, tai net visas šniūras liunga, o kai žirnius ryja, tai net čeksi!

Paskui ėjo žmonės žiūrėt. Tai rado – išvažinėta kaip vežimu. Kur jo eita, tai nė vienos ankšties nėra.

Žmonės sako, kad kur gyvačių eržilas praeinas, ten žolė septynerius metus neauganti.

Jei eržilas pavytų, tai žmogų prarytų. Nuo jo reikia bėgt, mėtantis į šonus. Taip užpuolęs tas eržilas vieną žmogų už Dūkšto ežero ir pradėjęs jį vyt. Jis išlikęs tik besislapstydamas už pušelių. Tas eržilas tik atsistos kaip sienojas stačias, pasiklausys, pasi-

klausys, kur yra žmogus – ir veja, virsdamas linksčiais...

Gyvačių karalius turi gražią karūną. Ji blizga blizga, kaip kokia puokštė iš dviejų eilių, kaip du vainikai vienas prie kito. Jei jo vainiką paimtum, tai viską, viską žinotum!

GYVAČIŲ KARALIŪNO KARŪNA

Pavasarij, kai tik saulė ima labiau šildyti žemę, ir jau pašalas nyksta – visos gyvatės išlenda iš urvų ir susivynioja vienan kamuolin. Tada reikia drąsiai tą gyvačių kamuolį rankomis atnarpliot. Gyvatės nekirs, nes tada jos yra silpnos ir, kol žolės nepamato, neturi nuodų. Kamuolio vidury bus to gyvatyno gyvačių karaliūnas su raudona karūna ant galvos. Reikia tą karūną nuo jo galvos nuimti ir smagiai bėgti namo, nesidairant į šonus ir neatsigręžiant į užpakalį, iki savo namų slenksčio. O tada tam žmogui rodysis, kad jį šaukia, vadina, jam grasina, nori jį suvažinėti. Kas turi tą karūną, tai lygiai taip kaip ir su paparčio žiedu: žinos praeitį, ateitį, kur yra dideli pinigai užkasti, supras gyvulių ir paukščių kalbas,

bus labai protingas ir mokytas... Dairytis negalima todėl, kad tada karūna išnyksta iš rankų.

GYVAČIŲ KARALIENĖ

Žmogus jojo per mišką. Ir sutiko gyvatę. Gyvatė kaip gyvatė – paprasta. Ir jis norėjo ją užmušti. Tą gyvatę kad sucypė tokiu nepaprastu balsu – ir kad pasipils gyvatės iš visų kraštų! Ta gyvatė sušaukė visas gyvates. O tas žmogus buvo raitas. Jis bėgo raitas ir vos tik išbėgo iš tų gyvačių. Tos gyvatės vijosi ilgai ilgai, kol tas žmogus pabėgo. Bet vis tiek pabėgo, negavo jo sukapoti. Tik numetė savo drabužius, švarką – jos tą sukapojo, numetė kepurę – ir tą sukapojo, kol išbėgo.

Tos gyvatės supyko, kam jis užgavo gyvačių karalienę. O ta karalienė yra labai pavojinga.

GYVAČIŲ KARALIAUS KARŪNA

Seniau seni žmonės sakydavo, kad kam pasiseka rast gyvačių karaliaus karūną, tai tas žino, kur visam pasauli pinigai užkasti, ir ką kas galvoja. Bet

labai sunku prieti prie gyvačių karaliaus ir gauti tą karūną. Jeigu nori prie jo prieti, tai reikia nuogai nusirengti ir apie visą kūną apsivynioti gyvomis gyvatėmis, kad nei adatos dūrimo nebūt. Ir tada eit. Mat reikia eiti per septynias pilnas gyvačių balas, ir jos labai puola, kapoja. Bet per gyvates neperkerta. O jeigu tik randa pliką nors adatos dūrį, tai vis tiek įkirs – ir mirsi.

GYVATĖS KERŠTAS

Mes – Ambrazai, bet nežinau, kodėl mus vadina Samuliais. Vienas iš tų Samulių buvo labai stiprus. Tai mano senelio brolis.

Tokioj baloj, kurią vadino Sciūriu (Ligūnų kaimo lauke ta bala), rado, kad guli didžiausia kaip sienojas gyvatė su aukso karūna. Tai jis pasiėmė šmaikštų kuolą ir derintis, derintis prie tos gyvatės. Prisiderino ir kai rėžė kuolu, tai nukrito jai karūna. Bet ji nuo šito kirtimo atsistojo piestu. Jis nusigando ir – bėgti. Mato, kad gali neišbėgti, nes gyvatė veja. Tai nusimetė nuo savęs sermėgėlę. Taip Dievas davė, kad sumanė. Ir išbėgo.

Paskui nuėjo žiūrėti sermėgėlės ton vieton, kur numetė. Sermėgėlė buvo labai tankaus milo, kaip veltinis, tai rado tiktai vilnas.

Paskui jis sapnavo, kad kažkas sako:

- Eik pasiimk karūną, kad numušei.

Bet jis bijojo eit ir nėjo. O kad turėtum tą karūną, tai daug žinotum.

GYVAČIŲ SUSIRINKIMAS

Kažkur buvo toks burtininkas, kad galėjo sušaukt gyvates. Kartą prišaukė jis daug daug gyvačių. Ir atėjo viena tokia didelė, graži ir su karūna. Tai ji prie šito žmogaus burtininko prišliaužė, apsivyniojo apie jį ir galvą padėjo ant peties. Tada jis kažką pasakė. Visos gyvatės pradėjo šliaužti iš to susirinkimo. Ir ta didžioji gyvatė irgi nuo žmogaus atsivyniojo ir paskui kitas nušliaužė.

PERSEKIOJAMAS PIEMUO

Piemuo, ganydamas bandą, vis rinkdavo gyvates ir mesdavo jas į skruzdėlyną, kad skruzdėlės suėstų.

Vieną rytą taip bemetant, iš kažkur atšliaužė tokia didelė gyvatė su karūna ir puolė ant to piemens. Piemuo ėmė bėgti, o gyvatė vytis. Bebėgdamas per mišką, piemuo sutiko senelį. Senelis paklausė, kodėl jis taip smarkiai bėga. Piemuo pasakė. Tada senelis ištraukė lazdelę ir pamosavo. Gyvatė pradingo. Senelis pasakė piemeniui, kad daugiau gyvačių nenaikintų, ir nuėjo savo keliu.

ĮSIGYTA GYVATĖS KARŪNA

Trinkuškių kaimas stovi ant Ligajos ežero krašto. Tam ežere yra sala, žmonių vadinama Žagarine. Kartą toks Trinkuškių kaimo prastas žmogus Miškinis nusyrė ton salon statyti tinklą. Tik pamatė didžiausią gyvatę, ir su karūna! Jis bėgt, o ji vyt. Jis nusimetė nuo savęs ir vieną, ir kitą rūbą, kuriais buvo apsivilkęs. Galiausiai neturėjo ko mesti, tai numetė nuo kaklo šilkinę skarelę. Tada jau nubėgo lig laivelio ir nuplaukė.

Rytą ar gal dar kitą dieną nuplaukė jis ton salon pažiūrėti. Rado – visi rūbai, kuriuos numetė, bėgdamas nuo gyvatės, sudraskyti į mažus gabalėlius. O ta šilkinė skarelė, kurią numetė gyvatei, stovi visa.

Ir ne tik skarelė nesudraskyta, bet ant jos padėta graži, tarsi auksinė karūna, ta karūna, kurią gyvatė turėjo ant galvos. Jis pasiėmė tą karūną ir kai ją turėjo prie savęs, tai viską žinojo, kas kur darosi.

GYVAČIŲ KARALIUS ANT GELEŽINKELIO

Buvo panašiai 1925 metais. Tą vasarą dirbau melioracijoje apie Panevėžį. Ėjom dviese su draugu iš Panevėžio pėsti siauruku geležinkeliu. Panašiai apie Anykščius. Draugas ėjo kiek pirma. Tik staiga draugas atšoko, surikdamas:

- A, va!

Priėjęs žiūriu ir aš. Matau, kad skersai geležinkelio guli gyvatė. Jos uodega kaip riestainis suraityta vienoj pusėj geležinkelio, o galva kitoj ir apie keturis metrus nuo žemės pakelta aukštyn - dairosi. Snukis kai lydekaičių su kuodu. Vidury kuodo dar kažin koks pyplys kaip pirštas. Visa tartum rutuliukais nusėta auksiniais žiedeliais, o per kaklą daugiau kaip piršto platumo auksinė juostelė, tartum šuva su dirželiu.

Aš draugui parodyčiau pasitraukti, o pats turėjau tokį aštrų kastuvą, tai kad režiau! O ji tartum negir-

dėjo. Vis dėlto ėmė šliaužt. Ir jau šliaužia per bėgius. Tada aš jai rėžiau ir kitą kartą – ji ir vėl kaip negirdėjo. Tada ji nusileido atšlaitėn. Aš jai kirtau trečią ir ketvirtą kartą. Ji vėl tartum negirdėjo. O paskui įlindo paparčiuosna, ir aš jos daugiau nemačiau.

Kai nakvojau pas žmones ir papasakojau, ką mačiau, tai jie man pasakė:

– Tai tavo laimė, kad jos neužkirtai, o tai ir tu pats būtum negyvenęs. Tai buvo arba vaikas, arba pats gyvačių karalius.

IŠSIGELBĖJĘS MEDŽIOTOJAS

Vienas medžiotojas Gubavos miške bemedžiodamas užėjo labai didelę gyvatę su karūna. Jis buvo girdėjęs, kad kas paimtų gyvačių karaliaus karūną, tas labai daug ką žinotų, ir kad ją galima paimt paklojus ant žemės baltą skarelę. Jis taip ir padarė: paklojo baltą nosinę, o ta gyvatė ir padėjo karūną ant tos nosinės. Tada paėmė medžiotojas tą karūną, susivyniojo ir jau nešas. Gyvačių karalius pradėjo vytis. Jis bėgt. Mato, kad nieko nebus – neišbėgs, tai šoko medin. Gyvatė paskui jį lipt. Tada jis numetė karūną žemyn ir pradėjo šaudyt.

Taip vos išsigelbėjo iš mirties. Iš tiesų šitaip atsitiko.

DĖKUI TAU, ARKLELI

Pasakoja, kad kitąsyk blovieščiaus dieną angys aukso vainiką ritinėjo. Vienas vaikinai, sužinojęs apie tai, užsėdęs ant arklio, nujojo į girią, kur tos angys ritinėjo tą vainiką. Jis susisuko ryšelį šiaudų, uždegė ir parito pas angis. Tos angys pamanė, kad tai jų vainikas, ir nusivijo paskui tą ryšiuką. O tas berniukas, tą angių aukso vainiką pagriebęs, sėdo ant arklio ir namo. Tos angys vijo – nepavijo. Bet kai parjojo namo, jis sako:

– Dėkui tau, arkleli, kad tu mane parnešei!

Bet tas arklys uodegą pakėlė, iš ten išpuolė angis, tą berniuką įgėlė – ir jis tuoj mirė. Kad jis padėkojęs ne arkliui, bet Dievui, tai gal taip nebūtų buvę.

ANGIES DOVANA

Vieną dieną žmogus, per girią eidamas, iš tolo pamatė ugnį degančią ir išgirdo lyg ką šnypščiant.

O priėjęs arčiau tarp ugnies rado į žiedą susirangusią angį. Aplink liepsnos žiburiavo, nebuvo per kur išbėgt. Žmogui bežiūrint, angis prakalbo vaitodama:

- Gelbėk mane iš liepsnos: aš tau pasigerinsiu. Duosiu tau labai naudingą ir reikalingą dovaną, tik išnešk mane ant savo pečių iš ugnies.

Pakluseš žmogus šoko per liepsnas į vidurį ir, paėmęs žaltį savo rankom, laimingai išnešė iš visų vargų. Tik išnešus, žaltys krimst ir įkando žmogų. Tas išsigandęs ir supykęs klausia:

- Ar tai tavo dovana už pagalbą? Už tai, kad tave išnešiau, dabar mane įgeli, ir aš turėsiu dėl tavo nuodų mirt! Kad būč žinojęs, būčiau palikęs tave ugnį betekšant, būtai galėjus sudegt!

- Nebijok! Nemirsi, - atsiliepė žaltys. - Tai juk yra mano geroji dovana.

- Šauni dovana, tu nelemtasis apgavike! - rūstavo žmogus, piktumo pilnas. - Geriau būčiau tavęs nematęs!

- Nesibijok! Žinok, kad nuo dabar jokie nuodai šiam pasauly tau nepakenks! Jei šuo apries pasiutęs, nebus bėdos! Jei nenaudėlis apšers smarkiausiais nuodais - nemirsi! Ar tai negera dovana, kurią tau daviau? Didesnės neturiu.

Tai pasakiusi, angis pradingo, žmogus nematė, nei kur, nei kaip. Bet žadėtoji dovana iš tikrujų jam liko.

GYVATĖS DVARAS

Nujojo vienos moterys naktigonėn. Tik viena moteris ir sako:

- Čia negraži vieta. Jokim iš čia!

Visos ėmė ir nujojo toliau, o viena liko.

- Man, - sako, - gerai ir čia. Aš niekur nejosiu.

Ji likus užmigo. Ją budina, kelia kokia ponia.

- Kelkis, - sako, - čia mano dvaras!

Ji nubudo, bet nesikėlė.

Užmigo. Vėl ją kelia ta pati ponia. Ji vėl nesikėlė.

Jau trečią kartą kai liepė keltis, tai pasikėlė. Žiūri,

kad prie jos guli didžiausia gyvatė - stora stora!

O prie jos didžiausias urvas. Tai gal ta gyvatė ją ir

kėlė - ten jos gyvenimas buvo.

GYVATĖS VAIKAI

Kai gyvatė vaikuojasi, tai ji lipa į medį. Kai tik iš jos gyvatukas krinta, tai ji tą savo vaiką mirtinai

kerta. Jei kuris gyvatukas išsprūsta, nukrinta ant žemės ir pabėga, tai tas ir užauga. Jei visi gyvatukai užaugtų, jei gyvatės jų nekirstų, tai gyvačių būtų tiek privisę, kad nei pereiti basas žmogus negalėtų.

GYVATĖS DĖKINGUMAS

Nuėjo moteris miškan ir rado – gyvatė, apie medį apsisukus, gyvačiuojas. Ji turėjo duonos, padėjo ir sako:

– Man sunku gimdyt, tai ir tau sunku. Suėsk nors šitą duoną.

Ta moteris buvo nėščia.

Už kiek laiko ji, viena namie būdama, pagimdė. Tik žiūri – atšliaužia į namus gyvatė ir padeda po slenksčiu karūną.

Nuo to laiko ji viską žinojo. Ji pagimdė berniuką. Ji dabar žino, kad jos vyras mano: jei gims berniukas, tai jį nužudys, nes jam mergaitės reikia.

Atėjo vyras – liepia duot valgyt. Ji neduoda, nes, sako, kad negali pasikelti – pagimdė vaiką.

– Ką pamigdei? – klausia vyras.

– Ką Dievas davė, tą ir pagimdžiau, – atsakė.

Ji žinojo viską, bet reikėjo niekam nesakyti, – neprisipažinti, kad žino.

Dabar, kai ji žinojo vyro mintis, tai labai pradėjo jam įtikti. Pradėjo jie gerai gyventi, taikiai.

– Kodėl tu man tokia gera pasidarei? – sako vyras.

Tuokart ji ir pasisakė, kad žino jo mintis. Nuo to ji daugiau nieko nežinojo.

GYVATĖS ATSIDĖKOJIMAS

Duoneliautoja ėjo mišku namo. Ji nešėsi prisielgetavus terbą duonos. Priėjo tokioj vietoj, mato, kad ant šakos prie kelio pasikabinusi gyvatė ir veda vaikus. Ant šakos taip pasikabinus, kad galva siekia uodegą. Kai tiktai vaikas išlenda, tai ji stveria ir praryja. Retas kuris išbėga žolėn – nukrinta žemėn, ir tas pasislepia žolėj, lieka gyvas. Žiūrėjo, žiūrėjo ta boba į gyvatę ir sako:

– Vargšėlė, tai jai sunku vaikus vest!

Paėmė duonos iš terbos, išrinko dar geresnį kąsnelį, padėjo prie to medžio, kur gyvatė karojo, ir sako:

– Kai pabaigsi vaikus vest, tai tau, gyvatėle, bus pasistiprint.

Šitaip pasakė, duoną padėjo ir nuėjo.

Praėjo kiek laiko, ir ta boba turėjo vaiką. Buvo vasara, ir durys buvo atidarytos. Vaikas gulėjo lopšy, o boba sėdėjo prie stalo, viena buvo namie. Tik pamatė, kad per namelį šliaužia didelė gyvatė. Galvą iškėlus šliaužia, o žiaunose kažką turi. Boba žiūri, kas čia bus. Gyvatė iššliaužė pirkion. Žiūri – ji apžiojus neša gražią karūną. Prišliaužė prie lopšio, pasistojo ir padėjo lopšin karūną. Tada pro duris ir vėl iššliaužė oran. Ta karūna buvo aukso – brangi!

IŠĖJUSIOS GYVATĖS

Glušiškės miške buvo labai daug gyvačių, negalima buvo basam po mišką vaikščioti. Vienas žmogus tame miške rado gyvačių karalių – baltą su raudonu brūkšniu galvoje. Sugavęs jį pernešė į Pleteriškės trakus ir ten paleido. Tai nuo to sykio visos gyvatės išėjusios iš Glušiškės miško į Pleteriškės trakus. Ėjusios keturis mėnesius!

GYVAČIŲ KRAUSTYMASIS

Tai buvo labai seniai. Kur dabar yra smėlynė, augo didelis miškas. Ir tame miške buvo labai daug gyvačių ir žalčių. Žmonės pradėjo kirsti tą mišką ir statyti bažnyčią. Ir vis toliau, toliau kirto. Tai tada visos gyvatės susirinko ir pradėjo keliauti į kitą mišką. Sako, priešaisėjo karalius, o užpakaly – vyresnieji tarnai. O kai jos visos keliavo iš to miško, tai kunigai liepė skambinti varpais. Tris dienas skambino, kol jos išėjo.

ŠULINIS IR GALINĖ

Kadaise, seniai, bevalgant pietus, pjovėjai pradėjo tarp savęs šnekėtis. Sako:

– Vienas mūsų pjovėjas perpjovė gyvatę. – Jie jau valgė gryčioje, prie savo stalo. – Perpjovė gyvatę ir paskiau, – sako, – pasigirdo balsas: „Pasakykit Šuliniui, kad Galinė miršta.“ Va!

Pradėjo tarp savęs šnekėt. O langai, kaip seniau gryčioj, buvo jau seni, iš kampų buvo net skylės išpuvusios. Tuo laiku, kai jie ištarė žodžius „pasa-

kykit Šuliniui, kad Galinė miršta“, pro šitą lango skylę kad davės gyvatė ir sprindžiais į tą vietą šovė.

NOPIJA IR ZOPIJA

Uogavęs raiste žmogus ir girdžias:

– Juozapai, Juozapai! Pasakyk Nopijai, kad mirė Zopija!

Parėjęs ir kalbąs namie. Tik pamatę, kad iš po krosnies išsirangius gyvatė ir nubėgus raistan.

Mat ir gyvatės esančios su vardais.

GYVAČIŲ UOGOS

Prie kažkokio šaltinuko augo toks krūmas su nepaprastomis uogomis. Žmonės jų nevalgė. Kartą žmogus ėjo ir mato, kad gyvatės slenka ir slenka prie to krūmelio. O jau buvo ruduo, jau buvo laikas joms miegoti. Jos visos skina po uogą nuo to krūmelio ir šliaužia šalin. O tų gyvačių buvo tiek daug ir tol jos šliaužė, kol visas uogas nuo to krūmelio nuraškė.

UŽMIGĘS GYVAČIŲ MIEGU

Buvo jaunas vaikinąs. Na, jis ėjo, beeidamas rado krūmą su uogomis. Nė jis žinojo, kokios tos uogos, nė nieko. Išalkęs buvo, paėmė ir suvalgė vieną uogą. O mat ten buvusios gyvačių uogos. Jis parėjo namo, o taip nori miego, taip nori! Jis nuėjo į jaują. O kitąsyk buvo tos peludės – įsilindo į pelus ir užmigo. Užmigo visą žiemą. Na, ir prapuolė tas vaikiš, jis tarnavo prie ūkininko, prapuolė – nebėr ir nebėr.

Paskui, kai pelus sėmė, ir rado tą žmogų. Jie taip nustebė. Nukasė tuos pelus, žiūri, kad jų vaikiš. Bet jis vis tiek turėjo savo laiką išmiegoti. Jis tol miegojo, kol gyvatės atsibudo. Kai gyvatės atsibudo, tai ir jis atsikėlė.

GYVAČIŲ DUOBĖJE

Tai buvo labai seniai. Mano motina pasakojo, kad Lygūnų dvaro pono eigulys ėjo Sciūriu. Eidamas ir įsmuko duobėn. Samanos užsitraukia užsitraukia, ir sėdi jis ten, duobėj. Žiūri – ten daug gyvačių, o viena labai stora, didelė. Bet jam nieko jos nedaro. Mato, kad duobės kampe yra toks mėlynas akmuo, ir visos

gyvatės jį palaižo. Jis, ten būdamas, jau ir valgyt nori. Ėmė ir jis tą akmenį laižyt. Pirštu per akmenį pabraukia ir palaižo. Ag valgyt ir nenori. Gerai.

Tai ir išbuvo toj duobėj lig šv. Jurgio. Pradėjo jau ir gyvatės iš duobės iššliaužt. Iššliaužia viena, kita – ir visos. Liko tiktai ta viena didžioji. Ta didžioji tada pradėjo šniokšti pykdama ir vis apie jį sukasi – nori jam tarp kojų įkišt galvą. Jis, kažkaip nuo jos besisukinėdamas, ir išsižergė. Tai gyvatė jam įkišo galvą tarp kojų. Jis pasidarė kaip raitas ant jos. Tai ji tada savim kai metė jį ir išmetė viršun. Ir jis parėjo namo. Kai pasisakė dvaro ponui, kur jis buvo ir su kuo buvo, tai dvaro ponas jį kažkur išvežė, ir jis daugiau negrižo.

NAŠLAITĖ DUOBĖJE

Viena našlaitė tarnavusi pas labai blogus šeiminikus. Kartą jiėjo miškan žabų parsinešti. Beeidama įkrito duobėn ir niekaip iš jos negalėjusi išlipti. Duobėje ji pamatė daugybę susivyniojusių gyvačių, kurios mergaitės visai nelietė. Gyvatės laižė didelį baltą akmenį. Mergaitė irgi palaižė akmenį ir pastebėjo, kad liko soti. O prieš tai labai norėjo

valgyti. Taip toji našlaitė ir išgyveno duobėje visą žiemą iki pavasario. Ir nutuko. Kai norėdavo valgyti, laižydavo tą akmenį.

Pavasariį mergaitė išlipo iš duobės ir grįžo pas savo šeimininkus. Tie nustebė, pamatę ją sveiką ir gyvą; manė, kad jos jau seniai nebėra, kad vilkai ją sudraskė. Ėmė jos klausinėti. Mergaitė viską papasakojo. O šeimininkė buvo labai šykšti. Ji pasakė šeimininkui, kad norinti tą akmenį atnešti. Ji sakė, kad duosianti tą akmenį laižyti samdiniams, ir jie būsią sotūs. Paprašė našlaitę, kad parodytų tą duobę. Našlaitė sutiko ir parodė. Ta šeimininkė ton duobėn įgriuvo, ją gyvatės savo geluonimis sukapojo – ir ji mirė.

ŽEMINĖS GYVATĖS

Miškuose už Ašmenos yra žeminių gyvačių, kurios gyvena žemėje. Per metus jos kartą išlenda ir būtinai kam nors įkanda. Jeigu įkanda žmogui, žmogus miršta, jeigu – gyvuliui, tas dvesia. Jeigu neranda nei žmogaus, nei gyvulio, tada kerta į medį – ir medis nudžiūsta.

BALTOJI GYVATĖ

Žemaičiuose buvo tokia didelė giria, kad žmonės pro medžių tarpą negalėdavo išlįsti. Didžiausios kemsynės, pelkės, o gyvačių – devynios galybės! Būdavo, nė vienas žmogus nebus neįkastas gyvatės. Daug tuo laiku išmirė žmonių. Visi to krašto gyventojai aimanavo, nes negalėjo nuo gyvačių apsisaugoti.

Kartą susirinko visi žmonės pasitarti, kaip reikėtų tas bjaurybes išnaikinti. Vienas žmogus atsistojo ir paklausė:

– Jei toje girioje niekas nematėt baltosios gyvatės, tai aš visas jas išnaikinsiu.

Žmonės labai nudžiugo ir sakė nė vienas nematęs baltosios gyvatės. Tada tas žmogus liepęs visiems pasiimti kirvius ir eiti į Kebšgirį. Čia jis įsakė nugenėti didžiausią eglę, ją ligi pusės įpjauti, o aplink sukrauti didžiausią laužą. Žmonės viską padarė.

Kai jis įsilipo į medį, liepė sukurti laužą iš visų pusių ir patiems iš miško bėgti. Jis sušvilpė baltosios gyvatės balsu, ir iš visų pusių krūvomis bėgo gyvatės į tą laužą. Ir sudegė.

Neilgai trukus jis pamatė didelę kaip rąstą baltąją gyvatę, kuri bėgo tiesiai į laužą. Žmogelis per-

sigando, bet buvo po laiko. Baltoji gyvatė, perbėgusi ugnį, davė su uodega į medį ir nubėgo tolyn. Medis nulūžo, o žmonių išgelbėtojas atsidūrė lauže ir sudegė.

Nuo to laiko Kebšgiryje daugiau nebuvo nė vienos gyvatės.

SPARNUOTA GYVATĖ

Bus koks trisdešimt metų, gal ir daugiau. Dar buvau netekėjus. Vasarą šitaip nuėjau pasirinkt žemuogių. Nuėjau Zelionkos dvaro miškan. Toks papartynas, tai aš paparčius rankom praskiriu ir renku uogas. Jau buvau prisirinkus nemažai uogų. Kartą praskyriau paparčius ir pamačiau, kad guli susiraičius gyvatė. Kai susiraičius, tai didesnė kaip sietas. Gyvatė su sparnais. Sparnai didesni kaip vištos, bet tokio sudėjimo kaip šikšnosparnio. Visa žalios spalvos. Pamačius mane, pakėlė galvą ir prasižiojo. Jos nasrai raudoni. Aš baisiai persigandau ir bėgti iš tos vietos, net uogas papyliau!

NUŠAUTA SPARNUOTA GYVATĖ

Kažkur už Salako, prie Žaginės kaimo, žmogus medžiojo su šunim. Šuva buvo nubėgęs. Jis girdi, kaip šuva loja. Bet loja už kokių dviejų kilometrų. Iš lojimo suprato, kad šuva loja kažką nepaprastą. Jis ėjo šuns balso link. Rado – miške kaip ir dirvonas koks. Tas dirvonas panašiai apie vieno hektaro ploto. O tame dirvone gyvatė su sparnais. Gyvatė didelė, ji susivynioja susivynioja – nori kaip pasikelt skrist ir negali pasikelt, vis užkliūva už medžių šakų. Tai tas žmogus žiūrėjęs žiūrėjęs, prisidėjo šautuvą ir iššovė gyvatėn. Iššovė ir nušovė.

Tada pranešė valdžiai. Tai net pats karalius buvo atvažiavęs pažiūrėt. Tą gyvatę išvežė gal kur muziejun. O tam žmogui karalius davė dovanų.

KAIP IŠVENGTI GYVAČIŲ

Kartą ganiau Latvijoje. O aš bijojau gyvačių. Sako:

- Ar labai bijai?
- Bijau!

Tada sako:

- Kai eisi, prisimink, kada buvo pirmoji Kalėdų diena, ir pasakyk: „Ką sutiksiu, tam mirtis!“

Kol ganiau, nemačiau nė vienos gyvatės. O sykiėjau grėbti šieno. Tik per grėblį strykt, strykt! Nesakau nieko, noriu pamatyti, kaip atrodo. Einu toliau, žiūriu - guli tokia didelė kaip ranka. Pamaniau, kad užmušė kas ir padėjo tyčia. Stumiu grėbliu, kad šoko per duobę ir dingo. Paskui žiūriu - kita nušoko. Iššokau iš tos pievos ir pasakiau:

- Ką sutiksiu, tam mirtis!

Ir vėl nemačiau nuo to laiko.

Dabar, kai einu uogauti miškan, visada taip pasakau.

ŽALTYS SU VAIKAIS

Kitą kartą, sako, mūsų krašte buvę daug žalčių. Sako, kad vaikai valgydavę asloje, tai žaltys, iš pakrosnies išlindęs, prišliaužęs ir lakdavęs iš jų dubenėlio. Tai sako, vaikas su šaukštu tikrai kaukšt per kaktą tam žalčiui - tuoj tas apsisukęs cypdamas ir eis į pakrosnį.

ŽALČIAI - LAIMĖ

Žmonės taip šneka apie žalčius. Mūsų seneliai juos laikę namų gyvulėliais, kaip šiandien triušius ar marių kauleles. Žiemą juos laikydavę pakrosnyje, vasarą leisdavę į daržus: kopūstus ir kitas daržoves.

Katras žmogus turėjęs daugiau žalčių, tas daugiau turėjęs laimės, tam viskas geriau sekėsi: geriau sekdavęsi gyvuliai, ir nelaimių mažiau teatsitikdavę. Jei kada kaimynas kaimyno žaltį užmušdavo, tai jiedu susipykdavo, sakydavo:

- Tu nori man nelaimės užtraukti!

ŽALČIO IŠMINTIS

Nežinau, kiek metų turėjau, bet jau daugiau negu dešimt, kai ganiau gyvulius Sarakovkos kaime, pas Biveinį.

Kartą radau tvarte po loviu žalčio kiaušinius ir išsinešiau paėmęs pirkion. Pamatęs šeimininkas liepė išnešti atgal – padėti, kur radau. Išsinešiau. Bet kol aš juos turėjau pirkioj, žaltys spėjo pamatyti, kad nėra kiaušinių. Jo nueita pirkaitėn ir apnuodyta puodyne pieno. Kai atėjo iš pirkaitės, tai jau rado mano padė-

tus kiaušinius. Tada vėl nuėjo pirkaitėn, apsivyniojo apie puodynę ir ją apvertė.

GYVULIO GLOBĖJAS

Seniau didesnieji ūkininkai visuomet laikydavo žalčius. Pas vieną ūkininką užėjo medžių kirtėjai ir paprašė naktigulto. Juos tenai priėmė. Jie, pašiūrėję gulėdami, pamatė, kad vaikštinėja žaltys. Jie nieko nepagalvojo ir jį užmušė. Ateina ūkininkas pašiūrėn, žiūri – kad žaltys užmuštas. Tuoj jis nubėgo gurban – o ten jautis guli nudvėšęs. Atbėgęs pradėjo bartis, kam žaltį užmušė – jo jautis nudvėšė.

Matai, seniau kiekvienas gyvulys turėjo kaip ir globėją žaltį. Jam nudvėsus ar jį užmušus, turėjo dvėst ir gyvulys.

PASMAUGTA ŽMONA

Viena moteriškė be galo bijodavusi gyvačių, kurių neskirdavusi nuo žalčių ir driežų. Panorėjęs jos vyras ją prie žalčių pripratinti, užmušęs žalčio patele ir parnešęs namo. Žaltys nepastebimas sekęs įkandin

žmogaus ligi namų, o kai žmogus padėjęs užmuštą patelę ant lentynos, kurioje buvusios sukrautos knygos, nuėjęs pasakyti savo žmonai, kad atneštų jam knygą, tai žaltys tuo metu užsirioglinęs lentynon prie savo negyvos patelės. Atėjusi moteriškė knygos paimti, o žaltys apsvyniojęs jai apie kaklą ir pasmaugęs ją.

IŠGELBĖTAS ŪKININKAS

Tvarte, po loviu, žaltys buvo susidėjęs kiaušinius. Ūkininkas su bernioku vežė mėšlą. Berniokas rado žalčio kiaušinius ir sudaužė juos. Žaltys matė, kad berniokas sudaužė.

Buvo namie padėtas ąsotėlis su vandeniu atsigerti. Žaltys įlindo į ąsotėlį ir užnuodijo vandenį – norėjo atkeršyti berniokui.

Ūkininkas užsinorėjo gerti ir eina prie ąsotėlio. Žaltys, pamatęs, kad ne berniokas, bet ūkininkas eina gerti, greit prišliaužė prie ąsotėlio ir pavertė jį, išliedamas vandenį.

Prieina ūkininkas prie ąsotėlio ir žiūri, kad jis pavirtęs, vandens nebėra. Sako:

- Kaipgi tas ąsotėlis pavirto?

Nežinojo ūkininkas, kad žaltys jį gelbėjo, o bernioką būtų nunuodijęs už jo kiaušinių sudaužymą.

SUPYKINTAS ŽALTYS

Važiavau kartą iš Salako į Gerveliškių kaimą. Kokius tris kilometrus reikia važiuot mišku.

Štai randu vienoj vietoj prie pat kelio – guli, apie kelmą apsiraitęs, žaltys. Šildosi saulėj. Galva padėta ant kelmo. Mano arklys buvo geras, bet ir botagas šmaikštus, šikšninis. Tai aš, vežime sėdėdamas, kai pyliau tam žalčiui! Tik sušnyptė, tartum koks garas trūko, ir kad ims mane vyt! Arklys bėga kaip įkerta, tai aplenkė arklį. Taip vijo mane per mišką kokius du kilometrus. Bet už miško jau nevijo – liko miške.

ŽALTYS GELBSTI ŽMOGŲ

Vieną kartą žmogus atsigulė aukštiekninkas ir guli. Ir užmigo. Eina kitas žmogus ir mato, kad guli žmogus, o ant jo krūtinės sukalojas žaltys: tai vienon pusėn pažiūrės, tai kiton. Priėjo jis arčiau ir

mato, kad gyvatė tyko žmogų įkirst, nori kaip nors prieit, o žaltys neleidžia, vis nuveja.

MARGAS ŽALTYS

Bus koks dvidešimt metų, kai Vaitkuškių dvariuko lauke kažką dirbę vyrai sėdėjo, ilsėjos. Nežinau, ar tai buvo šieną pjovę, ar malkas kirtę. Gal malkas kirto, nes turėjo kirvį. Tarp tų kelių vyrų buvo pats to dvariuko šeimininkas. Taipgi buvo mūsų kaimo gyventojas Balys Kardelis.

Jie sėdi, rūko, kalbasi, tik girdi, kad varlės kažką rėkia ir visos eina vienon pusėn. Tai jie eina žiūrėt, kas yra. Mato – guli didelis margas žaltys. Guli išsižiojęs, o varlės jam gerklėn pačios eina. Vienas iš ten buvusių vyrų norėjo žaltį kirst kirviu – užkapot. Bet šeimininkas nedavė, sakydamas:

– Gerai, jei jis vienas, bet jei yra jo draugas, tai išpjaus mano gyvulius. Kažkur šitaip užkirto ar užmušė didelį žaltį, tai to šeimininko paskui visus gyvulius išpjovė.

RUPŪŽĖ MELŽIA KARVĖ

Vienas žmogus pasakojo, kad tikrai, tikrai rupūžė melžė jo karvę. Karvė pareina ir pareina išmelžta. „Aš maniau, – tas žmogus sako, – kad kas nors iš kaimynų ar koks piktadarys, ar vaikai kokie. Na, – sako, – reikia pasekti.“

Įsilindo jis į krūmus ir žiūri. Žiūri žiūri, jau melžimo laikas, o niekas neateina melžt. Karvė atėjo prie tokių akmenų, pastovėjo truputį ir vėl nuėjo. Ėdinėja sau, vaikščioja. Vakare parsiveda namo, reikia melžti – karvė išmelžta. „Žiūrėjau, – sako, – ir nieko nemačiau. Kaip čia dabar yra?“

Kitą dieną jis prie tų akmenų prisėlino, ir kai karvė atėjo melžimo laiku, jis žiūri, galvą iškišęs – kad rupūžė ant akmens atsitūpusi, o tvatija tą pieną! O visa skersyn platesnė prisivariusi!

Tada jis tą karvę nuvarė, o tą rupūžę užmušė.

RUPŪŽIŲ KARALIENĖ

Vienas kaimynas pasakojo, kad jis beganydamas matęs Šilabalės duobėje rupūžių karalienę. Didumo ji buvus sulig tupinčia kate, o ant galvos turėjusi

blizgančią karūną. Kvailas jis – išsigandęs ir pabėgęs, nes, sako, kai ji būtų prunkštelėjusi, būtų buvę po jo. Tik namie sužinojęs, kad nuo savo laimės pabėgęs. Sugrižę jie keliese ieškoję, bet veltui.

– Ir užtat man dabar taip nesiseka, – nusiskundė žmogelis.

RUPŪŽĖ IR ŽALTYS

Sykį šlėktos prisinešė daug šiaudų ir sugulė asloj. Rytą visi sukilo, tik vienas liko gulėti. Žiūri – ant jo krūtinės rupūžė, o jis kaip negyvas: nubalęs ir nesijudina. Jie susiieškojo žaltį ir ėmė mėtyti ant rupūžės. Kai žaltys ištraukė iš jos visą kraują, tas šlėkta atgijo.

GYVATĖ IR RUPŪŽĖ

Kokių penkerių metų mergytė žaidė ore ir pamatė, kad pešasi gyvatė su rupūže. Tai mergytė paėmė rykštę ir pylė gyvatei per buožę. Gyvatė tada įgėlė mergytę. Mergytė ten, ore, įgelta ir gulėjo. Tik-

tai pamatė, kad atrėplioja rupūžė. Ta rupūžė ėmė ir išžindo gyvatės nuodus.

DRIEŽAS IR GYVATĖ

Sakoma, kad jei kas, užmušęs gyvatę, palieka miške, tai driežas, suradęs ją, gali vėl atgaivinti. Atgaivina gyvatė keršijanti visą laiką savo užmušėjui, kol įkanda.

DRIEŽAS - GYVATĖS DAKTARAS

Įkirtusi žmogų, gyvatė daugiau kirsti nebegali, nes nebeturi nuodų. Nuodus ji gauna tik iš driežo. Susitikusi driežą, gyvatė prašo nuodų, ir driežas jai duoda. Todėl driežas yra vadinamas gyvatės daktaru.

DRIEŽLĖS - ŽMOGAUS GELBĖTOJOS

Driežlė yra gyvačių padėjėja. Ji paima geluonį iš dilgynių ir nuneša gyvatėms. Driežlė padeda ir žmogui, saugodama jį nuo tų pačių gyvačių.

Vienas medžiotojas bemedžiodamas pavargo. Prigulė pailsėti ir užmigo. Atlėkė trys driežlės. Jos ėmė jam lakstyti po veidą, apie kaklą, bet žmogus nejautė ir neatbudo. Po to viena iš jų ėmė liūsti jam į ausį, ir žmogus tuoj atbudo. Atbudęs pamatė, kad gale jo galvos trys didelės susirangiusios, priputusios gyvatės, ir tiek jos šnypščia, tiek šnypščia! Jos būtų tą medžiotoją sugėlusios, bet driežlės jų išbudino ir išgelbėjo.

ŽIURKIŲ KERŠTAS

Pas vieną ūkininką buvo daug pelių. Kaimynai sakydavo:

– Jeigu nori, kad su tavim jos gerai sugyventų, reikia jas mylėti. O jeigu pabandytum nors vienai akis išdeginti, tada tau nebūtų gyvenimo!

Vieną sykį sugavo jis didelę žiurkę, išdegino jai akis su viela ir paleido.

Po poros dienų jau pilna jo sodyba buvo priskridusi žiurkių. Ir taip jos įpyko, kad net naktimis pragauždavo vaikams pakaušius. Taip vargo žmogus ilgoką laiką ir nieko negalėjo joms padaryti, nes jų buvo atplūdę ištisi pulkai.

NEPAPRASTI AUGALAI

PAPARČIO ŽIEDAS NAGINĖJE

Seniau Joninių naktis buvo labai svarbi naktis. Sakydavo, kad Joninių rytą saulė tekėdama puošiasi visokiom spalvon, visaip ji mainos. Tai pernakt laukdavo saulės tekėjimo. Jaunimas susirenka ir degina stebulę. Degutuotą stebulę kur gauna, ant karties aukštai iškelia, dar ant kokio kalno nuneša, kad tik iš toliau matytųsi. Ir uždega šitą stebulę. Ta degutuota stebulė labai ilgai dega. O jaunimas šoka, dainuoja apie tą stebulę. Kurie nori, eina miškan paparčio žiedo ieškoti, nes, sako, kad Joninių naktį papartis žydi. Ir tik tą naktį jis težydi, daugiau niekada.

Vienas bernas vaikščiojo, vaikščiojo po mišką – niekur neranda to žiedo. Nors miške tamsu, bet, sako, tas žiedas šviečia ir naktį jis matosi. Vaikščiojo, vaikščiojo jis, staiga vienu metu pradėjo viską žinot. Žino, kas visame pasaulyje dedas, kas namie, kaime – viską smulkiai žino. Pagalvojo: „Kaip čia gali būti, kad aš taip viską pradėjau žinoti? Nagi, kad aš paparčio žiedo neradau!“ Na, bet jis vis tiek bai-

siai patenkintas. O čia jau apyaušris, nebetoli saulės tekėjimas, jau eis jaunimas pasitikti saulės ant kalno prie tos stebulės. „Na, – sako, – reikia nusiaut nagines, apsiaut batus, eisiu ir aš.“ Išėjęs iš miško, nusiavė šitas nagines. Kai tik nusiavė, ir nuo tos minutės dingo jo visas žinojimas. Dairosi, kaip čia yra, kad aš nieko nebežinau?

Na, apsiavė batais, nuėjo pas jaunimą ir kaip nieko nežinojo, taip nieko ir nebežino. Ir tik tada jis suprato, kad tikriausiai nagingėn buvo įkritęs paparčio žiedas. O kai jis nusiavė nagines, žiedas iškrito – ir jis vėl nieko nebežino.

PLĖKIŲ PUŠYS

Kitą kartą Šimkaičių valsčiuje, Raseinių apskrityje, Plėkių dvare, gyveno dvarininkas Plėkis. Nuo to ir vadinosi Plėkių dvaras. Tas dvarininkas turėjo tris dukteris. Ir tos visos dukterys pasodino dvaro lauke po pušį ir užkeikė, kad jų niekas negalėtų nukirsti. Vyresniosios dukters pušis buvo sodinta viduryje, ir ji iki šiai dienai tebežaliuoja. O kitos dvi iš kraštų buvo sodintos jaunesniųjų. Tos prieš dešimt metų nudžiūvo. Tų dukterų, kurių pušys nudžiūvo,

ir giminės išnyko. Trečiosios giminė tebesitęsia – ir pušis tebestovi, o joje gandras peri. Nors žemė su pušimis atiteko naujakuriui Martinaičiui, bet jis nedrįsta jų nupjauti.

DVARO OBELIS

Aš nuėjau į dvarą. Ėjau pro dvarą, ir buvo tokia obelis. Pamaniau: „Įlipsiu į obelį, pasikrėsiu obuolių.“ Aš nieko nematau, o man kas sako:

– Nelipk! Išmes tave iš obels!

– Ne, kvailių pasaka! Velnias manęs neišmes!

Aš įlipau į tą obelį – ir kad mane metė! Aš nieko nejaučiau. Iškritau – ir negyva. Atsibundu – rankos, visi pečiai skauda. Tą ranką man išsuko, išnirau iškritusi. Paskui važinėjau toli prie daktaro.

Sako, velnias ten buvo. Sako, iš tos obels niekas obuolių nepasiskindavo.

SENAS BERŽAS

Netoli yra beržas. Jis jau senas. Ėjom su tėvu malkų. Sako tėvas:

- Iškirsim tą beržą, reikės roges daryt. Tėvui prisapnavo: „Bus jam laikas, dabar nė nekliudyk!“

Aš mėginau nukirsti. Įkirtimai užauginėja, ir jis vis stovi.

UŽKEIKTAS AŽUOLAS

Buvo labai didelis ąžuolas. Kas jį sodino, tai neatmenu. Sako, kas jį nukirs, tai ir pats mirs. Tas ąžuolas visai suseno – visi bijojo jį kirsti. Paskui atsirado du tokie vyrai, prisigėrė, sako:

- Nueisim, nukirsim jį – ir patys numirsim!

Ir nukirto šitą ąžuolą. Tai vienas greitai mirė, nė metų nepraėjo, o kitam rankas sutraukė.

Sako, užkeiktas buvo!

NEPAPRASTA ŽOLĖ

Yra tokia žolė, kad jeigu ją pridėsi prie spynos – spyna atsirakins, prie durų – durys atsidarys, ir kur norėsi, ten įeisi. Norint tą žolę surasti, reikia, kai ežys išeina iš olos pasivaikščioti, apie olą prismaigyti šipulių. Parėjęs ežys negali įeiti į olą. Tada jis eina

parneša tą žolę ir meta ant šipulių. Šipuliai išvirsta. Nužiūrėjus tą žolę, reikia paimti.

Arba bešienaujant, kai tik dalgiu užkabini tą žolę, dalgis ir išyra. Tada reikia tą šieno glėbį nunešti ir įmesti į upę. Visos kitos žolės plauks pavandeniui, o toji žolė – prieš vandenį.

PABĖGĘS BARAVYKAS

Kelios moterys buvo riešutaut. Eina jos namo, mato – šalia kelio stovi baravykas. Tas baravykas toks didelis, kad ir neapsakyt! Viena moteris paėmė tą baravyką išrovė, pintinėlėn įsidėjo ir nešas namo. Neša, neša, prie pat kaimo tas baravykas iššoko ir sako:

– Dėkui, kad panešėjai! – ir nudūmė atgal į mišką.

ŽMOGAUS DALIA

Yra sakoma, kad kiekvienam žmogui kiekviename miške yra užaugę tam tikras skaičius grybų. Ir jei žmogus apvažiuotų visus miškus, visuose miškuose rastų grybų, bet tik tiek, kiek jam išaugo. Kitų žmo-

nių grybų jis nepamatytų. O jei savo nepaimtų, tai jo grybai supus, bet kitas niekas jų nepamatys.

GRYBAI - ŽEMĖS ŽIEDAI

Grybai yra žemės žiedai. Kaip dauguma žemės augalų žydi, taip, sako, ir žemė, kada vasarą pagriaudžia, palyja, ir saulė kaitina, tai auga grybai – tai, sako, žemė žydi.

GRYBAI BIJO AKIŲ

Sakoma, jei grybą pamatai, tai jis nebeauga, sukirmija. Ir jei mažą rasi samanose ir, jį apkasęs, paliksi augti, manydamas, kad rytoj atėjęs paimsi užaugusį, tai rytojaus dieną nuėjęs jį rasi tokį pat neužaugusį, tik sukirmijusį.

ŽIEDAS UŽ APIVARO

Joninių naktį ėjo bernas per mišką. Ėjo užsigalvojęs. Ūkininkas nekoks buvo, labai mygo prie darbų,

o valgį prastą duodavo. Tai bernui nelinksma buvo. Nepamatė, kaip papartynan įbrido. O buvo lygiai dvylikta. Tą valandą paparčiai pražysta, ir žiedai tuoj nulekia ir išnyksta. Tai vienas toks žiedas ir užlėkė bernui už apivaro. O paparčio žiedas stebuklingas. Ir pamatė bernas kiaurai žemę: kur pinigai užkasti guli, kur auksas paslėptas, kur kitokie lobiai. Eina per mišką, o po vienu kelmu mato pinigus, po kitu akmeniu – auksą ir sidabrą. Iškas juos ir pats bus šeimininkas. Bet viską rytoj padarys, ko čia skubintis. Pirma iš tarnystės išeis. Ir kas tuvo neturi. Negi nagais žemę kasi? Kas pažadėta – neprapuls. Taip galvodamas linksmas parėjo namo. Gultis susiruošė, apivarus atrišo – žiedas ir išsmuko. Išsmuko ir prapuolė. Ir bernas lobius užmiršo. Rytojaus dieną, kaip ir visada, darban išėjo. O pinigai, auksas ir sidabras ir dabar tenai guli, jei dar niekas neiškasė.

GAIDŽIO PATARIMAS

Ūkininkas arė visą dieną. Tada paleido jaučius ganytis. Jie ganėsi, ganėsi, o paskui ir pradingo. Ūkininkas ieškojo ieškojo, bet niekur nerado. Tada

eina namo pro paparčius, ir vyžon įkrito paparčio žiedas. Parėjo namo – iš karto sužino, kur jo jaučiai. Jau aušta. Gaidys ėmė kalbint savo vištas, sako:

– Va, aš turiu dvylika bobų, o mano šeimininkas vieną ir tai nieko negali padaryti; ji ką nori, tą daro!

Ūkininkas parėjo – kiaulės nešertos, gyvuliam nieko neduota, vištos nelesintos... Atėjo pas savo moterį, nusiavė. Kai nusiavė – ir iškratė tą žiedą. Jau nebežino, nei ką vištos kalba, nei ką gyvuliai.

ŠUNŲ KALBA

Buvo ponas ir turėjo gerą piemenį. Tas piemuo nuvarė jaučius ganyt. Šituos jaučius praganė. Parėjo namo, ponas rėkia:

– Eik ieškot!

Šitas piemuo pasiėmė tris šunis su savim, nes jau tamsu buvo, bijo, ir nuėjo į mišką ieškot jaučių.

Po mišką vaikščiojo, vaikščiojo – niekur tų jaučių neranda. Stovi trys šunys prie jo, ir jis klauso, kad tie šunys tarp savęs kalba. Vienas šuo sako:

– Kad aš ėsti noriu!

– Ir aš noriu!

– Ir aš noriu!

Tada vienas šuo sako:

- Bėk! Paėsi, namo parbėgęs, o mes prie piemenio paliksime. O kai tu atbėgsi pas piemenį, tai mes iš eilės kitas, paskui trečias - taip ir piemenį saugosim ir paėsim, parbėgę namo.

Kai pirmasis šuva atbėgo miškan, šitie klausia:

- Na, ar paėdei?

- Ėdžiau, bet nenorom. - Sako, - vandens nebuvo, tai šeimininkė nenorėj eit atnešt, ten lovelin prišlapino, žalių miltų įpylė. Tai aš paragavau - negardu ėt, mečiau ir neėdžiau.

Šitie šunys, kurie buvo pas piemenį, sako:

- Tai mes ir neisim ėti.

O piemuo viską girdi, ką šunys kalba.

Parėjo piemuo su šunimis namo ir sako šeimininkei:

- Kodėl taip šunims darei: neturėjai vandens - tai nėjai, bet prišlapinai ir užmaišei žalių miltų?

Ta šeimininkė susiėmė už galvos:

- Iš kur tu galėjai žinoti miške, už šitiek kilometrų?

Šitas piemuo nusirengė, vyžas nusiavė. Kai nusiavė vyžas - šunys stovi, o ką jie kalba, jis nebesupranta. Mat jo vyžoj buvo įkritęs paparčio žiedas. Kai vyžas nusiavė, žiedas iškrito - jis ir vėl norma-

lus tapo. O kai turėjo žiedą, ir žvėrių, ir paukščių kalbą suprato.

MAINAI SU VELNIU

Senovėje skerdžius praganė gyvulius ir nuėjo į krūmus ieškoti. Ir staiga jam į vyžą įpuolė paparčio žiedas. Paėjo jis toliau – kad jau žino, kur tas veršiukas. Atsirado greit ir velnias. Sako:

– Pamainykim batus į vyžas.

Skerdžius sutiko.

Nusiavė tą vyžą, velnias už paparčio žiedo, nusi juokė – ir pabėgo su tuo batu.

VELNIO PAGAUTAS ŽIEDAS

Vienas žmogus anksti rytą išėjo prie arklių. Ir jam reikėjo eiti per mišką. O ten šlapia. Tai jis buvo su dideliais auliniais batais. Na, dabar jis pareina namo ir nesiliauna savo kaily: jis viską mato, viską žino! Ką daryti? Bėgs pas kunigą. O kunigas gudrus buvo, klausia:

– Kur buvai?

- Na, - sako, - kitur niekur nebuvo, tik prie arklių.

- Išsiauks kojas.

Jis kai avė tas kojas, tas paparčio žiedas kai riedėjo, tiktai pelė iš urvo capt ir pagavo tą žiedą. Ir negavo tas kunigas. O tas žmogus paliko kaip sapne - nieko nebežino.

Jau velniukas pagavo tą žiedą!

NENUSAUGOTAS PAPARČIO ŽIEDAS

Vienas bernaitis augino savo darže papartį ir kiekvieną šv. Jono naktį saugodavo ją pražįstant. Bet niekada jam nepasisekdavo nusaugot - velnias vis pirma jo pagriebdavo žiedą. Viena bobelė jam patarė, kad iš vakaro pasitiestų baltą skarelę ties paparčiu, užsidegtų žvakę ir atsisėdęs niekur daugiau nežiūrėtų - kaip tik paparčio viršūnėn.

Kai tik atėjo šv. Jono naktis, bernaitis tuoj užsidegė po puodu žvakę, ties paparčiu pasitiesė baltą skarytę ir sėdi, žiūrėdamas į papartį. Papartis buvo visai prie gryčios. Tuoj ją pradėjo baidyti visokios baidyklės: tai šunys, iškišę dantis, lenda, tai gyvates šliaužia, ir visokie driežai aplink vyniojas. Tai

vėl meška per jį maurodama eina! Bet bernaitis, atmindamas bobelės patarimą, niekur nežvilgtelėjo, ir baidyklės, matydamos, kad šis jų nebijo, tuoj tos išnykdavo ir dar baisesnės atsirasdavo. Štai pamatė, kad didelis juodas katinas nusirepečkena iš palėpės per sąsparą ir šoka tiesiai puodan ant žvakės. Bernaitis užsimojo ant jo ir suriko:

– Škac tolyn!

Tuo laiku, kai jis į katiną grįžtelėjo, papartis pražydo, ir žiedas nuriedėjo ant patiestos skarytės, kuri pelėda prišokus pagriebė ir nusinešė. Tada nusikvatojo visokiais balsais, nusijuokė visas kraštuos, o bernaitis ir vėl paliko be paparčio žiedo.

NUSAUGOTAS PAPARČIO ŽIEDAS

Šv. Jono išvakarėse eidavo ieškoti paparčio žiedo. Reikėdavo paimti žvakę, dvi paklodes ir šermukšninę lazda, nueiti į mišką, vieną paklodę pasikloti, su kita pačiam užsidengti ir su šermukšnine lazda apsibrėžti ratą, kad niekas neprieitų.

Vienas berniukas užsimanė rasti paparčio žiedą, nes turintis žiedą žinodavęs viso pasaulio mandrybę. Pasiėmęs jis drobules, žvakę, šermukšninę lazda,

knygą ir, nuėjęs į mišką, apsibrėžė su šermukšnine lazda ratą, pasiklojo drobulę, užsidegė žvakę ir pradėjo skaityti knygą.

Apie pusiaunaktį kad pradėjo skambėti, šnypšti, jog berniukui net plaukai pasistatė ant galvos. Norėtų bėgti – bijo, reikia kentėti, o žiūrėti negalima, nes gali palikti nebyliu. Berniukas nežiūrėdamas skaitė knygą, o šmėklos stengėsi pakenkti, kad pasižiūrėtų: tai šnypštė, tai kaip žmonės šnekėjo, – bet berniukas išturėjo. Po pusiaunakties gaidžiai užgiedojo, ir baidyklės pranyko. Bet berniukas vis sėdėjo ir skaitė knygą. Diena praušo, prieš saulės tekėjimą sušniokštė vėjas, ir nuskambėjo ant drobulės pilkas žiedelis. Berniukas pasiėmė ir, atpjovęs rankos odą, įdėjo žiedą. Kai ranka užgijo, tapo viso pasaulio žinovu.

ŽINIUONIS

Mano senelė pasakodavo, kad buvo toks žmogus žiniuonis. Žmonės pas jį kaip vanduo plaukė visokių patarimų pasiklaust. Kas ką pavogdavo – vis pasakydavo, kas apsirgdavo – pagydydavo.

Sakydavo, kad reikia šv. Jono naktį išgulėti paparčiuose, tai viską žinosi. Tas žiniuonis visą naktį išgulėjo paparčiuose ir viską žinojo.

DIEMEDŽIO ŽIEDAS

Yra daržely mažo ūgio diemedis. Jis pražydi pačią šv. Jono naktį. Tas žiedas pražysta labai trumpam laikui. Kas tą žiedą turėtų, tai žinotų, kur yra pinigai.

Vienas žmogus nuėjo saugot diemedžio žiedo. Sėdi ir laukia. Žiūri – atvažiuoja sniegena ir veža didelį vežimą šieno. Jis nusigando ir parėjo namo.

Taip ir nenusaugojo diemedžio žiedo.

AKMENYS. UGNIS

VAIKŠČIOJANTI UGNELE

Ugnelę gerbt reikėjo. Mano močiutė pasakojo, kaip šeimininkė visada sakydavo savo tarnaitai, kad ugnelę visada, einant gult, gražiai užžertumėt – užklotumėt pelenais. Ir, sako, kartą begulint prasi-vėrė durys, įsiriti raudonas kamuolys per slenkstį. Tas kamuolys ir prašnekėjo, sako:

– Eime pasivaikščioti!

Tai, sako, pirkioje atsišaukė balsas:

– Mes neisime, mums gerai pakloja ir mus gerai užkloja!

Tada kamuolys pasakė išsirisdamas:

– O man nepaklojo ir neužklojo!

Išsiriti pro duris, ir durys užsidarė.

Tik mes, gulintieji, klausome, kad riksmas pakilo kaime. Pašokę iš lovų, žiūrime, kad jau dega kaime-lyje trobesiai.

Tai, matyt, ugnelė nori, reikalauja, kad ji būtų šventai prižiūrima.

AKMENYS AUGA

Akmenys ir dabar auga tris dienas per metus. Bet tik tie auga, kurie yra nejudinami. Nors su pirštu už akmens užkliūtum – jau jis ir nebeaugs. Ir pamatuose, ir laukuose akmenys nebegali augti, nes jie jau yra paliesti, suskaldyti.

AUGA PERNĖŠTI AKMENYS

Toks senis elgeta buvo, Butkus. Jis turėjo šimtą penkerius metus. Na, ir jis pasakojo, kad Velykų rytą reikia nueiti į kitą žemę, paimti du akmenuku, į savo žemę parnešti ir padėti. Per kokį penkiasdešimt metų jie tokie užaugs, kad jau nepakelsi. O per šimtą metų jau bus dideli akmenys!

DUOBENĖTAS AKMUO

Pikčiūnų ir Šnipaičių krūmuose yra toks akmuo, kuriame kiekvienais metais atsiranda po vieną duobutę; taip, kaip su kulnu išsukta. Ir teisybė, kad atsiranda! Aš pats ištyriau.

ŠVENTAS AKMUO

Mėšlavežis buvo su talka. Ir važiuojo piemenukas. Ir jis matęs – akmuo nukritęs. Senelė sakanti:
– Neužkliudyk!

O jis nežiūrėjo ir, kai važiuojo, užkliuvo už to akmens. Ir tas akmuo pradėjo smarkiai riedėti iš paskos. Ir tiek bėga, kad net su arkliu, matos, kad neišbėgs. Tas piemenukas šokęs iš ratų ir bėgti! Tuomet tas akmuo jį ginusis, ginusis, vis tiek suga-
vęs ir užmušęs. Užmušė – ir vėl sugrįžo į savo vietą.

Tai sako, kad šventą akmenį užkliudė.

EINANTIS AKMUO

Rudeikiškių kaimo lauke buvo nepaprastai didelis akmuo. Dabar jo nebėra, nes, kai statė Salako bažnyčią, tą akmenį suskaldė ir nuvežė Salakan. To kaimo gyventoja Petronėlė Žiemienė kartą vasarą, šventą dieną, ėjo laukan gyvulių pažiūrėti. Eina, rožančių kalbėdama, pro tą akmenį. Pažiūri – gitas akmuo seka paskui ją. Ji dar pažiūrės, pažiūrės – eina akmuo paskui ją, ir tiek! Ji dar rožančium

šmesėliavo – vis tiek eina! Užlipo net ant kalno tas akmuo! Atgal kai ji ėjo, tas akmuo jau nebesekė.

Kitą dieną nuėjo pažiūrėt to akmens jos vyras, tai jokio ženklų nerado; kur akmuo stovėjo, ten ir stovi.

VELNIO AKMENYS

Balti akmenys kaip stikliniai yra velnio akmenys. Jų nereikia imti, ne gali pradėti tvinkti rankos. Jei užmina koja, tai koja pūliuoja.

STEBUKLINGAS AKMENUKAS

Yra toks akmenukas, kad jeigu jį paimsi į ranką ar į kišenę, tai tavęs niekas nematys, nors tu čia stovėtum po nosim. Kaip tą akmenuką surasti?

Reikia juodvarnio vaiką išimti ir juodu ašutu ant šakos ties lizdu pakarti. Juodvarnis, negalėdamas žiūrėti į pakartą vaiką ir negalėdamas suprasti, kuomi jo vaikas pakartas, suieško tą akmenuką ir išspraudžia į pakarto paukštėko snapą. Tada juodvarnis nemato vaiko ir neskauda jam širdies. Dabar

įlipus reikia išsiimti varnėką ir pasiimti iš jo snapo akmenuką.

GINTARO KILMĖ

Gintarą seniau iš debesų išmesdavo. Viena žmona sekmadienį, vidurdienį, vaikščiojo po lauką ir rado iš debesio iškritusį didelį gintaro akmenį, už kurį ūkį nusipirko. Gintaro akmenį, sako, lengva pažinti, nes jis yra lengvas.

KAIMYNO RATAI

Vieną kartą susitiko dvi ugnys, vieno kaimyno ir kito. Viena ugnis sako:

- Mano šeimnininkas labai blogas, niekada nei užkloja, nei pakloja. Deginsiu jį.

Kita sako:

- Degink, kad nori, bet nesudegink mano šeimnininko ratų, kurie stovi tavo šeimnininkų paklaimėj, nes mano šeimnininkas geras - jis visada mane užkloja ir pakloja.

Pirmoji ugnis sudegino visas trobas, tik paliko kaimyno ratus.

NEIŠSIVAİKŠČIOJUSI UGNEĻĒ

Visi seniai buvo užsikišę, gulēja mat. Tik girdi, kad kažkas grabaliojasi priemenēj apie duris. Pas-
kui ir rankeną jau klibina, nori įeiti. Girdisi balsas:

- Įleiskit!

Šeimininkas sako:

- Kad čia nėra vietos kur, eik į aną namo galą, į seklyčią.

Nuėjo ten.

O ten buvo ugnelė. Jei būtų įsileidę, ji būtų išsi-
vaikščiojusi.

Kitą rytą lydė taukus. Ir užsidegė. Nugį ir tas
namo galas sudegė. Į seklyčią įsileido ugnelę, ji išsi-
vaikščiojo - tas galas liko nesudegęs. O šiame gale
ugnelė neišsivaikščiojo, sudegė namo galas.

UGNIES PASIVAIKŠČIOJIMAS

Mačiau, kaip iš jaujos ugnis išėjo pasivaikščioti. Labai prikūrenau, atsiguliau prie durų. Prie durų prisitraukiau – kad netrauktų. Tik burbtelėjo, o ugnis paliuokom lig lubų, nuo lubų lig durų, į duris atsimušė ir vėl į krosnį – tokios juostos kaip vaivorykštė. Per tris kartus išėjo. O kai išeina, tai žarijos kaip apgesintos kiek žiburiuoja, bet liepsnos nebėra. Prieš išėjimą smarkiai kūrenas, o kai išeina, lieka be ugnies. Išeina ir šoka juostom į lubas, o nuo ten į duris. Aš laiku užsitraukiau. Tęsėsi porą akimirų.

Ugnis dėl to išeina pasivaikščioti, kad per daug karšta, kad karštis dusina ugnį. Malkos nebegali degti.

UGNIES PRASIVĖDINIMAS

Iš po krosnies ugnis išeinanti prasivėdinti. Liepsna kaip paklodė vaikščiojanti po visas trobas arba jaujoje po ardus ir pro duris laukan išeinanti, po visas pastoges vaikščiojanti ir tai niekur nekimbanti. Tiktai, ją matant vaikščiojant, nieko nereik sakyti, nereik rėkti, o ugnelė vėl sugrišianti po kros-

nim ir vėl gražiai kūrensiantis. Bet kas surinka nusi-gandę, tuoj kimbas ir dega. O kad ugnis išeinanti, tai krosny nieko nebesą, nė vienos degančios angle-lės.

NUVESTA UGNIS

Apstainy (Vilkiškių parapijoje, Tilžės paviete), ugniai atsiradus, ūkininko dukterys vis klykė, kad ir stuba neužsidegtų, o su ja ir jų visos puikės. Bet tuo žygiu Vilkiškių dvaro užveizdas, raitas atpleški-nęs ir, tris kartus apie ugnį apskriejęs, kiek įgalėda-mas skubinosi per upelį, iki kurio ugnis vis didžiais kamuoliais paskui jį ritos. Todėl gyvenamoji nebuvo ugnies užgauta.

SUDEGINTOS TROBOS

Bakainių kaime, Surviliškio parapijoje, užsidegė namas. Viena moterėlė atsinešė šventos Agotos duonos ir norėjo ją mesti į ugnį, kad ši nesiplėstų. Tuo laiku nutrūko moterėlės ožka, ir ji ėmė vytis tą ožką kaimo keliu. Ta ugnelė, peršokdama nuo vienos

trobos ant kitos, sudegino visas trobas, pro kurias moterėlė su šventos Agotos duona vijosi ožką.

Šventos Agotos duoną reikia įmesti į ugnį arba apnešti aplink ugnį ir įmesti, o paskui nešėja turi melstis vidury lauko.

LAUMĖS. LAIMĖS

APGAUTOS LAUMĖS

Kitą sykį gyveno ūkininkas. Jis turėjo sūnų. Užaugęs sūnus parvedė marčią. Kartą sūnus kažkur išvažiavo, o marti paliko namie. Buvo šeštadienio vakaras. Samdinė išėjo vakaroti pas kaimyną. Kuomet sutemo, pas marčią atėjo moteriškės su verpstėmis ir sako:

- Ar bus darbo?

Marti pamanė, kad paprastos moterys, ir sutiko duoti darbo. O tą moteriškių laumių būta.

Atnešė marti moteriškėm po ryšelį linų. Tos bematant suverpė ir sako:

- Atnešk daugiau.

Marti atnešė visus linus.

Linai netrukus buvo suverpti. Suverpusios sako:

- Duok daugiau darbo.

Marti atnešė pakulas. Beregint ir šios buvo suverptos. Marti nusigando, sako:

- Moterėlės, gana verpus, eikit namo.

Laumės tarė:

- Mes neisim, iki viską tau suverpsim!

Marti atnešusi paskutines pakulas, o pati, nubėgusi pas kaimynę, pasisakė, kokios viešnios pas ją atsilankė. Kaimynė sako:

- Pareik namo, užsidek graudulinę žvakę, paduok kokių nors pašukų ir sakyk: „Rytų šalyje kažkas rėkia, net laukai skamba!“

Parėjusi namo, marti padavė po kuodelį pašukų ir užsidegė graudulinę. Laumės grauduline šviesa buvo nepatenkintos ir tarė:

- Užgesink žvakę, mums ir su tuo žiburiu šviesu.

O marti sako:

- Bet ką aš girdėjau!

Laumės klausia, ką ji girdėjusi. Marti tarė:

- Rytų šalyje girdėtis vaikų riksmas.

Laumės šoko laukan paklausyti, kas ten rėkia. O marti tuo tarpu užsidarė duris. Laumės, nieko negirdėdamos, puolė atgal į trobą, bet troba buvo užrakinta. Laumės tarė:

- Na, tavo laimė, kad tokia išmintinga esi! Kad ne, tai mes būtumėm tavo plaukus suverpusios!

Pasakė ir dingo tamsoje.

VIŠTAKOJĖ IR GAIDŽIAKOJĖ

Buvo audėja Braškakojė. Ją taip vadino, kad einant braškėdavo kojoms. Kartą ji prietemoje baigė austi drobę. Pamatė, kad trobon įėjo dvi laumės. Viena buvo su vištos kojomis ir marška apsisupusi, o kita buvo su gaidžio kojomis ir šiaudais apsikarsčiusi. Viešnios įėjusios tarė:

- Braškakoje, Braškakoje, paduok mums šaudyklę.

Audėja joms padavė šaudyklę. Tada Vištakojė papūtė į šaudyklę ir padavė Gaidžiakojei. Toji taipgi į šaudyklę papūtė. Tada laumės atidavė Braškakojei šaudyklę ir tarė:

- Dabar būsi dar geresnė audėja ir nepavargsi ausdama!

Viešnios išėjo.

Nuo to laiko Braškakojė tikrai daug geriau ausdavo ir niekuomet nepavargdavo. Geresnės audėjos už ją visoje apylinkėje nebuvo.

Tos pačios laumės buvo aplankiusios ir kitą mergaitę – tinginę. Ją taipgi rado prie staklių sėdinčią. Laumės paprašė, kad joms duotų šaudyklę. Bet toji šaudyklės nedavė. Tada laumės jai tarė:

- Nuo šio karto būsi niekam tikusi audėja!

Ir laumės išėjo.

Tai mergaitei tikrai nesisekė austi, tik siūlus gadindavo.

DŪZGIA BYZGIA BIGUTĖ

Buvo našlaitė. Ji tarnavo pas ūkininką ir išsiderėjo išausti drobės. Bet tą darbą galėjo dirbti tik vakarais. Ūkininkas buvo geresnis, o šeimininkė baisiai pikta. Kai našlaitė vakarais ausdavo, ji vis bardavos, o ta vis skubindavo išausti.

Ateina kartą trys laumės ir iškelia ją iš stovų. Atsisėdo, viena audžia, kita šeivas trina, trečia gijas taiso – visos be perstojimo. Sako:

– Atminsi mūsų vyrų vardus, tai turėsi audeklo vaikų vaikams.

Ji išėjus priesodin ir gailiai verkia, kad neatmins laumių vyrų vardų. O laumės kalba tarpu savęs:

*- Dūzgia byzgia Bigutė,
Migla rasa pilį lieja!*

Įėjo našlaitė vidun ir sako:

*- Dūzgia byzgia Biguté,
Migla rasa pilį lieja!*

Čiaukšt čeberakšt stovai užsidarė, ir durys užsidarė, ir nežinojo, kur liko laumės.

Na, tada anksti pasikėlė ūkininkas, žiūri – kas gi dabar pasidarė, kad tiek daug audeklo.

Šeimininkė apmetė dukteriai ir liepė austi tik naktį. Duktė atsisėdo austi šeštadienio vakarą. Audžia audžia. Šeimininkė sako:

- Eik duktė gult, pailsėt.

Ta plonu balseliu:

- Baigiu baigiu, baigiu baigiu.

Močia vėl varo, bet ji nieko nesako. Tik storu balsu:

- Baigiu baigiu, baigiu baigiu, tik nagai.

Motina išoko pirkelėn ir sako:

- Kur tu?

Žiūri – duktė už kojų pakarta ir belikę tik kojų nagai. Va, kiek priaudė. E laumė, kai baigė draskyti, tai sakė: „Baigiu baigiu, baigiu baigiu, tik nagai.“

LAUMIŲ AUDEKLAI

Vieną kartą ėjo neturtinga moteris dauba ir rado baltinant patiestus tris audeklus. Ji apsidairė, galvoja: „Kad nieks nematytu, reikėtų vieną pasiimt.“ Ir priėjusi ringuojasi vieną. Klauso – iš kažkur balsas sako:

– Rėžyk ir siūk, tik galo nežiūrėk, tai užteks, kol gyva būsi!

Ji paėmė, parsinešė ir rėžė, siuvo kiek metų. Kai nusibodo, išvyniojo pažiūrėt, kas viduj yra. Nieko įdomaus nerado, tik audeklas pasibaigė.

Tai buvo laumių audeklai.

LAUMIŲ KULTUVĖLĖS

Viena šeiminkė, labai darbininkė būdama, mažą turėjo ir, nenorėdama dieną sugaišint, vakare vėlai vystyklus ėjo ant ežero liepto išsiskalbt. O tai pasitaikė syki ir ketvirtadienio vakarą nueit.

Kitą ketvirtadienio vakarą ant liepto, saulei nusileidus, pradėjo laumės skalbt, kad baugu buvo klausyt! Ir taip paskui būdavo kiekvieną ketvirtadienio vakarą.

Tų namų žmonės nemenką apmaudą ir rūpestį dėl to turėjo.

Po ilgo laiko vienas senas žmogus juos pamokino, kai imtų plaušų ir nusivytų botagą, tik atžagariai turi vyti. Su tuo botagu vienas turi nueiti pas tą lieptą, o kai veik vėl skalbiant išgirs, tai vis ant liepto turi kirsti, kad ir nieko nebus matyti.

Taip tie žmonės ir padarė.

Ta šeimininkė turėjo brolių, Jakamą vardu. Tas buvo kareivis buvęs ir labai drąsus. Kai jau kitą ketvirtadienio vakarą išgirdo beskalbiant, tai Jakamas, plaušų botagą ėmęs, nuėjo prie liepto baisiai šmagot. Jis, rodos, nieko nematė, bet ant liepto rado tris kultuves. Tas jis ėmęs parsinešė namo.

Tą vakarą buvo tyku. Kitą ketvirtadienio vakarą – ir nieko. Bet kai jau Jakamas savo kamaroj atsigulė, tai prie jo kamaros langelio vis šaukė:

– Jakamėl, atiduok mūsų kultuvėles!

Ir taip ilgą valandą.

Antrą ketvirtadienio vakarą vėl taipjau. Trečią vėl:

– Jakamėl, atiduok mūsų kultuvėles, jau daugiau neskalbsim. Meldžiam tave labai, tik atiduok. Šiaip mums labai pikta! eis. Atiduok, brolel, šiaip mes būsim žudytos.

Tai Jakamas pasigailėjęs nunešė tas tris kultuves ant liepto. Tuoju laumės jas atsiėmė ir nuo to laiko jau daugiau neskalbė.

BULVIŲ KAPLIUOTOJA

Kai gyvenau Laukininkuose, mūsų bulves pradėjo laumė kapliuot. Darbuojas kažkokia plaukais apsileidusi moteris, ir gana. Nei niekas jos prašė, nei samdė. Ir niekas nežino, kas ji tokia yra. Jau keturias užuoganas nukapliavo. Gena mano brolis vakare galvijus pro šalį, o laumė dirba. Jis ir klausia:

- Kieno tu bulves kapliuoji?

- Kieno gi - savo!

Rytą ten nuėję rado pamestą gražų kaplį, ir ji daugiau nebeateidavo dirbt.

Buvo neapsakomai geros bulvės tam daikte, kur ji nukapliavo.

LAUMĖS IR KŪDIKIS

Buvo kitą sykį laumės.

Išėjusi viena žmona šieno grėbti. Grėbusi ilgai, skubėjusi prieš lietų, pavargusi. Iš skubėjimo užmir-

šusi savo vaiką. Parlėkė namo, o vaikas paliko pievose.

Nulekia atgal, veizi – vaiko skarmalai šalia padėti, vaikas šilkuos suvystytas, papuoštas, lopšy įdėtas. Laumės linguoja ir čiūčiuoja:

*Čiūčia liūlia užmirštukas,
Netyčioms paliktukas!*

Sužinojo turtinga kaimynė. Kitą dieną ir ji išėjo grėbti šieno. Grėbia skuba – kilsta debesys. Nueidama tyčia ir paliko savo vaiką. Po kiek laiko nulekia, veizi – laumės nusukusios vaiko galvikę, ant suolo kūnuką pasidėjusios ir čiūčiuoja:

*Čiūčia liūlia neužmirštukas,
Tyčioms paliktukas!*

LAUMIUKAS

Senų senovėj laumės apmainydavo vaikus. Sykį vienai moteriškei apmainė vaiką: laumė savo paliko, o moteriškės nunešė. Tie žmonės apie tą mainą

nieko nežinojo. Tas paliktas vaikas užaugo iki dvidešimties metų, o vis nieko nešnekėjo.

Sykį nakvojo elgeta, tai motina nusiskundė, kad vaikas nešneka. O tas elgeta sako:

- Galgi jis laumiukas? Galėtumėt šitaip pamėginti: sukirskit ažuolinių malkų, sukurkit vidury trobos ugnį, sumuškit keliolika kiaušinių, apstatykit apie ugnį, o jį priešais pasodinkit prisižiūrėti - jei laumiukas bus, tai prašnekės.

Kai tik taip viską parengė, jį pasodino priešais. Tas vaikas tuoj pradėjo kalbėti, sako:

- Tas ažuolas turi šimtą metų, o aš už jį penkis-šiek senesnis ir dar tokių dyvų nemačiau, kas čia padaryta!

Dar pažiūrėjo į tą ugnį ir prapuolė jiems iš akių.

LAUMIŲ PADĖLYS

Senovėj mūsų krašte buvo daugybė laumių. Vienos laumės kaip moterys laukuos dirbdavo, atėjusios į namus, joms vaikus nupraudavo, verpdavo, drobes ausdavo... Moterims grįžtant namo, tos laumės pabėgdavusios. Be tų, buvo daug piktų laumių. Jos vogdavo žmonių vaikus. Pavogto vaiko vietoj padė-

davo šiaudų ryšulį, iš kurio pasidarydavo laumiukas. Žmonės, to nežinodami, augindavo kaip savo vaiką. Paaugęs laumiukas išbėgdavęs į girią pas laumes.

Vieną kartą bernas gulėjo bute, o laumės vidurnaktį pavogė šeimininkų vaiką ir, ant berno lovos pasiguldžiusios, rišo šiaudų ryšulį. Surišusios siuntė viena kitą nešti tą ryšulį padėti į vaiko lopšį. Bet po vieną bijo eiti, tad, palikusios vaiką, abi kartu nešė. Laumėms nuėjus, bernas paslėpė vaiką po patalais. Laumės, sugrižusios iš kambario ir neradusios vaiko ant lovos, išėjo tuščiomis.

Rytą atsikėlęs bernas paklausė šeimininkų, kur esąs vaikas. Šeimininkai atsakė, kad miegąs. Bernas atklojo antklodę ir visiems parodė laumių padėlį. Iš tos šiaudų šluotos jau buvo pradėjusi augti laumiuko galva. Kai nukirto, tai iš šiaudų jau kraujas bėgo. Kad būtų ilgiau nepažiūrėję, tai šiaudų ryšulys būtų pavirtęs į gyvą laumiuką.

Senovėj laumės visados taip veisdavosi.

LAUMIŲ PYRAGAI

Laumė ėjusi į vestuves ir nešusis baltą maišelį su pyragais. Ir, beeidama keliu, susitaisiusi su tokiu

jaunu vaikinū. Jiedu ėję per apsėtus laukus. Tas ėmęs jos klausinėti, į kokius javus laumė negalinti įeiti: ar į rugius, ar į kviečius, ar į miežius. Laumė vis sakanti: „Gal.“ Tada klausias:

- Ogi į linus ar gal?

Laumė:

- Į linus tai negal!

Tas vaikis sakąs:

- Ogi gal jį prakeikti?

Laumė sakanti:

- Tas nekas, šunies balsas neis į dangų.

Daugiau tas matąs, kad jau netoli linų dirva, ir prašąs:

- Duok tamsta man, aš maišelį panešiu.

Laumė ir padavus. Šis, priėjęs prie linų, strykt ir išokęs. Atsisėdęs ir valgąs pyragus iš to maišelio. Ta laumė, apsukui bėgiodama, nu keikt, nu keikt! Tas valgydamas sakąs:

- Keik, keik, laumait! Juk pati sakei, kad šunies balsas neis į dangų.

Daugiau laumė sakanti:

- Ėsk, ėsk, tik maišelį atiduok!

Tas, pyragus išvalgęs, maišelį išmetęs laukan. Toji pasigriebusi ir nulėkusi sau.

LAUMIŲ DOVANOS

Viena moteris žinojo, kad jų pirtin ateina laumės praustis. „Tai ką gi, tegul prausias, – galvoja, – juk ir jos šiokie tokie sutvėrimai.“ Ir vis, kada tik pirtį kūrendavo, palikdavo laumėms karšto vandens. Dar ir vantų padėdavo. Laumės, matyt, suprato, kad visa tai joms tyčia. Ir atsilygino tai moteriškai. Ta moteris pradėjo rast palikta pirtytai drobės stuomenį, tai rankoves, tai rankšluostį – ir vis tokio darbo, kad net miela žiūrėti!

MEDUOGALĖLIAI

Kita motina su bobaite, ką tik gimus vaikeliui, pirtyt ugnelę kūrenusios ir išgirdusios balsą:

– Kol meduogalėliai susikūrens!

Motina supratus. Tuos meduogalėlius tuoj užgesinus ir susidėjus į savo skrynią.

Tas sūnus užaugęs didelis. Motina mirus ir jam savo skrynią palikus. Jis parsivedęs pačią. Vieną kartą atėjus pačios motina. Jiedvi atidariusios skrynią, ėmusios drabužius kilnot ir radusios tuos

meduogalėlius po drabužiais ant dugno. Pasistebėjusios, kam jie reikalingi, ir pakišusios po ugnimi.

Besibaigiant kūrenti, pareina vyras. Šios paklaususios:

- Kam tie meduogalėliai skrynios dugne?

Šis pasisakęs ir miręs.

LAIMĖS IR KŪDIKIS

Kitą kartą buvusios laimės. Tai jos kiekvieną žmogų, tuoj užgimusį, palaimindavusios. Kartais, kūdikiui užgimus, išgirsdavę po langu balsą:

- Lai bus toks, kokia aš dabar esu!

O tos laimės kasdien mainydavusios: vienądien turtinga, kitądien vidutinė, dar kitądien suvisu nieko neturėdavusi. Tai tas žmogus tokiu ir būdavęs lig numirštąs, kokia būdama laimė jį palaimindavusi.

Todėl ir dabar sakoma:

- Taip laimė lėmė!

Arba:

- Kiekvienam yra laimė duota, bet ne visi tegal ją rasti.

LAIMIŲ LĒMIMAS

Vieno turtingo tēvo gimēš sūnus. Ir išgirdēš balsus lemiant. Vienā:

- Tas vaikelis augs didelis ir bus turtingas!

Antrā:

- Jis mažas numirs!

Trečią:

- Ne, jis lig tų ir tų metų augs, tą ir tą dieną jį perkūnai užmuš!

Tėvas, tiems metams artinantis, išmūrijęs akmenų mūrą, labai storą ir tvirtą, ir, tos nulemtos dienos sulaukęs, norėjęs savo sūnų uždaryti į tą mūrą. Bet sūnus tą dieną nubėgęs į kopūstų daržą ir po kopūstlapiu pasislėpęs. Tą dieną užėjęs juoddebesis su žaibais, perkūnas spyręs į tą mūrą ir sutrupinęs. O tas vaikelis gyvas palikęs.

AITVARAI. KAUKAI

NEŠAMI SPYGLIAI

Vieną kartą buvo du ūkininkai: vienas turtingas, o kitas neturtingas. Jis taip pat dirbo kaip ir pirmasis, bet neturėjo laimės, ir gana. Vieną kartą tas neturtingasis ūkininkas nuėjo į jaują užkurti krosnį javams džiovinti. Ir tiktai vienu metu žiūri – atskrenda kažin koks padaras, nei katė, nei paukštis, ir lesa jo grūdus. Lesa po vieną grūdą ir sako:

- Pūras, pūras...

Prilesa ir vėl išskrenda.

Tada žmogus suprato, kad tai buvo aitvaras. Jis tuoju visus grūdus susėmė į maišus ir išnešė kitur. Paėmė eglių šakų, išdžiovino, nukūlė spyglius ir supylė toj pačioj vietoj. Kitą rytą vėl atskrenda tas aitvaras, vėl lesa tuos spyglius, manydamas, kad ten grūdai, ir sako:

- Pūras, pūras...

Tada tas žmogus nuėjo pas tą kitą ūkininką ir sako:

- Tu turi savo namuose aitvarą!

O tas ūkininkas sako:

- Eik tu, ką tu kalbi, gal jau iš proto išėjai?

- Na, tai eikim ir pasižiūrėkim, - sako tas neturtingasis ūkininkas.

Nuėjo jie abu į svirną ir žiūri - kertėje krūva spyglių priberta. Tada jis sako:

- Aš šiąnakt kūliau spyglius, o dabar jie pas tave atsirado, - matai, kaip paaiškėjo, kad tu turi aitvarą.

Nuo to laiko aitvaras visuomet nešė jam tuos spyglius, manydamas, kad ten grūdai, nes toj pačioj vietoj stovėjo. O tas neturtingasis ūkininkas vis kulia ir kulia tuos spyglius. O jo grūdai stovėjo kitoje vietoje. Taip ir jis paliko turtingas.

SUGAUTAS AITVARAS

Kai, jaunas būdamas, jodavau nakties, tai kartu su kitais matydavau, kaip žvaigždės driūkt driūkt driūkt driekiasi tolyn tolyn. Tada šaukdavom:

- Aitvaras! Aitvaras!

Bijoti jo nebijodavom.

Kartą išjojom nakties. Ogi matom - atdriūksi aitvaras kaip pagaikštis, visas juodas, tik pakraščiai blizga. Tuoj nušokom nuo arklių ir nutarėm aitvarą

pagauti. Vienas iš mūsu pro kojos tarpupirštį į žemę įbedė peilį. Aitvaras ir nusileido alksnių viršūnėn, net alksniai susiūbavo. Visi susitarėm ir paleidom aitvarą. Buvo baisu – aitvaras juk ne mūsų.

AITVARO IŠPERINIMAS

Kas norėdavo aitvarą turėti, tas laikydavo septynerius metus juodą gaidį. Tas gaidys, turėdamas septynerius metus, dėdavo kiaušinių ir išperėdavo aitvarą. Kiaušinis buvęs pailgas, o per vidurį susmauktas. Na, ir kas iš to kiaušinio išeidavo? Išeidavo kirminas, ilgas kaip žaltys, lėkdavo oru ir nešdavo į savo namus pinigų, javų, pieną. Bet tuose namuose, kuriuose būdavo prilaikomas tas „paukštis“, visados šeimininkė serganti būdavus, nesveika. Ir turėdavo kiekvieną rytą iškept pautienės dubenėlį ir aitvarą pašert.

IŠPERINTAS AITVARAS

Vienas devyniolikos metų bernas niekur, būdavo, neina. Mama vieną kartą užsispyrusi pradėjo varyti jį pirtin.

- Kas čia su tavim yra, kad tu niekur neini?

Ir užsipuolus išvarė pirtin.

Pamatė, kad jis kažką išsiėmė iš pažasties, suvyniojo, suvyniojo, paskui papūtė ir išėjo. Mama neiškentė, pažiūrėjo, - kiaušinis jau prasikalęs, ir galva kyšo.

Kai parėjo iš pirties, - jis ten ilgai nebuvo, - mama tuoj pradėjo bartis:

- Kokį tu čia velnią peri?

O jis sako:

- Tylėk, tu nežinai, kas čia bus. Bene tu nenori būti turtinga?

Paskui, kai jis išperėjo aitvarą, tai turtas pradėjo iš visų pusių plaukte plaukti: kumeliai stoniose žvengia, galvijai sekasi. Ir liko turtingi.

Senovės žmonės sakydavo, kad seniau daug kas turėjo aitvarus.

NUPIRKTA TABAKINĖ

Gyveno viena bobelė. Ji visą laiką labai norėjo turėti aitvarą, bet nežinojo, kaip jis atrodo. Kartą jos kaimynas važiavo į turgų. Ji priprašė, kad nupirktų jai aitvarą. Ką darys žmogelis, reikia nupirkti.

Nupirko tabakinę, parvežė ir liepė kaimynei padėti į skrynią. Kaimynė padėjo. Po kiek laiko žiūri – tupi skrynioje juodas gaidys. Ji išsigando ir nubėgo pas kunigą. Paprašė, kad kunigas pašventintų tą skrynią. Kunigas sutiko. Nuėjęs pašventino, – ir gaidys dingio, o jo vietoje vėl atsirado tabakinė.

Sako, kad ten buvęs aitvaras. Jei kunigas nebūtų pašventinęs, tai jis būtų pridėjęs pilną skrynią pinigų.

GYLIU PASIVERTĘS AITVARAS

Dar baudžios laikais žmogus važiavo Latvijon aitvaro pirkti. Jo kaimynas taipgi prašė, kad ir jam nupirktų, ir davė pinigų. Žmogus sau nusipirko, o kaimynui ne, nes norėjo jo pinigus pasisavinti.

Važiuodamas namo, pastebėjo labai didelį gylį, kuris puolė prie arklio. Žmogus tą gylį sugavo ir tabakinėn įdėjo. Parvažiavęs padavė kaimynui tabakinę, sakydamas:

– Nupirkau tau, ko prašei. Tik nežiūrėk tabakinės vidun. Kai ją atidarysi, tai ir aitvaro neteksi.

Po kiek laiko žmogus atėjo pas kaimyną ir klausia:

– Na, kaip tavo aitvaras, ar neša?

Kaimynas pasakė:

- Dėkui tau, nuo to laiko aitvaras man labai gerai tarnauja ir gerai neša.

- O mano aitvaras visai nieko neneša, - nusi-skundė žmogus savo kaimynui.

Mat tikrasis aitvaras buvo pas kaimyną. Jis buvo gyliu pasivertęs, ir sukčius jį nežinodamas kaimy-nui atidavė, norėdamas kaimyno pinigus pasisavinti. Sau paliko tik pirktą angliuką, iš kurio jokios nau-dos neturėjo.

Kitų neapgaudinėk!

GRŪDŲ AITVARAS

Kitą kartą rudeniop - jau buvo kūlimai prasi-dėję - einam mudu su bernu pro klojimą išdžiovinę jaują. Jau prietamsis. Tik padrykt pro sodą svirno link. Nušvito visa žemė, o virš mūsų galvų toks kaip rankšluostis, šviesus, beveik gelsvas, padrykt padrykt padrykt ir nutūpė ant svirno. Bernas sako:

- Tas aitvaras grūdus neša, nes mat, koks šviesus.

Tik išbėga, išbėga šeimininkė su rankšluosčiu, blinkt vieną galą ant svirno durų, o kitą į mazgą sumezgė ir vėl tekina nubėgo.

Mudu, dėjėsi, kad nieko nematėm, parėjom namo.

Kitą dieną netyčia patekau į svirną, – tik ūkininkas raktus nuo svirno turėdavo ir nė manęs, nė berno neįleisdavo, – gi žiūriu – penki aruodai kaip aukso kviečių sklidinai pripilti. O tais metais mes nebuvom nė pasėtų turėję.

Metų gale samdo mane kitiems metams ir algos pridėjo, bet kur aš tau bepasiliksiu, sakau:

– Ačiū, šeimininke, už metus, bet jau daugiau tai aš nebeapasiliksiu. Kam čia man su velniais gyvent, dar kada ir mane apsės.

UŽANTSPAUDUOTI MILTAI

Kitąsyk, sako, įėjusi elgeta į trobą, poterius kalbanti, o šeimnininkė pusrytį taisius virti.

– Ką virsi?

– Košės reikia greitai pravirti.

– Kokios?

– Miltinės.

Sako, įsinešė truputį miltų, – košė skysta. Maišo ir šneka:

– Tirštėk, tirštėk, košele!

Tas ir atsiliepė garinėje ar kamine:

- Šikėk, šikėk, košele! Devynias parapijas perėjau - miltai užantspauduoti!
Ir paliko ta košė kaip putra.

PIENO AITVARAS

Mano pusseserės buvo. Jos išėjo dviese į Kalvariją. Ir užėjo į vieną ūkį pernakti. Šeimininkė veda jas gulti į svirną. Įvedė, paguldė ir sako:

- Miegokit, rytmetį aš ateisiu pažadinti.

Sako, kad pradėjo sau vidurnaktį kažkas vemti: kliokt-tekšt tekšt tekšt! Kliokt-tekšt tekšt tekšt!

Ta pabudo, sako:

- Ar junti, kas ten dedas?

Sako:

- Juntu.

Jau pradėjo bijoti - kas ten dedas svetimoj pas-togėj. Paskui nustojo. Jos vėlai užmigo.

Ateina šeimininkė rytmetį, sako:

- Kelkitės, svečiai, išviriau pusrytį, pavalgysit.

Mes, sako, išeinam į priesienį - gelda padėta pasieny ir kad tiek varškės toj geldoj, pilna prikliokinta! Mes viena kumšt į pašonę, antra kumšt, kad

nieko vietoj varškės gelda padėta. Pareinam į trobą – pyragiukų ant stalo skaniausių, grietinės.

Kad, sako, būtumėm galėjusios nors vieną pyragiuką praryti – tiek, sako, pasidarė šleikštu.

Kai išėjo eiti, prisišneko, kiti joms sako:

– Nenuostabu – jie iš to gyvena.

AITVARO ALUS

Musteikių giminaitis turtingas vestuves kėlė. Norėjo alaus ir Musteikiui paliko dvi statinaites. O Musteikis prižadėjo:

– Aš alaus atvešiu!

Laukia nelaukia – vis Musteikių alus nerūgęs, dar jo nėra.

Kartą Musteikis sėdi ir mato – pasirodė šviesa.

– O dabar gerai! – sako.

Išbėgo pirkaitėn ir kalbasi su tuo. Klausia:

– Ko taip ilgai?

Sako:

– Kad aš vienam daikte nuskridau – užantspauduota, kitan daiktan – užantspauduota, trečian daiktan – laisva. Tai aš ir atnešiau.

Ir tos statinės pasidarė pilnos alaus. Tada savo žmonai išėjęs sako:

- Renkis, važiuosim!

Toji žmona pradėjo rengtis, o jis įsakė bernam:

- Pakinkykit du arklius, važiuojam!

Ir išleido šeimyna juos vestuvėsna. Nuvažiavo vestuvėsna ir nusivežė alų.

TRYS VEŽIMAI ŠIENO

Kaukas pašarus nešdavo. Užėjęs žmogus pas ūkininką paprašė nakvynės. Ūkininkas priėmė. Naktį girdi pro langą:

- Parvežiau tris vežimus šieno.

- Kur padėjai?

- Ant avilio.

Dabar tas ir galvoja: „Na, tai velnias! Kokie tie vežimai, kad ant bičių avilio uždėjo?“

Rytą jis eina pažiūrėti. Žiūri, kad ant bičių avilio trys smilgos padėtos.

Tai, matai, jų tokia skalsa būdavo, kaip trijų vežimų.

PRINEŠTI LAPAI

Kitas ūkininkas vėl turėjo kauką, tik nebepamenu, kurioj pusėj. Nešė nešė tas kaukas visokius turtus, iš kur sugrobdamas. Ir pritrūko ko benešti. Šeimninkas nuvargo, išėjo į klėtį ir miega. Miega tiek įmigęs. Kaukas įlėkė, priėjo arti ausies ir klausia:

- Ką benešti, jau visko prinešiau?

Tas ūkininkas pro miegus sako:

- Nešk lapus!

Tas kad pradėjo nešti tuos lapus, tai prinešė pilną gyvenimą - pilną kiemą, pilnus pašalius, apdėjo net ir stogus - kad ir išlįsti nebegalėjo! Atsibudęs ūkininkas nė pro kur nebeišeina. Gavo stogą plėsti ir per viršų lipti. Ir pats išlipęs žvalgos, kaip čia yra - lapų kalnai, o pastato jokio nebeliko.

- Nu, - sako, - ar aš čia gyvenu? Argi aš lapuose vienuose ir gyvenu? Kur mano kūtės, kur pastatai?

Nieko nebėra - lapų kalnai.

Pradėjo šaukti nesavu balsu. Kaimynai išgirdo, subėgo aplinkui, atsivertę žiūri.

- Kas čia yra, dėl ko tu šauki?

O tas, pasilipęs ant didžiausio lapų kalno, ir šaukia.

- Ne, - sako, - gal nelabasis tau tą lapų čia taip ir prinešė?

- Eik eik, - sako, - aš turu nelabąjį kauką, pro miegus pasakiau - ir privilko. Ir ką dabar reik daryti?

Kaimynai suėję pradėjo versti. Ir vertė kelias dienas tuos lapus, kol tas žmogus galėjo išeiti iš savo trobos.

UŽMUŠTAS AITVARAS

Kitą sykį buvo tokie ūkininkai. Jiedu turėjo sūnų; tas sūnus parvedė marčią. O tie tėvai turėjo aitvarą, kuris jiems, būdavo, grūdus neša. Toji marti vis, būdavo, turi malti ir malti grūdus ir, būdavo, niekad jų iš geldos neišmala. Taip kankino tą moteriškę, kiek tik ji galėjo kęsti. Ji pasisakė kaimynei. Kaimynė ją taip pamokino, sako:

- Tu užsidek graudulinę žvakę, pasivožk po nauju puodu ir pastatyk ant girnų, tai, kai prasėdi malti vakare, tą puodą atvožk ir pamatysi, kas ten bus.

Ji taip ir padarė: užžibino graudulinę, pavožė po nauju puodu, kai tik pradėjo malt, tuoj atidengė tą puodą ir pamatė raudoną gaidį besėdint ant viršaus

ties gelda ir bevemiant grūdus į geldą. Tai kaip ji nusistvėrė lazda, kaip davė tam gaidžiui – tas tuoj ir nusivertė! O ji pagriebus, nunešus pametė jį šunim.

Nuo to sykio jau viską ji išmaldavo. Moma, pamačius, kad viskas sumalta, sako:

– Jau ta bjaurybė mūs gaiduką užmušė!

O tas sūnus pratarė:

– Ji ir taip prie tų girnų kankinosi...

Nuo to sykio daugiau tas gaidys grūdų nenešė.

SUDEGINTI AITVARAI

Pas vieną ūkininką vis kepavo pautienę, o niekas negaudavo jos valgyti. Bernas vis matydavo, kaip šeimininkė vis nešdavo pautienę ant tvarto. Kartą bernas pasislėpė šiene ant tvarto saugoti, kam ta pautienė. Ir pamatė, kaip šeimininkė atnešė didelį dubenį pautienės ir padėjo ant skersinio. Jis tada suvalgė tą pautienę, dubenį pridėgė ir, padėjęs ant pantų, vėl pasislėpė.

Ogi naktį, vaje, parlėkė du juodvarniu. Viens paragavo, sako:

– Tprukės (karvės) kaka!

Antras paragavo, sako:

- Kuzès (kumelès) kaka!

Tada supyko juodvarniai ir tarèsi atkeršyti. Ir nusprendè namus uždegti. Bet vienas sako:

- Kur mudu dèsimès?

Antras sako:

- Lįsim į stebulę, kur pašiūrėj yra.

Kai namai užsidegè, bernas tuoj nubègo ir vieną stebulès galą užkalè šermukšnio kamščiu. Kai visi namai jau degè, ir, kitą galą užkalęs su šermukšniu, įmetè į ugnį. Toji stebulė baisiai šokinèjo ugnyje, o šeimininkè bėgiojo aplink degančius namus, rėkdama:

- Kad ir viskas sudegtų, kad tik aniuolėliai nesudegtų!

Bet anuolėlių jau nerado. Tada su vyru sutarè, kad stebulė šokinėjus, tai bernas bus juos užkalęs. Ir užpuolè berną:

- Tu, prakeiktasis, per tave aniuolėliai sudegè - eik šalin nuo mūsų!

Ir bernas išèjo.

PUSČIAI

Buvę pusčiai, kurie išpustydavę iškultus, o neišvėtytus javus. Kad, gaidgystėj iškūlę, žmonės palik-

davo javus, sustumtus į krūvą, o išaušus dieniai, eidavo vėtyt, tai grūdų maž berasdavę – tiktai vienus pelus krūvoj.

Kartą užėjęs juos ūkininkas bepustančius. Jie ėmę vienas kitą šaukintis:

– Pusčiau, pirštines palikai ant krosnies! Pusčiau!

TRANELIAI

Vieno vargingo ūkininko buvo labai liesi arkliai. Jis neturėjo pašaro tiems arkliams atšerti. Paminėjo, kad būtų gerai kokį traną turėti. Rytą rado arklius gerai prišertus. Ir taip jo arkliai atsigavo, pasidarė riebus. Sako:

– Reikia pažiūrėti, kas tuos arklius šeria.

Iš pradžių nieko negalėjo matyti, bet paskui vieną mėnesienos naktį bernas pasislėpė kiaulių tvarte ir pro plyšį matė visą tvartą. Kai visur tyku pasidarė, atėjo du maži vyrukai – tai buvo traneliai. Jie rinko ir nešė pašaro šapelius arkliams į ėdžias tol, kol tie priėdė. Kai arklius prišėrė, juodu prapuolė. Bet jie buvo tokie nudriskę, ko tik ne nuogi. Parėjęs bernas viską šeimininkei papasakojo. Tuoj parsivedė siuvėją ir ėmė siūti drabužius pagal berno išmatavimą. Šei-

mininkė mezgė jiems autelius. Viską padėjo tvarto kampe, iš kur jie dažnai išlįsdavo. Tada visa šeimyna pasislėpė, norėdama pamatyti, kas kur darysis. Kai viskas nurimo, tuojau vėl jie atsirado. Bet, pamatę jiems padėtus drabužius, pradėjo verkti, sakydami:

- Štai mums alga, ir mes turime iš čia išeiti.

Tada juodu verkdami padejavo ir tuojau prapuolė. Ir niekad daugiau negrįžo.

PERKŪNAS IR VELNIAS

VELNIAS PO VELĒNA

Kartā velnias su Perkūnu ginčijosi. Perkūnas žadėjo užmušti velniā. Velnias jam sako:

- Aš palīsiu po troba.

Perkūnas atsakē:

- Aš ir ten mušiu!

Velnias sako:

- Aš līsiu ī medī.

- Aš ir ten mušiu!

- Aš līsiu po akmeniū.

- Aš ir ten mušiu!

- Aš līsiu po kalnu.

- Aš ir ten mušiu!

-Aš līsiu ī pirtī.

- Aš ir ten mušiu!

- Aš līsiu ī bažnyčią.

- Aš ir ten mušiu!

-Aš līsiu po altorium.

- Aš ir ten mušiu!

- Aš līsiu ī kielikā.

- Aš ir ten mušiu!
- Aš lįsiu į monstranciją.
- Aš ir ten mušiu!
- Aš lįsiu po atgal atvirtusia žemės velėna.
- Čia aš tavęs nemušiu. Gali čia gulėti.

Nuo to laiko velnias slepiasi po velėna, kad Perkūnas jo neužmuštų. Tai, kai vyrai aria laukus, saugojasi, kad ariant neatvirstų velėna. O senos bobos seniau pasikaišydavo sijonus, pasiraitodavo rankoves. Tačiau kai pamatydavo – ateina debesys su griausmu, atleisdavo sijonus ir rankoves. Jei neatleisų, trenktų Perkūnas, nes ten irgi slepiasi velnias.

VELNIAS - PERKŪNO SKOLININKAS

Labai seniai velnias pasiskolino iš Perkūno pinigų. Bet kai Perkūnas pareikalavo gražinti skolą, velnias susijuokė ir pabėgo. Nuo to karto Perkūnas labai supyko ant velnio ir ėmė jį visur persekioti. Kur tik pamato velnią, ten ir trenkia. Velnias, bijodamas Perkūno, nori pasislėpti ir lenda į trobas, gyvulius, žmogui į drabužius, bet Perkūnas jį visur pastebi ir nutrenkia. Kai Perkūnas nutrenkia medį, uždega

trobesį arba užmuša žmogų, gyvulį, tada sakoma, kad ten buvo pasislėpęs velnias.

PERKŪNO IR VELNIO NESANTAUKA

Perkūnas turėjęs daug akmenų krūvoje, ir velnias pavogęs vieną akmenį. Pavogtą akmenį įdėjęs savo gryčios pamatan, nes jam, statant gryčią, vieno buvo pritrūkę. Perkūnas, sužinojęs, kad velnias pavogė vieną akmenį, užpyko ir dabar muša, kur tik pamato. Perkūnas kai kada velnią nutveria ant akmens sėdint, medy tupint, vandeniui plaukiant. Velnias stengiasi atsitūpti ant aukštesnio akmens ar aukštesnio medžio. Todėl žmogui nereikia stoti po aukštesniu medžiu, nes ten velnias tupės. Velnias tupi aukščiau, kad geriau pamatytų Perkūną.

MANE MUŠ, O TAVE UŽMUŠ

Buvo girtuoklis žmogus. Griaudžiant jis ėjo iš smuklės namo. Priėjęs namus, palindo po pastogę ir ten rado susitraukusį velnią. Žmogus sako:

- Velne, ko tu čia lindi? Matai, kad tave Perkūnas tyko užmušti.

- Mane muš, o tave užmuš, - atsakė velnias ir priėjo artyn prie žmogaus.

Žmogus užsirūkė pypkę, o velnias atsisėdo ant pypkės. Žmogui dūmą užtraukus, Perkūnas kad trenkė į pypkę. Žmogų užtrenkė, o velnias, matyt, pabėgo.

IŠGELBĖTAS VELNIAS

Kartą užėjo didelė perkūnija. Perkūnas daužė be pasigailėjimo kas tik pakliuvo. Lietus pylė kaip iš kibiro. Žaibai varstė dangų kryžiais. Į vieną trobelę pas senelius pasibeldė sušlapęs pakeleivis. Geri žmonės priėmė jį ir sušildė. Pasirodė, kad tai buvo velnias, nes jis neturėjo nosyje skylučių ir turėjo arklio kojas. Žmonės nusigando ir pradėjo šlakstyti švęstu vandeniu. Velnias pradėjo cypti ir prašyti, kad jam leistų pasislėpti nuo Perkūno, o jis duosiąs jiems maišą pinigų. Velnias prašė, kad jį užkištų butelyje su šermukšniniu kumščiu, antraip jis mirsiąs iš baimės. Žmonės taip padarė.

Praėjus audrai, velnią paleido iš butelio, ir jis apdovanojo žmones.

VAIKU PASIVERTĖS VELNIAS

Nukirtus Bamštarų dvaro rugius, ponas atsiunčia visus dvariokus į Buktos dvarą rugių kirsti. Užėjo labai smarkus lietus su perkūnija. Tada mes visi sulindom į gubas, kad nesulytų, nes vis tiek nespėsime namo pareiti. Kai pradėjo smarkiai griaudėti, žiūrim, kad atbėga keistokas vaikas, kelnes pasirai-tojęs. Pamačiusi vaiką, dvaro ponia Štalkienė sako:

- Ar neisi, tu rupūžioke, pas vaikus! Ko čia dabar per lietų lakstai lyg pasiutęs?

Vaikas įlindo į ketvirtą gubą nuo mūsų. Po kiek laiko, kai tik vaikas įlindo į gubą, kad droš Perkūnas į tą gubą, net rugiai pašoko! Visi išlindę bėgam žiūrėti, kad vaikas nesudegtų. Bet žiūrim, kad jokio vaiko nėra. Tai būta velnio. Dėkui tai moteriškei, kad ji nuvijo tą vaiką. Jeigu būtų nenuvijus, tai mus visus būtų Perkūnas užmušęs.

KUR MAN BĖGT?

Ūkininkė nuėjo parsivaryti iš upės žąsiukų, nes artinosi baisūs debesys. Žiūri - atbėga toks juodas ponaitis ir šaukia:

- Kur man bėgt? Kur man dingt? Neturiu kur pasidėti...

- Kad neturi kur pasidėti, tai lišk į šitą upę...

Vos tik spėjo tas ponaitis į upę įlįsti, tuoj sugriovė, sužaubavo, trenkė Perkūnas, net vanduo iš upės išsiliejo ant krantų.

UŽMUŠTAS OŽIUKAS

Mano tėvas, mažas būdamas, ganė. Labai griausmas griaudė. Tik kerta, tik kerta! Mato jis, kad iš po kelmo išlindo mažas ožiukas. Ožiukas liežuvį iškišo ir rodo griausmui. Tai griausmas kad kirto ožiukui! Va, jau, rodos, ir užmušė ožiuką. Žiūri jis, kad kelmas atverstas ir kelios kempinės, o daugiau nieko.

VELNIAS ERZINA PERKŪNĄ

Vienas elgeta buvo labai dievobaimingas, tai jis matydavo visokias dvasias. Vieną naktį jam beeinant pradėjo perkūnijos griauti ir smarkiai lyti. Žaibui nušvietus, jis pamatė šieno kupetaitę ir nuėjęs įlindo į šieną. Žaibui nušvietus, žiūri, kad ant kitos kupetai-

tės velnias Perkūnui užpakalį rodo. Kad trenkė Perkūnas! Bet velnias buvo vikrus ir greit išoko į medį. Ten parodė Perkūnui liežuvį. Perkūnas vėl trenkė. Galiausiai velnias pašoko ant akmens ir špygą rodo.

Taip Perkūnas mušė velnią per visą naktį, bet nepataikė.

AVINUKAS RATUOSE

Kaimo gale, tokioj mažoj pirkeliūtėj, gyveno Ožkenienė. Kai važiuoja žmonės turguos, pasiruošia ratus iš vakaro. Tai ji pasiruošė ratus ir, sako, žiūriu – kažkas krapštosi ratuose kaip avinukas. Ji eis pažiūrėti, kas tuose ratuose yra. Žiūri – kadgi velniukas sėdi su ragiukais. Taip pabaiso. Ji grįžo ir nieko nesakė.

Sako, tik kelias debesiukas menkas. Kaip davė į tuos ratus griaustinis ir viską sudaužė, sudegino.

PER ŽEMOS DURYS

Viename dvare, sako, kažin kada, dirbant netoli dvaro, užėjo debesys su griausmu. Darbininkai parbėgo nuo lietaus pasislėpti į dvarą. Žiūri – tarp jų

staiga atsirado koks juodas ponaitis nepažįstamas. Eina į vienas duris, nori įeiti, pažiūri, kad viršuj durų užkišta kadagio verbos, atšoka atgal, sako:

- Norėčiau įeit, bet čia per žemos durys!

Eina į kitas, vėl tas pats padaryta - uždėta ant durų kadagių verbos, vėl atšoka atgal, sako:

- Nėr kur man įeit, visur per žemos durys!

Eina į trečias, ketvirtas - visur tas pats, nuo visur atšoka, sako:

- Nėr man nuo lietaus kur užeit - visur per žemos durys.

Dvaro žmonės stebisi: kaip čia gali būti per žemos durys, juk čia didesni vyrai vaikšto pro tas duris, o jam per žemos. O griaustinis su lietum jau čia pat, beveik ant nosies. Tai tas ponaitis staiga pavirto į juodą katiną ir kad kūrė į medį, augantį dvaro kieme. Ir tuo sykiu griaustinis tik terkšt į tą medį ir katiną užmušė.

Tik paskui dvaro žmonės suprato, kas čia buvo per ponaitis ir kodėl jam buvo per žemos durys.

RUPŪŽĖ KIŠENĖJE

Kai, einant per laukus ar miškus, yra didelis griaustinis – žaibai pliekia, perkūnas spiria, – tai reikia apsižiūrėti savo kišenes. O moteriškės tuokart negali eiti atsikaišiusios sijonus. Kišenėse turi būti kas nors įdėta – skudurėlis ar kas kitas. Jei jau nėra ko, tai reikia įsidėti kokių žolių ar lapų.

Vieną kartą einęs žmogus tuščiomis kišenėmis, o čia griaustinis griauņas ir griauņas, ir žaibai vis apie jo nosį pliekia ir pliekia. Jis žegnojasis ir žegnojasis, poterius vis kalbąs ir kalbąs, bet nieko negelbia, ir gana. Sumanęs savo kišenes apsigraibyti – vienoje ir radęs rupūžę. Tą išmetęs laukan. Ką tik kelius žingsnius nuo jos paėjęs – tuoj į ją spyręs Perkūnas. Tai taip jis ir palikęs gyvas.

MERGOS, PASILEISKIT SIJONUS

Rugiapjūtėj užėjo dideli debesys su lietum ir griausmu. Dvi Rasių dvaro mergos bėgo, pasikėlusios sijonus namo. Užveizdas mato: paskui mergas bėga juoda katė ir pribėgusi užšoko vienai už sijono

atlankos. Tada kad ims apie tas mergas plakti žaibai!
Ant arklio užsėdęs užveizda ėmė jas vytis ir šaukti:

– Mergos, pasileiskit sijonus!

Mergos atsigrėžė. Pirmutinė pamatė antrosios sijono atlankoj juodą katiną raudonomis akimis. Išsigandusios pasileido sijonus. Katinas iškrito ir šoko pabėgėjęs medin. Tik kad trenks Perkūnas į tą medį, tik šipuliai išlakstė.

NEPAŽADINTAS VELNIAS

Simas Balukonis arė dirvą. Atėjo žmogus baltas kailiniais. Buvo šiltas laikas, ir šis prašė artoją, kad jį pažadintų, kai užeis debesys. Kai pradėjo griauti, Balukonis nuėjo nepažįstamojo žadinti. Mato: ant kelmo guli susirangęs juodas šuo. Balukonis persižegnojo ir atstojo nuo jo. Trenkė į jį Perkūnas, ir kelmas sudegė. Daugiau nei šimtas metų, kai taip atsitiko.

OŽYTIS VARGŠYTIS

Neparginė piemenė dviejų ožkelių. Šeimininkė išsiuntė mergiotę ieškoti. Ji, nuėjus į ganyklas, šaukė:

- Cibute, cibute!

Ir išgirdo už balelės bliaunant. Kai ji nuėjo, kur bliovė, pašaukė – tada atsiliepė kitapus balelės. Ji perėjo vėl į ten, kur bliovė – ten nėra. Tada nešaukdamaėjo, kur bliauna, ir rado oželį sulytą, susitraukusį stovint pakrūmėj. Įsidėjusi į prijuostę, nešėsi ir pradėjo sakyti:

- Ožytis vargšytis...

Tas pradėjo mėgdžioti drūtu balsu:

- Ožytis vargšytis...

Ir griaudžia, ir žaibuoja, ir vis po kojom puola žaibas. Ji nusigando ir metė tą ožiuką iš prijuostės laukan. Tada pylė griausmas, ir pavirto tas oželis į nuodėgulį. Ji persigandus, namo eidama, rado savo oželį patvory.

MEDŽIOTOJAS IR PERKŪNAS

Vieną kartą griauņas didelis griaustinis, ir lietus labai lyjąs. Atsistojęs po egle medžiotojas ir kenčiaęs.

Šit kai tik nugriaunąs griaustinis, – netoli didelis medis buvęs su dreve, – iš to drevės katinas iškišęs galvą ir mėgdžiojasis:

– Ve ve ve ve.

Tas medžiotojas savo šautuvą užtaisęs su sidabro kulka ir laukias. Kai tiktai nugriovęs griaustinis, tas katinas iškišęs galvą mėgdžiotis – šis taukš į tą katiną, ir ištiškėjęs. Daugiau nustojęs griaustinis griaust, žaibai pliekt, tas medžiotojas ir einąs namo. Eidamas sutikęs žmogų, tas jam sakąs:

– Tai dėkui, kad nušovei tą bjaurybę! Aš jį iš trečios karalystės atsivariau, o vis negalėjau prisitaisyti. Tai dabar še, aš tau duodu tris kulkas. Su tom tą gali padaryti: pasidėk vieną ant delno ir į kokį didžiausią daiktą papūsk – tuoj to ir nebeliks.

Ir nuėjęs sau. Tas medžiotojas paėmęs ir vieną išmėginęs: pasidėjęs ant delno ir į labai didelį ąžuolą papūtęs – tas išėjęs į smulkiausias skeliaudėles. O dvi kulkas padėjęs kažkokioj bažnyčioj.

PERKŪNO DOVANA

Vieną kartą išėjo medžiotojas medžioti. Pamatė užeinant didelę audrą, įėjo miškan pasislėpti. Kad

pasikėlė didelis viesulas, net medžiai prie žemės linksta! O Perkūnas trenkia ir trenkia be perstojo. Medžiotojas pastebėjo, kad vis trenkia ir trenkia į tą pačią vietą, kur vidury miško laukas apertas. Ir pamatė, kaip iš po velėnos išlenda rudas kaip rankovė didumo ir rodo uodegą į debesį. Kai tik jis pasirodo, tai į jį Perkūnas trenkia. Ir taip ilgą laiką. Medžiotojui net nusibodo žiūrėti ir pikta pasidarė, kad Perkūnas jo neužmuša. Jis paėmė šautuvą, užtaisė ir laukia, kol tas uodegą parodys. Kai tas rudas išlindo iš po velėnos ir rodo uodegą, tai jis trinkti ir nušovė. Ir žiūri, kas bus toliau. Tai pamatė ateinantį didelį ir labai tvirtą vyrą. Priėjęs tas vyras sako:

- Dėkoju tau, kad tu jį nušovei, jis manęs daugiau neerzins. Tai duok, aš tau šautuvą užtaisysiu, kad niekada nereikės taisyti, tik niekam nesakyk, kas tau užtaisė. Aš esu Perkūnas, o tenai, ką tu nušovei - tai velnias. Ir galėsi šaudyti visą savo gyvenimą.

Ir taip medžiotojas pragyveno daugel metų, neapsakomai jam sekėsi, net apylinkės vyrai stebėjosi.

Vieną kartą buvo labai didelė medžioklė; iš plačios apylinkės visi medžiotojai buvo susirinkę pas turtingą dvarininką. Mūsų medžiotojui medžioklė geriausiai iš visų pasisekė. Kai parėjo visi į dvarą, jis

buvo labiausiai pagirtas, žinoma, ir ponas labiausiai jį mylėjo, davė gerti, ko tik norėjo. Įsigėrę medžiotojai kiekvienas ėmė girtis, kad gerą šautuvą turįs. Ir pradėjo dvare šaudyt – tas gerai šaudė, tas dar geriau. Galiausiai ir tas gerasis medžiotojas neiškentė su savo šautuvu nepasigyres:

– Kvailiai jūs, kvailiai, jūsų šautuvai – šakaliai! Mano tai šautuvas, aš netaikęs galiu šaut ir šaut be galo!

Ir pradėjo šaudyt. Tik iššovė tris kartus – ir jau nebešauna. Visi nustebo ir tą pamatę. O tas medžiotojas nusigando, kad jo šautuvas pagedo, ir atsiminė, jog jam buvo užginta su savo šautuvu pasigirti. Su ašaromis grįžo namo, raudėjo ir raudėjo, kolei mirė, kad tokį šautuvą prarado. O kiti medžiotojai daug ką apie jį pasakoja – girdi, matę, kaip velnias šalia jo stovėdavo ir taikydavo šautuvą. Kiti sakė, kad ponas tyčia pakvietė į medžioklę, kai nugirdė, tai ir apmainė šautuvą.

NUŠAUTAS VELNIAS

Medžiotojas išėjo kiškių saugot. Užėjo debesis, griaustinis trunkosi. Iš po akmens išlenda su dviem

rageliais kaip katinėlis, kai griaustinis sutrinksi, šmakšt ir vėl po akmeniui. Paskui vėl išlenda ir rodo debesiui sėdynę. Medžiotojas pokšt su šautuvu – tas ir atvirto. Žiūri medžiotojas – nei šioks, nei toks gyvulėlis, kaip kiškis. O ten buvo velniukas.

Užaina toks senelis.

– Ką tu čia nušovei? – klausia.

Tas parodė.

– Tai tavo muškietė labai gera. Aš kai šaunu iš aukšto – nepataikau.

Tas senelis buvo Perkūnas. Jis sako:

– Mainykim muškietom, – ir rodo sprindžio ilgumo pištalieta, – ištiesk tik – ar paukštis, ar žuvis – bus gatavas; varna skris, ištiesk – tapt ir nukris. Tik gaidžiuko neliesk.

Sumainė. Parėjo medžiotojas namo. Išėjo kiškių, stirnų šaudyt. Labai gerai jis gyveno trejus metus. Ūkį turėjo, moterį, vaikų. Užėjo vieną kartą mintis: reikia pamėgint gaidžiuką atlaužt. Atlaužė ir paleido. Baisingas griaustinis kad trenks! Medžiotojas pats pardribo. Senelis Perkūnas – ir čia pat.

– A, ką tu padirbai! – metė muškietą. – Še tavo, – ištraukė medžiotojui iš rankų mažąją muškietėlę, sako: – tu jau trečią dalį pasaulio nutrenkei!

Parėjo medžiotojas namo. Visos trobos nuverstos.

Po to trejus metus nebuvo griaustinio.

Nuo to laiko senelis Perkūnas nebeduoda daugiau niekada žmonėms tos muškietos.

NEBĖR BAUKO - DUNDULIS UŽMUŠĖ

Vieną kartą buvo neturtingas berniukas ir norėjo paimti turtingą mergaitę. Ir sugalvojo jis iš velnio pasiskolinti pinigų, pasirodyti, kad daug turi. Nuėjo jis į mišką ir šaukia:

- Velne, velne, ateik čia! Velne, velne, ateik čia!

Ir prisistatė žmogus su skrybėle.

- Kam, - sako, - manęs reikalauji?

- Aš norėč vieniem metam pinigų pasiskolint.

- Ar daug reikia?

- Na, apie siekelį.

- Na, gerai, palauk čia.

Už kelių minučių atnešė jam tuos pinigus, pripylė pusę maišo. Jis sako:

- Kai reikės atiduot, kur aš tave rasiu?

- Agi toj pačioj vietoj.

- O kaip man tave pašaukt?

- Pašauk taip: „Baukai, Baukai, še pinigus! Baukai, Baukai, še pinigus!“ O kad kitaip šauksi, gali kits ateiti, o kad taip šauksi, tai aš pats ateisiu.

Gerai. Parsinešė jis tuos pinigus, nueina pas vieną turtingą mergaitę ir sako:

- Eik tu už manęs.

- Kaip aš eisiu, kad tu toks neturtingas, - sako, - manęs tėvai neleis.

- Agi aš, - sako, - labai daug pinigų turiu!

Parodė jis tuos pinigus ir tėvam, ir mergaitei - tai sutiko.

Susituokė. Bet jis tų pinigų neleido niekur nė vienos kapeikos. Ta klausia:

- Kodėl neleidi?

- Palaukim, - sako, - už metų, tada pradėsime leist.

Suėjo lygiai metai, jis su tais pinigais nueina vėl į tą pačią vietą ir šaukia:

- Baukai! Baukai! Še pinigus! Baukai! Baukai! Še pinigus!

Šaukia ir šaukia - nieko neprišaukia. Pagaliau išgirsta balsą, per mišką ateina rėkims:

- Nebėr Bauko - Dundulis užmušė! Nebėr Bauko - Dundulis užmušė!

Apsidžiaugė berniukas, užsidėjo tą maišą ant pečių ir paarėjo namo. Na, daugiau pradėjo leisti

tuos pinigus. Gyvulių prisipirko, namus išsistatė, puikiau pradėjo gyventi, gražiai sutiko, buvo turtingi, laimingi.

PERKŪNAS IR AITVARAS

Tai buvo bene XVIII a. gale. Paskalvių kaimo melžėjos turėjo, eidamos į lauką, su valtimi per brastą ties kapinėmis perplaukti. Tai užėjo tokia vėtra, jog ji vandenį ir žemę drauge su savimi nešė. Tai sako, Perkūnas aitvarą vijosi. Jis vis rijo ir spjovė kur pasitaikė vandenį arba žemę – vis drauge ėmė ir vėl kitoj vietoj pylė bei krėtė. Vėtrai nustojus, melžėjos ėjo namo. Rado brastą ties kapinėmis užpiltą taip, kad sausomis kojomis pereiti galėjo – Perkūnas buvo spjaudydamas brastą užpylęs.

PERKŪNAS MUZIKANTAS

Bernas skolinosi iš velnio pinigų vestuvėms, bet tas išsiderėjo, kad ir jį pakviestų.

- Koks bus piršlys?

- Kunigą paprašiau.

- Tai gerai, su kunigais ne visada gaunu pasišnekėti, tai nors per tavo vestuves su juom gerai atsi-kalbėsiu. O kas bus svočia?

- Ten mano kaimynė Marija.

- Pažįstu, gera žmona. O kas bus muzikantas?

- Muzikantą gerą paprašiau, ketinu geras vestuves kelti, tai reikia ir geros muzikos - paprašiau Perkūną.

- Tai labai negerai padarei, aš su juo nesutinku ir visai nenoriu jo sutikti. Jis mane kai kartą trenkė, tai vos gyvas likau - dar ir po šiai dienai skauda kairį šoną. Tai aš jau pas tave į vestuves neisiu ir tau pinigų dovanoju.

NUBAUSTA PIEMENĖ

Kartą Antanavo dvare piemenys ir pristovas ganė didelę dvaro bandą. Viena piemenė griaudžiant ėmė, paleidusi plaukus, šokti, kad lietus plaukus išlytų. Pristovas sakė:

- Nešok, vaikelai, matai, kad dangus neramus.

Bet ta neklausė ir šoko toliau. Perkūnas kad trenkė, nuplėšė tai piemenei, jau gerai pusmergei, plaukus ir įmušė juos giliai į žemę.

NUTRENKTAS PIEMUO

Vienas piemuo, Perkūnai bildant, sakęs, kad jo tēvas parvažiuojas su ratais. Jis turis didelę pypkę, kurią užkūręs uždūko, kad visi pašaliai aptemsta, o Perkūno bildesys esąs tik vežimo tekinių brazdėjimas. Jis visai nebijojęs Perkūno trenksmo, lyg tyčiojęsis ir visokiais būdais niekinęs patį Perkūną. Tik kad davęs Perkūnas į tą piemenį ir negyvai nutrenkęs.

NUTRENKTAS KEPURIUOTASIS

Kada yra perkūnija, tai negalima su kepure troboje sėdėti, nes Perkūnas tą žmogų gali nutrenkti.

Kartą trys vyrai sėdėjo ant vieno suolo troboje ir vidurinis jų buvo su kepure. Tai kai trenkė perkūnas, tai tą kepuriotą nutrenkė negyvai. O jo draugai liko sveiki.

AŠ - NORKŪNAS, TU - PERKŪNAS

Vienas žmogus griaudžiant pajuokavo. Jis buvo pavarde Norkūnas. Griaudė, o jis tarė:

- Aš - Norkūnas, tu - Perkūnas, mušk mane.
Tuo kartu trinktelejo ir jį užmušė.

PERKŪNO KULKA ANT ŽVYRO

Kai aš buvau maža ir gyvenau pas tetą Paalsy, syki kad užėjo perkūnija, kad davė į liepas prie Alsos, tai manėm, kad viską ten suskaldė. Paskui nueinam mes kelios į Alsą, ugi ir radom ant žvyro tokią kulką didelę, į abu galus smailyn sueina. Paimu - ugi dar karšta besanti. Paskui Pratapas sakė, kad tai Perkūno kulka.

VELNIAI

NULIŪDĘS VELNIAS

Važiavo žmogus kur iš toli, ir pavargo arklys. Tai jis pamatė trobas ir užvažiavo tenai pernakt, kad arklys pailsėtų. O jau vakaras. Šitie žmonės sako:

- Kaip mes tave priimsime, kad mes patys negalim čionai nakvoti - čia kiekvieną naktį ateina velnias ir mums nei miegot, nei vietos neduoda. Tai mes paliekam namą ir nakvojam pas kaimynus.

Jis sako:

- Tai kur aš eisiu - kaimynų neturiu - pernaktvo-
siu čionai.

Na, kaip tik atein vienas velnias. O jis ant krosnies guli. Paėmė pušies šaką, uždegė, ant stalo pasistatė. Ir pamatė, kad tas guli ant krosnies. Tai velnias klausia:

- Ko tu čionai guli?

Žmogus sako:

- Su Dievo pagalba man niekas nieko nepadarys.

- Tai aš tau nieko nedarau.

Atējo ir kitas velnias. Ir taip pat sausą šaką uždegė, pastatė ant stalo ir žiūri, kas čia – žmogus yra. Ir jis eina artyn, sako:

– O ko tu guli?

Jis ir vėl sako, kad su Dievo pagalba man niekas nieko nepadarys.

Velnias ir sako:

– Aš tau nieko nedarau.

Ir trečias atējo. Ir taip pat uždegė šaką. Na, toks liūdnas tas velnias atrodo, sėdi. Ir pamatė žmogų. Eina prie jo ir sako:

– Ko tu guli?

Jis taip pat sako, kad su Dievo pagalba man nieks nieko nepadarys.

Velnias sako:

– Aš tau nieko nedarau, tik tu mane išgelbėk iš bėdos. Čia netoli vestuvės, o vestuvėse jaunoji pametė žiedą. Visur ieškojo ir nerado, sakė, kad velnias pavogė. Tai man bėda. Pirmiau tai ten buvo labai linksma, o paskui visi nuliūdo, ir nė jauni, niekas negali šokti – sarmata. Jeigu tu mane išgelbėsi, tai aš tau duosiu pinigų tiek, kiek tavo arklys paveš. Tik einam, aš tau parodysiu, kur jis yra.

Ir jis maždaug apsakė, kur tas žiedelis.

Jis nuėjo į vestuves. Visi liūdi, verkia. Kad jaunuosios žiedelis dingio – tai nebus laimės gyvenime.

Žmogus ir sako:

- Reikia ieškot!

Tie sako:

- Mes visur ieškojom, gal tik velnias paėmė.

O žmogus:

- Negali būti, kad velnias pavogtų žiedą!

O jis jau žino, kur maždaug tas žiedas. Įkišo pirštus į plyšį, paėmė ir sako:

- Va, žiedas!

Na, visi vėl linksmi. Pradėjo jį vaišinti, atnešė degtinės. Ir vėl linksmos vestuvės pasidarė, kaip ir pirma.

Apie dvyliktą tas velnias sako, kad einam. Tas nori čia pabūt, o velnias neleidžia:

- Ne, einam.

Vėl atėjo šitan pat naman. Velnias pakėlė slenkstį ir sako:

- Atversk slenkstį.

Žmogus sako:

- Aš tave iš sarmatos išgelbėjau, o tu neatversi slenksčio.

Velnias atvertė slenkstį.

- Tai čionai skrynia stovi su pinigais, su auksais.
Imk!

- Na va, aš tave iš sarmatos išgelbėjau, o tu neiš-
imsi.

Velnius išima - velnius baisiausiai stiprus.

- Nešk vežiman.

- Na va, aš tave iš sarmatos išgelbėjau, o tu neiš-
neši man šitos skrynios.

Velnius išnešė vežiman, sako:

- Aš dabar čionai nebeateisiu. Man reikėjo tik
šitie pinigai saugoti.

Žmogus pranešė savininkams, kad galite nakvoti,
daugiau čia velnius nebeateis, aš išvariau.

Šitie žmonės dar davė jam gerokai lašinių ir kita
ko, kad išvarė velnią.

Ir daugiau velnius tan naman neatėjo.

MUZIKANTAS VELNIŲ PUOTOJE

Senovėj, kai dar velniai matomi pasauly valkio-
josi, vienas muzikantas ėjo pritemus namo. O buvo
tamsi naktis. Jis beeidamas paklydo ir nebežino, kur
eiti. Paklydęs ne per toli paėjo, sutiko karietą su
ponu važiuojant. Sako tas ponas:

- Nuo čia netoli yra mano dvaras, šį vakarą pas mane bus didelė puota, o neturiu muzikanto. Ar negalėtum mums pagrot?

Muzikantas sako:

- Dėl ko ne? Tai mano darbas ir pelnas.

Ponas sako:

- Tai sėsk į mano karietą, važiuosim.

Kai įsėdo, jam pasirodė, kad visai netoli – tuoj privažiavo dvarą. Kai atkeliavo, dar jokių svečių nebuvo, bet bematant privažiavo daugybė karietų su visokiais ponais, poniom ir panaitėm. Ir tuoj prasidėjo šokiai. Už kiekvieną šokį vis jam mokėjo sidabriniais rubliais. Tik jis pastebėjo, kad šokantieji šokdami iš tokio dubenėlio vis patepa sau akis. Jis galvoja: „Kam ir kuo jie ten tepa akis?“ Prisitaikęs ir jis pasitėpė sau vieną akį. Kai tik pasitėpė, tuoj ta akimi pamatė, kad ne dvare groja, o baloj, velnių gūžynėn, o vietoj krėslo sėdi ant kupsto. Taip jį paėmė baimė, kad negalėjo su taja akimi žiūrėti!

Šoko iki gaidžių, paskui visi prapuolė, o jis liko sėdėti toj akloj baloj iki prašvito. Kada prašvito, pasiūrėjo į kišenes. Kišenėse rado baltų beržo žievių. Ir tokioj baloj sėdėjo, kad dieną vos iš jos iškrapino. Taip toli jį velnias nuvežė, kad jis tris dienas keliavo, kol parkeliavo namo.

Kitąsyk muzikantai buvo didžiausi girtuokliai. Taigi ir šitas, kai tik parėjo, – tuoj į karčemą pasiskųst savo bėdas. Atėjo netoli karčemos, išgirdo didį riksmą. Įėjęs rado kelis vyrus pešantis. O tarp jų pamatė, kad velnias stovi; vienam kužda į ausį, kitam mina ant kojos, ir taip tie mušasi kruvini, kad net čerpės skamba! Muzikantas, matydamas, kad tas velnias tokias išdaigas dirba, pasiėmęs lazda, kai rėžė velniui per galvą, tas dvilinkas išsivertė iš karčemos. Kai tik to velnio nebebuvo, tie žmonės tuoj susitaikė.

Kada vėliau atėjo tas velnias pas muzikantą ir klausia:

– Katra akimi tu mane matai?

Sako:

– Šita, dešine.

Kai tik taip ištarė, velnias, išdūręs jam akį, prapuolė.

Ir muzikantas nuo tąsyk jau daugiau velnių nematė.

MALONI NAKVYNĖ

Gyveno toks senas bernas Juzė. Kartą vestuvėse jis daug šoko. Ir gerai jį ten pamylėjo. Keliavo Juzė namo, ir pavijo jį didelė karieta. Užklausė jį ponas:

- Kur dabar eini?

- Einu namo.

Sako:

- Tai pavėžysime.

Įsėdo jis į tą gražią karietą, arkliai širmi, galvom mosikuoja, kojom kasa žemę, nenulaikomi. Ponas jį šiltai apklojo kailiu, davė užsirūkyti kažkokį nepaprastą cigarą. Pakeliui ir sako:

- Neapsimoka tau šiandien važiuot namo. Užsukim pas mane - pernakvosi.

Na, Juzė pagalvojo: žiema, tai pareisiu ir kitą dieną, ir sutiko.

Ponas jį parsivežė į savo dvarą. Rūmai dideli, koridoriai audimais ištiesti, durys tiktai šnypščia, kai daro. Ponas klausia:

- Tu dabar pavargęs, ar ko nenori užkasti?

Jis atsisakė užkandžio.

- Aš tik norėčiau pasilsėt.

Ponas riktelėjo, kad jam pataisytų guolį, kad nuvestų pailsėti. Atėjo graži mergina, paėmė už parankės, nuvedė į kitą kambarį, kur buvo paklota balta lova, padėjo nusivilkti palta, pakabino į spintą, batus nutraukė. Paskui padėjo šalia vandens atsigerti stiklinę, paprašė, kad užpūstų lempą, kai eis gulti, ir mergina išėjo. Jisai baigia nusirengti, gula

į lovą, o ji taip minkšta, taip minkšta - atrodo, kad pūkuos gulas. Užpūtė lempą.

Kaip ilgai miegojo - nežino, bet pajuto, kad truputį šalta, užsinorėjo pasitraukti patalus aukštyn. Pasijudino - ir pasidarė visai šalta. Kai tuo tarpu pramerkė akis, pasijuto, kad guli durpinyčioj dumble. Apsižiūrėjo - jau šviesu, drabužiai padžiauti ant kupstuko, šalia stovi numauti batai, kepurė, vandeny kelnės plaukia. O jis pats pusiau iki kelių dumble, o aukščiau samanos.

PAGYDYTA VELNIENĖ

Vieną kartą gyveno tokia moteris. Ji mokėjo truputį gydyti. Vieną naktį atvažiavo kažkoks žmogus. Jis pradėjo maldauti, kad ši važiuotų su juo. Sakė, kažkas atsitikę jų namuose. Tada ta moteris nutarė važiuoti. Juodu nuvažiavo į didžiulius rūmus. Jis nuvedė ją į vieną kambarį, kuriame sirgo jo žmona. Ji davė vaistų, ir ši pradėjo gyti. Tas žmogus klausia: - Kiek už viską reikės užmokėti?

Ji sako, kad nieko nereikia. Tada jis pasiėmė rėtį ir išėjo į kitą kambarį. Kai sugrįžo, rėtyje buvo anglių. Tas anglis sukratė tai moteriai, padėjo ir

išleido. Moteris nenorėjo tų anglių nešti namo ir truputį nukratė, o dalį pasiliko. Kai parvažiavo namo, žiūri, kad tos anglys pavirto auksu. Ji labai nudžiugo ir nuo to laiko laimingai gyveno.

PONAIČIO KELIONĖ

Kai mano brolis pas Gerybą tarnavo, kartą buvo didelė vėtra. Išlaužė visus medžius, Kiūpelio naują trobą nuvertė. Antrą vakarą brolis vedė arklius į ganyklas. Ir sutikęs tokį ponaitį su skrybėle. Ir prašo jis:

- Pajodink mane.
- Gerai, sėsk.

Jis vedė du arklius. Ir tas ponaitis nesėda ant to antrojo arklio, bet užsėdo ant to paties – už jo užpakalio. Kai arklys bėga – kres kres kres, tai jo nagai broliui pradėjo lįsti į nugarą. Brolis pradėjo bijoti ir klausia:

- Kur eini?
- Einu į Požerės dvarą pas dėdę. Ai dabar jau einu geriau, o vakar kadėjau, seniai bebuvau buvęs, tai takai užžėlę, medžiai užaugę, pastatai užstatyti.

Kitur turėjau medį išrauti, kitur pastatą išgriauti, kol nuėjau.

Broliui dar reikėjo arklius toliau vesti, bet pamelavo, sako:

- Jau čia paleisiu arklius.

Na, ir paleido. Ponaitis nulipo nuo arklio, atsisu-dievojo ir davė broliui gražią tabakinę.

- Ačiū už pajodinimą.

Ir nuėjo į Požerės dvarą.

Kai parėjo namo, tat namiškiams parodys tą taba-kinę. Ištraukia iš kišenės, žiūri, kad kumelšūdis.

Suprato tada, kad ten buvo velnias.

ŽVEJAI IR VELNIAS

Kartą žvejai iš Skirvyčios nuplaukė iki Nidos. Ten pasidarė labai tylus oras, jokie vėjelio. Marios visai nutilo, laivai stovi vietoje. Jie nė kiek negali žvejoti ir lūkuriuoja pakraštyje. Jau ėmė temti. Žvejai norėtų žvejoti, ėmė kelti bures, bet jokie vėjo. Ir pamato, kad ateina toks ponas juodais drabužiais. Ir jis klausia, ar negalėtų jį perkelti į Šventelę. Prašo be jokios malonės, siūlo didelius pinigus.

- Kaip mes gabensim, kad nėra vėjo, - sako žvejai.

Bet tas ponas siūlo tokius didelius pinigus, kad viena žvejys susigundo:

- Mes galim pabandyti.

- Gerai, aš užmokėsiu.

Du žvejai pasikalba, pasitaiso burę ir sako:

- Kelsim tą žmogų.

Kai tik tas ponas įsėdo į laivą, tuoj ėmė vėjukas pūsti. Kai pairsto, vėjas dar stipryn, stipryn. Galiausiai jau juodu lekia kaip viesulas. O tas ponas stovi laive ir vis didyn auga. Žvejai bijo, kad laivas neapvirstų. Tuojau atplaukė prie Šventelės kaimo kranto. Tas svečias tik nusižvengė, pasispyrė, prikauliojo valtį ir dingo krante. Tuojau nutilo ir bangos dingo. O buvo tamsi naktis. Žvejai keikia jį:

- Bjaurybė! Ketino užmokėti, o čia tik arklių mėšlo pridrėbė!

Naktį jie ir pradeda kast tuos mėšlus. Kasa ir vis meta į marias.

Rytą praušus juodu veizi, kad buvę aukso pinigų, ant denio dar nukritę pora auksinių. Tada žvejai suprato, kad visą auksą iškasė.

Tas vyras turėjęs vieną arklio koją. Žvejai girdėję, kad naktį Šventelėj buvusios vestuvės, ir ten kažkas

pasikoręs – uošvis ar kas. Tas ponas skubėjo paimti jo sielos. Dėl to ir siūlė labai daug mokėti – skubėjo, kad laiku atvyktų ir tą sielą paimtų.

UŽTEKS IR VIENO

Kartą mūsų kaimynas važiavo iš Kuršėnų ir vežė tuščias alaus statines. Jau temo, o jam dar reikėjo pravažiuoti didelis miškas. Bevažiuojant mišku, iš kažkur atsirado pasipuošęs ponaitis ir prašė pavėžinti. Jis sutiko. Kai tik ponaitis įlipo į vežimą, žmogus suragino arklius, bet arkliai nė iš vietos, nepatraukia vežimo. Supykęs žmogus sukirto arkliams botagu ir sušuko:

– Galgi šimts velnių čia yra!

Ponaitis, sėdėjęs vežime, susijuokė ir atsakė:

– Užteks ir vieno.

Sulig tais žodžiais arkliai pradėjo vežti vežimą. Žmogus, žvilgtelėjęs į ponaitį, iš išgąščio nusmuko nuo sėdynės, pamatęs, kad iš ponaičio skrybėlės kyšo ragiukai, o vietoj batų – arklio kanopos.

Išvažiuojant iš miško, ponaitis padėjo žmogui ir papylė saują auksinių ant statinės, o pats pranyko.

Žmogus tikrai matė, bet išsigandęs negalėjo ištiesti rankų. Parvažiavęs namo, ant statinės rado tik skiedrų krūvelę.

NUPJAUTA NOSIS

Pas vieną tokį seną muziką buvo krikštynos. Gėrė degtinę. Gėrė ir pritrūko. Tas šeimininkas sako:

- Aš Graužėn pajosiu.

O Graužė tai buvo sena smuklė. Prie tokio ežero ir upelio.

Na, dabar joja šitas žmogus. Joja, žiūri - prieky ateina jo dėdė, na, tėvo brolis ar pusbrolis ten kok-sai. Galvoja sau: „Taip negerai padariau, kodėl aš jo nepaprašiau.“ Tas dėdė priėjo, tuoj už arklio, už kamanų, sako:

- Kai aš neturtingas, tu mane ir pamiršai ir į krikštynas nepakviete!

- Na tai, - sako, - dėde, nieko, mes dar tik pradėjom, dabar važiuoju degtinės nusipirkt. Ir tada, - sako, - atvažiuosim ir gersim.

Tas dėdė sako:

- Jau kaip užmirštam, tai nebėr vietos.

Na šitas jau prašyt jį, prašyt!

Šitas dėdė:

- Tai negerai.

Dabar apsuko arklį ir veda tiesiog į ežerą.

- Dėde, - sako, - tai gal girtas, kurgi jau vedi arklį į ežerą?

O tas dėdė ir veda, ir veda.

- Leisk, - sako, - arklį, kurgi vedi? Man reikia į krautuvē, į tą Graužę degtinės nusipirkt. O tu čia kur dabar vedi?

Tas dėdė sako:

- Jeigu nenori, kad aš vesčiau tavo arklį, tai tu mano, - sako, - nupjauk nosį. Na, nupjauk!

- Tai dabar gi, dėde, girtas esi! Ką gi tu kalbi? Kas gi tau nosį pjaus?!

- Pjauk! Kad sakau, tai ir pjauk!

Jis pagalvojo: „Kad suspausiu gerai, tai jis nenorės, kad pjaučiau!“

Jis suėmė už tos nosies ir jau spaudžia, jau spaudžia.

- Pjauk, pjauk, - sako, - ko gi tu lauki?

Ir pjauna. Bet žiūri, kad ta nosis kieta, negali nupjauti. Vargais negalais nupjovė. Kai nupjovė, tai tas tik per ežeriuką, nusikvatojo - ir be vietos prapuolė.

Na, dabar jis tą nosį įsidėjo į kišenę ir jodamas čiupinėja. „Tai, – sako, – jau velnias buvo!“ Parveš ir tiems visiems jau parodys velnio nosį. „Kitaip, – sako, – nepatikės.“ Na, tai dabar jis vis čiupinėja. Jau nulipo nuo arklio ir čiupinėja. Yra nosis. Įeina.

– Na, – sako, – palaukit dabar, pameskim visą puotą. Žiūrėsim, kas čia, kieno ta nosis.

– Kokia nosis?

– A, – sako, – aš jums papasakosiu, bet pirma parodysiu nosį.

Žiūri, kad jo bato lygiai iki pirštų nupjautas galas. Neturėjo peilio, tai tas dėdė davė peilį ir nupjovė „nosį“.

Paskui jis pakabino ant vielos tą „nosį“ ir visiems pasakodavo, kas buvo.

VELNIUKAI SU STATINAITĖMIS

Vienas žmogus turėjo gyvulių. Tuos gyvulius ganydavo jo paties vaikai prie Šatrijos kalno. Vieną kartą vaikai ganė gyvulius ant paties kalno ir nė matyt nepamatė, kaip iš kažkur išlindo kiti trys vaikai, nepanašūs į žmones. Piemenukai manė, kad tai kokie nepažįstami vaikai, ir ėmė su jais žaisti.

Kartą vakare vaikai paklausė savo tėvą:

- Tėveli, pasakyk, kas iš kalno išlenda nepanašūs į žmones ir žaidžia su mumis kartu?

Tėvas liepė pažiūrėti jiems į nosis. Jei nosys bus be skylių, tai bus velniukai.

Kitą dieną vaikai nuginė prie kalno gyvulius ir gano. Žiūri - vėl iš kalno išlindo tie patys trys vaikai su statinaitėmis rankose. Mato vaikai - nosys be skylių. Parginė gyvulius namo, pasakė tėvui, ką matė.

- Tai yra velniukai, - pasakė tėvas.

Vaikai pasakė, kad velniukai turėję su savim kažkokias nedideles statinaites.

- Statinaitėse yra auksas, - pasakė tėvas. - Statinaites reikia kaip nors iš jų paimti.

Kai vaikai vėl nuginė gyvulius prie kalno, vėl išlindo tie patys velniukai, bet jau dervuoti, su ragais ir uodegomis. Vaikai išsigando ir, nepaėmę tų statinaičių, parbėgo namo.

AKMUO ROGĖSE

Čia, Tauručionyse, buvo tokie mano dėdės Savickai. Tai jis važinėjo Merkinėn su kaimynu, su Marcinsku. Ir va atvažiavę, kaip dabar, Pakrikštės

kalniukan važiuoja – kad guli avinas, bet didelis, bliauna. Tai jie sako:

– Žmogus kur pirkęs vežės, ir iššoko. Dėkimės rogėsna sau.

Jie dviese išlipo, įkėlė į roges.

Parvažiuoja namo, įėjo pirkion ir liepia vaikam eiti iškinkyti arklį ir, kas yra rogėse, išimt ir įnešt tvartan. Tie išeina, pažiūri – kad rogėse nieko nėra, tik didžiausias akmuo. Jie eina pirkion, sako:

– Ką tu, tėvai, liepei nešti tvartan, kad ten nieko nėra.

– Kaip nieko nėra? Ugi avinas!

– Išaik pažiūrėk, koks ten avinas – baisiausias akmuo.

Išeina pats pažiūrėt – kad akmuo.

Sako, kad velnias. Tai ir dar tas akmuo ant kiemo guli.

MAINAI ARMONIKOM

Pažemiškių kaimo gyventojas Čebatariūnas Adomas šventą dieną ėjo iš Saksoniškių kaimo, iš vakaruškos. Eina pro Dūkšto parapijos kapus. Mato – sėdi prie kapų ant akmens koks vyras nepažįstamas

su armonika. Gundo Čebatariūną mainyt armonikom.

- Gal tavo bloga? - sako Čebatariūnas.

- Ne. Gera!

Paėmęs kai užtraukė, tai net laukai nulinko!

Dabar sumainė, eina su nauja armonika ir groja. Taip gražiai groja! Eina per kaimą grodamas. Priėjo prie namų, pagrojo - negirdi, durų nedaro. Prisibaladojo ir sako mamai:

- Aš visą kaimą prikėliau su savo nauja armonika. O tu negirdi.

Na, įleido jį mama. Jis pakabino armoniką ten, kur visada kabina, ir atsigulė. Nubudo, jau šviesu, ir mato, ant sienos vietoj armonikos karo arklio kiaušas. Jis suprato, kas čia yra. Greit nubėgo ton vieton, kur sumainė armonikas, žiūri - ant akmens stovi jo armonika ir tie trys rubliai pinigų. Jis, viską paėmęs, parlėkė namo.

VELNIO TABAKINĖ

Seniau žmonės javus kuldavo su spragilais. Naktimis juos išdžiovindavo, o rytmečiais kuldavo. Vienas ūkininkas, Rimkus, susidžiovė javus, vakare užsikūrė

pirtį. Sėdi, žiovauja. Norėtų užsirūkyti, bet kapšiu-
kas tuščias. Ir galvoja: „Kaip būtų gerai parūkyti.“
Kaip tik tuo momentu sugirgždėjo durys, ir įėjo
nepažįstamas ponaitis. Sako:

- Lauke šalta, gal galėčiau pasišildyti, užsikurti
tabako?

Rimkus sako:

- Pasišildyt tai gali, bet tabaku pavaišinti nega-
liu, nes neturiu.

Ponaitis vėl tarė:

- Gerai, kad pasišildyti yra kur, o tabako aš tai
turiu gero.

Išsitraukė ponaitis iš kišenės tabakinę ir padavė
Rimkui. O šis, pamatęs gražią tabakinę ir gerą
tabaką, ėmė kimšti pypkę. Jam labai patiko ponai-
čio tabakinė ir sako:

- Kokia graži tabakinė! Ar velnias tau ją ir
padarė?

- Taip, taip, aš pats! - atsakė ponaitis. - Jeigu tau
labai patinka tabakinė, aš galiu padovanoti.

Ūkininkas nudžiugo, padėkojo ir sako:

- Visą amžių tave atminsiu!

Ponaitis padėkojo už šilumą ir išėjo. Rimkus dar
pasigrožėjo tabakine, paskui sutvarkė pirtį ir nuėjo
gulti.

Ūkininkas anksti atsikėlė javų kulti ir atsiminė ponaičio dovanotą tabakinę. Išsitraukė, norėjo užsi-rūkyti, bet žiūriu, kad rankoje nudvėsusio arklio pus-naga, o joje sudžiovintas ir sutrintas arklio mėš-las. Tėškė Rimkus pusnągą į žemę, nusispjovė ir suprato, kad jį apgavo velnias.

KATĖ SU KAČIUKAIS

Ką vienas žmogus nakčiai jaujoj pastatydavo džio-vint, – miežius, avižas ar ką kita, kai seniau kuldavo rankom, – tą rytą rasdavo iškulta.

Kartą užėjo pas tą ūkininką meškininkas su meška. Prašosi nakvot. Gal vietos nelabai buvo, ar kas, kad jam pasiūlė eit gulti jaujon. O gal jis pasisakė meškininkui, kad jaujoj kažkas kulia javus naktimis. Tas meškininkas įsakė kluone pririšt tris ožius: vieną prie kluono durų, kitą vidury kluono, o trečią prie jaujos. O pats meškininkas su meška ir ūkininkas nuėjo gult jaujon. Ūkininkas su meški-ninku atsigulė ant kažkokių plautų, o mešką pastatė už krosnies.

Sugulė.

Tik ateina kūlėjai. Pasmaugė ir vieną ožį, ir antrą, ir trečią. Ir suėjo jaujon. Dar buvo žarijų krosny, atsinešė kas varliukų, kas gyvačiukų ir kepa ant žarijų. Kai iškepa, dar karšti valgyt, tai padeda ant krosnies ataušt. Kai padeda, tai meška paėmus ir suryja. Kai pabaigė kept, pažiūri – nėra nė vienos varlės. Žvalgosi žvalgosi, kad katė tupi. Tai ta katė ir surijo. Vienas velnias, nutvėręs nuodėgulį, kirto tai katei. Katė nusitvėrė šitą velnią ir duot mušt juo kitus velnius. Visus išdaužė, išvijo.

Nuo to laiko ten niekas nesivaideno.

Praėjo keleri metai. Kartą to ūkininko vaikas, kokių ketverių metų berniukas, žaidė prie namų. Tik eina koks žmogus pro šalį ir klausia:

– Ar tebėra pas jus ta katė?

Vaikas pamanė, kad apie katę klausia, ir sako:

– Tebėra, dar ir su kačiukais.

Tai jam tas žmogus sako:

– Pasakyk savo tėvui, kad paimtų pinigus. Kai kluono vartus darinėja, vartai vis kliūva. Jie kliūva už katilo ąsos. Mes daugiau pas jus neateisim.

Vaikas pasakė tėvui apie tuos pinigus. Tėvas nuėjo patikrint. Mato – tikrai, vartai kliūva už katilo ąsos. Ir pirma kliuvo, bet jie nežinojo, už ko kliūva.

Pinigus išsikasė, ir daugiau niekas nebesivaideno nei kluone, nei jaujoj.

LENKTYNĖS

Vienas senukas pjevėjas nespėjo kartu su jaunais pjauti. Kai visi nuėjo namo pietų, jis pasiliko pabaigti savo ruožą. Pasilikęs pagalando dalgį ir sako:

- Dabar aš galiu su pačiu velniu eiti lenktynių!

Tik pasakė – tuoj velnias prisistatė ir vadina jį palenktyniauti. Senukas atsistojo iš krašto, o velnias šalia jo. Velnias pjauna kiek tik gali, visas sušilęs, o senukas eina jau nupjautu ruožu, mosikuodamas dalgiu, ir žvilgčioja atgal. Velnias skuba, vejasi. Taip jie „lenktyniavo“ gana ilgai, ir vis tiek senukas laimėjo varžybas.

Atėję vyrai nustebo, pamatę, kiek daug nupjauta.

VELNIAS IR STOGDENGYS

Pabaigus bažnyčią statyti ir stogą dengti, kalant paskutinę vinį, velnias bestovįs. Ir kai tik baigs

įkalti, jis tą dirbėją už sprando nustums, kad užsimuštų.

Vieną kartą atsitiko taip. Meistras žinojo, ką reikia padaryti, kalant paskutinę vini, kad velnias jo nenustumtų. Kaldamas paskutinę vini, kalba:

- Dar trūksta vienos vinies, reikia lipti žemėn pasiimti ir sugrižus įkalti.

Ir jis, kūjį palikęs ant stogo, nulipo žemėn. Nulipęs sako:

- Dėkui ponui Dievui, visą darbą baigiau.

Velnias, išgirdęs ant stogo, perpyko ir, pagriebęs paliktą kūjį, iš visų jėgų paleido žemėn, norėdamas ant žemės užmušti meistrą. Bet kūjis nepataikė ir šalia meistro įlindo į žemę.

Mat velnias nežinąs, ką žmogus galvoja, bet tik ką kalba.

ŽALIUOJANČIOS UOGOS

Sykį vakare vaikai minė mįsles. Tąsyk velnias, pribėgęs prie lango, paklausė:

- Kokios uogos žiemą žalioja?

Vaikai spėjo spėjo, bet atspėti negalėjo. Paskui vienas suriko:

- Kadagio!

Tąsyk velnias paburnojo ir dingo.

SKERDŽIUS-KUNIGAS

Vienas skerdžius mokėjo geras dūdeles sukti ir su dūdelėmis gražiai groti. Syki jam begrojant, išgirdo velniukas. Klausęs, klausęs ir jam labai patikę. Priėjęs prašo, kad jam duotų vieną dūdelę padūduoti.

- Padaryk mane klebonu, o mūsų kleboną - skerdžium, tai duosiu.

- Gerai, padarysiu.

Kaip matai nuo skerdžiaus kojų nusmuko klumpės, o kiti drabužiai persimainė, ir skerdžius pasidarė kunigu, o klebonas - skerdžiumi. Tikras kunigas: ir mišias laiko, ir pamokslus sako. Viskas gerai. Skerdžius negali atsidžiaugti.

Velnias dūdavo, dūdavo su ta dūdele, kažin kaip ir pagadino. Klebonas tuo sykiu pamokslą sakė. Beatlekiąs velnias prie jo:

- Pataisyk man dūdelę!

- Palauk, kai pabaigsiu pamokslą, tada pataisy-
siu, - atsakė klebonas.

- Bet aš liepiu, ir tu turi klausyti! - suriko velnias.

- Eik tu nuo manęs gult!

- Ar tai tu taip? Kaip skerdžium buvai, taip skerdžium ir būsi!

Velnias pasakė ir išėjo sau supykęs. Kaip matai klebonas ir negali sakyti pamokslo – nieko nežino. Nėra ką daryti, apsimetė liga.

Kas žinos, kas ne, o burtininkas tai viską žino. Tas burtininkas pasišaukė skerdžių pas save ir klausia:

- Ar tu nori būti kunigu?

- Noriu.

- Kai ateis pas tave velnias kaipo ligonio lankyti, tai tu jam skelk per žandą ir klausk: „Iš kur tas balsas – ar iš tavo žando, ar iš mano delno?“ Jis nežinos, ką sakyti, ir turės vėl padaryti tave klebonu.

Jam besergant, ir bejeinąs velnias. Kai tik jis įžengė į kambarį, skerdžius tik strykt iš lovos, kadgi skels velniui į žandą, tas net nuo žemės pašoko.

- Iš kur tas balsas: ar iš tavo žando, ar iš mano delno?

Velnias nežino, ką sakyti, nes nė iš vieno delno, nė iš vieno žando negali būti balsas.

- Na, kad tu toks gudrus, tai būk vėl kaip buvęs klebonu.

Ir paliko skerdžius kunigu ligi pat mirties.

MAT, KAIP PAŽINO

Gano kaimo bernai miške arklius ir kūrena ugnį. Atsinešė bulvių – kepa. Ateina koks nepažįstamas ponaitis ir atsineša gyvą varlę. Tie žarsto bulves, o ponaitis ant pagalio pasimovė varlę ir šildo ją ant ugnies. Vaikinai valgo bulves, ponaitis perplėšė varlę, ją makt ir prarijo. Bernai kraipo galvas, stebisi. Vienas sako:

- Gal čia velnias?

O tas užsikvatojo ir sako:

- Na mat, kaip pažino!

Paskui dingo ir pradingo visai.

STIPRUS TABAKAS

Vienas žmogelis išėjo miškan su šautuvu pamedžiot. Pasitaikė jam kažkoks žvėris šauti – ir nenušovė. Tada atsisėdo ant kelmelio ir vėl prisimušė šautuvą. Tuo laiku atėjo velnias ir klausia:

- Ką tu, žmogeli, darai?

Žmogus atsakė:

- A, užrūkau savo pypkę.

Velnias sako:

- Gal ir man duosi užrūkyt pypkės?

Žmogus tada jam šautuvą burnon įstatė ir sako:

- Na, dabar žiūrėk, rūkyk, o aš uždegsiu.

Žmogus, įkišęs šautuvą velniui tiesiog gerklėn, ir šovė.

Velnius tada atsakė žmogui:

- Daugiau nenorėsiu rūkyti - labai stiprus tabakas.

MUZIKANTAS PRAGARE

Kartą gyveno vienas ponas. Jis buvo labai žiaurus ir skriaudė savo žmones. Kai jis mirė ir buvo palaidotas, ant kapo atsirado skylė. Kad ir kaip pylė tą skylę, vis tiek jos neužpylė. Ponia žadėjo tą apdovonoti, kuris sutiks leistis į skylę. Atsirado vienas muzikantas, kuris sutiko. Jis pasiėmė ilgą virvę, apsirišoja ir pradėjo leistis. Leidosi muzikantas ton skylėn septynis mėnesius. Atsidūręs ten, išvydo tokį pat pasaulį kaip ir žemėje. Besidairydamas pamatė velnius, kurie tuo ponu vežė kelmus. Pamatę jį, velniai ėmė klausinėti ir viską vartyti, čiupinėti. Bevartydami užgavo smuiko stygas, kurios ėmė skambėti. Velniai paklausė:

- Kas čia?

- Smuikas, - atsakė muzikantas.

Velniai paprašė jį pagriežti. Muzikantas patogiai atsisėdo ir pradėjo griežti, o velniai šokti. Jam ir pirštai įsopo begriežiant, o velniai vis šoka ir šoka. Velniai varė toliau jį griežti, o jei negriešias, tai grasino užkinkyti kelmų vežti. Muzikantas sumanė gudrumu atsikratyti velniais. Jis tyčia nutraukė stygą, ir smuikas pradėjo negražiai griežti.

Velniai paklausė:

- Kodėl taip negražiai grieži?

- Kad styga nutrūko.

- Ar negalima būtų surišti?

- Negalima, tada negrieš, - atsakė muzikantas. -

Gal jūs turit kur stygų - galima būtų įdėti.

Bet velniai stygų neturėjo.

- Tai reikės keltis žemėn stygų pirktis, - sako muzikantas.

Velniai sutiko. Tuoj jie išrinko septynmetį velnią, kuris muzikantą per septynias minutes išnešė žemėn. Muzikantas nuėjo stygų pirkti, o velnias atsisėdo laukti.

Dar ir dabar velnias laukia, o muzikantas stygas perka.

ALKOS OŽYS

Senais laikais nebuvo mašinų, todėl linus reikėjo minti su mintuvais. Tais laikais ūkininkai linų sėdavo labai daug. Linų minti susirinkdavo viso kaimo mergės ir vaikai. Ir pas vieną ūkininką mindavo po visą savaitę. Pas tą ūkininką pabaigdavo, išsikeldavo pas kitą. Ir taip eidavo per visą kaimą.

Ir priėjo talkai susirinkti į pamiškę pas vieną ūkininką. Ir buvęs toks labai pramislus vaikas. Jis pradėjęs sakyti:

- Žinot ką! Jau visiems įkyrėjo linus minti. Aš iš miško pridūduosiu velnią. Padės mums išminti linus.

Talkininkams sumanymas patiko. Ir pradėjo sakyti:

- Būtų labai gerai, juk velnias yra mitrus, padėtų mums greitai linus išminti.

Vaikis suradęs seną ratų stebulę, pasidėjęs ant tvoros, pasukęs ją į mišką ir pradėjęs pūsti. Laiką gavęs, išbėgs ir supūs į stebulę. Ir taip pūtes per visą naktį. Bet nieko neprišaukęs. Kiti darbininkai juokėsi, sakydami:

- Matyt, tavęs velnias neklauso.

Antrą vakarą susirinkę. Vaikis vis dar nesiliovęs pūsti. Antrame miško gale tokiu pat balsu pradėjo atsiliepti.

Trečią vakarą pradėjo atsiliepti arčiau. O ketvirtą vakarą dūduodamas parėjęs netoli Alkos kalno. Šeimininkas pradėjęs sakyti:

- Nustok tu dūdavęs! Matai, kad velnias čia pat. Kai velnias pareis, ką tu jam pasakysi?

Vaikis ir pats pradėjęs bijoti - nustojo dūdavęs. Bet miške vis dar dūdavo.

Baigusi pas tą ūkininką linus minti, talka išsikėlusį pas kitą. O miške dūduoti vis nesiliovė. Ir taip vis dūdavo kelis mėnesius. Paskui velnias perėjęs į Alkos kalną. Čia ir pradėjęs kriokti ožiu. Ir šiandien jis tebėra vadinamas Alkos ožiu.

PAKARTAS KŪLYS

Sumanė žmogus pasikart. Nubėgo jis kluonan, užmetė kilpą ir jau karsis. Bet ėmė ton kilpon įdėjo šiaudų kūlį ir sako:

- Na, velne, jeigu tu esi, ir man tada bus lengva pasikart.

Žiūri, kad tas kūlys ir keliasi. Tai tam žmogui taip pasibaisėjo, kad išbėgo iš kluono ir daugiau nesikorė.

SŪKURYS MIEŽIŲ LAUKE

Pasakojo man vienas žmogus. Sako, būdamas nedidelis, ganiau gyvulius netoli kaimyno Rasimo lauko. Rytas saulėtas, šiltas, jokio vėjelio. Rasimas su žmona kerta miežius. Rasimas kerta, o Rasimienė paskui dalgę ima. Ir abudu už kažką barasi, vienas kitą keikdami. Aš pasivariau gyvulius arčiau jų, kad geriau girdėčiau. Jie apstojo bartis. Žiūriu – nuo jų per miežius žmogaus žingsnio greitumu slenka sūkurys gal metro spinduliu, miežių varpas sukdamas, maišydamas; atrodo, kad jas išraus, išlaužys, nors aplink sūkurį nė viena varpa nesujuda. Taip ir nuslinko per miežių lauką. Daug esu matęs visur ir įvairaus dydžio sūkurių, bet tokiam tykiame ore niekad šitokio nesu regėjęs.

Parėjęs pusryčių, papasakojau namie, ką buvau matęs ir girdėjęs. Motina sako:

– Tai velnias prie jų buvo pristojęs. O kai velnias nuo jų nuėjo, jie ir nustojo bartis.

IMTYNĖS SU MAIŠU

Mano tėvelis pasakojo, kad dar tada, kai buvo jaunas, ėjo iš darbo namo pro užkeiktą kalną, nešėsi kirviuką ir kaltuką. Priėjus kalną, taką ir užstojo lyg koks pakulų ar pelų maišas. O buvo jau vėlus vakaras, vos ne vidurnaktis. Tas maišas jam šlamšt ant pečių. O toks sunkus sunkus! Šis jį numest – maišas nesiduoti. Jie imtis. Maišas vis puola. Sušilo, sumuro. Nežinia, kuo būtų viskas pasibaigę. Numetė ir kirviuką su kaltu. Tik kaime gaidys kakariekū ir užgiedojo. Dingo ir maišas. Sušilo, supluko, o ir nusi-gando. Parėjo namo visas perbalęs kaip drobė. Sako, neparsinešė nė įrankių.

Rytą nuėjęs rado ten numestą kirviuką, kaltuką. Ir nebuvo jokio maišo. Turbūt velnias ten buvo.

KAVALIERIUS TUŠČIAIS BATAIS

Tai atsitiko prieš kokį šimtą metų. Prie Deveikių kaimo, Šeduvos rajone, tuomet augo eglių miške-lis. Tame miškelyj buvo kupstas. Sakydavo, kad toje vietoje yra kažkas laidotas. Prie to miškelio vyrai naktimis ganydavo arklius.

Kai tik ateidavo naktis, ant to kupsto išdygdavo sėdintis kavalierius su balta apykaklėle ir skrybėle. Tas kavalierius sakydavo vyrams:

- Einam ristynių.

Atsirasdavo drąsuolių ir eidavo su tuo kavalierium ristynių, bet jie visiškai nusikankindavo, privergdamo, o to kavalieriaus neužgalėdavo. Prieš dvyliktą valandą tas kavalierius prapuldamo.

Suko galvas vyrai, kas čia per kavalierius. Kartą besirisdami sumanė užminti jam ant kojų. Užmynė ir žiūri - tuščias batas, be pėdos. Suprato tada, kad jis velnias. Nuo to karto nebeidavo su juo ristynių, ir tas kavalierius nustojo rodytis.

VELNIO KUMELIOKAS

Mano tėvas Kostas Dubaka sirgo trejus metus drugiu. Visokių vaistų prigėrė - nieko nepadėjo. Kažkas patarė, kad reikia valgyt nuo kapų rūgštynes. Kurį laiką valgė rūgštynes. Valgydamas kartą guli saulutėje aukštiekninkas ir, kad saulė jam akių nede-gintų, ant akių užsidėjo skiedrą. Tik mato - ateina koks ponaitis ir sako:

- Šitas kumeliukas, rodos, ne mano. Mano buvo ne laukas, o šitas laukas. Gana! Jau ant šito pajodinėjau. Dabar eisiu Antalgėn prie Aloyzo.

O tas Aloyzas drugiu besirgdamas ir mirė.

KAVALIERIUS VIŠTOS KOJOMIS

Vienas ūkininkas buvo turtingas ir turėjo dukterį. Ji gulėjo svirne. Į svirną pas ją vaikščiojo toks kavalierius. Tai per naktis neduodavo jai miegot. Ji pradėjo nuo to džiūt.

Vieną kartą merga stovuose audžia. Ateina elgeta ir klausia:

- Kodėl tu, dukrele, tokia menka?

Ji sako:

- Tėvuk, kad pas mane vaikščioja toks kavalierius. Aš prieš naktį drūčiai užsistumiu duris ir nežinau, per kur jis ateina.

Tas senukas sako:

- Vaikeli, tavo tas kavalierius negeras. Kai eisi gulti, tai paimk rėtį pelenų ir eik atbula, ir sijok net iki lovos. Tai pažiūrėsi, koks ten kavalierius.

Taip ji padarė, kaip senukas liepė.

Ryt užsikėlė ir rado vištos pėdas.

Tas senukas vėl pas ją atėjo. Ji pasakė jam, kad vištos pėdos buvo. Tas senukas ją taip pamokino:

- Nueik į laukus, prisiskink barkūnų. Iškaišyk svirno sienas, o vieną sieną palik neiškaišytą, ir lovą apkaišyk, ir pati apsikaišyk, ir atsigulk.

Ji taip ir padarė. Kai kavalierius atėjo, tai pasakė:

- Kad aš gudrus, o tu dar gudresnė... Aš pats tave būčiau ilgai nevaikščiojęs!

Labai didelis viesulas pasidarė, jis užstaugė ir su ta neapkaišyta siena išlėkė.

KELIONĖ PONAIS

Kai seniau vyrai eidavo į darbus, tai ir iš mūsų krašto vyrai ėjo. Pabaigę darbus, grįžo namo. Grįždami kažkur nakvojo. Bet rytą vienas vyras nebepasikėlė - apsirgo. Tada visi susitarė, kad jis čia liks, o kiti eis namo ir iš namų atvažiuos jo paimt. Tie išėjo, o šitas, kokią dieną pagulėjęs, pagerėjo, tai pasikėlęs irgi eina namo. Mano, gal kaip nueis, o gal važiuoja paimt, - susitiks, vis arčiau bus namai. Na, ir eina. Kiek paėjęjus, priveja jį koks ponas pora arklių. Priveja, sustoja.

- Kur eini? - klausia.

Jis pasakė.

- Sėsk, pavėžėsiu, - liepia ponas, - bet kai saky-
siu išlipt, tai šok greitai.

Na, atsisėdo jis ir važiuoja. Bet taip greit lekia tie
arkliai, kaip viesulas. Važiuojant vis arklius ragina.
Vieną arklį vadina Bėgansku, o kitą - Kaminsku.
Ilgai važiavo. Tik pasakė jam šokt. Kai šoko, tai išoko
ežeran. O kur dėjos tie arkliai, tai jis nežino nematė.
Išbrido ežero kraštan kaip kvailas. Niekaip negali
suprast, kas čia dedasi. Paežerėj susikūrė ugnį ir
šildosi. Jau rytas, moterys varosi gyvulius laukan
ganyt. Jį pamatė ir sako:

- A vagi mūsų Petras!

Tada pažino, kad jų kaimo moterys.

Parėjo jis namo, o jo draugai sugrižo dar tik po
dviejų savaitių. Atėję sako:

- Mes tai parėjom, bet kaip pareis mūsų Petras,
jis liko sirgdamas.

Kai jiems pasakė, kad Petras jau seniai namie,
tai jie labai stebėjos.

Bėganskas ir Kaminskas - tai šitos apylinkės
dvarininkai, bet jau mirę. Bėganskas tai Dūkšto, o
Kaminskas kokio kito. Šitas žmogus ėmė visiem kal-
bėti, kada ir kaip atvažiavo. Pradėjo kalbėti, kad jį

atvežė ponais. Ta kalba nuėjo iki dvaro. Kai dvaras išgirdo, tai uždraudė tam žmogui kalbėti.

VIENA KAPEIKĖLĖ

Ėjo keleivis ir rado koplyčėlę, kurioj buvo šventieji ir prie jų metami pinigai. Šalia buvo išpieštas velnias. Keleivis ir sako:

- Še tau, velneli, kapeikėlę.

Ir eina toliau. Tik iš už nugaros pasigynė jį toks ponaitis.

- Seneli, kur eini? - sako velnias.

- Bene gausiu nakvynės, - sako keleivis.

- Einam su manim. Aš tau duosiu nakvynę. Aš einu į dvarą kortom lošt.

Nusivedė velnias keleivį į tą dvarą.

- Aš atėjau kortų lošt ir atsivedžiau savo senelį, kad galėtų pernaktoti.

Ponas sako:

- Gerai.

Įvedė į rūmus, keleivį paguldė, o jie susėdo kortom lošt. Kai ponaitis išlošia pinigų, vis atneša seneliui.

Ponas lošė ir pralošė visus pinigus. Ėmė lošt iš gyvulių – pralošė visus gyvulius. Ėmė iš paties dvaro – pralošė ir dvarą. Turi išeit. Ponaitis ir sako seneliui:

– Tu man nepagailėjai kapeikėlės, o aš tau palieku visą dvarą.

VELNIO PAVEIKSLAS

Vienas ponas turėjo augintinį. Tas augintinis jau paūgėjo, ir reikėjo jam duoti kokį nors amatą. Ir išmokė piešėju. Jis piešdamas pagarsėjo visoj apylinkėj. Kartą ponas jam sako:

– Jei tu esi geras piešėjas, tai nupiešk velnią tokį kaip gyvas.

Jis sutiko.

Ponas jam liepė eiti į miestą, nusipirkti drobės ir piešti. Jis, nusipirkęs sau reikalingus daiktus, eina iš miesto namo. Kely sutinka senelį. Senelis klausia jį:

– Kur eini ir ką nešies?

– Nešu medžiagą velniui piešt, bet nežinau, kaip reikia jį piešt. O ponas reikalauja, kad velnias būtų toks kaip pragare.

Ir eina namo jie piešt. Senelis jį pamokė, kaip reikia daryti. Liepė pradėt nuo galvos ir, kiek papiešus, vis vynioti, ligi pabaigs piešti. Tik pačiam liepė nežiūrėt. Visiems parodžius, tuoj liepė pakišt po krosnim.

Jis, parėjęs namo, pradėjo savo darbą. Per dvi dienas velnias buvo nupieštas.

Ponas sušaukė puotą, kurioje bus žiūrimas tas velnias. Privažiavo daug ponų, panelių ir taip diduomenės. Per pietus piešėjas pradėjo rodyti velnią. Bet pamatė, kad žmonės tik krinta ant žemės ir miršta. O pats piešėjas, nepažiūrėjęs to velnio, pakišo po krosnim.

Taigi velnio, panašaus į gyvą, pamatyti negalima, nes pamatęs tuoj mirsi ir kitam nepasakysi, koks jis yra: ar juodas, ar baltas, ar su ragais, ar su uodega.

SURDUTAS BE SIŪLIŲ

Ir velnias kitą sykį žmogui padeda.

Pirma, kada ponai turėjo valią ant žmonių, vienas ponas leido savo žmogų siuvėju mokytis. Užsigeidė vieną sykį ponas, kad siuvėjas jam pasiūtų surdutą

be siūlių. Jei nepasiūsi, girdi, tave užkankinsiu. Pasi-
ėmė žmogus gelumbę ir eina namo verkdamas.

Užėjo pakeleivis pas siuvėją ir prašos nakvynei.
O apsinakvojęs klausia:

- Ko tu, - girdi, - toks liūdnas?

- Kaip aš nebūsiu liūdnas - ponas liepė pasiūti
surdutą be siūlių, o jei nepasiūsiu, žada užkankinti.

- Parodyk gelumbę, - sako pakeleivis, - gal kaip
sumanysime.

Paskui liepė siuvėjui imti žirkles ir karpyti
gelumbę į kuo mažiausias gabalėlius, tokius, kaip
pirštų dėjimas. „Ką, - mano siuvėjas, - ar šiaip, ar
taip aš jau prapuolęs - nepasiūsiu surduto“, - ir
pradėjo karpyti. Siuvėjas karmo gelumbę, o svečias
siuva, tas karmo, tas siuva. Taip per naktį jie dirbo
dirbo ir pasiuvo surdutą be siūlių. Išeidamas pake-
leivis prisakė, kad su tuo surdutu neitų į bažnyčią,
o daugiau visur gali eiti.

Nunešė siuvėjas ponui surdutą, tas pamatavo -
kaip nulietas, niekur nė žymės siūlės, visas iš vieno.
Pagyrė savo siuvėją ponas ir apdovanojo.

- Visur, ponai, gali eiti su tuo surdutu, tiktai neik
į bažnyčią, - sako siuvėjas.

- Man į bažnyčią nelabai reikia, man po svečius
važinėti, į bažnyčią bet kokį galiu apsivilkti.

Ilgai nešiojo ponas tą surdutą. Vieną sykį atsitiko, kad užsimiršęs nuėjo su juo į bažnyčią ir atsisėdo į suolą. Vis buvo nieko, bet kai kunigas išėjo šlakstyti žmonių ir apšlakstė poną, tuojau surdutas subyrėjo į mažiausius gabalėlius, ir ponas paliko vienmarškinis besėdintis.

VIS VELNIAS KALTAS

Velnius, eidamas per girią, pamatė žmogaus arklių, įklimpusį į raistą, ir mano sau: „Ateis tas žmogus ir vers man bėdą, sakys: „Negi velnius tave čia įkišo?“ Reikia jį ištraukti iš raisto.“ Kada ištraukė, žiūri, kad purvinas. Vėl velnius mano sau: „Vėl bus man bėda – žmogus atėjęs sakys: „Negi velnius arklių išpurvino?“ Reikia numazgot.“ Numazgojo, žiūri – šlapias. Vėl velnius mano: „Bus bėda – sakys „Negi velnius iššlapino?“ Reikia ir išdžiovinti.“ Parovė sausos žolės ir uždegęs pradėjo džiovinti. Bedžiovindamas apsvilino. Tada velnius visai nusigando ir tarė: „Na, dabar tai tikrai man bus bėda!“

Ir tuoj žmogus atėjo arklio vestis dirbti. Vedasi ir uodžia: koks čia velnius smirda? Žiūri, kad arklys apsvilintas, ir suriko:

- O negi velnias čia tave apsvilino? Kad jis derva pasileistų!

Velnias: „Matai, aš gana žmogui gero dariau kaip manydamas, o jis mane kaltina ir dar sako, kad aš derva pasileisčiau. Kad ne aš, jis būtų radęs negyvą prigėrusį arklį.“

Paskui velnias, pasitikęs girnių, prašė, kad jį, paslėpęs maiše, pro dvarą ir pro tą žmogų praneštų. Girnius įsidėjo velnią į maišą, užsidėjo ant pečių ir neša. O žmogus pamatęs:

- Vai kokį tu velnią ten neši maiše?

Velnias: „Kaip man, taip ir man - ir maiše negaliu pasislėpti.“

Kada nešė pro dvarą, dvariokai lauke dirbo. Pamatę rėkė:

- Ar matot, girnius maiše velnią neša!

O kiti dvariokai:

- Velniai jį žino, gal jis šimtą velnių neša. Reikia pavyti ir pažiūrėti!

Dvariokai vytis, o velnias maiše duoda girniui į kuprą, liepia bėgti. Girnius parpuolė bebėgdamas. Velnias išsiriti iš maišo ir bėgo į raistą pasislėpti.

Dvariokai vijosi velnią ir besivydami įklimpo į raistą, sušlapo ir išsipurvino. Velnias pasislėpė. Dvariokai grįždami keikė:

- O kad jį šimtas velnių! Velnia vijosės ir patys lyg velniai sušlapom, į velnią mes dabar panašūs!
O velnias atsiliepė:
- Dar aršesni jūs ir už velnią!

OK ČIUK, SEREDA

Gale kaimo buvo tuščia pirkia, kurioj niekas negyveno. Ir tame pat kaime buvo du broliai. Vienas iš jų – kuprotas. Žinoma, visų paniekintas, nemylimas ir niekieno nelaukiamas.

Kartą tas kuprelis kažkur buvo išėjęs. Grįžta namo, lietus lyja; jau ir sulytas. Tai ėmė užėjo šiton pirkelėn, įlindo krosnin ir guli. Tiktai atėjo tokie žmonės ir kad ims šokt. Šoka ir patys dainuoja:

- Paldeninkas, utarninkas! Paldeninkas, utarninkas!

O kuprelis, krosny gulėdamas, pridėjo:

- Ok čiuk, sereda! Ok čiuk, sereda!

Šitie šokėjai kad apsidžiaugė! Šaukia jį pas save:

- Eik šen, žmogau, pasirodyk mums. Iš kur tu toks geras, kad palengvinai mums šoki?

Na, tada jis iš krosnies išlindo.

- Ko tu nori iš mūsų, mes tau užmokėsime, kad tu mums palengvinai šoki?

- Nieko nenoriu, - jis atsakė, - kad tiktai nebūčiau kuprotas.

Tada šitie šokėjai kai nutvėrė jį asloj kočėti, kad nutvėrė! Nors jam ir sopėjo ta kupra, bet jis tylėjo.

Ir liko tiesus. Ištiesino jį, dar davė pinigų. Parėjo namo sveikas ir turtingas.

Dabar vyresnysis brolis ėmė jį klaust, nuo ko jis pasveiko ir iš kur turi pinigų. Jis viską ir pasakė. Na, ir šitas brolis nuėjo ton pirkelėn, įlindo krosnin ir guli. Vėl ateina šokėjai ir šoka:

- Paldeninkas, utarninkas, ok čiuk, sereda! Paldeninkas, utarninkas, ok čiuk, sereda!

Patys dainuoja ir šoka. O tas, krosny gulėdamas, pridėjo:

- Četvergas! Četvergas!

- Kas tu toks, kad mums šoki apsunkinai?!

Jis nelenda iš krosnies. Tai tie jį ištraukė už kojų ir kad pradės mušt! Ir primušė kaip reikiant.

VELNIAS IR MERGINA PIRTY

Gyveno susituokę našliai. Na, ir vyras turėjo savo dukterį, ir boba savo. Tai toji boba savo dukterį labai

mylėjo, o podukros nekeitė. Kartą iškūreno pirtį ir nuėjo visi praustis, tik podukros neleido kartu.

- Tu labai sutrė, bjauri, tai nusiprausi paskui viena, - pasakė pamotė.

Nusiprausė jie, parėjo ir nusiuntė podukrą praustis, kad ją koks velnias paimtų. Podukra nuėjo pirtin, nusirengė ir prausias. Ateina toks gražus bernas ir sako:

- Prauskis greičiau, tai eisim pašokti.

- Kaip aš prausiuos, kad neturiu muilo? - atsako toji merga.

Kaip bematant tas bernas ponaitis su muilu ir šast čia.

Mergina vėl prašo:

- Dar man reikia rankšluosčio nusišluostyt.

Ponaitis ir rankšluostį pristatė.

Mergina vėl prašo marškinių.

Ponaitis atneša ir marškinius. Atnešęs sako:

- Merga, merga, einam šokti!

- O kaip aš eisiu, kad neturiu suknelės? - atsako merga.

Ponaitis su suknele tuoj čia. Ir vėl sako:

- Merga, merga, einam šokti!

- O kaip aš eisiu šokti, kad neturiu batelių? - atsako merga.

Ponaitis atneša batelius.

- Merga, merga, einam šokti!

- O kaip aš eisiu, kad neturiu šukų? - atsako merga.

Ponaitis atneša šukas. Ir vėl sako:

- Merga, merga, einam šokti!

- O kaip aš eisiu, kad neturiu veidrodžio? - atsako merga.

Ir taip tam ponaičiui benešiojant daiktus, užgiedojo gaidys, ir tas ponaitis sukeikė:

- Kad tave velniai ir su tavo apdarais! Už juos neteko nė pašokti!

Ir pats prapuolė.

Podukra rytą parėjo kaip kokia ponia. Pamotė manė, kad ją uždusins, o čia dar parėjo taip apsitaisius! Liepė smarkiai iškūrenti pirtį, nusiprausė visi, o savo dukterį siunčia paskiausia vienai praustis, kad ir ją taip aptaisytų ponaitis. Nuėjo jau toji tikra duktė ir nusirengus prausias. Ir vėl tas ponaitis atėjo ir sako:

- Merga, merga, einam pašokti!

- O kaip aš eisiu, kad man reikia muilo, rankšluosčio, batelių, šukų, veidrodžio... - išminė ji viską iš karto.

Ponaitis viską atnešė ir išvedė šokti.

Šoko šoko, kol užšokino, burną perplėšė, iškišo galvą pro langelį ir pats prapuolė.

Rytą motina nesulaukus eina pažiūrėti duktės ir, pamačius perplėštą burną, sako:

- Tai ko, dukrele, taip juokies?

Bet, arčiau atėjus, pamatė negyvą dukterį su perplėšta burna.

PRAKEIKTA DUKTĖ

Dar senų senovėj susirinkę pasikalbam apie visokių daiktus, užsimenam ir apie baisybes. Kas bijo, kas nebijo. Tada pradedam kalbėt: jei kas iš jūsų atsirastų, kad iš jaujos atneštų krosniadangtę, tai tam gorčius degtinės.

Tai vienas atsirado, nuėjo jaujon ir ima krosniadangtę. kažkas jį iš užpakalio nutvėrė ir turi, drūtai sumygęs. Jis manė, kad jo draugai gąsdina. Visaip prašė, kad paleistų, bet vis turi. Tada pasigirdo balsas:

- Paleisim, kad prižadėsi imt mano seserį!

Nebuvo jam kas daryt, ir prižadėjo. Balsas vėl sako:

- Paskirtu laiku ateisi, tokioj ir tokioj nakty apie dešimtą valandą.

Tada buvo paleistas. Parėjo jis namo, visas persigandęs, ir nežinojo, kas daryti. Rytą nuėjo pas kunigą patarimo klausti. Kunigas liepė tuoktis.

Ateina laikas, ir toji naktis, kur buvo pasakyta. Prieš tą naktį jis susiprašė draugus, svotus ir ruošė vestuves. Manė, kad bus ne vestuvės, bet laidotuvės. Visi draugai liko gryčioj, o jis, nieko nesakęs, nuėjo jaujon. Atidaręs nepažino, kad jauja. Stalas padengtas, prie stalo sėdi jaunoji su tiuliais, gėlėm ir žiedais. Jis nusigando, viską pamatęs. Jaunoji sako:

- Ko nusigandai? Nebijok manęs, važiuosime bažnyčion tuoktis.

Taip pasakiusi, nusiėmė gėles su tiuliais, susidėjo į krepšelį, apsivilko žiponu, ir abu išėjo. Atėjo ton vieton, kur laukė jų draugai. Arkliai jau buvo pakinkyti.

Atvažiavo bažnyčion. Kai suėjo visi bažnyčion, kunigas manė, kad jaunoji pragaiš, bet nepragaišo. Kunigas gražiai juos sutuokė. Iš bažnyčios parvažiavo namo, pradėjo linksmintis. Visa svotija geria degtinę, dainuoja. Jiems besilinksminant, jaunoji sako:

- Nešime abu mano broliams vakarieniauti.

Jaunasis labai nusigando, kad jau bus jam mirtis. Bet ką darysi, reikia nešti. Ir nuėjo abu jaujon. Jauja buvo tokia pat tamsi kaip ir visada. Jos brolių nesimatė. Padėję kiaušinieneę ant krosnies, grįžo atgal.

Po kiek laiko jaunoji vėl sako:

- Eisim atsinešti dubens.

Jis vėl nusigando, bet reikėjo eiti. Jauja vėl buvo tamsi, ir nieko nesimatė. Tik vietoj kiaušinienės rado pilną dubenį aukso. Jaunoji sako:

- Čia mano brolių dovana.

Abudu su auksu grįžo namo. Ir vestuvės baigėsi.

Pradėjo abudu gyventi. Žmona užsiėmė daktaravimu. Labai ji pagarsėjo, visur ją vežiojo. Kuriam pasakydavo, kad mirs, tas ir mirdavo, o kuriam, kad išgis, - tas pasveikdavo. Labai plačiai apie ją žinojo.

Pas vieną moterį buvo trylikos metų vaikelis. Jis rėkė ir rėkė, nedavė motinai poilsio. Sužinojusi, kad yra tokia gera daktarė, atvažiavo ir parsivežė. Daktarė pasižiūrėjo į lopšy gulintį vaiką, paėmė ir išmetė pro langą. Motinai pasidarė labai gaila ir pradėjo rėkti:

- Ką tu padarei?!

Daktarė pasakė:

- Pažiūrėk, koks čia vaikas!

Motina pažiūrėjo pro langą ir pamatė, kad čia ne vaikas, bet kelmelis.

Daktarė sako:

- Aš tavo duktė! Kai buvau maža, naktį rėkiau, ir tu užpykusi pasakei: „Kad tave velniai paimtų!“ Tuoju velnias mane paėmė ir nunešė, o vietoj manęs paliko kelmelį. Ir visą laiką velnias rėkė vietoj manęs.

Tada motina pradėjo klausinėti, ką tu ten veikei, kuo maitino. Duktė papasakojo, kad visą laiką ją maitino ugnies liepsna.

- Atnešdavo liepsnos, pakvėpuodavau ir būdavau soti.

- O ką tu ten dirbai?

- Saugojau pinigus. Auksinių pinigų buvo jaujoj.

Šiuos žodžius kai papasakojo, užmiršo visą savo daktarystę, pasidarė paprasta moteris ir laimingai su vyru gyveno.

UŽBURTI LOBIAI

GRUMTYNĖS SU VAIKELIU

Žmogus turėjo du sūnelius: Jonį ir Juzę. Juzė buvo mažesnis, o Jonis didesnis.

Vaikai toli laukuose ganydavo gyvulius. Visada ganydavo po vieną. Kai tik Juzė išgena gyvulius, pas jį atbėga mažas vaikelis. Jis Juzei vis sakydavo:

– Juzė, kai grumsimės, man strėnų nespauk.

Ir jis Juzę tiek privargindavo, kad tas vos kojomis paeidavo.

O kai gyvulius Jonis išgindavo, tada vaikelis pažiūrėdavo, kad Jonis gano, ir nubėgdavo atgal į krūmus.

Tėvai pradėjo Juzės klausti:

– Kodėl tu pareini taip pavargęs?

Juzė sako:

– Pas mane ateina vaikelis ir liepia eiti grumtis. Visą dieną neduoda ramybės. Ir vis prašo, kad strėnų nespausčiau.

Tėvai klausia:

– Joni, o pas tave ar ateina mažas vaikelis?

Jonis sako:

- Ateina, pažiūri į mane ir nubėga.

Tėvai pagalvojo: „Ar nebus tik pinigai?“

Jonį apdarė Juzės drabužiais ir įsakė, kad sakytus esąs Juzė. Ir, kada grumsis, kiek galėdamas spaustu strėnas.

Kai Jonis nuginė gyvulius, vaikelis tuojau ir atbėgo. Atbėgęs žiūri į piemenuką ir sako:

- Būtų by Jonis, būtų by Juzė.

Jonis sako:

- Ar jau nebepažįsti? Juk matai, kad esu Juzė.

- Nuo drabužių būtų Juzė, o nuo stovyklos būtų Jonis, - vis nesiliovė vaikelis. - Pasakyk man, ar tu tikrai esi Juzė?

- Tikrai esu Juzė, - atsakė Jonis.

- Na, kad esi Juzė, einam grumtis.

Pradėjo vaikelis grumtis, o Jonis kiek galėdamas spaudė strėnas. Neilgai grūmėsi - sprogo statinaitės lankas, ir pabiro krūva pinigų.

Pinigai buvo žadėti Juzei, o gavo Jonis.

PENKIOLIKA GALVŲ

Senas ūkininkas, sulaukęs šventės, visus per prievartą išsiuntė bažnyčion. Jam rodės, kad visi išėjo,

bet vienas bernas liko. Tas bernas neturėjo kuo apsilvilt, tai pasislėpė ir liko. Užlipo jis ant tvarto ir guli. Tik girdi – kažkas ateina. Žiūri – ūkininkas. Jis guli ant tvarto, ūkininkas jo nemato. Dienininko kampe iškasė duobę ir nuėjo. Palaukus atnešė puodą su pinigais ir, ton duobėn padėjęs, užkasė. Užkasęs sako:

– Šitų pinigų be penkiolikos galvų niekas nepa-ims!

Bernas, ant tvarto gulėdamas, sako:

– Gaidžių?!

Ūkininkas man, kad čia kalba velnias, imdamas pinigus savo globon, ir sako:

– Žmonių!

– Gaidžių! – bernas atsako.

Ir taip kiek kartų. Bet vis dėlto liko berno viršus.

Po kiek laiko bernas susitaisė penkiolika gaidžių galvų, atėjęs išsikasė pinigus ir pasiėmė.

PRASMEGĘ PINIGAI

Vienas senis turėjo baisiai daug aukso. Jis pradėjo sirgti ir nujautė, kad gali greit mirti. Gaila vaikams palikti auksą.

Vieną kartą, kai visi išėjo iš namų, jis pasiėmė auksą ir išėjo miškan paslėpti. Bernas nujautė, kad ūkininkas turi aukso, ir sergėjo.

Senis prie vieno beržo iškasė duobelę, supylė iš kišenių auksą ir nuėjo namo daugiau atnešti. Tada bernas išsiėmė visą auksą, paliko tik vieną eilelę, o pats įlipo beržan. Senis dar atnešė kitą skrynelę. Kai nuėjo, bernas vėl išsiėmė.

Senis tas nešė, o bernas išiminėjo. Kai sunešė visą auksą, atsivedė ožką, apvedė aplink tą duobę tris kartus. Paskui įgnybė ožkai uodegon. Ožka kad subliovė, net miškas nuaidėjo. Tada senis pasakė:

- Kiek šitas balsas nuskrido tolyn, tai tegul tiek skradžiai žemės prasmenga šitie pinigai!

Seniui ištarus šituos žodžius, pinigai iš berno kišenių, ir kur tik buvo prisikišęs, iškrito iš to medžio ir prasmego, kur jiems senis sakė.

KATILAS VELNIO, PINIGAI MANO

Gyveno du broliai. Ir abu vedę. Vyresnysis buvo bevaikis, labai turtingas, nes pasidalydamas jaunesnįjį apgavo – visai be nieko atidalijo. Tas buvo labai neturtingas.

Kaip tik susirgo vyresnysis brolis, tas turtuolis. Susirgo ir nežino, ką jam daryti, kaip tuos pinigus paslėpti. Reikia užkeikti. Nunešė katiliuką į daržinę, iškasė duobę, įstatė ir vėl parėjo. O tas jaunesnysis pastebėjo, kad brolis toks buvo silpnas, o dabar vaikšto. Nuėjo į tą daržinę ir pasislėpė už šiaudų. Pasislėpęs žiūri, kas toliau bus. Tas jo vyresnysis brolis atnešė pinigų, įpylė į katilą ir vėl išėjo. O tas jaunesnysis, už šiaudų sėdėdamas, neiškentė, nusiėmė rožančių nuo kaklo ir įmetė į tą katiliuką. Įmetė, o brolis atnešė dar pinigų, supylė ir sako – keikia jau tuos pinigus:

– Velne, velne, imk pinigus ir su katilu!

O brolis, už šiaudų sėdėdamas, sako:

– Katilas velnio, o pinigai mano!

Tas apsidairė, paklausė, apsižiūrėjo – niekur nieko nematyti. Iš kur tie žodžiai tokie pasigirdo? Ir vėl pakartojo:

– Velne, velne, imk pinigus ir su katilu!

Brolis ir vėl atsakė:

– Katilas velnio, pinigai mano!

Turtingasis brolis tiktai paklausė ir išėjo iš daržinės. Nuėjo į kambarį ant lovos ir miršta. O neturtin-gasis išsigandęs irgi parėjo ir atsigulė. Tiktai kažkas

prilėkė kaip vėjas prie lango, pasisuko, pasisuko ir sako:

- Pasiimk pinigus, mums katilo reikia!

Tas išsigando, guli prie žmonos prisiglaudęs.

Palaukė, palaukė, antrą kartą ir vėl:

- Pasiimk pinigus, mums katilo reikia!

Tas ir vėl nepaklausė, nenuėjo pinigų paimt. Tik-tai kad pašvilpino vėjas, kad davė per langą, stiklai tik žžžiiiiirrrr - pinigai ir nubyrėjo jam į kambarį. O katilą nusinešė.

Čia riksmas pakilo - brolis miršta, brolis miršta! Greitai atsikėlė, nulėkė brolio aplankyti - jau brolis negyvas.

Matyt, jo sielą velniai, katilan pasodinę, nusinešė.

KAS GAIDŽIU ARS

Senis užkeikė pinigus užkasęs. Pasakė:

- Kas ars pakaustytu gaidžiu, tas išars šituos pinigus, tas juos pasiims.

O bernas buvo netoli ir viską girdėjo. Kai senis mirė, jis skardom gaidžio nagus pakaustė ir arė. Pinigus išarė, pasiėmė ir sunaudojo.

SUVALGYTI PINIGAI

Buvo toks labai turtingas žmogus. Jis turėjo daug pinigų. Kada jau paseno, sirgdamas prašė savo sūnų, kad jam atneštų varinį ąsotį su auksu pasidžiaugti dar prieš mirtį. Sūnus, nieko nemanydamas, atnešė jam tuos pinigus. Tas senis besidžiaugdamas pradėjo po vieną ryti ir surijo visus pinigus. O surijęs ir akis užmerkė. Sūnus rado tik tuščią ąsotį, o pinigėlių jau nėra.

Tą tėvą nulydėjo į bažnyčią. Kada atėjo vakaras, nuėjo ir sūnus į bažnyčią – nori tėvui pilvą rėžti ir išsiimti pinigus. Pamatė, kad gale karsto stovi kitas žmogus. Tas žmogus klausia:

– Ko tu atėjai?

Sūnus sako:

– Rėšiu pilvą, išsiimsiu pinigus.

– Taip tai negerai, tu man odą sudarkysi. Eik šen, nuimk antvožą, aš tau pinigus iškrėsiu.

Tas tuoj nuėmė antvožą, velnias, paėmęs už kojų, pakratė – išbiro pinigai. Dar toliau krestelėjo – ir kaulus iškrėtė.

– Dabar, – sako velnias, – Pinigai ir mėsa su kaulais tau, o oda – man.

Užsidėjo ant rankos ir išėjo žmonelių baidyti. O tas sūnus tuos pinigus parsigabeno namo.

ŽILAS SENELIS

Žmonės ganė naktimis arklius. Ūkininkas ėjo arklių ganyti ir ten nakvot. Prie kelio sėdi žilas senelis, kišą jam sužeistą pirštą ir sako:

- Žmogeli, aprišk man pirštą.

Žmogus truputį išsigando, kaip turėjo apynasrius rankose, šėrė jam per galvą ir pasakė:

- Prapulk tu po velnių su tuo pirštu!

Tuo laiku pabiro maišas pinigų, suskambėjo ir atsiliepė balsas:

- Kvailas tu mužikas, nenorėjai užrišt maišo pinigų, ir tie pinigai žemyn nudundėjo!

BALTA MOTERIS

Anksti rytą moterys ėjo iš mūsų kaimo į raras. Rimašiuose buvo vieškelis, o pakalnėj - gyvulių varykla. Jos baigė išeiti iš kaimo, žiūri, kad už nugaros iš paskos eina balta moteris ir prašo:

- Sušerkit jūs man!

Jos eina labai smarkiai, bet ta moteris neatsilieka ir vis sako:

- Sušerkit! Sušerkit!

Ji paėjo iš paskos gal kokius tris šimtus metrų ir truputį atsiliko. Apie tą vietą, kur buvo dvareliukas. Tada ta balta moteris pasakė:

- Tris šimtus metų rūdijau ir vėl tris šimtus metų rūdysiu!

Ir pranyko.

Tai buvo baudžiamos laikais.

ŽARIJOS

Žmogus naktįėjo kažkur. Ir pamatė, kad dega ugnis. Tai jis priėjo prie tos ugnelės ir užsidegs pypkę. Priėjo, paėmė žariją, bet kai žariją įdeda pypkėn – ji užgęsta. Kai užgęsta, jis tą anglį išmeta.

Ir taip kiek kartų. Pypkės taip ir neuždegė.

Rytą jis nuėjo ton vieton pažiūrėt, nes jam pasirodė, kad ta ugnis kokia keista. Nuėjo pažiūrėt ir rado – primėtyta sidabrinų pinigų po dvidešimt penkias, penkiolika ir dešimt kapeikų. Tada suprato, kad ten buvo pinigai, bet ne šiaip sau paprasta ugnis.

VELNIAS, PINIGAI IR KATILAS

Žmogui prisisapnavo, kad velnias kels pinigus iš vienos vietos ir neš pro Stirbio kryžiu. Sekmadienį, dvyliktą valandą, pirma eis ponas drūtas su didele juoda skrybėle, juodai apsitaisęs, po paskui lėks šuo, juodas kaip sabalas, dar po paskui lėks kiaulė, priūdroyus, didelė. Jam per sapną sako:

- Ponui nieko nedaryk, šuniui ausk, o kiaulei nori - duok, nori - ne.

Nuėjo sekmadienį žmogus, klotę užsivertęs, prie kryžiaus atsistojo ir laukia. Pamatė - ateina drūtas ponas juoda skrybėle, su lazda. Jis tam ponui nieko nedaro, veizi, kad tas ponas tūzina išsižergęs. Jam bežiopsant, šuo šmurkšt pro kojas lėkė ir nulėkė - nebesuspėjo užduoti. Persiuto į antrą pusę, mano: „Kas ateis, tam ausiu!“ Veizi - ateina kiaulė, didelė, priūdroyus. Jis su klote tataukšt per nugarą - tik skambt ir paliko didžiausias katilas begulįs.

Mat pirmaėjo velnias, paskui - pinigai, o iš paskos - katilas.

Žmogus tą katilą ant kupros užsiritu ir parėjo nešinas.

TELIUKAS IŠ PO KROSNIES

Tėvai išeidavo dirbti į laukus, o būrį savo vaikų palikdavo namie. Vyresnieji prižiūrėdavo mažuosius. Vakare grįžusiems tėvams vaikai pasakodavo, kad iš pakrosnio išlenda žalas teliukas ir žaidžia kartu su jais. Jei kas grįžta, jis vėl pakrosnin palenda.

Suaugę netikėdavo, bet vaikai vis šnekėdavo apie žalą teliuką.

Pagaliau tėvai sako:

– Jūs bežaisdami už kojos pririškite, ir mes sugrįžę pamatysim tą jūsų teliuką.

Vaikai taip ir padarė. Pareina tėvai. Teliukas burzdosi burzdosi, niekaip negali ištrūkti. Tėvai į gryčią, o iš teliuko tik džirrrrr... auksiniai pinigai.

PILSIU! PILSIU!

Čia viena moteris pasakojo. Kai ji buvo septynerių metų, tai jai buvo toks nuotykis. Jie buvo išsinuomavę svetimą žemę Trakų rajone. Ir ten niekas tam namely negalėjo būti – vienam kambary vaidenosi.

Kartą jų tėvai išvažiavo į turgų, o jie keturiose vaikais pasiliko. Ji buvo vyriausia. Saulei leidžiantis,

išbėgo vištos iš pakrosnio, ir išėjo toks mažas senelis. Vaikai kad nusigando – užlipo visi ant stalo. Jinai turėjo mažą rykštytę, tai išsigandus sako:

– Tiš po krosnim! Tiš po krosnim!

O tas mažas senelis ateina prie stalo. Ir kai eina, tai vis tuks tuks tuks ir vis kalba:

– Pilsiu! Pilsiu!

O ji vėl:

– Tiš po krosnim!

Jis vėl ir nuėjo su vištom po krosnim.

Ir jie negalėjo būti tuos namuos. Metus pabuvē, išėjo.

Atėjo kitas žmogus ten gyvent. Jis turėjo sūnų. Tas senelis išėjo iš po krosnies ir, priėjęs prie to vaikino, sako:

– Pilsiu!

Tie išsigando ir nevalgė vakarienės.

O paskui vienas senelis pasakė:

– Reikėjo su šaukštu tam seneliui duot per kaktą.

Tas sūnus sako:

– Tegul jis kitą kartą ateis, aš jam taip ir padarysiu.

Ir kai jis pasirodė, sūnus pasakė:

– Pilk! – ir pylė su šaukštu per kaktą.

Ir pasipylė iš maišelio auksas.

O ten buvo maišelis šilkinis, raišteliais užrištas.

GOBŠIOS MOTERYS

Čiulėnuose yra ežeras, užaugęs žolėm. Ir vienam kraščiuke, tik kaip takas, yra smėlio įeiti vidun. Ežeriukas suvis mažučiuokėlis. Tai, pasakojo, laivelis plaukia, ir laively sėdi ponia. Pusė laivelio pinigų ir du šunys pikti. Prieina uogaudamos moterys, ir šaukia jas ta ponia:

- Ką jūs uogas renkat, aš jums užmokėsiu pinigais. Eikit namo, ko jūs čia dvyliktą valandą sekma-dienį renkat uogas!

Jos labai išsigando ir sako:

- Kad jūsų šunys labai pikti.

- Nebijokit, - sako, - eikškit!

Priėjo jos prie tos ponios, ji šunis nutildė ir duoda rieškučias aukso.

- Prašom, - sako, - va tau, va tau.

Ir vienai, ir kitai moteriai duoda ir sako:

- Jūs pasėdėkit, aš einu pasivaikščiot su šunim.

O ten yra toks lazdynais apaugęs kalnas.

Jos, dviese palikusios, galvoja, kad mums davę šitiek daug pinigų, tai kai vyrams parodys, jie nusi-gas. Jos susirišo skarelėn ir pasidėjo. Ponios nēr. Tai jos, sako, dar pasiims. Bet kai tik ims iš laivelio - nei

laivelio, nei pinigų. Galvoja: „Prapuolė tai prapuolė, bet skarelėj dar liko.“

Ims tuos – nėra pinigų, tik ant skarelių pelės vaikščioja. Išsigandusios lėkė namo, palikusios ir skareles.

SKRYNELĖ AUKSO

Pasakojo man senelė. Ėjo ji su savo mama. Čia, Kriūkuose, prie miško yra tokia bala Dilgynė. Toji Dilgynė, sakoma, be dugno, susiekia su Dusios ežeru. Buvo taip, kad sugavo žuvį ir pririšo jai skambutį. Tai ėjo ta senutė su maža mergaite, priėjo prie tos Dilgynės, ir išplaukė kokia mergaitė su skrynele. Skrynelė atdara. Priplaukė prie krašto, ir toji mergaitė sako:

– Semk!

Ta skrynelė pilna aukso. O ta moteris nusigando. Antrąkart sako:

– Jei sakau, tai semk kuo gali!

Ji pripuolė ir pasėmė rieškučiom aukso iš tos skrynelės.

Trečią kartą vėl sako:

– Semk!

Bet ji nebesėmė. Ta skrynelė tuoj užsidarė ir pasinėrė dugnan. Ir grimzdama pasakė:

- Tavo laimė, kad nesėmei trečią kartą!

Ji tą auksą ir parsinešė.

SKRYNIOS SPYNA

Vienas senis sapnavo, kad nueitų paežerėn, tai ten ras visą skrynią pinigų. Tos skrynios spynon įkišt mažojo piršto galą – ir skrynia atsidarys.

Nubudo tas žmogus, pagalvojo, ar eit, ar neit. Dėlto ėmė ir nuėjo. Tikrai skrynią rado, bet ant tos skrynios guli baisus baisiausias slibinas. Jis pamatęs nusigando ir sako:

- Eik tu skradžiai su pinigais!

Kai šitaip pasakė, tik žleg žleg ir nužlegėjo pinigai skradžiai.

Senis parėjo namo ir atsigulęs užmigo. Miega ir vėl sapnuoja, kad tas slibinas tai buvo skrynios su pinigais spyna. Kad būt uždėjęs ant slibino lūpų pirštelį, tai būtų skrynia atsidarius.

ČALNEŽERIO LOBIS

Už Ginučių buvo užkastų pinigų. Arė ten senas žmogus, pavargo, paleido arklius, kad paėstų, o pats atsigulė ir užmigo. Dabar sapnuoja – sako jam:

– Kelkis, nemiegok, spėk šito ežero vardą. Kai išpėsi vardą, išplūs čalna (laivelis) pinigų.

Ėmė jis spėt. Spėjo spėjo. Pradėjo spėt prieš pietus, o kai išpėjo, buvo jau į pavakarę. Pamatė – išplūdo. Iš džiaugsmo nubėgo pažiūrėti. Neturi kuo pririšt. Nuo kelnių dirželį išsitraukė ir prie krūmo pririšė. Pasikinkė arklius, parjojo maišų pasiimti ir atsivežti vežimo. Atvažiavo – jau pinigų nėra. Apibėgo aplink ežerą – gal vandenin nugrimzdę? Niekur nemato. Verkia senelis vaikščiodamas:

– Nors kišenę būčiau pasisėmęs!

Parėjo namo. O naktį sapnuoja: „Tau buvo didžiausia laimė skirta. Būt pinigų vaikų vaikų vaikams užtekę. Kam smirdančia šikšna pririšai, reikėjo smilga pririšt!“

O tą ežeriuką vadina Čalnežeriu.

ŠĖMAS JAUTIS

Gale Linkmeno, prie piliakalnio, yra toks ežerukas. Mergos, rytą pasikėlusios, ganė jaučius artojam, viena užsnūdo, kita juostas audė. Žiūri – ateina iš ežerėlio šėmas jautis. Oi kaip kasa žemę, drasko kelmą, ragais ardo kimsus, baubia, uodegytę kru-tina! Kad tiktai jų neužkliudytų! Ji budina:

– Marcele, Marcele, kelkis!

Kai tik ta atsibudo – jokio jaučio nėra. Kai užmigo – vėl tas jautis.

Paskui toji susapnavo: „Kad tu mane vytele būtum kebekštelėjus, tai būt pasipylęs sidabras!“

PINIGINĖ

Kokie Eželių kaimo vyrai susapnavo, kad jų kaimo lauke, kokioj tai vietoj, yra užkasti pinigai. Tai jie susitarė ir nuėjo tų pinigų kast. Kasa kasa, ir tik iš kalnelio stačiai į juos atbėga dvylika jaučių! Jie nusi-gando ir parbėgo namo.

Vėl praėjo kiek laiko, vėl jie sapnuoja, kad eitų kasti pinigų. Vėl nuėjo. Kasa kasa, jau prikasa skry-nią, jau ir iškelia tą skrynią. Gi pamatė, kad nuo

kalno jų dvaro ponas atvažiuoja. Važiuoja šešiais arkliais ir stačiai ant jų! O seniau dvaro ponas tai buvo ne bet kas! Jie labai nusigando ir pasislėpė. Ponas gi kai važiavo, tai ant jų duobės ir užvažiavo. Ratu užkliudė tą skryniją ir įvertė duobėn.

Jie tik kitą dieną nuėjo pažiūrėt. Tai duobę rado, bet nei skrynios, nei nieko.

Nuo to laiko ir dabar tą vietą vadiną Pinigine.

NEIŠKASTI PINIGAI

Kartą kaimynams prisisapnavę, kad giliai dirvoje esą užkasti pinigai, ir kad jie turį eiti juos iškasti. Įpusėjus vidurnakčiui, abu vyrai pasiėmė kastuvus ir nuėjo kasti lobio. Tik prieš kasdami susitarė, kad nebijos ir nepabėgs. Pirmiausia kasa vyresnysis. Kasa jis, kasa, jau nemažai buvo iškasęs, tik antrasis kad pasileis bėgti. Pirmasis taip pat išsigando ir ėmė vytis. Pasivijęs klausia, ko tas bėgęs. Šis sako:

- Kaip aš nebėgsiu, jei iššoko kažkas iš duobės ir, perpjovęs tau pilvą, tik vynioja vynioja žarnas.

- Et, kvaily, - atsakė pirmasis, - juk aš gyvas, ir niekas manęs nepjovė.

Tada jie grįžo ir vėl ėmė kasti. Dabar jau kasa jaunesnysis. Kiek pakasęs, jo draugas kad pasileis bėgti kiek kojos neša. Kitas metė kastuvą ir paskui jį. Pasivijęs klausia, ko tas bėgęs. O šis sako:

- Kaip aš nebėgsiu, jei kažkas nukirto tau galvą, o ji, nusiritusi ant žemės, akimis tik mirkt mirkt!

Taip vyrai, neiškasę pinigų, parėjo namo.

VAŽIUOTI PONAIČIUKAI

Lygumų parapijoj kažkokio sodžiaus ūkininkui kelias iš eilės naktis prisisapnavo, kad jis eitų ir išsikastų paslėptus pinigus. Žmogelis neberimdamas nuėjo pasiklausti kunigą. Kunigas jam patarė eiti. Vieną vidurnaktį žmogelis nuėjęs pradėjo kasti. Atkasė kokį stuomens gilumą ir rado didelį katilą. Bet tas katilas buvo taip gudriai užkastas, kad pinigų tuoj negalėjo išsiimti. Pradėjęs apie katilą darbuotis, išgirdo, kad kažkas atvažiuoja. Privažiavo gražiuos ratuos ir gražiu arkliu du ponaičiai. Ir klausia:

- Ar niekas čia nevažiavo?

Žmogus atsakė, kad nevažiavo, ir ponaičiai nusi-skubino toliau.

Tik spėjo tie nuvažiuoti – pamatė, kad vėl atvažiuoja vienas ponaičiukas pakinkytu ožiu. Privažiavęs ir klausia:

– Ar niekas čia nevažiavo?

Žmogus atsakė, kad važiavo.

Paskui vėl klausia:

– Ar aš juos dar pavysiu, ar ne?

Žmogus atsakė, kad jie dar netoli bus nuvažiavę, ir juos dar pavysiąs. Ponaičiukas įsisėdo ir nuvažiavo toliau.

Žmogus skubina sušilęs, net uždusęs, kad tik greičiau atverstų katilą ir išsiimtų pinigus. Važiuoja pro šalį jaunas ponaičiukas, rogelėse žąsiuką įsikinkęs. Privažiavęs prie žmogaus, klausia:

– Ar nevažiavo kas pro šalį?

Žmogus, jau užpykęs, atsakė, kad važiavo. Ponaičiukas vėl klausia:

– Ar aš juos pavysiu, ar ne?

Žmogus nebeiškentęs piktai atsakė:

– Ką tu velnią su žąsiuku pavysi!

Kai tik tuos žodžius ištarė, tuoj sučežėjo prie pat kojų, ir katilas su pinigais nudundėjo žemyn. O ponaičiukas nubėgdamas skaniai nusijuokė.

PRISISAPNAVĘ PINIGAI

Vienam neturtingam žmogeliui per tris naktis prisapisapnavo:

- Eik į Vilnių, ten ant tilto rasi pinigų.

Jis nuėjo ir vaikščiojo po tiltą. Ant tilto sėdėjo kažkoks senukas. Tas jo klausia:

- Ko tu čia ieškai? Ar nepametei ko nors?

- Ne, nieko nepamėčiau, bet man prisapisapnavo, kad aš čia pinigų rasiu.

- Nėra ko sapno žiūrėti, - sako senelis. - Ir man kartą prisapisapnavo, kad toj ir toj vietoj, po tokiu ir tokiu akmeniu yra pinigai. Nei aš žinau tos vietos, nei aš einu tų pinigų iškasti.

Žmogelis nusidžiaugė - toji vieta kaip tik buvo ant jo paties lauko.

Parėjęs namo, nuėjo prie to akmens ir ten rado užkastus pinigus.

ŽMOGAUS LAIMĖ

Buvo žmogus didžiai neturtingas. Kaip neturtingas, taip visų ir pajuoktas. Turėjo tokią mažą trobelikę ir gyveno joje su pačia. Sekmadienio vakarą

buvo šokiai kaimynuos. Eina vaikai, mergos į tuos šokius pro šalį. Vienas būrys nuėjo. Vainoja jį visaip, juokias. Ateina kitas būrys vaikų.

- Ė, - sako, - tą vargšą reikia paerzinti.

Tas būrys veizi, kad šuo negyvas guli ant tako.

- Šit, - sako, - jam mėsos įmeskim pro langą.

Pagriebė tą šunį už uodegos, džinkt pro langą tam žmogui ir įmetė. Patysėjo ir nuėjo.

Persigando žmogus, pašoko, veizi - pilna troba auksinių pinigų prisklidus. Mat šunyje buvo užkeikti pinigai.

Kad žmogus prasidžiugo, kad jis pradėjo gyventi, kad dulkės rūko į dangų!

MAINAI SU VELNIU

Vienas ponas turėjo daug pinigų. Jisai sirgo, tai nešė slėpt tuos pinigus į duobę. Irėjo žmogus, prisivijęs pančių, nešė parduot į turgų. Norėjo nusipirkt duonos. Velnias pamatė, kad jis eina su tais pančiais, užbėgo už akių ir sako:

- Parduok man tuos pančius. Aš tau gerai užmokėsiu.

Sako:

- Gerai, pirk.

Ir nupirko tuos pančius. Tik velnias jam nedavė pinigų, sako:

- Palauk.

Velnias nusivedė žmogų toliau į krūmus ir sako:

- Tu čia pabūk.

Tuo tarpu ponas atsinešė maišiuką pinigų ir supylė į tą duobę. Ponas nuėjo dar atnešti, tai velnias sako:

- Eik pasisemk tų pinigų ir vėl čia ateik.

Tas žmogus nuėjo ir kiek pasisėmė. Ponas vėl atnešė kitą maišiuką. Kai ponas nuėjo namo dar atnešti, tai velnias sako:

- Eik dar daugiau pasisemk.

Žmogus jau gerai pasisėmė tų pinigų. O velnias surišęs užmetė pančius ant medžio šakos. Ponas atnešė dar pinigų ir žiūri, kad jau daug nusemta, kad duobė iškabinta. Tai jis apsidairė aplinkui ir pamatė, kad pančiai pakabinti. Paėmė ir pasikorė tais pančiais. Velnias ir sako tam žmogui:

- Matai, matai, ką jis daro – jau karias! Tai, sako, vis: „Velnias gundina.“ Ar aš dabar jį gundinu?.. Tai dabar, – sako, – pasiimk visus pinigus, o aš eisiu kur man reikia.

MĒLYNA UGNEĻĒ

Īėjo vienon pirkion elgeta ir šeimīnīnkui sako:
– Prie namū dega tokia mēlyna ugneĻē.

Šeimīnīnkas suprato, kas per ugneĻē. Greit īšbēgo ir ton vieton padējo duonos bandelē. Paskui īšsikasē pinigus. Pinigai buvo tiek gilumo, kiek duonos bandelē storumo.

UŽGRIUVUSI DUOBĒ

Netoli Tauragnū, Kazlū vienkiemy, kažkoks žmogus īšsikasē pinigū. Sako, tū pinigū nemažai buvo. Pinigus īšsikasē, o duobē ir liko atvira. Per kurī laikā užgriuvo ta duobē. O tam žmogui akys užaugo kokiom mēsom. Nepasigydo. Tai jam kažkas patarē, kad reikia tā duobē, kur īškasē pinigus, atnaujint. Kai atnaujino duobē, tai jam pasitaisē akys. Nuo to laiko, kolei buvo gyvas, tai vis tā duobē kasē – ir akys buvo sveikos.

EINANTYS PINIGAI

Dažnai girdėtis, kad per jomarkus ar kur kitur užmoka koks sukčius pinigus – šit, pasižiūrėjęs už valandos, ir neberandi visų arba mažiau berandi pinigų.

Kiti sakosi buvę gavę tokį pinigą, kad už jį perki ką nori ir kiek nori. Užmokėjai tą pinigą, žiūrėk į savo kišenę – ir vėl jis besas.

Na, tai kad nori tokį pinigą nusikratyti, tai jį reikia nunešti į kokią marmalynę ir tenai įmesti, nežiūrėti, kur jis nukris, ir eiti namo atgal neatsižiūrėjus. O kad tiktai atsižiūrėsi, tai tuoj ir vėl bus jis tavo kišenėj.

Kad gerai žiūri į tokį pinigą, tai pamatai tokį burbulytį vidury ar kur prie krašto burbsintį, tai tas ir yra einantis pinigas. Tai kad jį nori nuturėti, tai reik jį tarp pirštų rankoj suspaudus neštis, į antį prie pliko kūno įsidėti arba apspjaudžius dėti į pinigų mašnelę – tai nė jis pats išeis, nė jis kitų pinigų išves.

Kad nori, tai ir pats gali tokius einančius pinigus pasitaisyti. Pavasarį, kai pradeda varlės poruotis, tai, paėmęs vieną porą, įdėk į jų tarpą pinigus, kokius nori, ir su juodu vilnoniu siūlu apvyniok jas,

Velykų rytą nunešk į skruzdėlyną ir įkask. Skruzdėlės atsigavusios nuėmė tą varlių mėsą, tai šv. Jono dieną nuėjęs susiieškosi tuos pinigus – ir bus jau einantys pinigai.

NEIŠEINAMAS PINIGAS

Seni žmonės sakydavo, kad seniau Kūčiose būdavo galima gauti neišeinamą pinigą, tik reikėdavę taip padaryti. Sako, tuoj po Kūčių reikia pasigauti katiną, įdėti terbon ir ten jį užrišt. Paskiau paimt daug siūlų, apsukt vis ir mazgiot, tik tikraisiais mazgais! Ir taip sumazgiot, kad būtų daugiau mazgų negu siūlų. Sukreigeliuoti visaip, susukiot, sukaišiot, kad paėmus greit nebeatburtum. Reikia bent dvi dienas pasidarbuot. Paskui nueit kryžkelėn, kur kelias su keliu persikerta, naktį atsistojus laukti ir vis sakyti:

- Aš turiu prekę! Aš turiu prekę!

Tik žiūrėk, ateina toks ponaitis ir perka tavo prekę, duodamas tau rublį. Tik greitai tą rublį kišenėn, o prekę atidavęs, kuiti, kiek tik gali, namo! Spirsk jau iš visos, kad, kol tuos mazgelius atmazgios ir pažiūrės, kas ten yra, parspruktum namo!

O jeigu nepaspėsi, tai, kai pavys, pažiūrėjęs, kokia prekė, tada jau po visam – užsmaugs ir rublį atsiims. O jeigu paspėjai pasprukt, tai turėsi tokį rublį, kad kur tik jį išleisi, vis tiek vėl pas tave sugriš! Pamatysi – jis ir vėl kišenėj sugrižęs.

DEŠIMT KAPEIKŲ

Vienas bernas tarnavo pas ūkininką ir sako:

– Taip aš noriu daug pinigų turėti! Ir, – sako, – kad aš kur lengvą darbą gaučiau. Kaip reikia nusaugot, kad man pinigas pinigą neštų?

Vienas seniukas ir pasijuokė jam, sako:

– Žinai ką, tu dešimt kapeikų sidabrinių (caro laikais buvo dešimt kapeikų sidabrinės), – sako, – įdėk į blezdingos lizdą, kai vaikus išveda. Ir lai išbūnie, kol tiktai parskris kitą metą ir tame lizde išves vaikus. Tada ir pasiimk. Ir, – sako, – įsižymėk jį kiek. Ir kai ką nors pirksi, įmesk tą savo dešimt kapeikų į pardavėjos stalčių – ir kiek ten bus dešmtkapeikių, tie visi atsiras tavo kišenėje.

Jis taip ir padarė. Ir jam parvesdavo tų dešimt-kapeikių.

Paskiau jam nusibodo, nebėra kur dėti, ir nebegali atsikratyti tų dešimt kapeikų – kišenėj ir kišenėj. Dabar vienas žmogus jam patarė:

– Žinai, – sako, ką tu daryk, kad tu nenusikratai. – Sako, – tu surišk į mazgiuką ir mesk, eidamas per tiltą, į upę. Tik, – sako, – neatsisuk ir nežiūrėk. Jei atsisuksi, pažiūrėsi – sugriš tau vėl.

Tas žmogus taip ir padarė: surišo į skuduro mazgiuką ir, eidamas per tiltą, metė į upę. Ir šaukė, ir švilpė, ir dejavo, ir verkė! Neatsisuko jis. Na, tai tada nebegrižo tos dešimt kapeikų jam į kišenę. Nusikratė jis tų pinigų.

PINIGŲ NYKŠTUKAS

Kartą vienas žmogus važiavo iš Rygos namo ir rado mažą pinigėlį. Už tą pinigėlį jis nusipirko riestainių. Bet, parvažiavęs namo, jis kišenėj vėl rado tą patį pinigėlį. Taip jis tą pinigėlį vis išleisdavo, bet tas pinigėlis vėl atsirasdavo kišenėje.

Kartą jis pirko vienoje krautuvėje. Tą pinigėlį pamatė krautuvininkas ir sako:

– A-a, tu čia turi pinigų nykštuką! – ir, jį apspjovęs, įsidėjo į kišenę.

Nuo to laiko pinigėlis daugiau nebeatsirado kišėnėje.

„FARMAZONIŠKAS“ PINIGAS

Buvo seniau tokių žmonių, kurie turėdavo „farmazonišką“ pinigą. Jo niekaip neišleisi: nupirk ką, užmokėk, užmokėsi jį – jis ir vėl tavo kišėnėj bus. Šitoki pinigą turėjo Dičiūnas Paluodėj; jau jis miręs daugiau kaip prieš šimtą metų. Jis su tuo pinigų daug ko prisipirko, pasidarė turtingas – o tas pinigasis vis sugrižta pas jį. Paskui jį pradėjo graužti sąžinė: „Ką gi, aš daug žmonių nuskriaudžiau, vis vien kaip ir apvogiau. Numesiu jį!“ Jis numetė tą pinigą – tas ir vėl jo kišėnėje. Nieko negali padaryti. Nuėjo jis pas kunigą klaust patarimo, kaip jam to pinigą atsi-kratyt. Kunigas jam sako:

– Nunešk ir įkalk medin, kuris visada buvo vandeny.

Jis taip ir padarė. Luodžio ežero įlankoj seniau buvo tiltas. Ir dabar dar stovi tilto stulpai. Jis ir įkalė stulpan tą pinigą.

Nuo to daugiau tas pinigasis pas jį negrižo.

PRIKALTAS PINIGAS

Stonys buvo kalvis ir didelis medžiotojas. Jis buvo prisirinkęs visokių burtų. Rusų laikais, jei jis kam dvidešimt sidabrinių kapeikų duodavo, tai rytą tas žmogus tų kapeikų nerasdavo. O jis tą dvidešimt kapeikų dalydavo už menkiausią dalyką.

Kartą jis su tokiu medžiotoju susiėjo medžioti. To medžiotojo pavardė buvo Brožaitis. Jis ir tam Brožaičiui daug kartų duodavo nupirkti degtinei tas kapeikas. Tas Brožaitis ir už savo pinigus nusipirkdavo daug degtinės butelių ir pardavinėdavo tam Stoniui po dvidešimt kapeikų. Brožaitis pastebėjo, kad Stonys jam užmoka dvidešimt kapeikų, bet tas pinigas vis nuo jo prapuola. Tas Brožaitis taip pat buvo didelis kalvis ir burtininkas. Jis to sidabrinio pinigą pakrašty išgrėžė skylę ir prikėlė kalvėj prie šulo. Tai tas pinigas, valandą pabuvęs ramiai, paskui imdavo suktis ant tos vinies. Taip tas pinigas dūko tris dienas. Paskui sustojo.

Po kurio laiko Brožaitis susiėjo su Stoniu. Stonys Brožaičiui sako:

– Geriau, kad būtum smarkiausiai man kailį išpėręs! Visą amžių tas pinigas man tarnavo, o per tave

liko nuo manęs atskirtas. Rūstausiu ant tavęs tol,
kol mirsiu!

IŠVESTI PINIGAI

Kaimynas Ungurys ketvirtadienį gavo iš Amerikos tūkstantį rublių. Ėjo jis pro smuklę. Užėjo, išgėrė buteliuką ir, neturėdamas smulkesnių, davė rublį smuklininkui už degtinę, o smuklininkas jam gražos atidavė aštuoniasdešimt kapeikų. Mat buteliukas kainavo dvidešimt kapeikų.

Parėjo kaimynas namo, norėjo pasirodyti pinigų pačiai. Išsiėmė piniginę, žiūri – piniginė tuščia, o pinigų nė kapeikos nėra. Neradęs pinigų, pasikvietė daugiau kaimynų ir nuėjo pas smuklininką, iškratė ir rado pas jį devynis šimtus devyniasdešimt devynis rublius ir aštuoniasdešimt kapeikų. Jie smuklininkui padarė savo teismą – primušė jį. Tada smuklininkas prisipažino, kad jis nevogė pinigų, bet kad jis turi užburtų aštuoniasdešimt kapeikų, kurias atidavė kaip gražą – tos 80 kapeikų ir atvedė jam 999 rublius.

Užburti pinigai yra gyvi, jie patys iš vienos piniginės gali pereiti kiton, iš vienos kišenės – kiton.

Ne tik jie patys sugrižta pas burtininką, bet jie dar nusiveda ir visus kitus pinigus, esančius su jais pinigineje.

MARO DEIVĖS. GILTINĖ

MARO DEIVĖS

Maro laike vaikščiojusios po kaimą trys jaunos dailios mergos, gražiai baltai apsirengusios ilgais drabužiais ir, saulei nusileidus, vaikščiodamos iš namų į namus, nežinia, ar vandeniui, ar kuo, lašinusios viską. Užėjusios į namus, jos klausdavusios: „Ar yra kas namie?“, nes visi nuo jų slapstėsi. Jei kas atsišaukdavo, jos sakydavo: „Kas gyvas, tas teg ir bus gyvas.“ O jei kursai neatsiliepdavo, tai jos vėl sakydavo: „Kaip niekas neatsišaukia, tegul ir niekad neatsišauks.“ Ir jie išmirdavo.

Į Ožkabalius, sako, maro deivė atkeliavo karietoj su šešetu juodžių. Ji, sako, buvus puikiai juodai apsi-taisius ir važinėjus nuo namo iki namo. Žmonės išsi-gandę bėgo į galisodes, varyklas, kasė sau duobes ir įlindę rūkinosi visokiomis žolėmis. Kiti girioje slaps-tėsi. Bet kas davė! Visur ji užlenda, viską aplanko ir randa – ir čion ji užsuko. Vieniems liepia eiti namon ir užkasti numirėlius, kitus kankina.

Viename name, tik nežinau kuriam, prieš tai dar visi apsirūkino ir nesibaugino josios. Bet kur tau! Atvažiavo į kiemą ir siunčia savo vežėją, kad nuneštų pas šulinį pantį. Rytojaus dieną marti nuėjo vandens, ir nutrūko pasaitas. Ji dar, radus pantį, užsirišo ir parsinešė namon. Ne po ilgam visi tą namų gyvenotojai iškrito.

Visame kaime liko tik trys broliai Baliūnai. Pamatę jie deivę, važiuojančią per kaimą, išbėgo ant kelio su buožėmis ir pradėjo karietą kulti, norėdami ją užmušti. Bet ji, iškišus galvą, sako:

- Liko viens, liko! - ir mostelėjo ranka: štai viens - jau ir guli brolis.

Bet nuo šio laiko, ar išsigandus, ar ką, ir dingo ji.

Maro metu, sako, išlikdavę tik tie, kurie nuolat sėdėję pas sukurtą iš visokių žolių, patrakų ugnį ir rūkinęsi dūmais.

CHOLERA KARIETOJ

Senovėj buvo cholera. Būdavo, sako, važinėja ponia, apsitaisius juodais drabužiais, ketvertu juodų arklių per naktis ir pliauškina botagu. Atvažiavus į kaimą, sustoja ir eina per visus ūkininkus;

priėjus prie lango, pabarškina ir klausia: „Ar miegate?“ Jeigu iš gulinčių atsiliepdavo nors vienas, kad „nemiegam“, tai tų namų visi žmonės likdavo gyvi, bet jei žmonės miegojo ir neatsiliepė, tai rytojaus dieną visus rasdavo negyvus. Cholera, atsitraukdama nuo lango, atsiliepdavus: „Kad miegate, tai ir miegokite.“ Žmonės, norėdami apsisaugoti nuo choleros, budėdavo naktį kiekvienuose namuose po vieną ir, užklausus cholera, atsakydavo, kad „nemiegame“. Kiti kūreno per naktis gale kaimo ugnį, statė kryžius, kad sulaikytų cholera važiuojant į kaimą, bet nieko negelbėjo.

Vieną kartą į Daukšių kaimą atėjo koks kareivis ir davė šokią patarimą: viena diena suverpti, apmesti, suverti ir išausti audeklą, paskui, nunešus į kaimo galą, užtiesti, o tada cholera jokiu būdu negalėsianti įvažiuoti į kaimą. Kadangi šokią darbą vienas žmogus negali atlikti, tai Daukšių kaimo susirinko visi vyrai ir moterys, dirbo per dvi dieni ir išaudė du tokiu audeklu; paskui nunešę užtiesė ant abiejų kaimo galų, ir tik taip Daukšių kaimas išlikęs gyvas; cholera ten negalėjus įvažiuoti, ir žmonės visi galėjo miegoti be baimės.

PAVIETRĖ

Pavietrė seniau po pasaulį važinėdavo kaip kokia ponia. Važiuodavo karietoj, pakinkytoj pora arklių. Pati užsidėjus skrybėlę su raudonu kutu. Kur kaiman įvažiuoja, tai botagu pliaukšt, apsigrėžia – ir išvažiuoja. Tai tam kaime žmonės maru ir išmiršta.

Kartą ji užsakė suruošt jai vaišes. Tai žmonės ant lango pastatė dubenėlį šlapimo. Kai ji atėjo į vaišes ir rado pastatytą dubenėlį, sako:

– Supratot, ką man paruošt!

Išėjo po vaišių ir nieko daugiau žmonėm nedarė.

Jei kaimą apartum aplink vaga arkliu ir jaučiu iš dvynių, tai tam kaime žmonės pavietre nemirtų. O kai ji kaiman įvažiuoja, tai kad ją patiktų ir išplūstų žmogus iš dvynių, tai tam kaime irgi niekas nuo pavietrės nemirtų.

PAVIETRĖ IR MALĖJAS

Pavietrė žmogui nosį su pirštais suspausdavus ir nuo to turėdavęs mirti. Vienas kažkoks žmogus malės. O kai mala, tai nosį krutina. Ji graibius grai-

bius nutverti už nosies, bet per krutėjimą negalėjus sugriebti. Tas žmogus ir išlikęs gyvas.

GILTINĖS LIEŽUVIS

Seniai, labai seniai, yra pasakojama, žmonės buvo pradėję baisiai mirti. Vienas senukas, matėsis netrukus mirsiąs, pasišaukė prie savo lovos vaikus, giminaičius ir kaimynus. Ketinąs jiems kažką pasakyti. Kad visi buvo susirinkę, jis tarė aplink stovintiems:

- Broliai, jaučiu, jog man reikės skirtis nuo jūsų. Numanau, pagal savo sopulius, jog giltinė nesierzindama lyžtelėjo liežuviu: jos nuodai spaudžia man širdį. Aš esmi senas, užtatai nenirštu ant jos, bet kad jinai nugalabijo mano sūnus, galabija kaimynus, giminaičius ir jaunus žmones, grūsdama juos iš šio pasaulio, tai aš jai negaliu dovanoti...

Jis nutraukė savo kalbą ir, ilgai pagalvojęs, tarė:

- Kai aš numirsiu, padėkite prie manęs avikirpes žirkles čia prie šono, - ir parodė ranka.

- Ką dirbsi su žirklem? - klausė stovintieji.

- Žinosite.

- Kaipgi? Ar ateisi pas mus ir pasakysi, ką padaręs?

- Suprasite! - atsakė.

- Kaipgi suprasime, jei dabar nepasakysi?

Tai vėl, kurį laiką galvojęs, tarė aplinkui stovintiems:

- Taigi prašau jūsų, padėkite prie manęs žirkles: kai ateis giltinė prie manęs pasistiprinti – savo liežuvį su nuodais prikiš arti, aš pakreipsiu žirkles ir nukirpsiu jai liežuvį su nuodais.

Taip ir padarė.

Mirus senukui, mirtis pasiliovė, ir žmonės persotojo labai mirti.

MIRTIS IR PRIEŽASTIS

Dvi mergos gulėjo kluone ant šieno. Viena jau miegojo, o kita ne. Ta, kur nemiega, girdi, kad kas apie kluoną vaikšto ir sako:

- Mirtis yra, nėra priežasties.

Taip sako kiek kartų, tačiau ji, nors ir girdi, nieko nebijo. Vis dėlto ėmus pribudino savo draugę. Draugė irgi girdi. Jai pasibaisėjo, ir ji sako:

- Eikim pažiūrėkim, kas ten apie sienas vaikšto.

Ji nuo šieno lipo, paslydo. Kur ten šakės stačios stovėjo, ir nupuolė ant šakių. Va ir priežastis, ir mirtis.

NUMIRĖLIAI

NUMIRĖLIŲ IMTYNĖS

Kartą vienas žmogus, eidamas namo, išgirdo skambinant varpus. Jam atėjo į galvą mintis, kad jau vienas kas nors atsiskyrė iš šio pasaulio. „Bet juk žmonių yra daug ir jie kiekvieną sekundę po vieną miršta“, – mąstė žmogus.

- Na, gerai! – sušuko jis, – jei kas dabar tą minutę mirė savo mirtim, tam amžiną atilsį, o kas ne savo – tegul pats sau žinosi.

Jam bekeliaujant, ėmė temti. Netoli kelio pamatė krūmus ir iš jų atlinguojančią baidyklę, kuri ėmė jį vytis. Mat ten buvo pakaruoklis, pasikoręs tą pačią minutę, kada jis sakė: „Kas ne savo mirtimi mirė, tegu pats sau žinos.“ Pakaruoklis pateko į pragarą ir užtai supyko. Taip pat tą pačią valandėlę mirė vienas, kuris pateko į dangų. Kai baidyklė ėmė vytis, žmogus ėmė taip smarkiai bėgti ir nepamatė, kai pribėgo trobelę, kurioje girdėjosi giedant ir žibėjo žvakė. Uždusęs įbėgo į vidų ir atsisėdo. Žmonės

nutilo ir užmigo. Jis liko vienas gyvasis tarp mirusiųjų. Staiga numirėlis sujudėjo, atsisėdo ir tarė:

- Nuauk man batus!

Žmogus paklusniai nuavė. Numirėlis atsistojo ir išėjo. Kai išėjo, pasigirdo didelis triukšmas, lyg kas eitų ristynių.

Pagaliau numirėlis įėjo, visas sudraskytas, purvinas, ir tarė:

- Apauk man batus. Aš tave išgelbėjau už tai, kad tu pasakei tą valandą už mane amžiną atilsį, ir aš patekau į dangų.

Žmogelis drebedamas užmovė numirėliui batus, ir šis vėl atsigulė kaip gulėjęs. Žmonės atbudo ir vėl ėmė giedoti. Tada žmogus ir klausia:

- Kodėl jūs miegojot? Jūs nežinot, kad yra kitas numirėlis, už durų, ir šis numirėlis išgelbėjo man gyvybę.

Žmonės nusijuokė ir tarė:

- Kas, ar tu girtas, kad sakai, jog mes miegojome? Argi tu nematai, kad mes giedame?

Pagaliau pamatė, jog numirėlio rūbai sudraskyti, ir tik tada patikėjo. Išaušus rytui, rado kieme sudraskytą kažin kieno lavoną.

Taigi žmogus turi visada skaitytis su piktu žodžiu, nes kartais gali jam blogai atsiliepti.

MIRŠTANČIOJO DRAUGAI

Sako, seniau kaime namai stovėjo vienoje gatvės pusėje, o tvartai, klojimas – kitoje. Syki rudenį viena šeimininkėėjo iš tvarto. Buvo vėlyvas ruduo, lapai nukritę. Mato, ateina būrys žmonių. Visi tyli, nesikalba. Ji palaukė praeinant, tačiau nei lapų čežėjimo, nei jokio garso neišgirdo. Visi nuėjo į kaimyną. Ten buvo jau silpnas senelis. Šeimininkei šiurpas tik perėjo, bet grįžo į gryčią. Ogi atbėga kaimynė merga suolų skolintis laidotuvėms. Sako:

– Neseniai mirė senelis.

O ten numirėliai atėjo pasitikti savo draugą ir pasiimti su savim. Užtai taip be garso ir šlamesioėjo.

MAŽYLĖLĖS JŪS MANO

Vieną sykį sirgo sena moteriškė, bet dar niekas netikėjo, kad ji mirs. Piemuo patvartėje kapojo virbus. Mergikė išėjo įsinešti. Jiems ten bestovint, šuniukas ėmė lodamas, pakaukdamas kabinėtis ant tvartų sienos. Vaikai nusigandę subėgo į vidų. Šuniukas paskui lodamas, kaip žmogų lydėdamas,

prilojo prie pat lango. Žiūri – troboje ligonis bemirštas. Moterys girdėjo, kaip ji mirdama šnibždėjo:

– Mažylėlės jūs mano...

O ji turėjusi daug išmirusių vaikų, tai jų dvaseles šuniukas atlojo prie mirstančios motinos.

SUKVIESTOS DVASIOS

Kitą kartą girdėjau Galbrasčiuose, Ragainės pavieta, pasakojant apie tokį žmogų, kuris dvasias sukviest galėjęs. Tas vis sakęs:

– Dvasias sušaukti ne taip sunku, bet kas jų nemoka nuo savęs atstatyti, tas prapuolęs.

Kartą jis ėmėsis su savim draugą ir išėję ant kapių dvasias sušvilpti. Tos ir susiradusios vis pulkais, kad abiem baugu buvę. Juodu turėję bėgti kaip drūtu namo. Dvasios juodu vijosi iki jų kiemo. Pro vartus įbėgęs, tas žiniūnas greitai kirvį tik šmakšt į vartų stulpą įkirtęs. O savo draugui pasakęs:

– Jei nebūčiau žinojęs, kaip dvasias atstatyt ir nuo kiemo atlaikyt, tai dabar mudviem būtų bėda!..

Tas žiniūnas, man rodos, bus Radžiuvaitis iš Karčiauninkų.

NUVARGINTA SIELA

Kartą ėjo du draugai. Beeidami pavargo ir atsėdo ant kelmo pailsėti. Vienas besilsėdamas ėmė ir užmigo. Užmigus iš jo burnos išlėkė paukštytė. Palakstė palakstė po medžius, atlėkė ir vėl įlindo jam į burną. Pabuvo kiek ir vėl išlindo. Palakstė palakstė ir vėl įlindo atgal. Jai taip belakiojant iš burnos ir vėl į burną, pamatė ją antrasis draugas. Kai paukštytė palaksčiusi norėjo vėl įlįsti į burną, draugas uždengė ją savo ranka, ir paukštytė nuskrido atgal. Kiek pabuvusi paukštytė vėl atlėkė, bet žmogus vėl uždengė draugo burną. Paukštytė nulėkė atgal ir greitai nebeatškrido. Kai atškrido, žmogus vėl neleido į draugo burną. Nuskrido ir nebeatlekia, ir nebeatlekia. Žmogus jau pradėjo laukti, bet paukštytės vis nėra. Pamatė, kad jo draugas jau ėmė balti. Susirūpino, ką daryti. Galų gale atlėkė paukštytė, bet pamažu pamažu. Žmogus nebeuždengė draugo burnos ir įleido ją į burną. Kai tik įleido, žmogus vėl paraudonavo, atsigavo ir atbudo. Atbudęs sako draugui:

- Kad laksčiau, tai laksčiau po medžius ir šakas. Tai buvo žmogaus siela, išskridusi palakstyti.

BITELĖ IŠ BURNOS

Vieną kartą išėjo pasivaikščioti dvi mergos. Buvo vasaros diena. Viena labai norėjo miego ir sako savo draugei:

- Aš atsigulsiu, o tu pasėdėk šalia manęs.

Ji atsigulė palei krūmą, o jos draugė atsisėdo šalia jos. Ir užmigo.

Paskui ta, kuri sėdėjo, pamatė, kad iš miegančiosios lūpų išlėkė bitelė. Ir ta bitelė nulėkė toliau prie kelio. O šalia to kelio buvo gluosnis išpurtes. Ta bitelė įlindo į tą gluosnį. Pabuvus vėl išlėkė. O ta, kuri sėdėjo, sekė vis tą bitelę ir matė, kad ta bitelė sugrižo atgalio į burną. Ta tuojau pabudo ir pasakojo savo draugei:

- Ar žinai, ką aš sapnavau? Kad buvau nuėjus į šitą išpuvusį medį, tenai pamačiau odinę terbą su pinigais. Tai eiva pažiūrėti.

O tai, kuri sėdėjo, sako:

- Nei tu tikėk į burtus, nei nieko, - ir nuramino. - Eiva namo.

Paskui, kai parėjo, tai ta, kuri sėdėjo, nuėjo viena ir rado pinigų terbą.

BALSAS IŠ EŽERO

Gyveno Valeniškių kaime Dilijonas. Turėjo jis tris vaikus ir žmoną. Vaikai dar buvo nedideli, vyriausias dešimties metų, o jauniausias penktų. Tas Dilijonas labai gražiai sugyveno su savo žmona. Vieną vasarą ima ir suserga jo žmona ir už kiek laiko miršta. Lieka trys našlaičiai ir Dilijonas.

Palaidojus žmoną, labai Dilijonui buvo neramu: čia gaila žmonos, čia mažyčiai vaikučiai likę našlaičiais, bet nieko nepadarysi, dirbt vis tiek reikia. Vieną gražią birželio dieną, kada reikia pūdymus arti, pasikinkė Dilijonas arklį ir netoli ežero išėjo arti pūdymo. Visą dieną arė, ir nieko neatsitiko. Vakare, saulei nusileidus, jau norėjo eit namo, tik žiūri – atbėga nuo kalnelio du jaunesni jo vaikučiai. Tėvas sustojo ir laukia. Štai tik koks balsas pasigirdo vandenyje:

– Laikas, laikas – ir dar nėra!

Vaikučiai nuo kranto bėga prie vandens ir sako:

– Mus mama šaukia!

Ir vienas po kito nuo kranto šoko į vandenį.

Tėvas, matydamas, kad vaikai šoka į vandenį, skubiai lekia prie vaikučių, bet, kol pribėgo, tai tik koks vėjas sužžė, ir vaikučiai dingo. Tėvas pakėlė

riksmą ir sukėlė visą Valeniškių kaimą ant kojų. Sulėkė kaimynai, atsinešė tinklus. Visaip bandė ir nesurado, atrodo, kaip kokia ežero pabaisa būtų tuos vaikučius prarijusi. Už kiek laiko buvo atvažiavę žūkliai su dideliais tinklais, ir tie niekur nieko nerado.

SUDEGINTAS NUMIRĖLIS

Tėvas mirdamas pasakė sūnui:

- Man mirštant, pažiūrėk pro kamanas. Jei man bus blogai, tai nedaryk taip, kaip aš dariau.

Kai tėvas ėmė mirt, sūnus užlipo ant krosnies ir žiūrėjo pro kamanas. Pamatė, kad prisistatė velniai. Jie nuėmė odą, kūną išsinešė. Į odą įlindo vienas velnias ir būna.

Sūnus pašarvojo numirėlį, pakvietė žmones. Pas-kui prinešė malkų, užkūrė krosnį, labai prikūreno. Atsinešė grandinę, virvių ir kaip įmanydamas pradėjo raišioti numirėlį.

Žmonės pyko ir barė, kad jis savo tėvą taip niekina. Bet sūnus dirbo savo. Suraišiojo, paėmęs įmetė į krosnį ir uždegė. Kai tik oda sudegė, velnias kad lėkė ir krosnį išgriovė!

Tada visi suprato, kas to numirėlio viduj buvo.
Jei sūnus būtų numirėlio nesudeginęs, tai jis būtų
vaikščiojęs ir nedavęs žmonėms ramybės.

SENELĖ PRIE LANGO

Vieni tėvai turėjo sūnų ir mergytę. Pas juos gyveno taip pat sena senelė. Tas sūnus buvo labai geras ir tėvams, ir senelei. Senelė sakydavo:

- Žinai, vaikeli, kai mirsiu, aš ateisiu pažiūrėt, ar tu visada toks geras būsi.

Po kiek laiko senelė mirė.

Buvo žiemos laikas. Žmonės, kad būtų šilčiau, užsidarydavo langines. Tų namų langinėse buvo išpjautos širdys. Mergytė išėjo pas savo draugę vakare. Švietė mėnuo. Ėjo ir sutiko tą senelę. Nieko nei ji, nei ta nesakė, prasilenkė ir eina toliau.

Mergytė pažino senelę. Jai parūpo pažiūrėt, kur ji eina. Senelė priėjo prie lango, užsidengė rankom galvą ir ėmė žiūrėt pro išpjautą širdį į vidų. Žiūrėjo žiūrėjo ir pranyko.

Tas berniukas buvo viduj. Rytą mergytė jį klausė:

- Ar matei, kaip į tave žiūrėjo senelė?
- Ne, nemačiau, - atsakė berniukas.

PRANCŪŽŲ KARIUOMENĖ

Netoli Antazavės miestelio yra prancūžų kapai. Dabar pievos tenai. Du vyrai ėjo ieškoti naktį arklių ir matė tomis pievomis jojančią kariuomenę. Niekad nematę prancūžų, tiksliai nupasakojo jų išvaizdą, aprangą – antpečiai, kutai, špagos.

– Tokia šviesa ten pasirodė apie kariuomenę, kai jodinėjo, – kalbėjo parėję namo vyrai.

Vienas iš tų vyrų buvo Ciprijonas Girčys.

NAKVYNĖ NUMIRĖLIO GRYTELĖJ

Žmogus girtas naktį ėjo ir sutiko savo kaimyną, kurį vakar palaidojo.

– Kas tu toks? – klausia žmogus.

– Tavo kaimynas.

– Juk mes tave vakar palaidojom, – nenori tikėti girtuoklis.

Numirėlis paėmė jį už rankos ir sako:

– Einam į mano grytelę.

Parsivedė numirėlis tą žmogų ir sako:

– Nusivilk paltą, pasikabink, o pats lipk ant krosnies.

Žmogus nusivilko, pakabino paltą ir užlipo, o numirėlis nuėjo už krosnies.

Taip šalta, taip šalta paliko žmogui. Nė kur dėtis.

Rytą pabunda – guli ant žemės, o paltas pakabinatas ant alksnio.

ŽEMĖS DREBĖJIMAS

Miręs tėvas ateidinėdavo visą pavasarį. Jis buvo palikęs dešimt vaikų. Vyriausiam buvo penkiolika metų. Jis ateidinėjo į kluoną ir mokė tą vaiką, kur ką sėt, ką veikt. Atėjo paskutinę dieną, kai įsėjo, ir klausia:

– Pabaigai, vaikuti?

– Pabaigiau, tėveli.

Tada tėvas mokino jį visam gyvenimui: liepė neskriaust brolių, seserų. Sūnus kiekvieną dieną lydi tėvą į kapus. Palydėjo ir dabar. Tėvas liepęs grįžus neverkt ir nekelt motinos, nes bus žemės drebėjimas.

Vaikas pradėjęs verkt ir papasakojo viską motinai. Namie pasidarė kaip šermenys.

Naktį tėvas prisisapnavo, priekaištavo, kam verkė, sako:

- Jūsų name buvo žemės drebėjimas.
Daugiau niekad neatėjo.

VOVERYTĖ

Mirė mano vyras. Po laidotuvių marti nešė nuo stalo indus. Jai benešant, pasirodė tas numirėlis ir sako:

- Aš padėsiu tau nurinkt, tik atiduok man trupinius.

Marti sako:

- Neimk trupinių, aš duosiu daug maisto.

Tada jis sako:

- Man nereikia daug, aš esu voverytė - nedaug valgau.

Surinko jis trupinius ir išėjo.

ATGAILA KROSNY

Vienoj vietoj gyveno vedęs sūnus ir jo mama. Buvo anyta ir marti. Ir mirė anyta. Naktį ji sapnuojasi marčiai ir sako:

- Man paskirta atgaila - būt jūsų krosny trejus metus. Tai būk tokia gera ir nekūrenk krosnies.

Gal ji prašė marčią, kad niekam nesakytų, nes marti net ir savo vyrui nesakė.

Na, marti ir klauso. Krosnies nekūrena, bet vis verda ant prižedos. Net ir duoną kepdavo ant prižedos. Kokia ten duona, ant prižedos kepta, - žalia. Vyras barasi, net ir kumšteli kada. Marti vis kenčia - nieko nesako. Pasibaigė treji metai. Tai mama marčiai sapne padėkojo, kad jai daug padėjo. Tada ji pasakė savo vyrui, kodėl virė ant prižedos. Vyras toks geras liko. Jam buvo nesmagu, kad ji gerai darė dėl jo mamos, o šis ją bardavo.

KENČIANTYS BROLIAI

Seniokas toks buvo, jis ganydavo arklius. Bet toks drąsus buvo! Būdavo, ganydamas dvaro arklius, nueina ant kapų, atsisėda po kryžium ir rūko.

Kartą jis šitaip sėdi po kryžium ir rūko. Tik pradėjo vienas kapas krutėt krutėt, ir kelias iš to kapo numirėlis. Pasikėlė jaunuolis ir sako:

- Kad nebijai, tai ir nebijok! Aš ir mano brolis čia gulim. Mes abu kenčiam dideles kančias už tai,

kad daug svetimo turto prisigriebėm. Tas turtas čia, po kryžium, užkastas. Tu ateik čia kitą naktį. Iš to kapo, – parodė iš kurio, – pasikels mano brolis. Jis dantyse turės raktus. Paimsi iš jo raktus, atkasi tą turtą prie kryžiaus – ten bus didelė skrynia. Skrynią atrakinsi tais raktais. Tik visą turtą išdalyk neturtingiems. Nieko sau nepaimk! Kai šitaip padarysi, tai mes tau gerai užmokėsim.

Tas numirėlis vėl atsigulė, o seniokas parėjo namo.

Kitą naktį jis atėjo ant kapų, kaip buvo sakyta. Kai tik pradėjo tas kapas krutėt, pasikėlė numirėlis ir turi dantyse raktus. Seniokas bijo prieit paimt raktą. Numirėlis ir iš karsto išlipo. Tada seniokas bėgt. Numirėlis jį veja ir rėkia:

– Palauk! Paimk raktus! Palauk! Paimk raktus!

Jis bėgdamas turi raktus dantyse. Bet seniokas bijojo atsigrižt – bėgo ir nubėgo.

MIRUSIO PONO PRAŠYMAS

Mano mama pasakojo. Ji dar jauna buvusi, na, ir žinai, čia arklius ganė. Ir jie beganydami susilažino. Sako:

– Ten, Velniadaubėj, negali arklių ganyti – baido.

- Na, tai dabar, - sako.

Ir susilažino.

Ir išeina ganyti. Gano tuos arklius ir sėdi ant kelmo prie kelio. Vieškelio dar nebuvo. Ir mato, kad nuo Karklėnų atvažiuoja karieta, vežėjas sėdi - baisu matyti!

- Tprū!

Ir sustojo, kai atvažiavo prie jo.

- Kieno, - sako, - ganai tuos arklius?

- Bytauto?

- Ar Felikso?

- Taip.

- Tai, - sako, - pasakyk rytmetį, kai pareisi, kad jis nebeteistų ir nebebaustų žmonių taip, kaip aš baudžiau. Aš esu jo tėvas. Ir aš, - sako, - žmones plakiau, kankinau.

Atskleidė jis savo palatą - sako, vienoj ugny.

Tas vaikinys didžiai persigando, parėjo, dvi dienas pasirgo ir mirė.

BALTI VYRAI

Kartą vienas žmogus atsigulė daržinėje. Po sunkios darbo dienos greitai užmigo. Viename daržinės gale buvo šienas, o kitame ratai, vežimas.

Vidurnaktį žmogų prikėlė triukšmas. Pramerkęs akis, pamatė, kad baltai apsilikę du vyrai vienas kitam mėto vežimus. Ir vis eina arčiau prie jo. Priartėję vėl ėmė tolti į kitą daržinės galą.

Taip jie pravaikščiojo iki pat ryto.

Kai išaušo, atėjo namų šeimininkas ir paklausė, ar niekas nesivaideno.

- Čia, - sako, - yra pasikorę du vyrai.

SUKAUSTYTI KALINIAI

Viename name niekaip šeimininkai negalėdavo nakvoti. Dieną gyvena, o naktį eina kitur. Mat, kai tik sutemsta, tai pradeda vaidentis.

Vieną kartą pas juos užėjo kareivis ir prašo nakvynės. Šeimininkai sako:

- Mes su mielu noru priimtumėme, bet kad ir patys kitur einame nakvoti. Kai tik sutemsta, čia pradeda vaidentis.

- Vis kaip nors pernaktvosiu.

Užsidegė jis šviesą, pasidėjo prieš save veidrodį, pasiėmė knygą ir skaito. Kai tik visiškai sutemo, kažkas pradėjo kampe už jo nugaros žvangėti. Pažvelgė į veidrodį ir mato: iš kampo kaliniai kyla. Vienas su

kitu grandinėmis sukaustyti. Iškyla iš kampo, per-eina kambarį ir kitame kampe prapuola. O jiems einant, grandinės žvanga.

Rytą atplėšė grindis ir tenai rado užmūrytus kalinius. Mat ten kadaise kalėjimas buvo.

Kalinius palaidojo. Nuo to laiko daugiau nesivaideno.

POROS IŠ KOPLYČIOS

Už Norių kaimo, laukuose, buvo sena koplyčia. Ta koplyčia stovėjo ant kalnelio. Ji buvo mūrinė su išdaužytais langais. Toje koplyčioje buvo baronų Arinių karstai. Dar mano senelis atsimena, kad ant tų karstų buvo sudėta tai virvės, tai šautuvas, tai kalavijas. Nė vienas Arinių nemirė savo mirtimi. Visi žudydavosi. Kas kokia mirtimi mirdavo, tokie buvo ir ženklai ant karsto. Kas pasikorė – virvės padėtos, kas nusišovė – šautuvas. Koplyčia buvo apaugusi tankiais alksniais, o už tų alksnių buvo pelkėta vieta, pilna ančių. Aplink buvo labai nejauku net dienos metu.

Kartą mano senelis išėjo medžioti su Jakimavičium. Buvo šventa diena ir labai tylu. Senelis turėjo didelį šunį. Tas šuo vis urzgia ir urzgia, o aplinkui

nieko nematyti. Tik staiga žiūri: išeina iš koplyčios pora. Vyriškis apsivilkęs juodai, o panelė kad jau gražiai apsitaibusi, kad jau laiba, kad jau šypsos! Ir nuėjo, nuslinko į krūmus. Po tos poros vėl pora, vėl pora ir vėl. Kad pradėjo eiti, kad pradėjo eiti be galo! Visi ponai gražūs, brangiai apsitaisę ir vis dingsta krūmuose. Senelis išžiūri – ogi poros eidamos nesiekia žemės.

Pasiėmė šautuvus, pašaukė šunį, kad bėgo nuo tos vietos, ir daugiau niekad os tenai nebeidavo medžioti.

TOKS GYVENIMAS

Eina vyras per pakaruoklių, nekrikštų kapus, ir jį kažkas susistabdo, paklausia:

- Kur eini?

Žmogus buvo nebailus, pasakė, ten ir ten.

Ir dar paklausė:

- O tu kas per vienas? Ką čia veiki, ką dirbi ir kur gyveni?

- Mes čia taip gyvenam. Lakstom pavietrėm, tai sūkurį sukeliame, tai medžius su šaknimis išverčiam ar stogus nuplėšiam, - atsakė dvasia iš negerų kapų.

BATAI NUMIRĖLIUI

Vienas siuvėjas pasakojo, kad kažin kur pas stambų ūkininką gyveno su šeima batsiuvys-daržininkas. Vėlai rudenį mirė ūkininkas. Palaidojo, apverkė giminės ir kaimynai. Būdamas gyvas, ūkininkas padavė daržininkui pasiūti batus, kurių jam gyvam nesuspėjo baigti. Daržininkas, palaidojęs ūkininką, po vakarienės siuvo batus. Vėlai naktį kažin kas pabeldė į duris. Batsiuvys manė, gal kas ateina iš kaimynų, išėjęs atstūmė duris ir į tamsią priemenę įsileido numirėlį. Numirėlis sako:

- Nebijok! Aš niekam blogo nedarysiu. Nekelk ir šeimos, kad neišsigąstų.

Batsiuvys įsivedė jį į pirkia. Numirėlis sako:

- Dabar šalta, gruodas su kojineėmis vaikščioti, bado kojas. Baik man batus siūti, aš palauksiu.

Darbo buvo nedaug, greit baigė, numirėlis apsiavė naujais batais, sumokėjo už darbą auksiną. Batsiuvys baisiai išsigando ir bijojo paklausti, kodėl jis iš numirusių prisikėlęs ir vaikščioja.

Nuo tos nakties pradėjo tam ūky naktimis belstis. Kartais šeima naktį matydavo vaikstant po kiemą ir po tvartus. Šeima ilgai negalėjo kentėti tokių baisių dalykų. Kaip kitur buvo girdėję, taip ir jie – atkasė

kapą, atidarė karstą. Šeimininkas gulėjo naujais batais apsiavęs. Galvą atkirto ir galų kojų padėjo, kad rankomis nepasiektų. Karstą užkalę užkasė. Numirėlis daugiau namo neparėjo.

NUMARINTI JAUNIEJI

Gyveno senas kavalierius. Jis labai mėgo šokius. Vienam kaime buvo vestuvės. Sulaukęs vakaro, tas kavalierius išėjo vestuvėsna. Vos tik išėjus, pradėjo lyti. Lyja ir lyja, jau jį visą perlijo. Jis ėjo pro kapines. Užėjo ant kapinių nuo lietaus. Tik mato, kad vienas kapas kruta, ir išsikėlė iš kapo karstas. Iš karsto išlipo vyras ir su vėju nežinia kur nulėkė. Kavalierius pasiėmė karsto pusę ir užsistatė nuo lietaus. Jau nustojo lyti, kai atšvilpė tas pats vyras. Jis prašo kavalierių karsto, bet šis neduoda, sakydamas:

- Kol nepasakysi, kur buvai ir ką ten veikei, tol neduosiu.

Numirėlis nenoromis pasisakė, kad buvo vestuvėse ir numarino jaunosius.

- Ar negalima jų atgydyt? - klausė kavalierius.

- Kodėl gi, jeigu atplėštum mano palos skverną ir parūkytum ant ugnies, jie atgytų.

- Tai duok man palos, jei neduosi, tai ir aš karsto neduosiu.

Mato numirėlis, kad jau tuoj bus ir dvylika nakties, o karsto vis neduoda. Ėmė ir atplėšė savo palos gabalą. Numirėlis pasiėmė karstą ir įlindo duobėn, o kavalierius, pasiėmęs palą, nuėjo vestuvėms. Tenai rado baisų reginį – abu jaunieji negyvi.

- Jeigu man atlyginsit, tai išgydysiu jaunuosius.

Visi prižadėjo atlyginti. Atplėšė jis palos, padėgino ant ugnies – ir jaunieji atgijo. Šį kavalierių suėmė, sakydami, jog jis buvo jaunuosius numarinęs. Šis pradėjo ginčytis, parodė palos gabalą ir papasakojo, kaip buvo. Nuėję ant kapų, atkasė duobę ir rado vyrą be palos. Pritaikius ir spalva tiko. Tada tą kavalierių gausiai apdovanojo, o jaunieji ilgai ir laimingai gyveno.

NUMIRĖLIAI PRIE LAUŽO

Vieną vakarą Namajuška iš pirties ėjo per skardį. Žiūri – vidury skardžio, netoli upelio, dega didelis ir labai ilgas laužas. Aplink jį susėdusi visa jo mirusi giminė: tėvas, motina, seneliai. Jie kažką verda ir valgo. Kiti lošia kortomis. Staiga vienas iš numiru-

sių pašaukė Namajušką. Tas paspartino žingsnį. Tie dar kartą pašaukė. Namajuška pradėjo bėgti. Tada vienas iš numirusių stvėrė kirvį ir vytis. Privijo ir stvėrė už kojos. Numovė batą ir toliau nebesivijo.

Namajuška parėjo namo ir atsigulė. Rytą atsikelia ir eina pažiūrėt savo bato. Ogi jis visas taip smulkiai sukaptas, kad net nesuskaitytum visų tų gabaliukų.

VĒLIŲ KELIAS

Kadaiše mūsų kaime senelis pasakojo tokį atsitikimą. Sakė, kad jam taip buvo.

Dar jaunas būdamas, jis išjojo naktigonėn. Ir ant tokio keliuko atsigulė miegoti. Jau pradėjus snausti, kažkas nutraukė sermėgą nuo galvos iki kaklo. Jis, nekreipdamas dėmesio, pasitaisė ir vėl pradėjo snausti. Vos tik tai pradėjus migti, kažkas ir vėl nutraukė jam tą sermėgą iki pusės. Jis pasikėlė, pažiūrėjo, kad nieko nėra. Pirmąkart manė, kad gal kas iš pažįstamų jį gąsdina. Pasitaisė, vėl galvą apdengė ir pradėjo snausti. Vos tik tai pradėjus migti, kažkas taip truktelėjo tą sermėgą, kad net porą metrų numetė nuo jo. Susikeikęs jis pasikėlė, paėmė sermėgą ir perėjo į kitą vietą. Užmigus prisi-

sapnavo, kad, žmogau, tu negulk ant kelio, kur visi vaikšto! Vadinasi, tais keliais vėlės naktimis vaikšto. Gyvam žmogui ten negalima gult.

LELIJOS

Vienas kaimo drąsuolis susivaržė su kitais, kad jis tamsią naktį nueis į kapus ir nuo kapo, kur žydėjo daug lelijų, parneš penkis žiedus.

Nuėjo ir prie kapo rado stovintį žmogų. Tas žmogus, nieko nepasakęs, brūkštelėjo ranka vaikinui per veidą. Vaikinas neišsigando, nes pamanė, kad ir tas atėjo lelijų pasiskint.

Parnešė penkis lelijų žiedus, bet, vos peržengus namų slenkstį, visi laukiantieji pastiro iš baimės. Vaikinas parėjo be vieno žando. Išsigandęs vėl nunešė visas lelijas ant to paties kapo ir prie kapo teberado stovintį tą patį žmogų. Padedant lelijų žiedus, žmogus vėl savo ranka brūkštelėjo jam per veidą.

Grižęs namo, vaikinas namiškius rado kiek apri-
musius – jis grįžo sveikas ir gražus, kaip kad pirmą kartą išėjo.

NUMIRĖLIS IR LINAI

Trys panos, Ona, Marytė ir Teresė, turėjo po kavalierių. Jie visiėjo vakarot. Buvo miręs kaimyno vaikas. Eidama Marytė pro kapus pasakė:

- Kelkis, Stanislovai, iš kapo, gana čia tau gulėti. Einam vakaroti!

- Tuoj ir aš ateisiu!

Nusigando Marytė ir sako:

- Argi gali būti, kad jis kalbėtų?

Nuėjo jie į vakaruškas, žiūri, kad ir jisai atėjo.

Viskas būtų gerai, bet kad ant jo užpakalio yra uodega, kojos kanopinės kaip arklio. Ir jis pradėjo Marytę imt šokti ir sako:

- Mane kvietei - dabar ir einam abudu.

Jinai išbėgo iš vakaruškų ir jaujon už linų užlindo.

Jis atėjo į jaują ir sako:

- Kas čionai dabar manęs neleidžia?

Linai atsakė:

- Mes! Kolei neišminsi mūsų, neišbruksi, tol mes tavęs neleisim į jaują!

Marytė sėdėjo už antros linų eilės. Pirmoji eilė atgriuvo. Tai dabar yra viena. Marytė antroj eilėj linų. Vaikas sako:

- Leisk, antroji eilė, mane prie Marytės!

Linų eilė atsakė:

- Kolei manęs neišminsi, neišbruksi, nesuverpsi
ir neišausi - neleisiu!

Tuo tarpu gaidys užgiedojo. Jisai uodega suplasnojo ir pasakė Marytei:

- Tavo laimė yra, ne mano!

Ir visa.

DU DRAUGAI

Buvo du draugai, seni bernai. Gražiai jie gyveno, nesivaidijo. Kur eidavo, vis abu. Kur tik vienas, ten ir antras.

Kartą vienas draugas pasimirė. Kitas liko vienas. Jam nesmagu, nepatogu kur eiti - vis vienas ir vienas. Jau ir nejaunas, turbūt reikia vesti. Negerai be draugo - nėra su kuo pasikalbėti. Nors žmona bus.

Na, ir tuokias. Nuvažiavo pas mergaitę, jau čia ir vestuvės, susituokė. Važiuoja jis į bažnyčią su broleliais, su pamergėm. Kaip tik važiuoja pro tas kapiņas, kur jo draugas palaidotas.

- Va, čia truputį sustokit. Aš, - sako, - užėisiu pas draugą, poterius sukalbėsiu.

Jis užėjo ir kaip tik rado savo draugą – stovi ant kapinių.

– O tai, – sako, – stovi, manęs lauki?

– Draugas jau turbūt tuokies?

– Tai jau, – sako, – tuokiuos.

– Tai še, imk nors vieną stikliuką vyno, išgersi nuo manęs.

Jis išgėrė. Paskui truputį pasikalbėjo. Ir antrą išgėrė. Davė jam trečią išgert. Ir trečią išgėrė. Porą žodžių pakalbėjo.

– Eisiu jau, nes jiems nusibos laukti.

Jis išėjo iš kapinių, eis prie savo nuotakos. Ateina – kad čia jau nėra. Vytis po pasku, bėgt, bėgt.

– Jau jie nuvažiavo, manęs nelaukė.

Bėgo bėgo, atbėgo į tą miestelį – viskas jau ne taip. Atbėgo į bažnyčią – ir čia viskas kitaip.

– Na kas čia tokio? Viskas persimainė!

Jis nuėjo pas kleboną. Sako:

– Ar čia buvo tokios ir tokios vestuvės?

Sako:

– Aš visai nei mačiau, nei girdėjau.

Atsivertė knygas, varto varto – kad jau praėjo trys šimtai metų, kai tos vestuvės buvo. Jis jau liko nevedęs. Nei brolių, nei giminės nebebuvo. Tuoj pasimirė ir nuėjo pas draugą.

Ir vėl ten abu draugavo. O tai būt buvę vienas vedęs, kitas ne.

MERGINA IŠ KOPLYČIOS

Vienas vaikiną vakaruškose susipažino su mergina. Visuomet ją šokindavo, o po šokių palydėdavo. Bet ta mergina neleisdavo lydėti namo. Sakydavo, kad tėvai draudžia. Tik iki kapų, pro kuriuos ėjo kelias.

Kartą vaikiną, ją palydėjęs, pasislėpė krūmeliuose – sergės, kur ji eis. Žiūri – priėjo prie kapų koplyčios ir dingo.

Po to jie vėl susitiko vakaruškose ir gėrė vyną. Jis tyčia užpylė vyno ant jos suknelės, kuri buvo balta. Ir pasidarė dėmė. Po šokių jis vėl palydėjo ją iki kapų.

Dieną vaikiną nuėjo pasiteirauti kapų sargo, kas ji tokia ir kur jos namai. Nupasakojo, kad ta mergina nesileidžia toliau palydėti, kad ji dingsta prie kapų koplyčios, kad apsitaisius balta suknele. Sargas sako:

– Tu pažiūrėk gerai! – tokia mergina yra koplyčioj palaidota.

Vaikinas nenorėjo tikėti. Sargas atrakino koplyčią ir parodė jos karstą. Žiūri – tikrai ta pati mergina, o ant baltos suknelės vyno dėmė.

Vaikinas persigando ir pasitraukė iš to krašto, kad neberekėtų su ja susitikti.

MOTINOS AŠAROS

Vienoje jaunoje šeimoje vis mergaitės gimdavo. Tėvam labai norėjos sūnaus. Po kiek metų gimė sūnelis. Tėvai labai džiaugėsi tuo sūneliu, mylavo jį, augino. Po pusantrų metų tas jų sūnelis mirė. Motina tiesiog ėjo iš proto – labai raudėjo, verkė. Palaidojo jį ilgais marškinėliais, kaip seniau buvo mada.

Ta motina vis ėjo į kapines, verkė ten, draskė rankomis smėlį. Net žemė pasidarydavo šlapia nuo jos ašarų.

Po kiek laiko motina su tėvu važiavo pro kapines. Buvo Vėlinių naktis. Jie prisiminė savo sūnelį ir paminėjo jo vardą. Tuo metu jie pamatė, kad iš kapinių į bažnyčią pradėjo eiti didžiulė žmonių minia. Visi buvo liūdni, nuleidę galvas, vienas į kitą nežiūrėjo ir nekalbėjo. Motina pradėjo dairytis savo sūne-

lio. Ir pamatė. Iššoko iš vežimo, norėjo pasivyti ir pataisyt jam marškinėlius, nes šie buvo labai ilgi ir painiojosi po kojom. Norėjo jį paimt, bet tas vaikelis nesustojo, nekalbėjo, ėjo su ta minia ir ėjo.

Motina verkdama parvažiavo namo, o naktį jai prisisapnavo, kad neverk, nes matei, koks aš esu visas šlapias. Man kapuose labai sunku, jeigu tu manęs taip verki ir raudoji.

SLOGUČIAI. KLYSTŽVAKĖS

PERŠAUTAS ŽIBURINIS

Mynė mynėjai jaujoj, ir pradėjo sakyti kažkas, iš lauko įėjęs, kad žiburinis eina. Vienas sakąs:

- Aš nebijau, man parodykit!

Išėjo su revolveriu, pykšt ir peršovė. Peršovė, ir nieko, vėl įėjo.

- Man ir niekas nieko! - sako. - Jūs bijot, kodėl aš nebijau? Tokio velnio šūdo, - sako, - bijoti!

Ir visi mina.

Na, gerai. Pareina namo, pavalgo ir sugula. Sako, sugulė visi mynėjai - į aslą padėjo šiaudų ir sugulė. O šeimininkė nieko nežino. Tas vyras jos, šeimininkas, džiovina jaujoj linus. Tie parėję miega. Sumigo, šeimininkė skuta bulves prieštiekiui virti. Ji pamato - pro visus langus praeina žiburinis. Pagalvojo žadinti, bet nepažadino. Įėjo ir skuta vėl bulves. Tik sugrižo tas žiburinis, tįst per langą ir pavirto į paną. Taip ranką užsidėjo ant akių ir eina per visus mynėjus žiūrėdama. Ir prie to. Priėjo prie to, kur šovė. Priėjo, abiem rankom taip dėliojo nuo galvos

lig koju. Vēl tīst per langā ir prapuolē. Ta šeiminkē ir iš krėslo išvirto.

Na, tai ji nualpusi guli, tie miega. Pareina šeiminkas, žibintu nešinas, žiūrėti, kodėl neateina minti. Parėjo žadinti mynėjus. Parėjo – tie tebe miega, niekas nežadino. Žiūri, kad prieštekis dar nevirtas tebėra. Įeina į virtuvę – ta jo žmona tebėra nualpusi, asloj guli.

Visi mynėjai sušoko, nieko nežino. Sušoko, trina ją, atitrynė. O tas negyvas guli, kur šovė.

O kam ėjo šauti, kas kaltas?

IMTYNĖS SU SLOGUČIU

Mano mamos buvo du broliai: Domininkas ir Nastaziukas. Kartą Domininkas atsigulė savo kluone ant šieno. Ir kai pradėjo migti, girdi, kad kluonan kažkas atėjo. Jis sako:

– Nastaziok, ar tu?

Niekas nieko neatsakė. Tai jis vėl nurimo, bet, kai norėjo užmigti, tai jį kažkas užgulė – primygo. Tai šis jį nuo savęs nustūmė ir primygo. Tas kaipmat iš po jo išsmuko ir vėl ant jo. Toks kaip žmogus, bet kažkoks slidus.

Ir taip ilgai grūmėsi. Niekaip jis negali užveikt, bet ir šis neatstoja. O atstodamas savo ranka jam per veidą pabraukė. Jis tuo tarpu šiam į pirštą įkando. Kai kando, tai net kriaukštelėjo, bet nei suvaitojo, nei ką sakė. Ranka per veidą pabraukęs, nuo jo atstojo. Tada dėdė Domininkas įėjo pirkion. Pirkion įėjo ir negreit atsigavo – negalėjo prakalbėt. Po to sirgo net visą savaitę.

VEDYBOS SU SLOGUTE

Vieną vyrą naktimis miegant vis slogindavo slogutės. Jis gulėjo vienas klėty. Klausinėdavo žmonių patarimo. Vienas žiniūnas jam patarė, kad reikia tvirtai užsidarinėt langus, užkišt raktą skylutę, po puodu pavožt degančią žvakę – ir pagausi slogutę.

Taip jis ir padarė.

Vos tik pradėjo miegoti, ir pajuto, kad jį kažkas užgulė ir slogina taip tvirtai, kad turėjo pabusti.

Pabudęs pakėlė puodą ir apšvietė klėtį. Staiga kaip iš ugnies iš po jo patalų iššoko nuoga, visai jauna, labai graži mergina ir norėjo išlįsti pro raktą skylutę, bet – užkimšta. Jis ėmė ją gaudyt, nes buvo pasakyta, kad slogutę reikia pagauti, kad daugiau

neslogintų. Vaikinas taip ir padarė. Bet, kadangi mergina buvo labai graži, tai jis aprenge gražiai ją, prisijaukino ir vedė.

Ji apsiprato, bet vis klausinėjo vaikina, kaip ją pagavo.

Vieną naktį toj pačioj klėtelėj jis ir pasakė, kad užkišęs rakto skylutę ir nuvožęs puodą, kur buvo paruošta žvakė.

Vos tik baigė pasakot, ji pakilo iš po patalų ir išnėrė pro rakto skylutę.

ŽMOGUS LIEPSNOSE

Mano žmogus pasakojo. Jis važiavo į malūną, į Lauciškę, pikliuoti. Kai daug suvažiavo, kol gavo, vėlai jau buvo, naktis, rudens laiku. Supikliavo ir išvažiavo namo. Tai dabar, sako, aš važiuoju namo, ir, nuo kalno į pakalnę važiuojant, dirvos yra, o toliau kapukai. Tai, sako, aš važiuoju vieškeliu ir žiūriu – eina. Manau, kad žmogus su žibintu. Atvažiuoju arčiau, žiūriu, kad jis eina antroj griovio pusėj, ir eina žmogus, o jam iš šonkaulių liepsnos kyla, ir taip kyla kaip iš puodo garas, tas išeina – kitas eina. Aš važiuoju vieškeliu, o jis antroj pusėj griovio krantu

eina. Aš pamažėliais žingsniukais važiuoju – ir jis. Ėjo, ėjo, sako, sykiu su manim, ir kai atėjo lig tų kapukų, skersai to vieškelio pro arklių nosis perėjo ir nuėjo, ir nuėjo ant tų kapukų.

Tai tas tikras atsitikimas buvo.

ATSIVIJUSI ŽVAKELĖ

Gyveno vienas šaltkalvis, pavarde Adomaitis. Jis netikėdavo, kad vaidenas, buvo labai nebaugus. Netoli buvo Pasandravio kapukai. Vieną kartą šaltkalvis, eidamas iš Raseinių, pamatė patvoriais lاندant šviesikę. Kai jis parėjo pro kapukus, šviesinė pradėjo eiti paskui. Jis eina greičiau – ir šviesikė greičiau. Iki namų pareiti buvo kilometras. Jisai pradėjo bėgti, įbėgo į trobą, užkišo duris ir per prieangį nuėjo prie kitų durų per skląščio skylikę pažiūrėti, ar bus matyti, kur pasiliko ta šviesikė. Ta šviesikė atsirado prieš pat jo nosį. Šaltkalvis taip persigando, kad susirgo ir kelis mėnesius gulėjo lovoje. Daugiau jis niekam nebesakydavo, kad nieko nebijo.

PASIRODĖS ŽIBURINIS

Viena tokia žmona sako:

- Aš nesu mačiusi žiburinio, aš noriu pamatyti.

Žiburinis nakties dvyliką ir atėjęs prie lango.

- Na, - sako, - kelk, norėjai pamatyti mane, dabar pamatysi.

Ta žmona persigandusi, veizinti - žmogysta viena, kriauklai ir žvakė dega, kaip širdis kad yra.

Persigando ta žmona ir mirė.

Sako, matininkai, kurie neteisingai išmatuoja, kai numiršta, šitaip turi kentėti.

SUDEGINTI TROBESIAI

Sakė, buvusi tokia moteris, pelkėse gyvenusi ir ar tris vaikus turėjusi. Išaina ji vakarą - kiekvieną vakarą žiburiniai aplink trobą vaikšto ir vaikšto. Na, ir ta moteris trečią vakarą, su šluota išėjusi, sako:

- Ko čia, burtininkai, ar trobą norit padegti!

Kai pradėjo su šluota mojuoti - jie ir prapuolė.

Ketvirtą vakarą saulė nusileido - atėjo tie žiburiniai ir sudegino visus trobesius.

RAGANOS. BURTININKAI

RAGANŲ ŽIRNIAI

Nebuvo apkalbėtos dvi mergos – niekas jų nežinojo. Prieš Tris Karalius vakarą šokdamos jos sušilo ir išėjo prasivėdinti. O buvo tenai berniokas priesieny. Jis užgirdo jas kalbančias. Viena klausia kitos:

– Kur šiąnakt josim?

– Tenai, – sako, – josim mėnesio perkirsti.

O kita sako:

– Ne, šiąnakt jokim ten, kur yra žalių žirnių.

Klausia viena:

– Ant ko josim?

– Yra avilyš pašalėj.

Tasai berniokas nuėjo ir įlindo tan avilin.

Palaukus atlekia abidvi, sėdo ant avilio, pasikėlė aukštyn ir joja. Viena sako:

– Kas čia yra? Sunku jot. Čia yra žmogus!

O kita sako:

– Ne, neteisybė.

Tai nujojo, kur yra žirnių, pametė tą bernioką su aviliu žirniuose, o pačios nulėkė, stebuklus darydamos. Viena sako:

- Kai žirnių žiedų priraškysiu, tai kam tik duosiu, tas bus sutrauktas!

O kita sako:

- O kai aš priraškysiu žirnių, tai kam duosiu, tas bus negyvas!

Tas berniokas palūkėjęs ir nusirėškė žirnio žiedų. Atlėkė abidvi prie avilio, sako:

- Gana žirniaut, dar paspėsime šianakt ir mėnesį perkirst!

Užjojo, perkirto mėnesį. Tuo laiku jodama viena sako:

- Kas čia yra? Čia yra žmogus!

Kita sako:

- Ne, nėra žmogaus.

Parjojo, pametė avilį pašalėj.

Tasai berniokas per Tris Karalius nuėjo bažnyčion. Kai jis turi žirnio žiedą, tai mato, kad pusė bažnyčios – raganų. Jis patykino užkišti kunigui už kamžos šitą žiedą. Kunigas iš sakyklos sugrižo – negali sakyt pamokslo. Sako kitiems kunigams:

- Aš šiandien nesakysiu pamokslo, nes negerai bažnyčioj!

Ėmė berniokas parodė kunigui šitą žirnio žiedą. Kunigas paklausė:

- Kaip, kur tu paėmei žirnio žiedą?

Berniokas papasakojo kunigui visą atsitikimą ir pasakė, kad raganos mėnesį perkirto. Kunigas tą žiedą po kojom sumyniojo, sutrypė ir pasakė:

- Nekalbėk niekam, nes jos atims tau gyvybę.

Jis prieš kunigą prisižadėjo nekalbėti.

Paskui, vakaro sulaukę, nuėjo vakarot. Žmonės kalba, kad matė mėnesį perkirstą. O tas berniokas atsiliepia, sako:

- Ašei ten buvau ir tai nesakau. Dar buvau šiąnakt ten, kur žirnių paraškomų yra!

Paskui, tuos žodžius pasakęs, išėjo oran. Tai išlėkusios mergos suplėšė jį į kšnelius.

RAGANŲ PLUKDYMAI IR DEGINIMAI

Kitą kartą buvo labai daug raganų. Tai jas girydavę, bet niekaip negalėdavę prigirdyt – kočėlą, samtį nusitverdavus ir nebeskęsdavus. Tai ir žinodavę, kad ta ragana. Atveždavę šiaudų, apkraudavę ir uždegdavę. Ragana visa sudegdavus, bet jos širdis nesudegdavus, pasilikdavus visa ledu apšalus,

apgargėjus. Tai visi ir žinodavę, kad ta tikrai buvus ragana. Bet kitą ir tokią sudegindavę, kad visa, ir širdis, sudegdavus – tai ta nekalta buvus, tai jau buvus ne ragana.

RAGANŲ KILMĖ

Viena moteris išėjo miškan grybauti ir išsinešė su savim naują kraitį. Jai begrybaujant, pradėjo labai lyti. Tada ji nusivilko visus rūbus ir pavožė po kraičiu. Pati pastovėjo po medžiu, kol nustojo lyti. Paskui sausais rūbais apsivilko ir vėl grybauja. Begrybaudama susitinka velnią. Velnias klausia:

– Ar grybavai per lietų?

Ji sako:

– Grybavau.

Tada velnias klausia:

– Kaip tavęs nesulijo?

Moteris sako:

– Žinau tokią paslaptį, kad manęs lietus neima.

Tada velnias pradėjo prašyti tos moters pasakyti tą paslaptį. Moteris sutiko pasakyti tik tada, kai jis pasakys savo velniškas galybes. Velnias išsakė viską, ką tik žinojo.

Tada moteris sužinojo, kaip reikia žmones apraganaut ir kaip vėl išgydyt.

Nuo jos ir prasiplatino raganos. O moteris sako:

- Kai eisi miškan, vis turėk naują kraitį. Kai pradės lyti, apdengsi rūbus ir nesulis.

Tada velnias nusispjovė ir nulėkdamas surėkė:

- Eik tu su savo žiniom!

O ta moteris nuo to laiko ir paliko ragana.

JONO ŽIRGAS

Kitą sykį buvo našlė. Ji turėjo dukterį. Kaip motina taip ir duktė - abu buvusios raganos. Pas jas tarnavęs vaikėzas, vardu Jonas.

Motina ir duktė išvirdavo kažkokios košės, vakare ta košė pasitepdavo pažastis - ir jų nelikdavę.

Jonas, nužiūrėjęs, kur tą košę deda, šeiminkėms vieną vakarą dingus, įsinešė į vidų piestą, su vadžiomis prisirišo ir pasitepė košė pažastis.

Manė, kad prisirišus velnias negalės jo išnešti. Bet kur tau! Su visa piesta pro aukštinį išlėkė!

Atsirado ant Šatrijos kalno. Žiūri - didžiausias raganų būrys, o senas velnias su rimbu jas lupa,

moko. Žiūri – ir jo šeimininkė su dukra čia. Tos nustebusios klausia:

– Jonai, tai ko tu čia?

– Gi aš, pamatęs, kad jūs pažastis pasitepėt, taipgi pasitepiu – ir atsidūriau čia!

– Jonai, – sako šeimininkė, – tu nieko nemoki, tau bus blogai. Eik namo greičiau!

– Kaipgi aš eisiu namo, kad nežinau, nė kurioje pusėje tie namai.

Tada šeimininkė ragana atvedė Jonui gražų širmą arklį labai gražiom kamanom. Duodama arklį, prisakė, namo parjojus, paleisti, ir tegu jis eina, kur nori. Dar pasakė, kad tas širmis pats Joną parves – jis kelią žino.

Sėdo Jonas ant arklio ir nė juste nepajuto, kaip medžių viršūnėmis parlėkė namo. Nusėdo nuo širmojo eržilo ir jau būtų paleidęs, bet pagailo tokį gerą arklį paleisti. „Rytoj juk arti reikės! Tai smagiai paarėsiu!“

Įvedė į tvartą ir pririšo prie ėdžių, o pats nuėjo gulti – mat buvo gerokai pavargęs besitrankydamas. Rytą eina širmio pašerti, gi žiūri, kad vietoj arklio – didžiausias beržo rąstigalis, karklo vytimis prie ėdžių pripainiotas. Vos atnarpliojo ir laukan išvilko.

PIENAS IŠ APYNASRIŲ

Kitą kartą ėjęs vaikas arklius nuvedęs. Veizi – moteriškė velka tokią skarą ir sako:

– Man per pusę, per pusę!

Tas vaikas paėmė tuos apynasrius ir sako:

– Man visas! Man visas!

Ir velka tuos apynasrius.

Parėjo. Senovėj tokios priemenės buvo, ir pakabino tuos apynasrius priemenėj. Pakabino, įeina šeimininkė.

– Na, – sako, – kas tą pieną čia paliejo?

Na, kelmo, – nė tas, nė tas nepaliejęs. Visi įsiveizėjo, kad iš tų apynasrių varva tas pienas.

– Na, – sako, – stebuklas!

Tas šeimininkas ir šeimininkė klausia tą vaikį:

– Kaip čia yra?

Vaikis sako:

– Aš girdėjau – tokia moteriškė vilko skarą ir šaukė: „Man per pusę! Man per pusę!“ O aš vilkau tuos apynasrius ir šaukiau, kad man visas. Aš sakiau tyčia, aš nieko nežinojau.

Na, dabar ta moteriškė ateina skolinti. Jis mato, kad ta pati moteriškė, kur vilko. Ji visai nebeturėjo pieno iš savo karvių nė lašo. Ir ateina skolinti.

- Paskolink, - sako, - man pieno bent truputį.

O jau tas vaikas sako:

- A-a, - sako, - tu nuo kito gali atimti pieną, o aš nuo tavęs atėmiau visą pieną!

Ta moteriškė ir rėkia, ir atsiklaupus prašo, kad nors lašelį įpilk.

Na, ir jai neskolino nė lašo pieno. Ir tą metą ji išbuvo sausai, be pieno.

- Ar bedirbsi? - sako. - Kaip tu žmonėms, taip ir aš tau!

APGAUTA RAGANA

Dvare gyveno mano senelė. Ir toj pačioj priemėnėj priešais gyveno ragana Mieželaitienė. Sako, būdavo, žiūrėk, nueini pasimelžt karvę - tuščias tešmuo - išmelžta. Bet kas išmelžė? Mes jaučiam, kad čia Mieželaitienės darbas. Kiti keturi irgi per tą priemenę vaikščiojo. Ir jiems panašiai: nueina melžt - ir nėra pieno. Iš keturių gyventojų vis vieno tą dieną išmelžta karvė. Dabar pradeda ją sekt, kas čia darosi? Nugį vieną kartą žiūri - pasikabinusi palei duris, mazgotę melžia - ir bėga pienas!

O jau vienam iš keturių gyventojų nėra pieno! Na, tu šėtone! Kas čia dabar bus?

Dabar Joninės. Atėjo Joninės, o mes jau žinom, kad Joninių naktį ji išlekia į Kijevą – ten, kur visos raganos susirenka. Aš taip nueinu į josios trobą, dar kitąsyk spynų nebuvo, duris atsidarau, ugi žiūriu – ratelis be rato ir šluota aukštyn kojom pastatyta. Aš tą šluotą paimu ir pastatau taip, kaip ji turi būti pastatyta. Ir dabar laukiu, pažiūrėsiu, kaip ji parlėks.

Pats Joninių nakties vidus, pati glūduma, gaidžiai pradėjo giedoti. Giedra, rodos, buvo naktis, tylą, tik staiga pakilo toks vėjas, užimas, ir tiktai pirrr pirrr pirrr ta moteris. O ji turėjo pataikyt į kaminą su tuo rateliu. Tai jai, vaikeliai, tas ratelis nuo stogo nusirito, o ji pati galvotrūkčiais nuo stogo žemyn, dribo kaip maišas ant žemės.

Tai kokias dvi savaites išgulėjo patale.

Nuo to sykio nereikėjo jai per mazgotę melžt.

Mat raganos išlėkdamos šluotą pastato aukštyn kojom, kad galėtų lygiai į tą pačią vietą grįžt. Ji per kaminą kaip išlėkė, taip turėjo ir sugrįžt, o kadangi šluota pastatyta kitaip, tai ir nepataikė.

PAGADINTA KARVĖ

Švento Jono rytą, dar saulei netekėjus, išvedžiau pamelžus savo karvę laukan ant kapelių. Tiktai karvę pririšau, ir saulė ėmė tekėti. Aš einu namo, pamačiau – atbėga moteris, kurią visi vadina burtininke. Ji bėga tiesiai į mano karvę. Aš atsitūpiau už krūmo ir žiūriu, ką ji darys. Mano karvė buvo žala. Ji priėjusi paėmė prijuostę, glosto ir sako:

– Žalut, žalut, duok daug pieno!

Ir nuėjo.

Aš tada priėjau prie karvės, žiūriu – tešmuo toks kietas, pilnas pieno, nors mano jau buvo melžta. Parsivedžiau karvę namo, pradėjau melžt, bet nieko negaunu. Karvė trypia, spardos... Priėjo ir mano vyras Antanas. Ir jis nieko nepadare. Aš pradėjau verkti. Ir Antanas verkia.

Mums beverkiant, atėjo Zvanienė ir paklausė, dėl ko mes verkiam. Mes viską jai pasakėm. Zvanienė apžiūrėjo karvę ir sako:

– Matos, kad karvė apiburta – pienas atimtas. Bet aš ją išgydysiu. Duokit sietą ir vandens.

Atnešiau sietą ir vandens. Ji padėjo sietą ant karvės kryžiaus ir pila į sietą vandenį.

Paskui man sako:

- Tūpkis ir melžk.

Aš pradėjau melžti. Primelžiau pilną kibirą pieno.

Dabar ji sako:

- Pilk šitą pieną kryžiškai ant karvės nugaros.

Aš perpyliau, tada sako:

- Ir vėl melžk!

Dabar primelžiau pusę kibiro pieno.

Zvanienė sako:

- Dabar pilk šitą pieną ant pirmutinių ir paskutinių karvės kojų.

Kai pyliau, tai karvė tik trypia ir trypia.

Taip karvė ir atsitaisė.

Paskui Zvanienė pasakė:

- Šitos karvės nelaikykit, parduokit. Be to, žinokit, kad švento Jono rytą, saulei tekant ar prieš tekėjimą, karvių laukan vesti negalima. Reikia jas vesti tiktai saulei patekėjus.

ČIA PALŠOSIOS, ČIA ŽALOSIOS

Vieną kartą taip atsitiko Grigaliūnui. Švento Jono naktį, anksti, dar prieš saulės tekėjimą, išginė jis karves. Išsivaro ir gano, švilpauja, dūdelę pasidareš. Ir kiti piemenys atginė. O kitąsyk, kad jau švento

Jono šventė, tai kad gins karves namo, tai puošia vainikais. Pina visi dainuodami. Kadgi žiūri – lekia, ir nežino kas. Balta marška užsisupusi, ant pagaikščio raita, basa, plaukai išleisti, apsikaltūnojus. Jie pirma išsigando, kad koks žvėris ar kas ten. Kai įlėkė karvėsna, kad pradėjo po karves lakstyt, sakydama:

– Čia palšosios! Čia žalosios! Čia margosios! Čia juodosios!

Tada jie suprato, kad čia jau buria. Tai jie bizūnais kai pradėjo kapot, botagais, lazdom! Ir nuginė, nedavė jai pabaigt to būrimo.

Nuo to laiko jos visi labai bijojo ir sergėjo, kad švento Jono dieną neprieitų nei prie namo, nei prie kiemų – niekur. Ir prie gyvulių neprileido.

PIENAS IŠ BERŽO

Važiavo kartą paupariai iš vienu atlaidų į kitus ir pakely apsistojo beržynėly, netoli dvaro. Vienas iš jų pasiūlęs pieno kibirą. Netoliese ganėsi dvaro banda. Kiti manė, kad šis eis arba karvių melžti, arba parsineš pieno iš dvaro. Bet jis įsmeigė peilį į beržą ir pakišo kibirą. Bežiūrint ėmė pienas per peilį bėgti į kibirą. Ir tuoj buvo pilnas.

Kitiems besistebint, pamatē ateinant dvaro šeiminkā – latvī. Tas jau iš tolo šaukia:

– Ja, rupūžēs, kam jūs mano karves išmelžēt?

Tie ginasi, kad nē vienas nemelžēs. Tada latvis paējo kokī dvidešimt metru ī šalī, nusivilko savo kailinukus, pamatē ant žemēs ir ēmē lazda tvoti. Tas, kuris parūpino iš beržo pieno, parkrito ant žemēs ir ēmē šaukti, voliotis, raitytis lyg būtu mušamas:

– Gelbēkit, užmuš!

Latvis, gerokai kailinius išpērēs, tarē:

– Tas kitāsyk mano karvių nebemelš!

SVIESTAS EŽERE

Mano vyro mama kalbējo, kad jos vyras buvo išvažiavēs, na, kaip važiudavo vasarā užsidirbti burliokystēj seniau Rusijon, kažkur toli. Na, ir, sako, irstomēs po ežerā mes visi. Ten vienas iš jų, tų darbininkų, sako:

– Vyrai, norit jūs sviesto?

Tie sako:

– O iš kurgi imsi sviesto? – sako, – norim.

Visi sako:

– Norim! Norim!

O kitoj pusėj ežero, sako, stovi karvės, subridusios į vandenį. Na, kai šilta, gyvuliai ežeran brenda. Jis pradėjo irklui maišyt vandenį tame ežere. Va taip, sako, suko, suko, suko. Na, sako, karvės tai tiesiog bliovė ne savo balsais. Tai susuko poros kilogramų guzą sviesto. Ant irklo užkabino, sako:

- Valgykit.

Sako, mums taip baisu pasidarė, kad mes šito sviesto nė nevalgėm. Ir, sako, kas ten buvo, ar čia tikrai, ar čia kaip. Bet jis pats buvo, pats kalbėjo žmonai. Ir man tada jo žmona pasakojo.

NUSKUSTAS KAROSAS

Vienam ūkininkui kažin kas nukirpdavo avis. Kai tik avys apželdavo, tai kiekvieną naktį rasdavo po vieną ar po kelias avis nukirptas. Vieną naktį ūkininkas su visa šeimyna išėjo saugoti, ar kas neateis. Apie vidurnaktį pastebėjo, kad kažin kas įėjo į avių tvartą. Tuoju pradėjo versti visus pašalius, ar ko nors neras. Ilgai ieškojo, bet nieko negalėjo rasti. Pagaliau vandenyje (avių geldoje) pastebėjo karosą, kuris labai blaškėsi. Tuo laiku žmonėse buvo toks paprotys – kai randa ką nereikalinga, tai tuoju ką

nors padaro. Taip ir dabar: jie sugavo karosą, parsinešė namo ir nuskuto jam žvynus. Nuskutę paleido į kūdrą.

Kitą dieną išgirdo mirštant vieną kaimynę, kuriai praeitą naktį kažkas odą nuskuto. Tada ūkininkas suprato, kad karosas buvo ne kas kitas kaip ta kaimynė.

Kitam ūkininkui taip pat iš nakties sušildavo arkliai. Vieną naktį apieškojo jis visą tvartą ir arklio karčiuos rado miežio grūdą. Jis paėmė žirkles ir nukirpo abu miežio galus.

Kitą dieną jis sužinojo, kad vienam ūkininkui šią naktį nulupo galvos odą ir nukirto kojas ligi kelių.

ŠUNIMI IR ŽVIRBLIU PAVERSTAS VYRAS

Kitą kartą vienas sodietis nuėjęs užkuriais į miestą už miestietės. O ta buvus ragana. Ji ant savo vyro supykus, pavertus jį į šunį ir išvarius. Tas šuva bėgęs per laukus, per miškus ir radęs vieno dvarininko arklininką, arklius beganantį. Tas žmogus, arklininkas, šį pamatęs bėgantį ir pašaukęs:

- Sargi, Sargi, čiu čiu!

Tas šuva priėjo ir pristojęs, padedąs jam arklius dienom ir naktim ganyti. Ir taip gerai ganąs, kad niekur nei tų arklių į žalą neleidžia, nei kokio svetimo žmogaus prie arklių neprileidžia. Taip gerai ganąs, kad nė koks žmogus geriau nebegalėtų paganyti. Tas arklininkas jam duoda kada ką beturėdamas: duonos plutų ar kokių paplavų, ir būna sau namie – apie arklius nė rūpinte nebesirūpina. Ponas, jį vis namie matydamas, ėmęs bartis:

– Ko tu prie arklių nestovi? Ko nežiūri? Gali kas pavogt!

Tas arklininkas ponui atsakęs, kad ir kas norėtų prie jo arklių priėti, tai Sargis neprileis.

Tas ponas ir pasamdęs tokį vagį, liepęs jam savo arklius pavogti. Tas naktį eina prie arklių – šuva kapt jam už gerklės, tuoj prie žemės ir turis apžergęs. Kai arkliai jau eina į javus, tai jis nubėgęs atgena į ganyklą ir vėl, tą vagį suginęs, deda prie žemės ir vėl turi apžergęs per visą naktį ligi ryto.

Tas arklininkas ateina pas arklius ir randa savo Sargį tą vagį beturintį, pasiguldžiusį prie žemės. Parėjęs namo į dvarą, nusiveda ir patį poną parodyti, ką tas jo Sargis padaręs. Na, tas ponas dabar ima derėt iš jo tą šunį ir sumoka jam tris šimtus rublių.

Dabar, kai parėjo Sargis į dvarą, jau gavo geresnį ėdimą ir lakalą: gaudavo ir mėsos, ir geresnės, su pienu uždarytos šunų putros.

Pas tą poną buvo pokylis, ir suvažiavo daugybė iš visur ponų. Ir jie visi įsišneko apie to šunies gerumą. Ėmė jie iš to pono derėt. Tas sau nori gauti, kitas – sau. Įvarė jie į didelius pinigus – į koki tūkstantį rublių. Ir atpirko jį vienas turtingas miesto mėsininkas į tą patį miestą, kur ta jo pati ragana buvo.

Pas tą mėsininką būdamas, taip jis paliko riebus, gražus, kad jo plaukai spindėte spindėjo. Ten pamatė jis tą savo pačią, pro šalį gatve einančią. Ją pamatęs, ėmė gerintis, lankstytis, prieš ją eidamas, su uodega vizgindamas. Šioji, jį pamačius, tuoj pažino, sakanti:

– O-o, tai mano vyrelis! Matai, koks gražus palikęs: nusipenėjęs, kad spindi! Tai aš nenoriu, kad tau čia taip gerai būtų, tai dabar tu lakstyk sau žvirbliu!

Tas tuoj spurst žvirbliu ir nulėkęs. Daugiau lakstęs lakstęs šen ten su žvirbliais ir nulėkęs kažkur toli. Per žiemą, kai visur sniego buvo, nebėra, kur maisto gauti. Jis įsimanė į kažkokią burtininko daržinę lįsti, kur buvo nuo pašarų daugybė pabirų. To burtininko vaikai uždėję ant skylės tos daržinės skliautuose kryptį. Ėmę su žabais plaikstyti, maišyti

ir įvarę daug kitų žvirblių, ir šį po drauge. Tuos žvirblius vaikai nusinešę į vidų, o tas burtininkas ėmęs juos po vieną iš tos kryties mušt, taškyt į žemę. Kitus užmušęs, bet, šį paėmęs, sakęs:

- Vargšelis! Kaip tu čia įkliuvai? Na, aš tave paleisiu, būk vėl žmogum kaip buvęs.

Dabar šis vėl į žmogų atsivertęs ir pas tą burtininką gyvenęs. Šit neilgai trukus ateinanti susirietus, susitraukus ir jo pati, rėkianti, vaitojanti, kad jai smaugia širdį. Tas burtininkas ją tuoj pavertęs į kumelę, pakinkęs, prikabinęs akmenį, malūno girnapusę ir šiam padavęs lakstyt, važinėt ne tik žeme, bet ir oru, padangėmis, kol tiktai ji nusprogs.

ARKLIU PAVERSTAS BERNAS

Žmogus buvo už berną pas vieną ūkininką. To ūkininko pati buvo ragana. Tam bernui buvo ten labai sunku: per dienas laukuose dirba visokius darbus, ateina vakaras – šeimininkė kamanas ant jo galvos užmauna, paverčia jį arkliu, užsisėda ir joja ant Šatrijos kalno. Ten nujojus, pririša prie tvoros, ir esti pririštas per visą naktį. Ateina laikas, šeimi-

ninkė ant jo užsisėda ir joja namo. Parjojus namo, numauna kamanas, paverčia į žmogų, ir eik į darbą.

Žmogui labai nusibodo toks varginimas. Jis pradėjo šnekėti apie tai kitiems. Kažin kas jį pamokė:

- Kai jinai nujojus pririš tave prie tvoros, tu zulin-
kis, trinkis į tvorą, kad kaip nors nusimautum kama-
nas. Kai nusimausi, tai ji prieis atgal užmauti, tu
taikinkis kaip nors tas kamanas jai užmauti.

Jis taip ir padarė. Kai tik nujojus pririšo jį prie tvoros ir paliko, tai jis trynė trynė apie tvorą, nusi-
movė kamanas ir pavirto į žmogų. Pamačius, kad jis
nusimovė, jinai sako:

- Oje, mano arklys pasileido, reikia eiti pamauti.

Atsiskyrė nuo viso būrio ir priėjo prie savo arklio,
to berno, užmauti kamanas. Priėjus vargo vargo,
bernas nesiduoda, net nė kamanų iš savo rankų
neduoda, taikinas kaip nors jai užmauti. Kažin kaip
jinai pasisuko, tik jis šmukšt ir užmovė kamanas jai
ant galvos. Ir pavirto ji į gražią širmą kumelę. Jis
tuoju užsisėdo, papliekė:

- Nešk, - sako, - namo! Tu kelią žinai.

Ir parjojo ant tokios gražios riebios kumelės jau
gerai praušus. Parjojęs pririšo prie tvoros, o pats
atsigulė.

Išsimiegojęs atsikėlė, savo kumelę išpliekė ir į darbą pakinkė. Dirbs dirbs per dieną, vakare pririša prie tvoros. Kad gerai, tai dar kokių šapų pameta, o kad ne, tai ir tų neduoda. Rudenį kumelė taip sublogo, kad vieni kaulai ir oda atliko, šonai prasi-trynė. O kamanų nenumauna, ir gana.

Atėjo žiema. Visi veda arklius kaustyti, ves ir jis. Nuvedęs paprašė kalvį, kad šis jo kumelės kitaip nekaustytų kaip tik raudonai įkaitintomis pasagomis. Kalvis pridėjo raudoną pasagą prie nagos, kumelė tik dreba ir prašneko galiausiai:

- Ai kūmai, kad skauda!

Bernas liepė kalviui pasagą atimti, kamanas numovė, ir kumelė pavirto atgal į šeimininkę, tik buvo vos pažįstama - vieni kaulai ir oda.

RAGANOS KERŠTAS

Kažkur buvęs koks bandininkas. Tai jis, vienoj vietoj tarnaudamas, pasergėjo, kad šeimininkė rytą, kai tik eina atsikėlus maltuvėn, tai vis iš tokio rage-lio pasitepa sau akis. Iš karto manė, kad ar akys nesveikos, ar kas, bet paskui pamatė, kad taip sau, dėl ko kito, o ne dėl nesveikumo. Taip jis, vieną rytą

maldamas radęs tą ragelį ir pasitepė akis. Kol malė, tai nieko, o kai įėjo gryčion, tai net nusigando. Žiūri ir netiki. Visi žmonės kaip reikia taisos vakarienę valgyt, o šeimininkės galva atsisukus kiton pusėn – užpakalin. Ar ką neša, tai vis eina tartum atpakalia. Jis jau nebevalgo, bet tik žiūri, kaip šeimininkė vaikščioja, valgo ir juokias vis. Galiausiai nebeiškentė ir sako:

- Teta, ko gi tavo galva kiton pusėn atsigrižus?

Visi ėmė juoktis, kad bandininkas jau šulelį pametė – jo akys dvinytos. Visi mato kaip reikia, o jis – atžagariai. Šeimininkė gi tik pasižiūrėjo ir išsišiepė. Bet vis tiek ir ji juokias.

- Tavo tai gal atžagariai, o ne mano!

O jis gi rodo pirštu ir sako:

- Žiūrėkit, žiūrėkit – kad ji eina atpakalia.

Visi prisijuokė, kad bandininkui nuo girnų galva apsisuko, ir išėjo gulti.

Tik bandininkas užmigo – šeimininkė nuėjo ten, kur jis guli, išgręžė abi akis ir liežuvį ištraukė.

Rytą eina ūkininkas kelti, ogi žiūri, kad bandininkas visas kruvinas. Žiūri gi, kad be akių ir liežuvio.

Taip per savo nekantrumą liko žabalas ir be kalbos. O kad būtų tylėjęs, tai viskas būtų buvę gerai.

IŠDYGĘ RAGAI

Buvo vestuvės Pabaldonėj, ir viena moteris mokėjo paverst žmones vilkolakiais. Važiuoja vestuvės, o ta moteris, iškišus galvą pro langą, visus vestuvininkus ir pavertė vilkolakiais. Visi iššoko iš vežimo ir nulėkė kiekvienas sau. O piršlys sako:

- Atidaryk man, kad vėl visi vestuvininkai vežimuosna ateitų!

O ji sako:

- Kad jau nemoku!

Atidaryt nemoka. O piršlys mokėjo atidaryt. Piršlys atvertė, kad visi vestuvininkai vėl būtų žmonės. Ir visi vežimuosna vėl susėdo. O ji kai iškišo galvą, tai piršlys taip padarė, kad ragai užaugo po metrą - ir nebegali pro langą ištraukt galvos. Tai kai grįžo vestuvės, tas piršlys tada jai atidarė - vėl atvertė kaip buvo. Liepė daugiau nedaryt - nemoki atidaryt, tai nedaryk.

MUZIKANTAI VESTUVĖSE

Taip buvo mums bernaujant, dar aš pats jaunas buvau.

Buvo Vaičiukiškėj vestuvės. Tai ten panelės buvo paprašytas muzikantas – toks senelis. O jaunikis, Česukas iš Bulainiškės, atsivežė labai gerus muzikantus – su cimbolais, su smuikom, su klernetais visokiais. Kai atvažiavo, šitie muzikantai ėmė kraipytis ir juoktis iš senelio. Žinai, senybėj – jis ten dūduoja ir dūduoja, ir niekaip nesustoja. O jie juokias, kad senelis peles iš užkrosnio varinėja.

Kai jie pavalgė ir išėjo iš už stalo, tai mes prašom, kad nauji muzikantai užgriežtų. O jis vis dūduoja. Ir mes jau paprašėm:

– Nustok tu, seneli, tegu jie padūduoja.

Na, ir jis nustojo, sako:

– Dabar žiūrėkit, vaikai, kaip jie dūduos.

Kai tik pasiėmė jie smuiką su cimbolais, tai kad ir kaip dūduoja – stygos vis trūksta ir trūksta, ir cimbolų, ir smuikos. Ir pristigo jie stygų, o jau laikas ir bažnyčion važiuot. O šitas senelis juokiasi.

Galų gale reikia senelį atsiprašyt. Atsiprašė šitą senelį. Tai senelis ir sako:

– Jūs, vaikai, jauni atvažiavot šitan šonan, aš senas, nereikia iš senelio juoktis; aš kaip moku, taip ir dūduoju.

Ir tada, kai atsiprašė senelį, tai netrūko daugiau stygos – ir jie galėjo dūduot.

ĮKLIUVĘS URĖDAS

Vienas dvaro kumetis vis užmiršdavo lauke pakinktus: išnerdavo arklius ir parvesdavo namo. Urėdas jam liepė daugiau pakinktų nepalikti, o jeigu paliks, tai gaus bizūno paragauti.

Bet, atėjus vakarui, kumetis vėl užmiršo pakinktus: išnėrė arklius, o plėškes paliko ant lauko.

Urėdas, pamatęs, kad vėl tas kumetis neparnešė pakinktų, nuėjo į lauką pats jų parnešti, kad galėtų šviesmėlyniai kumečiui užkirsti. Jis nuėjo į lauką, užsidėjo ant pečių pakinktus ir akėčias, bet negali nė žingsnio paeiti.

Rytojaus dieną nujojo kumetis į lauką ir rado savo urėdą su akėčiom ir pakinktais bestovintį. Kai kumetis atėjo, jie urėdai nuo nugaros nukrito.

SUSPAUSTAS LIEŽUVIS

Keliu važiavo žmogus. Žiūri – vidury kelio sustojusi moteris taip pat važiuota. Kad ir ką ji daro savo arkliui – tas nė krust, nė iš vietos nepajuda. Žmogus klausia, kas pasidarė. Moteris sako:

- Važiavo koks latvis pro šalį, sukirto arkliui botagu - arklys ir nebeina.

Žmogus iššoko iš ratų, paėmė moters botagą, nupjovė botkotį, perskėlė ir įspraudė į perskeltą botkotį sustabdyto arklio liežuvį.

Praslinkus trumpam laikui, žiūri - atbėga latvis, iškišęs liežuvį, o ant liežuvio - botkotis. Šaukia, kad nuimtų botkotį. Tada žmogus kad pradės savo botagu vanoti latviui kailį, kad ims perti! Latvis tik šaukia, rėkia. Žmogus sako:

- Moki sustabdyti, mokėk ir paleisti! Žinok, su kuo juokus krečiaus!

Gerai išpėręs kailį, nuėmė latviui botkotį nuo liežuvio. Vos nuėmė, žiūri - ir arkliui nukrito. Tada visi nuvažiavo savais keliais.

BURTININKO NEMIRTINGUMAS

Dar senais laikais, kada buvo daug raganių, vienas pasirodė labai gudrus, ir jis visus kitus raganius apeidavo. Šitas raganius išsyk buvo prasčiokas baudžiauninkas. Kai pasidarė raganium, tai labiausiai pykdydavo ponus, nes ant jų labiausiai buvo įpykęs. Būdavo, nueina jis į kokį dvarą ar miestą, tai kai ims

ponus erzinti, tai jie, negalėdami jam nieko padaryti, iš piktumo net plaukus nuo galvos raudavosi. Taip jis, išdaigas bekrėsdamas, labai įsipyko viso pasaulio ponams, kurie visaip norėjo jį pagauti, bet nieko nepadarydavo.

Kai jau pradėjo raganius senti, tai pasiėmė vieną vaikną už gizelį. Gizelį jis irgi išmokino, ką pats mokėjo. Vieną dieną tas raganius sako gizeliui:

- Tu mane užmušk, visą kūną sukapok į tokius gabaliukus kaip pirštas, supilk į karstą ir užkask, o kai praeis devyneri metai, tai ateik ir atkask, nes aš būsiu jau gyvas. Šitaip padarius, jau daugiau mirti nereikės. Kai atgysiu, tai aš ir tau taip padarysiu, ir abu galėsime amžinai gyventi. Tik žiūrėk, kad apie šitą niekam nesakytum, nors ir labai tavęs prašytų.

Gizelis išklausė ir sako:

- Na, tai gerai, meister, sutinku taip padaryti.

Tuoju paėmė kirvį, raganių užmušė, sukapojo į smulkius gabaliukus, sudėjo į karstą ir užkasė.

Praėjo kiek laiko - tuoju visi žmonės ėmė šnekėti, kur dingo tas raganius, kad jo niekur nematyti, o tik gizelis. Tada pradėjo tą gizelį gaudyti, kad pasakytų, kur tas raganius. Išsyk dar gizelis vis laikėsi, ir jo nepagavo, bet kai pradėjo visur šnekėti apie kažkokį gizelį, tai jis niekaip negalėjo išsisukti, ir vieną sykį

jį sugavo. Kai tik sugavo, paklausė, kur jo meisteris. Gizelis išsyk dar gynėsi, bet kai ėmė labiau kankinti, tai pasižadėjo nuvesti parodyti. Pasiėmė kastuvą ir išėjo su visais žmonėmis į laukus to raganiaus atkasti. Kasė kasė, prikasė karstą. Karstas dar buvo nė trupučio nesupuvęs, o kai atidarė, tai jau raganius buvo visas sugijęs ir šoko iš karsto. Bet kai tik gavo oro, ir mirė. Jau nuo užkasimo buvo praėję aštuoneri metai, ir, jei dar būtų palaukę metus, tai tas raganius būtų visai atgijęs.

NEMATYTI VYRAI

Vienas žmogus nusipirko juodą knygą ir skaitė: „Ateis nematyti vyrų...“

Prisirinko į gryčią visai nematytų vyrų ir prašo darbo. Žmogus ką tik pasako, tuojau jie padirba.

Padavė jiems rėtį ir liepė iš ežero išsemt vandenį. Ir tą tuojau išsėmė. Atėję vėl prašo darbo.

Buvo ant kiemo daug privežta smėlio statybai. Žmogus sako:

- Eikit privykit man virvių iš smėlio.

Nuėjo tie vyrai, suka, suka, nieko negali padaryti, jokios virvės. Atėję sako:

- Duokit kitą darbą - iš smėlio mes jokios virvės negalime padaryti.

Žmogus sako:

- Kol to nepadirbsite, kito darbo neduosiu.

- Koks tu gudrus! - pasakė vyrai ir išnyko.

Žmogus sudegino juodą knygą ir nebenorėjo užsimti su ja.

MEDŽIOTOJAS IR BERNAS

Pas vieną medžiotoją buvo bernas. Medžiotojas užpyko už kažką ir sako:

- Ryt per pietus būsi nušautas!

Eina bernas keliu nusiminęs - nušaus. Stovi žmogus pakeleėj.

- Ko verki?

- Taip ir taip. Buvau pas medžiotoją už berną. Užpyko ant manęs, sakė, nušaus.

- Eikš, aš tave išgelbėsiu.

Bernas eina, kur neis, kad tik liktų gyvas. Tas žmogus atsivedė berną į kamara, atsinešė lėkštutę, perplovė kairės savo rankos mažiuką pirštuką, prileido kraują.

Per pietus džy-y-y kulka į lėkštę. Pasitaškė pasitaškė, apšivėlė kraujais ir guli.

- Eik dabar tu medžiotoją ir nušauk, - sako bernui. Bernas nenori.

- Eik ir gana! - Beveik privertė. - Kaip jis tave šovė... Te, išaik laukan, šauk ir ateik.

Bernas išėjęs šovė ir atbėgo. Parodė jam veidrodį. Žiūri - medžiotojas stogą dengia. Dengė dengė, atsi-lošė ir nuvirto nuo stogo. Atbėgo pati, vaikai, kelia - negyvas.

IŠVARYTAS VELNIAS

Netoli mūsų, Nuolekų kaime, Lyduokių parapijoj, buvo burtininkas Karklas - senas bernas. Vieną kartą jis buvo pajauniuose su pamergėm. Visiem pripylė po stikliuką degtinės, ir jis paėmė vienai pamergei pripylė. Paėmus gerti, ji pamatė, kad tokios kirmėlaitės kruta. Ji negėrė. O visi sako, kad burtininkas padarė. Jis klausia:

- Ko tu negeri?

- Kad pabūrei.

Paskui kitai pamergei pabūrė - ir ta gėrė. Ir ėmė pilve šnekėt velnias. Šnekėjo viską, šnekėjo:

- Duokit valgyt, duokit gert! Pieno duokit, mėsos!
Ji labai išsigando.

Jis mokėjo padaryt ir atidaryt, atitaisyt. Ėmė nuvažiavę jį prašyt.

- Kaipgi čia tu padarei jaunam žmogui?

Tada tas liepia, sako:

- Išlįsk!

Pilve sako:

- Per kur? Aš pro galvą lįsiu!

Sako:

- Negalima!

- Tai aš lįsiu pro pilvą!

- Negalima!

- Tai, sako, - pro ranką!

- Negalima!

- Tai, sako, - pro koją!

Sako:

- Negalima! Tik pro vieną kojos mažutį pirščiuką!

Tai kaip lindo, ir nunešė kojos mažutį pirščiuką.

Jis davė vaistų, ir nieko nebuvo.

Kurie moka tik paburt, tai bjaurūs. Kiti moka ir atburt.

PERVESTI KONTRABANDININKAI

Vieną kartą vargonininkas Pranciškus Pleikis susiderėjo su vyrais kontrabandininkais:

- Aš jus pervesiu per sieną iš Vokietijos, jums nereikės bijoti, tik duokite po dvidešimt kapeikų nuo vyro už pervedimą.

Tie sutinka:

- Vesk.

Pleikis ištraukė ilgą virvelę, suraišiojo mazgelius ant jos, padavė kiekvienam po mazgą, ir visi susikibę eina: čia pirmas, o visi kiti, susikibę už mazgų, eina iš užpakalio. Laimingai perėjo stačiai pro pereinamąjį punktą plentu. O stovi ten kareivis, ir jis visiškai jų nemato. O iš didelio būrio yra ir bailių. Vienas, paskutinis vyras, tą mazgelį paleido, ir tuoj jam kareivis:

- Stok!

Ir sustojo jis. Sako:

- Nešauk, nešauk, čia eina visa partija!

Jį paėmė ir uždarė, kam ėjo be leidimo. O tuos parvedė ir paleido.

UŽDEGTAS VEŽIMAS

Medkirčiai plovė lentas. Eina toks vargonininkas Pranciškus Pleikis ir sako:

- Vyrai, ką jūs man duosite - aš išlįsiu pro rąstą išilgai?

- Mes duosim litrą!

- Gerai!

Vargonininkas priėjo, pridėjo galvą prie rąsto, ir pradėjo traškėti rąstas - jau lenda. Vis lenda, lenda, jau jo nematyt - sulindo visas. Atvažiuoja žmogus su dideliu vežimu šiaudų. Jis dar nebuvo atvažiavęs, kai vargonininkas pradėjo liūsti, ir jam nebuvo apdumtos akys. Tas atvažiavęs sako:

- Ko jūs veizit, juk jis viršum medžio slenka.

Tas vargonininkas sako tam šiaudiniui:

- Veizėk, kad tavo vežimas dega!

Pažiūri - kad tikrai didelė ugnis užpakaly vežimo. Tik užpakaly vežimo dega. Tai pribėgo, nuplovė arkliams trumpai pakinktus, kad nesudegtų arkliai. Kai arklius pavarė, atsisuka - nė cypt, nė kokios ugnies. Tai tas vargonininkas sako:

- Kitą kartą kai matysi taip darant, turėk liežuvį už dantų!

IŠVEŽTA KROSNIS

Vienas burtininkas pakinkė dvi silkes ir sako:

- Žiūrėkit, kaip aš išvešiu krosnį iš gryčios.

Žmonės žiūri ir mato - krosnį veža.

PAJUOKTOS MOTERYS

Ėjo moterys į bažnyčią ir sutiko senuką. Jis atrodė toks keistas, ir jos ėmė juoktis. Jis sako:

- Na, na, iš jūsų labiau juoksis.

Truputį paėjus, pradėjo tekėti per kelią upelis. Taip srauniai vanduo teka per kelią. Moterys pradėjo sijonus kelti aukštyn ir bristi per vandenį. O žmonės iš paskos eina ir juokiasi:

- Ką tos moterys ten dabar dirba?!

Mat tie, kur paskui ėjo, jokio upelio nematė, nes jo nebuvo.

ELGETOS KERŠTAS

Kartą į vienus namus užėjo elgeta ir pasiprašė naktigulto. Ant krosnies gulėjo senis. Jis ir atsakė jai.

Elgeta kažką suniurnėjo ir išėjo. Nieko nemanydamas, senis užmigo. Kiek ten jis numiegojo ir nubudo. Nubudęs nustebė – pilna gryčia vandens. Vanduo sunkės vidun pro duris, ir vis daugyn. Pribėgo pilna gryčia vandens, jau lig stalo, jau ir stalą apsėmė, jau pradėjo siekti priekrosnį. Mato senis, kad blogai – vanduo pasieks krosnį, ir reikės prigerti. Taigi – jis plaukt. Girdi, priplauks duris ir išners laukan. Išskėtęs rankas, pasispyrė nuo krosnies ir – vandenin. Bet vandens kaip nebūta. Pliumptelėjo senis tiesiai viduaslin stačia galva. Susitrenkęs ir prasiskėlęs kaktą, suprato, kad vandens gryčioj iš viso nebuvo, o tik akių dūmimas, paleistas elgetos. Taip ji atkeršijo už tai, kad nepriėmė naktigulto.

IŠVARYTOS GYVATĖS

Mano tėviškėj tvarte kasmet gyvatė vis kokią gyvulį užkirsdavo. Mama pradėjo sakyti savo nelaimę žmonėms.

Jurgiškių kaime gyveno toks Rančius. Kartą tas Rančius atėjo pas mus. Mama ir pasisakė jam savo nelaimę. Tai jis tvartan nuėjo, prie tvarto stovėdamas, kažką pašnibždėjo, – ir iššliaužė iš tvarto dvi

gyvatės. Abi prigulė ir prišliaužė prie jo kojų. Šis jom rykšte ėmė šveist ir nuvarė į mišką.

Daugiau jau tame tvarte gyvulių niekas nekludė.

PELIŲ IŠVEDIMAS

Gervėčių parapijoj, Galčiūnų sodžiuj, prieš karą atsirado žmogus, kuris susitarė su galčiūniečiais, kad iš sodžiaus visas peles išvarys. Jis pynė sau botagą dvi savaites. O kai atėjo paskirtoji diena, išėjo į galą sodžiaus. Bet, prieš pinant botagą, jis uždraudė juoktis, kai peles varys. Jis supliaukšėjo savo ilguoju botagu, – ir ėjo visos pelės iš visų kampų viduriu gatvės. Pelės ėjo ir ėjo, o jų buvo tokia daugybė – net akyse mirgėjo. Jis jau varė į kitą galą, kai išbėgo iš vieno kampo kreiva pelytė, ir ji kulzojo pati paskutinė. Bet štai vienas žmogus užsijuokė iš kreivos pelės, ir visos pelės išbėgiojo po sodžiu.

VILKTAKIAI

VILKTAKIAI IR MERGINOS

Seniau gi namie verpdavo, ausdavo ir viršutines, ir apatines drapanas, drobes, rankšluosčius – visa ką. Buvo paprotys, ypač subatvakariais, kad moterys sueidavo į vieną vietą ir vakarodavo iki kokių dviejų valandų. Na, ir vieną tokį šeštadienio vakarą suėjo vienon pirkion panelės ir verpia. Kiekviena, žinai, kaip panos, girias, kokį turi vaikina, kuris gražesnis. Na, ir kalba.

Įeina trys jaunikiai į pirkią – gražūs vyrai, apsi-taisę gražiai. Pasisveikino ir susėdo ant suolo. Susėdo, o panos, dar čia šeimininkės duktė, nudžiugo, kad šitokie gražūs vaikinai atėjo. O asla neiššluota. Pasiėmus šluotą, ir šluoja, ir šluoja prie pasuolių, apie tuos jaunikius. Žiūri šluojant – iš už suolo styri uodegos! Ak! Tada ji vienam bakstelėjo į tą uodegą, gal, sako, taip kas pritaisė – tas pasi-šokėjo. Vadinasi, kad tikrai šitie, kaip vadindavo, vilktakiai! O jeigu tik jie pavirsta į vilką, tai pasiel-gia kaip vilkai. Šitoji mato, kad čia gali dabar blogai

baigtis, kad gali jas visas suplėšyti, sukandžioti... Viena kitai slapta šnektelejo, kad jau taip dabar pas mus yra. Na, tai tada kas jom daryt? Jos nori išeiti, bet tie neleidžia. Tada viena, kuri drąsesnė, sako:

- Jūs eikit kur sau, ar laukan, kur sugalvojusios, o aš viena liksiu ir čionai šauksiu.

O jos šeimyna, broliai, tėvas, miegojo kitam gale.

Na, jos taip ir padarė. O šitoji atsisėdo prie ratelio ir taip smarkiai suka, ir rėkia:

*- Kad aš, jauna, ištekėčiau,
Dovydą turėčiau!
Dovydai! Dovydai!*

- kiek gerklė įrėkia.

Išgirdo šeimyna. Kas čia yra? Kas ten rėkia taip smarkiai? Įeina, gi žiūri - tebesėdi šitie jaunikiai, šitie vilktakiai. Ji pasakė:

- Kaip sau norit, tuos reikia likviduot!

Šeimyna juos paėmė, nurengė. Kai tiktai nurengė drabužius, ne tiktai jau uodegos - ir veidas liko vilkiškas. Ėmė nugalabijo juos, nuėmė kailius ir pasi-siuvo skrandas. Ir dar šiandien tebenešioja - labai stiprios.

VILKTAKIS TĒVAS

Dar nelabai didelē buvau, nuvažiavau kartā ģ svečius pas dēdē Radviliškyje. Pamenu, kad buvo pati šienapjūtē. Vakare, parginēš bandā, piemuo ēmē sakyti, kad to paties kaimo gyventojas atējēš su dukterim grēbti pamiškēj šieno, kur ir tas piemuo ganē. Apie pietus tēvas dukteriai sakāš:

- Aš einu ģ miškā kokiam pusvalandžiui, ir žiūrēk, jeigu atbēgtų vilkas, nemušk jo su grēblio dantim ģ galvā, tik ginkis su kotu.

Ir nuējo.

Pabuvo kiek laiko, sako piemuo, aš pasivariau bandā toliau nuo pamiškēs ir ganau. Gi tik žiūriu, kad atbēga vilkas, o toks didelis, ir tiesiai pro šalį mano bandos pas tā dukterį. Na, ir pult! O ta gintis. Gynēs gynēs su grēblio kotu - nieko nepadaro. Apsuko grēbli ģ ir tiesiai su dantim vilkui ģ galvā. Gerokai apkruvintas vilkas nubēgo sau ģ miškā, ģ mano bandā nē nepažiūrējēš.

Praējo vėl koks pusvalandis, ateina kaimynas kruvina galva.

Apie tā kaimynā seniai buvo šnekēta, kad jis vilktakis. Netikējom piemeniu. Pritemus nuējo pati dēdienē. Ir iš tikrujų rado kaimynā gulintį su aprai-

šiota galva, taip kaip piemuo sakė. Nori – netikėk, o viskas kaip ant delno, žinai gi, niekas nesisakys, patys slepia.

SUDEGINTAS VILKTAKIS

Buvo vienas burtininkas. Kartą jis nuėjo į mišką. Kitas žmogus buvo miške ir pastebėjo, kad jis nešasi kažkokius pagaliukus, susmeigė juos į žemę, nusi-rėngė drapanas, persivertė per galvą – pavirto vilku ir nubėgo į mišką. Tas žmogus viską matė ir atė-jęs apžiūrėjo tuos pagaliukus. Vienas pagaliukas buvo toliau įsmeigtas. Jis tą pagaliuką ištraukė ir nusinešė į krūmus, pažiūrės, kas bus. Neilgai tru-kus atsineša vilkas aviną. Numetė tą aviną žemėn, verčiasi per galvą ir pasidaro žmogus, tik su vilko uodega. Ir kitą kartą verčiasi, ir trečią kartą ver-čiasi – vis uodega yra ir yra. Tada jis užsimovė kel-nes, susikišo tą uodegą į kelnes, užsivilko drapanas, pasiėmė aviną ir nuėjo į kaimą.

Tas žmogus nuėjo į savo kaimą ir pasakė kitiems vyrams:

- Mačiau - buvo vilkas, atsinešė aviną ir pasidarė žmogus, tik su vilko uodega. Eisiu ieškot vyro su vilko uodega.

Pradėjo visus vyrus kratyt ir rado tą vyrą su vilko uodega. Tai jie kaimišku būdu nuteisė, kad jį reikia į ugnį įmesti ir sudeginti.

Privežė didelę malkų krūvą, uždegė tas malkas, įmetė burtininką ir sudegino. Nieko neliko, tik viena širdis. Perplovė tą širdį ir rado ledą širdy.

IŠPJAUTOS AVYS

Vinkšnėnų kaime maždaug prieš aštuoniasdešimt-devyniasdešimt metų atsitikusi didelė nelaimė - visos į pamiškę išgintos ganyti avys, kokie du šimtai, buvo išpjautos ir suguldytos ratu, nors nė viena nesuėsta. Liko gyva tik viena avis. Ten pat buvę piemenys nė matyti nematę, kas tas avis išpjovė.

Vyrai ėmė piemenis rykštėmis tardyti, plakti. Seniai ėmė juos drausti, kad vaikų neplaktų - mat jiems atėjo galvon, kad tai galėjęs būti vilktakio darbas. Ėmė vaikų klausti, ar niekas pas juos nebuvo atėjęs. Vaikai atsakė, kad buvo žmogus.

- Apie ką jis kalbėjo su jumis? - klausia seniai.

- Apie avis, - atsakė vaikai.

Klausė dar, kaip atrodęs, kur nuėjęs, bet vaikai neįsidėmėję - ėjęs ir nuėjęs tolyn. Jie pažaidę, žiūrį - avys išpjautos, ratu suguldytos.

Seniai tada sakė, kad tai vilktakio darbas esąs. Nebuvo tik protingo žmogaus, kuris būtų vilktakį pažinęs. O pažinti jį lengva - pradėjus apie avis šnekėt, jam pradedanti kyščioti vilko uodega. Tai aiškiausias vilktakio ženklas.

MERGOS JUOSTA

Pas mergą ėjo vienas bernas. Paskui pradėjo eiti kitas. Tai ji pirmojo nekenčia. Ji išaudė stiprių siūlų juostą ir, kai atėjo tas nekenčiamas bernas, padavė jam tą juostą ir pasakė, kad apsijuostų. Bet kad apsijuostų ne jos pirkioj, o išėjęs.

Kai bernas išėjęs apsijuosė, virto vilku ir išlėkė miškan prie vilkų. Mat ta merga buvo burtininkė ir užbūrė tą juostą. Jis lakstė su vilkais dešimt metų.

Kartą lekia bent keli vilkai į aveles. Ir jis su jais. Bėgdamas šoko per griovį ir tuo kartu jis vėl pasi-

darė žmogumi. Gal juosta trūko? Kai virto žmogumi, tai gynė aveles nuo vilkų ir apgynė.

Paskui jis sakė, kad jam labai sunku buvo. Ateina į savo kaimą. Savo žemės rėžį pažiūsta. O žmonės, kai tik pamato, tuoj pradeda rėkt kaip ant vilko ir nutulioja.

VESTUVININKAI - VILKTAKIAI

Buvo vienas žmogus. Tuokėsi. Vestuves sutaisė. Didelė labai kompanija išvažiavo iš kaimo. Kaimo žmonės padarė jiems vartus prie miško. Ir kurie išvažiavo per tuos vartus, tie pavirto vilktakiais. Parvažiavo namo – jų nepažino ir išvaikė po laukus. Parvažiavo kiti, kurie nevažiavo per tuos vartus, klausia:

– Kurgi jaunoji? Kur kiti?

Sako:

– Prieš dvi valandas išvažiavo.

O jaunoji buvo su nuometu. Tai jie atsiminė, kad vienas vilkas buvo su balta nugara, balta galva ir uodega. Tai suprato, kad čia buvo vilktakiai. Ir pradėję jie tuos vilktakius vaikyt per tuos vartus. Kurį tik perveja, tas ir atvirsta žmogum. Kai visus

atvertė, parvažiavo namo ir toliau vestuves kėlė – dainavo ir pasakas sekė.

UŽMUŠTAS VILKAS-ŽMOGUS

Pas mano senelį priprato vilkas. Kai tik žiema ateina, ir vilkas ateina. Dieną jis kur vaikšto, o naktį įlenda tvartan ir guli prie gyvulių. Pritaisė jam skylę lįst.

O seniau žydai vilko iltį kabindavo ant kokio raištelio vaikui ant kaklo. Vaikas pagrauzia tos ilties, tai jam išauga stiprūs dantys. Na, ir kailis – pinigai. Tai sumanė senelis papjaut ar užmušt vilką – bus pinigų.

Pritaisė toj skylėj, kur jis lįsdavo tvartan, maišą. Vilkas, kai lindo, ir įlindo maišan. Tada tą vilką pjovė. Kai pjovė, tai jis rėkė ir cypė kaip žmogus. O kai jam kailį lupo, tai po kailiu rado žmogų.

IŠGELBĖTA JAUNOJI

Bernas kūreno jaują – statys linus. Bet parėjo namo, pasėdės, kol sudegs malkos. Pasėdėjęs vėl nuėjo kluonan ir pro pravertas duris mato, kad prieš

ugnį sėdi ir šyla jaunoji. Vilko kailis atmestas. Jis mato ją, o ji nemato. Jis regi – graži, jam patinka. Net ir tuoktūsi su ja, bet nežino, kas daryti. Stovi, stovi, net drebėt pradėjo. Stovėdamas ir sušalo, ir bijo. Užtai ir dreba. Tik vienu metu šoko ir nustvėrė ją glėbin. Vilko kailį nutraukė ir metė ugnin. Tai kol kailis degė, ji visokiais balsais spiegė. O kai sudegė, nurimo. Tada jis parsivedė ją namo. Palaukęs kiek, su ja ir susituokė. Tai dešimt metų nekalbėjo, bet paskui pradėjo.

IŠPJAUTOS VAKAROTOJOS

Buvo vyras su pačia, ir jie išvažiavo į vestuves. Duktė paliko namie. Pas ją susirinko vakarotojos verpti. Atėjo daug bernų, pilna pirkia. Tie bernai sėdi prie mergų, vakaroja. Ir nulėkė vienos verpstelė. Ji pasilenkė tos verpstės, ogi žiūri – pasuolėj uodega. Persigando labiausiai, suprato, kad vilkatai, ne bernai. O balanas senybėj degindavo. Balanos žibinčiuose išmeigtos. Tą ugnį užpūtė ir ištrūkus bėgti į girią. Ištrūko.

Ateina rytą – visos papjaustytos, krūtinės iškrimsotos dantimis.

ŠVENTĖS. BŪRIMAI. PRAKEIKIMAI

ATPILDAS

Ėjo žmogus kažkur kelionėn. Eina jis vienu keliu, ir tas jo kelias kaip tik susibėga su kitu. Ir susitiko jis – eina koks seniokas ir neša ant pečių maišą.

– Kur eini? – klausia jį seniokas.

Jis pasakė.

– Ir aš ten einu, – sako senelis.

Vadinasi, abu eina vienon pusėn. Tai dabar senelis jį prašo panešt maišą, nes jam sunku. Tas paėmė nešti, ir eina abu kalbėdami, vienas viena kalba, kitas kita. Rodos, neilgai ėjo, ir lengva buvo nešti, ir priėjo tokią vietą, kur jiems abiem reikia skirtis. Senelis padėkojo jam už panešimą ir, imdamas pats nešti, klausia, kiek užmokėti.

– Ką čia mokėsi, – atsakė žmogus. – Aš netoli nešiau, ir lengva buvo, tai nieko ir nereikia.

– Gerai, – sako senelis. – Tu man gera padarei – ir aš tau gera padarysiu.

Atsisveikino jie ir nuėjo kas sau.

Kiek paėjęs, žmogus ir girdi, kad jį senelis šaukia.

– Ko reikia? – klausia jis, sugrižęs pas senelį.

Senelis prašo, kad jam dar toliau paneštų maišą. Ir už šitą žada užmokėti. Paėmė žmogus maišą nešti. Jau dabar buvo kiek sunkiau. Irgi, rodos, kad neilgai ėjo. Senelis sako:

– Dėkui, kad nešei, man dabar gana. – Davė jam už nešimą pinigų. Daug davė. – Tai, – sako, – bus tau gana namo parvažiuot ir ūkiui sutvarkyt.

Senelis taip pasakė, ir jis nematė, kur tas senelis pasidėjo. Žiūri, kur jis stovi. Vieta nepažįstama. Klausiasi žmonių. Pasirodo, labai toli, net Afrikoj. Atgal reikėjo ilgai ir laivu važiuoti, ir traukiniu. Parvažiavo namo, už tuos pinigus, kur senelis davė, nusipirko žemės, pasistatė trobesius ir gyvena.

Nežinau, ilgai ar neilgai gyveno. Dar tada kaimuose gyveno. Dažnai jis pagalvodavo, kad už maišo nešimą senelis jam gerai užmokėjo, bet kai sakė, kad dar ir gera padarys, tai kada gi?

Kartą buvo didelė perkūnija. Kai trenkė kokion trobon, kilo gaisras, ir sudegė švariai gražiai visas kaimas. Visas kaimas sudegė, o jo liko visi visi trobesiai. Nors kai artimiausias kaimynas degė, tai jo trobos stogas ant to kaimyno stogo buvo. Dabar jis

suprato, kad jam senelis gera padarė už tą pirmąjį maišo nešimą.

ŠVENTADIRBĖ

Viena merga audė drobes. Ji norėjo pabaigti išausti vėlai šeštadienį. Ilgai audė. Audė, audė ir suaudė vieną sekmadienio valandą. Kažkas pasibeldė į duris. Mergina paprašė į vidų. Įėjo dailus ponaitis, pasisveikino, nuskundė ją, kad ilgai dirbanti, ir paklausė, gal norint užvalgyti naktipiečių. Mergaitė juokaudama atsakė, kad gerai būtų užkąsti. Tas ponaitis apsisuko ir išėjo atnešti naktipiečių. Išeinant ji pamatė, kad jo kojos panašios į gaidžio. Labai išsigando. Kai tik išėjo, ji tuojau užrišo duris ir atsigulė.

Po kiek laiko beldžias į duris. Ji neįsileidžia. Iš durų prašė jis visų daiktų, kad jį įleistų: ir audeklo, ir visų varstoto dalių, ir kėdžių – niekas jam durų neatidarė. Paskiau paprašė balanų, o jos vis degė sienų plyšyje. Balanos paklausė – išlindo iš sienos plyšio, prišoko prie durų raiščio ir pradėjo deginti. Ir jau buvo nudeginęs, ir buvo beprasiveriančios durys, bet tuo laiku pragydo gaidys. Atsiliepė ponaitis, kad

ji esanti laiminga, o jei būtų spėjęs įeiti, tai būtų jai parodęs, kas yra šventadirbystė. Merga persigan-dusi užmigo.

Rytą išėjusi rado – prieangy pastatyta pin-tinė arkliašūdžių. Jeigu būtų jis atėjęs, tai būtų ją užspranginęs. Taigi, vaikuti, sekmadienį nedirbk.

KŪMA ARKLIO KOJOM

Vieną pavakarėlį pas vieną moterį atėjo kūma. Kūma tuoj įlipo į stakles austi. Moteris sako:

– Kūma, neausk, jau vakaras.

O ta kūma neklauso. Ne tiek ji audžia, kiek siū-lus iš audeklo traukia. Moteris nulėkė, pasišaukė vaikus ir sako:

– Žiūrėkite, ką ji daro!

Kai nutraukė paskutinį siūlą, kūma išlipo iš sta-klių ir, eidama per kambarį, sako:

– Štai, tu dabar sekmadieniais nebeausi!

Pažiūri moteris žemyn – tos kūmos arklio kojos.

Suprato ji tada, kad čia ne jos kūma buvo, tik ja pasivertusi piktoji dvasia.

IŠTRAUKTAS KARDAS

Kūčių vakarą viena mergaitė, atsistojusi prie veidrodžio, būrė, už ko ištekės. Žiūri – prie šono stovi kareivis su kardu. Ji griebė už kardo, ištraukė, o kareivis pražuvo. Mergaitė įdėjo kardą į skrynią.

Po kiek laiko sugrįžo vaikinai iš kariuomenės į tą kaimą. Jis ėmė lankytis pas tą mergaitę ir vedė.

Kartą gyvenant vyras kažko ieškojo skrynioj ir ant dugno rado kardą.

– Iš kur čia tas mano kardas? – paklausė.

Žmona norom nenorom turėjo pasakyti teisybę:

– Ogi Kūčių dieną burdama ištraukiau iš kareivio.

Vyras užpyko ant žmonos.

– Tu turi ryšių su velniu! Kiek aš už tą kardą turėjau nuo vyresnio nukentėti. Visi sustojo į eilę su kardais, o aš neturėjau.

Įpykęs vyras ir pametė savo žmoną.

NUKIRPTAS SKVERNAS

Pas vieną poną tarnavo labai graži mergina. Su ponu ta tarnaitė išsikalbėjo, kad Andriejaus vakarą reikia prisivalgyti sūrių silkių, kai sutems, atsisto-

jus prieš veidrodi, šukuotis plaukus, tada veidrodyje užpakalyje tavęs pasirodys vyriškis, kuris bus tavo vyras. Tada reikia žirkėmis tik čirkšt ir nukirpti gabalą jo drabužių.

Ta tarnaitė taip ir padarė.

Atsistojusi šukuojasi, ogi veidrodyje, mato, stovi ponas. Ji griebė ir nukirpo galą skverno.

Rytą ji skundžiasi poniai, kad netiesa tie burtai – ponas tyčiomis atsistojęs užpakalyje. Ponia netiki.

– Štai dar galas skverno, – atnešusi parodė poniai.

Ponia pažiūrėjo į spintą. Tikrai, švarkas be skverno. Ponia labai nusigando. Ėmė sirgti sirgti ir mirė.

Paskui ponas vedė tą tarnaitę.

IŠDVĖSĘ GYVULIAI

Kalėdų naktį gyvuliai šnekėdavo. Kitąsyk, sako, žmogus norėjo iširti ir klausės, ką gyvuliai šneka. Nuėjo į tvartą ir sėdėjo, laukė. Prašneko gyvulėliai, sako:

– Ačiū Dievui, šiomet išmisim, daug grūdų yra varpose.

Tas žmogus paėmęs ir iškūlęs tuos šiaudus. Pas-
kui visi tie gyvuliai ir išdvėšę.

ARKLIŲ SKUNDAS

Švento Jono naktį kalbasi visi gyvuliai. Vienas žmogus, ganydamas arklius, sumanė pasiklausyti jų kalbos. Dvyliktą valandą vienas arklys sako:

- Rytoj aš negausiu nė kiek pailsėti, nes reikės mūsų ponui daktarą atvežti, bet aš nesuspėsiu atvežti, ir ponas mirs.

Antras sako:

- Ir man nebus geriau: vos tik tu išvažiavosi, tuoj man reikės kunigo važiuot, bet kunigo atvežti aš nesuspėsiu, ir ponas mirs.

Trečias sako:

- Jums tai jums, bet man tai sunkiausia: tuoj reikės giminėms žinią duoti, į bažnyčią nuvažiuoti, o galų gale - patį mūsų poną į kapus nuvežti.

Tas žmogus, išgirdęs, kad apie jį taip kalba, labai nusigando, apsirgo.

Tuoj su pirmuoju arkliu išvažiavo daktaro, o su antruoju kunigo. Bet nei vieno, nei antro nesuspėjo

atvežti – jų ponas mirė. Su trečiuoju arkliu važinėjo pas gimines ir galų gale patį poną į kapus nuvežė.

GEGUŽĖS UŽKUKUOTAS MEDIS

Aš, kai ganiau gyvulius, būdama kokių vienuolikos dvylikos metų, girdėjau nuo senių: kai gegužė kukuoja ant kurio nors medžio, reikia tylutėm priėti prie to medžio, dar kol gegužė kukuoja, ir nuskinti lapelį ar žievelę – tada žinosi kito žmogaus mintis.

Aš taip ir padariau ganydama. Gegužė atskrido ir kukuoja ant pušelės atsisėdus. O aš tylutėmis prišliaužiau prie tos pušelės ir nusilupiau žievelę. Netrukus kad paėmė mane kvaitulys! Vieni piemenys gyvulius varo vienan galan, o aš – kitan. Rodos, viskas ne tie – nei laukas, nei vietos, nei miškeliai; nežinau, ir namai kurioj pusėj. Tik tada atsitokėjau, kai vidudienį bobos atėjo karvių melžti.

Tai dabar ir kitom pasakau, kad ne kito žmogaus mintis sužinosi, o prie tavęs greičiau pristos kvaitulys. Kad kur viena būdama, tai dar ir baimės turėtum!

ĢEGUTĒS ŽIEDAS

Gegutĕs žiedas yra augalas, turintis burtų jĕgą. Jis auga miške, jo aukštas stiebas retai apaugęs priešpriešiniais lapais. Augalo žiedas melsvas, susidedantis iš daugelio smulkių žiedelių. Gegutĕs žiedo šaknys susikryžiavusios, kaip dvi rankos su pirštais. Viena didesnĕ šaknis - vyriškoji, kita šaknis - moteriškoji, ji yra mažesnĕ, ir šaknelĕse žymu griovelyčiai. Su tuo gegutĕs žiedu daromi įvairūs burtai.

Kartą dvi mergaitĕs ĕjo mišku į vakaronę. Jos pamatĕ gegutĕs žiedą ir sutarĕ juo pasinaudoti. Tuoj žiedą išrovĕ. Mato - šaknys tarytum dvi rankos susikryžiavusios. Nusilaužĕ jos vyriškąją šaknį ir pasitrynĕ rankas. Juokaudamos eina toliau.

Vos tik viena iš jų įĕjo į gryčią, tuoj prie jos pristatĕ netinkamas bernas; nei su juo pašokt, nei pakalbĕt. O jai vos septyniolika metų - norisi šokt, tas bernas neleidžia, ir gana. Draugĕ mato, kad Antosĕ įkliuvo, ir sako jai:

- Antose, tave brolis šaukia, jam armoniką reikia pataisyti, eik namo, parnešk segtuką.

Mat Antosĕlĕs brolis vakaronĕse armonika grodavo, o kai ji pasigadindavo, su segtuku pataisydavo.

Tai Antosė kad rūko iš gryčios segtuko parnešti, tas bernas tiek ją ir tematė.

PRASIGYVENĘ SENUKAI

Kartą gyveno du seni žmonės: vyras su pačia ir niekaip nebegalėjo užsidirbti duonos. Nieko daugiau neturėjo, tik vieną juodą katiną. Ir taip jie nuskurdo, kad jau visai nebeturėjo ko bevalgyti. Vieną kartą pas juos atėjo senas elgeta ir pasiprašė į nakvynę. Senukai jį priėmė ir nusiskundė, kad neturtingai gyvena ir nieko nebeturi valgyti. Tas elgeta ir sako:

- Jūs turit šitą katiną! Ir jeigu manęs paklausysit, aš jus išgelbėsiu iš bado.

Senukai prižadėjo klausyti. Elgeta sako:

- Jūs tą katiną išvirkit gyvą katile. Ir tol virkit, kol kaulai išsinarstys. Paskui atšaldę kiekvieną kaulelį kiškite sau į dantis ir veizėkite prieš veidrodį. Kai jau savęs nebematysit veidrody, tada su tuo kauliuku burnoj nueikit į dvarą, pasisemkit visokių grūdų, kokių tik jums reikia, visko pasiimkit, tik tą kauliuką turėkit burnoj. Ką jūs dirbsit, niekas nematys, jei tik kauliuką turėsit burnoj.

Iš ryto elgeta išėjo. Tuoju senukai katiną į verdantį vandenį ir taip išvirė, kad visi kaulai išsinarstė. Tada senis prieš veidrodį kišo kauliukus į burną, surado tikrąjį. Greitai įsikišęs į burną, nuėjo į dvarą, pasiėmė mėsos, duonos ir vėl parėjo, niekas jo nematė.

Ir paskui, ko tik senukams reikėdavo, nueidavo į dvarą ir parsinešdavo. Greitai jie praturtėjo ir gerai gyveno. Tą kaulelį slėpė, ir niekas nežinojo, iš kur seniai taip greit prasigyveno.

ARKLIŲ KARALIUS

Savo akimis esu matęs. Privedė kaimyno vaikiukas ir parodė. Sako:

- Mes to arklio nelaikysm, parduosim!

Sakau:

- Kodėl jį parduosit?

Sako:

- Jis yra arklių karalius!

- Kaip jis, - sakau, - gali būti arklių karalius?

Sako:

- Veizėk, jam ant sprando yra toks kaip krosnies žiedas, mažasis žiedukas. Jei tas arklys, - sako, -

nusprogsta, toj vietoj turi dvylika arklių išsproginti. O iš kur tiek nupirksi, vargšas būdamas? Mes nenupirksim ir todėl to arklio nelaikysim, parduosim.

Gali apsirikti, jei arklių karalių pirksi.

KERŠTINGAS ŠUNS BROLIS

Kartą Lanauskas vežė sumalti grūdų į kaimyninį Norušaičių malūną. Važiuojant apie ratus pasipainiojo toks šuva, ir Lanauskas perliejo jį botagu. Kol susimalė, pritemo. Grįžta namo. Kai iš vieškelio įsuko į Žadžiūnkėlį, ir pastojų jam kelią didelis juodas šuva.

- Kam tu, - sako, - mano brolių mušei?

Ir griebė Lanauską į glėbį. Lanauskas nepasidavė, ilgai ritosi. Apdraskė velnias Lanauskui veidą, krūtinę, bet vis tiek Lanauskas jį nurito.

Lanauskas pats žmonėms pasipasakojo ir parodė apdraskytą veidą, krūtinę. O Lanauskas iš tikrųjų buvo stiprus. Turėjo ir labai stiprius dantis. Su jais, jaunesnis būdamas, perkąsdavo šienveržę virvę.

PIRMAŠUNIS

Kai katė pirmą kartą apsikaliuoja, ir jei šuniuką paliktum augint, tai jis negeras: ką įkąs, tas moment mirs.

Mūsų karvę vienas toks šuo įkando, tai ji tino tino – ir pripjovėm ją. Vėliau sužinojom, kad pirmasūnis įkando.

Ir vilkas pirmavilkis negeras: jei apkandžios karvę, tai ir nudvės.

PRAPUOLĖS VAIKAS

Vaikas turėjo vyteleį ir močiai per nuogus pečius sušėrė ta vytele. Močia sako:

– O kad tu prapultum jaunose dienose!

Kol jis užaugo, viskas buvo gerai, o kai važiavo iš jungtusių, pamatė zuikį lekiant. Jis iš ratų ir vytis tą zuikį.

Nuo tos dienos jo niekas daugiau ir nebematė – jis negrįžo nei pas pačią, nei pas tėvus. Tai motina prisiminė, kad ji savo sūnų prakeikė.

Tai mama sakydavo, kad negalima keikti, nes vaiką gali prakeikti.

DUONOS TRUPINĖLIS

Seniau žmonės labai gerbdavo duoną. Tarp kartą, žmogui valgant, nulėkė vienas duonos trupinėlis. Jis pradėjo jo ieškot, bet niekaip negalėjo greitai rasti. Tuo metu kažkoks žmogus prie lango jam sako:

- Greitai bėk, tavo kluonas dega!

Pažiūrėjo - kaip tik, dega! „Na, - mano sau, - ak, tu Dieve, negaliu rast!“ Ir vėl pradėjo ieškot. Paieškojęs rado.

Išbėga laukan žiūrėt - niekas nedega.

Matyt, tą žmogų tikrino, ar išties jam duona brangi.

ROŽĖS SAUJOJ

Viena tarnaitė, valydama stalą, trupinių niekad neišmesdavo laukan, bet, susipylus į burną, suvalgydavo.

Kartą, jai bešluostant stalą, atėjo kaimynas. Prie jo ji gėdijosi pilti trupinius į burną ir turėjo suspaudusi saujoje. Kaimynas klausia:

- Ką tu čia turi toje saujoje?

Ji nieko neatsakė. Kaimynas paėmė jos ranką,
atgniaužė saują, žiūri – pilna sauja rožių.